

Tho: New Hallifax.
HIEROCLES 18/3.

DE
Providentia & Fato:

Una cum *Fragmentis ejusdem;*

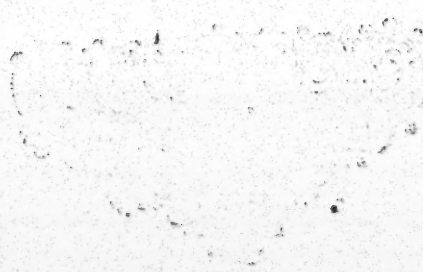
Et
LILII GYRALDI Interpretatione
Symbolorum Pythagoræ;

Notisque
MERICI CASAUBONI
ad Commentarium *Hieroclis* in
Aurea Carmina.

LONDINI,
Ex officina **ROGERI DANIELIS;** &
venduntur apud *Jo. Williams* sub signo
Coronæ, in Cœmeterio *D. Pauli.*
MDCLV.

Vol. 2, 1841, 1842, 1843.

PROLEGOMENA

De

Editione, Autore, & Opere.

Cum hæc opuscula, nunquam antehac simul excusa, nunc eodem volumine impressa prodeant, operæ pretium fore videbatur, si ab eo qui edenda curavit, & Editionis, & Autoris, & Operis ratio aliqua Lectori redderetur. Quamobrem ne vel novitate sua displiceant, vel sub Fragmentorum titulo minus ambitioso vilescant, quod de horum unoquoque scitu necessarium judicavimus, breviter fideliterque trademus.

Cum Typographus Pythagoræ Fragmenta hinc inde collecta, & in Aurea ejus Carmina Hieroclis Philosophi Commentarium vel auro contra cariorem prælo subjecisset, monui eum extare etiam-

Prolegomena.

num alia Hieroclis Opuscula, nec ea adeo vulgo nota; addidique, nihil à tanti nominis Philosopho, magis magisque indies inclarescente, scriptum esse, quod omnibus in hoc literarum genere versatis non foret gratissimum exoptatissimumque. Quo monito, licet Facetiarum libellum priori imprudentius affixisset, cœpit tamen de secundo volumine imprimendo cogitare. Primum igitur, Compendium de Providentia & Fato Parisiis à Federico Morello editum ut quæreret, suasi; quod in Bibliopoliis omnibus, & nonnullis eruditorum hominum bibliothecis frustra quæsitum, tandem vir doctissimus, harumque rerum callentissimus, & si addere liceat, nostri amicissimus, Mericus Casaubonus communicavit. quod non solum à Morello primo editore, sed ab Hugone Grotio, qui in hac ipsa Quæstione plurimum desudaverat, versum habes. Huic Tractatus duos ex iisdem libris à Photio excerptos, & in Myriobiblo, stupendæ eruditionis opere, exstantes, adjiciendos curavi. Et ne quid quod à tanto viro scriptum est, licet temporis injuria mutilatum, lateret; ejusdem Autoris Fragmenta omnia inter

Prolegomena.

inter Stobæi Eclogas sparsa, & vel sic ab interitu vindicata, ut adjungeret consilium dedi. Præterea, etiam si paucissima ex iis quæ Hierocles ille adversus Religionis nostræ cultores scripserat, superessent, eaq; sint quorum à lectione Christianos omnes potius arcendos crediderint forsitan nonnulli; tamen quoniam apud Eusebium Cæsariensem & edita jam pridem & refutata sunt, censui sine ullo religionis dispendio edi posse, & ne quid deesset, omnino edenda. Denique, cum in priori Libro inter reliqua Fragmenta, etiam Symbola Pythagoræ ex Iamblichō delineata conspicerem, & præclarum Lillii Gyraldi Commentarium in magno & ingentis pretii Operum Volumine quasi latitantē cogitarem, iterum hortatus sum ut non omitteret libellum tam paucis cognitum, à tanto Philologo scriptum, summiq; Viri Isaaci Casauboni elogio commendatissimum; quem in Notis ad Diogenem Laertium hæc verba habuisse diu est ex quo primum observaverimus. *De Symbolis Pythagoricis multa multi scripsere, ad quos Lectorem rejicimus; imprimis ad Liliū Gyraldum, virum solide doctum,*

Prolegomena.

& in scribendo accuratum. Hæcque omnia eo lubentius ardentiusque ut fierent urgere visum est, quod Annotationes Cassauboni Filii in Commentarium Hieroclis prius impressum imo evulgatum, non sine alio volumine edendæ viderentur. Hanc Editionis rationē habeant, qui requirunt breviusculam, Autoris aliquanto ampliorē habituri.

Nam cum in omni fere literarum genere, à quo quisque liber quaque ætate scriptus sit intelligere plurimum intersit, ne Scriptorem plane alienum pro nostro substituamus, neu pro mediæ ætatis Philosopho vel recentiorē aliquem vel antiquiorē venditemus; veniam postulare visum est, ut de iis omnibus qui sub Hieroclis nomine inter literatos hæctenus innotuerunt, & hæc commentanti præsto sunt, paulo diligentius disseramus.

Primus, quantum memoria teneo, qui Hieroclis nomine inter Græcos doctrina celebres insignitus est, fuit Meneclis frater, è regione Caria, ex urbe Alabanda, ubi Cicerone puero floruit, & Oratoriam professus est. Aliter quidem docere, nos nuper voluit vir doctissimus Gerardus
Joannes

Prolegomena.

Joannes Vossius libro de Historicis Græcis tertio ; qui Hieroclem hunc patria quidem Alabandensem fatetur, sed Rhodum commigrasse tradit, testemque migrationis Strabonem laudat : quod an veritati consentaneum sit videamus. Verba Strabonis lib. 14. in codicibus editis hæc sunt. Ἄνδρες ὃ ἐχόντο λόγου ἄξιοι δύο ῥήτορες ἀδελφοὶ Ἀλαβανδοῖς, Μενεκλῆς τε, ὃ ἐμνήσθην μικρὸν ἐπαύω, καὶ Ἱεροκλῆς, οἱ μετακλήσας εἰς τὸ Ῥόδον, ὃ, τε Ἀπολλώνιον καὶ ὃ Μόλον. *Viri memorabiles Alabandenses fuerunt Oratores duo fratres, Menecles, de quo paulo ante diximus, & Hierocles, qui in Rhodum commigraverunt ; item Apollonius & Molo.* Ita Interpres, & hæc Vossio favent. Sed monuit Criticorum Princeps Isaacus Casaubonus locum esse mutilum, & deesse particulam καὶ, legendumque omnino καὶ Ἱεροκλῆς, καὶ οἱ μετακλήσαντες, non ad Meneclem & Hieroclem qui præcedunt, sed ad eos qui sequuntur, Apollonium scilicet & Molonem referatur. Quam ego correctionem minime contemnendam, potius corroborandam sentio. Nam primo Apollonium & Molonem

Prolegomena.

Alabandenses fuisse, & Rhodum postea commigrasse fatentur omnes: deinde cum Geographus ipse paulo ante, eos qui alibi nati, Rhodi Oratoriam professi sunt, commemorasset, horum quidem discrete meminit, Meneclis autem vel Hieroclis ibidem docentis mentionem nullam facit, Oratores adeo celebres loco tam opportuno nequaquam omisurus, si in eadem urbe cum Apollonio & Molone unquam docuissent.

Cæterum Joannes Meursius vir diligens, & harum rerum præcipue callens, correctionem Casauboni emendatione alia plane evertere in Apollonio suo conatur. Ubi enim nos legimus $\delta, \tau\epsilon \text{ } \text{Ἀπολλώνι} \text{ } \text{καὶ} \text{ } \text{ὁ} \text{ } \text{Μόλων}$, ac si duo essent, ut revera sunt: ille levi transpositione in hunc modum restituit, $\delta, \tau\epsilon \text{ } \text{Ἀπολλώνι} \text{ } \text{καὶ} \text{ } \text{ὁ} \text{ } \text{Μόλων}$, atque ita ex duobus unum facit, qui & Apollonius & Molo diceretur. Sed fugit eum ratio cum diligentissimum Geographum sic emendaret, vel potius corrumperet. Quis enim putabit Strabonem, dum Alabandenses Oratores enumerat, Molonem nominare, Apollonium omittere; & cum ante utriusque ut Alabanda nati,

Prolegomena.

nati, ut Rhodi profitentis, simul meminisset, nunc in ipsa patriæ descriptione unius tantum mentionem facere voluisse? Quid quod, quicquid alii de Apollonio Molonis, ut Plutarchus & Porphyrius, aut de Apollonio Molone, ut Josephus, Suetonius, & Quintilianus scribunt, Strabo semper Molonem diserte distinguit ab Apollonio? Καθ' ὅσον καὶ Ἀπολλώνιου ὁ Μαλακός, καὶ Μόλων ἦσαν γὰρ Ἀλαβανδεῖς. *Quemadmodum Apollonius cognomento mallis, & Molo; erant enim Alabandenses*, Meneclis Rhetoris discipuli. non dixit ὁ Μαλακός καὶ ὁ Μόλων, quod certe debuit, si utrumque Apollonium, unum Malacum, alterum Molonem dicere voluisset. Rursus, ἐπεδήμεισε δὲ πρότερον Ἀπολλώνιου. ὁ δὲ δὲ ἦκεν ὁ Μόλων. *Prior Rhodum se contulit Apollonius: postea autem venit Molo.* Si uterque fuisset nomine Apollonius, nunquam scripsisset πρότερον Ἀπολλώνιου, sed πρότερον ὁ Μαλακός, ὁ δὲ δὲ ὁ Μόλων. Certissimum igitur est distingui apud Strabonem Apollonium & Molonem, & correctionē Casauboni emendationi Meursii præferendam. Quare καὶ οἱ μελοικῆσαντες εἰς τὸ Ῥόδον, ὅ, τε

Ἀπολ-

Prolegomena.

Ἀπολλώνι & ὁ Μόλων, ita apud Strabonem verterem. Memorabiles quidem Alabandenses Menecles & Hierocles, item *Apollonius & Molo*, qui (ex Alabanda patria sua, ubi Meneclem audiverant) *Rhodium commigrarunt*. Habemus igitur tandem Hieroclem Alabanda natum, ibidemque Oratoriam professum. Et scripsisse eum Orationes ex Cicerone constat. Ita enim ille in Bruto. *Genera Asiaticæ dictionis duo sunt: unum sententiosum & argutum, qualis in historia Timæus, in dicendo autem, pueris nobis, Hierocles Alabandeus, magis etiam Menecles frater ejus fuit; quorum utriusque Orationes sunt imprimis, ut in Asiatico genere, laudabiles*. Quod fuerit judicium hominum de hoc Hierocle, cognoscere licet ex Cicerone l. 2. de Oratore. *Intelligemus, ut hodie Alabandensem illum Meneclem & ejus fratrem Hieroclem, quos ego audiui, tota imitetur Asia; sic semper fuisse aliquem, cujus se similes plerique esse vellent*. Quæ sententia Ciceronis, docet ipse in Oratore ad Brutum. *Tertium est, in quo fuerunt fratres illi, Asiaticorum Rhetorum Principes, Hierocles*

Prolegomena.

rocles & Menecles, minime mea sententia contemnendi. Et si enim à forma veritatis, & ab Atticorum regula absunt; tamen hoc vitium compensant vel facultate vel copia. Atque hæc de Alabandensi Rhetore, quem nostrum esse non posse certissimum est, utpote qui pene quadringentis annis Philosopho antiquior fuerit.

Meminit & Hieroclis cujusdam Scholiastes ad Pindari Pythia Ode 4. Ἱερόκλῆς δὲ φησι τὸν ὁμ. Λακεδαιμόνα ἀποικισσάντας Ἀπόλλωνι αὐτὴν (Θῆραν) ἀνιερωσκέ. & paulo post. Ἱερόκλῆς δὲ φησι καὶ τὴν πόλιν ὅπῃ λόφου μεσομεδούδε Λακωνείου. Hunc Hieroclem eundem fuisse cum Alabandensi unico hoc argumento, nimis fortasse levi, non tamen reticendo, conjicio. Menecles & Hierocles fratres erant in eodem dicendi genere versati; Scholiastes autem utrumque simul laudat. Nam cum Meneclem prius ideo nominasset, quod probabiliorem ceteris rationem reddidisset, cur Battus Oraculum consularet, seditionem nempe in insula Thera oriam: statim subjungit verbis modo prolatis, Hieroclem docuisse, eos
qui

Prolegomena.

qui ex Lacedamone coloniam in Theram deduxerant, eandem Apollini consecrasse; & urbem Cyrenen in colte, uberis formam referente, collocatam fuisse. Hinc mihi quidem verisimile videtur, fratrem utrumque Historiam illam de adventu Batti in Cyrenaicam oratorio more per-
texuisse. Aut si conjectura hæc minus cuiquam arrideat, potiùsque ad aliquem quem Historica scripsisse certum est, referenda hæc esse autumaverit; sit nobis secundus Hierocles ille, cujus Stephanus Ethnicographus meminit, qui libros scripsit, quos Φιλίστορες nominavit, Ita enim ille in Ταρκυνία. καὶ Ταρκυνῶσι ἔθνη τῶν Ἰερσορέων, παρ' οἷς οἱ χρύπες τὸν χρυσὸν φυλάσσουσιν, ὡς Ἱεροκλῆς ἐν τοῖς Φιλίστορσιν. Etiam Tarcynai gens quadam inter Hyperboreos, apud quos gryphes aurum custodiunt, ut Hierocles in Philhisticis. Insigne Fragmentum ex eodem opere excerptum apud eundem Stephanum exstat in Βραχμῶνες. Ἱεροκλῆς ἐν τοῖς Φιλίστορσι φησὶ· Μετὰ ταῦτα σπουδῆς ἀξίον ἐνομίδη τὸ Βραχμῶνων ἰδεῖν φύλον, ἀνδρῶν φιλοσόφων καὶ σοφῶν φίλων, ἢ λίω ἢ μάλιστα καθεστωμένων. ἀπύχονται ἢ Λαρχοφαλας πάσης, καὶ ἕταιροι.

Prolegomena.

ὑπαίθριοι τὸν αἰὲς χρόνον βιοτεύουσι, καὶ ἀλη-
θεῖαν πᾶσι. χρόνῳ ᾧ ἐνὶ τῇ λινῇ, τῇ ὅκ πε-
τρῶν λίθων. τὰ μὲν ῥύματα μαλακὰ καὶ δερμα-
τα ὅ δὲ ὤψου φαίνουσιν· ὅς τιν' ὑφάσματα γίνε-
ται μήτε πνεῖ καὶ ὀσμύρα, μήτε ὕδατι καὶ σαβύμε-
να, ὅς τιν' ἐπειδὴν ῥύπε καὶ κηλίδος ἐμπελιδῇ,
ἐμβληθέντα εἰς φλόγα, λεία καὶ διαφανῇ γί-
νε-
Postea opera pretium videbatur
Brachmanas visere; homines philosophia
deditos, & Diis charos, Soli vero preci-
pue dedicatos. Ceterum ab esu carniū
prorsus abstinent; sub Dio totam aetatem
degunt, & veritatem colunt. Quæ au-
tem sequuntur cum corrupta sint, prius ut
emaculentur, quam vertantur, opus est.

Corrigo itaq; & lego χρόνῳ ᾧ ἐνὶ τῇ λι-
νῇ τῇ ὅκ πετρῶν· λίθων γὰρ μὲν ῥύματα μαλα-
κὰ καὶ δερματώδη ὤψου φαίνουσιν. Correptionem
confirmant illa Plutarchi, Libro de
Oraculorum defectu. Τῆς δ' ὅκ Καρύστου
πέτραι, χρόνῳ ᾧ ἐπὶ πολὺς αἶψ' ἔτι πέτῳ μὲν ῥύ-
ματα λίθων μαλακὰ νηματώδη ὤψου φαίνονται.
Vides ex Petra Carystia λίθων μὲν ῥύματα,
eaque μαλακὰ καὶ νηματώδη, ut apud Ste-
phanum δερματώδη repositimus, νηματώδη
etiam reposituri, nisi quod nimis à veteri
lectione recedat, & δερματώδη ferri possit.
Quod autem de lino vivo, siue asbesti-
no

Prolegomena.

no loquatur Plutarchus, certum est: ex eo enim mantilia, retia & capitis involu-
cra confecta esse dicit, ab ignis injuria tu-
ta, iisdem pene cum Hierocle verbis tra-
dens; ἔτε περικυκλωμένους, ἃς ὅς ἂν ῥυπαρῶν
χρωμένων ἐμζαλόντες εἰς φλόγα, λαμπρὰ καὶ
διαφανῆ κομίζον. Atque ita tandem reli-
qua apud Stephanum vertimus. *Utin-
tur autem veste linea, ex petris facta: la-
pidum enim filamenta quadam mollia &
quasi cutanea contextunt; ex quibus ve-
stimenta fiunt, neque igne comburenda,
neque aqua purganda; sed cum sordibus
scateant, in flammam coniecta, pura &
splendida evadunt.*

Aliud Hieroclis ejusdem Fragmen-
tum, ex eodemque Opere, conservatum
habemus in Tzerzis Chiliadibus. Quod li-
cet ipsissimis ejus verbis conceptum non
sit, tamen & Libri Argumento, & ætati
Autoris vix aliunde eruendæ non parum
lucis afferet.

Ἱεροκλῆς ὡσαύτως φιλίσσοσιν ἐν λόγοις,
Ἐξῆς δ', ἀέζων, οἷδμεν χώραν ἀν' ἡμιερπιδίῳ,
Ἡλίῳ φεζομένῳ τ', καὶ περὶ παύτῳ ἀνδρα
Τυμνῆς, ἀνεστῆς τ', πρὸς χόρεας τ' ἐρήμῃ.
Ὡν οἱ μὲν ἀπισκιάζον τὸ πρῶτον πονήτοισι,
Τὲς

Prolegomena.

Τὲς πόδας δ' ἀναλείνοντες τὸ ζύμπαν ἄλλο
ζῶμα.

Τέτων δ' Στεφάνων μίμνηθ', καὶ γὰρ ᾧ ἀκροφάλλον,
καὶ ᾧ δ' δεκακροφάλλον ᾧ, καὶ τετραχειροπόδων.
Οὗτος ὅς ἐστιν ἐκ ὅπου παρὰ φησὶν ὁ Ἱεροκλῆς.

Ταῦτα Ἱεροκλῆς μὲν.

*Hierocles similiter in libris Philhisticis,
Deinde, inquit, vidimus regionem siccis-*
simam,

Soleque exustam, & in ea viros

Nudos atque tecto carentes, locis in de-
sertis.

Quorum quidam obumbrabant faciem
auribus,

Pedes autem extendentes, etiam corpus
reliquum.

Quin horum Strabo meminit, nec non A-
cephalorum,

Et decem capita habentium, quatuorque
manuum atque pedum.

Quos ego nusquam vidi, inquit Hierocles.
Hac quidem Hierocles.

Atque ista Joannes Tzetzes Chil. 7.
Hist. 144. ex quibus liquet Hieroclem
illum quamplurimas regiones peragrasse,
resque in itinere visas aut aliunde cognitās
scripto tradidisse, & libros, quibus hæc
omnia

Prolegomena.

omnia complexus est, Φιλίστοξ nominasse. Patet etiam Strabone Historico, qui sub Tiberio scripsit, juniorem, (illum enim laudat) Stephano autem Ethnographo, à quo ipse laudatur, antiquiorem fuisse.

Post Oratorem & Historicum, tertius nobis erit ex porticu Philosophus, toties Tauro Platonico & cum Stoica disciplina non bene convenienti laudatus, ut tradit in Noctibus Atticis Agellius. *Taurus autem noster, quoties facta mentio Epicuri esset, in ore atque in lingua habebat verba hæc Hieroclis Stoici, viri sancti & gravis: ἡδονῆς τέλος πόρνης δόγμα ἐκ ἐστὶν πορνεία· ἡ δὲ πόρνης δόγμα.* Ita Agellius de Tauro l. 9. c. 5. Hæc Taurus ex Hierocle, sed corrupta, & nihili ex vitiosa editione facta, in hunc modum nitore pristino restituenda. ἡδονὴ τέλος πόρνης δόγμα. ἐκ ἐστὶ πορνεία ἡ δὲ πόρνης δόγμα. Duo nempe Epicuri dogmata jugulat, & ex Philosophorum scholis ad lupanaria amandat *vir sanctus & gravis*: finem omnium seu summum bonum in voluptate situm esse: illud primum. providentiam, quæ regi mundum vulgus autumat, nihil esse: hoc secundum.

Prolegomena.

secundum. Et hic fortasse Hyllarimensis est, de quo Stephanus: Ὑλλάριμα πολί-
χνιον Καρίας, ὃθεν ἦν Ἰεροκλῆς ὁ ἀπὸ ἀθλή-
σεων ἐπὶ φιλοσοφίαν ἀχθείς. nullam enim a-
liam ob rationem, quam quod Philoso-
phus dicatur, nostrum fuisse Hyllarimen-
sem illum conjecit Vossius; nos igitur po-
tiori jure Stoicum hunc fuisse dicamus,
quoniam noster non ex athleta, sed ex Ju-
dice factus est Philosophus, ut mox osten-
demus. Utcunque sit, Stoicus ille non po-
test idem esse cum eo quem nos edimus,
quia Tauro antiquior est, quem Platoni-
cam Philosophiam exponentem non so-
lum Agellius, sed & Herodes Atticus, re-
ferente Philostrato, sub Hadriano Cæsare
audivit.

*Alius etiam à nostro videtur Hiero-
cles ex quo Athenæus l. 14. refert quid
sit scîs, inquit Ger. Vossius. Imo vero,
si omnino fuerit Hierocles iste, non modo
videtur alius, sed ut sit necesse est. Scri-
psit enim ante Athenæum, qui sub Per-
tinace Deipnosophistas edidit, centum &
quingenta annis ante Libanium & A-
cacium, quibus florentibus noster obiit.
Neque vero ille apud Athenæum refert
quid*

Prolegomena.

quid sit σαῖς, sed quid *σαπίται*, placenta
 scilicet ita Epicharmo nominata, quæ
 σαῖς ἐστὶν ὕγρὸν εἰς πήλινον ἐπιχέομενον, μέλι-
 τῳ ἐπιβρασθέντι καὶ σιπάρμῃ καὶ τυρῷ, ὥς Ἰατρο-
 κλῆς φησιν. Σταπίται nempe dictus est,
 quod sit σαῖς liquidum sartagini affusum,
 adjecto melle, cum sesamo & caseo, ut
 inquit Hierocles. Apertissime autem falli-
 tur vir doctissimus Dalechampium se-
 quutus, cum ita explicat *quid sit σαῖς*,
nempe liquor, vinum puta, aqua, vel ali-
us. nemo enim unquam vinum, aut a-
 quam, aut similem aliquem humorem
 σαῖς nominavit. Revera non quid σαῖς
 esset, sed quamobrem placenta *σαπίται*
 diceretur, scilicet quod ἐκ σατῶς ὕγρῃς fie-
 ret, docere voluit, quisquis est; non enim
 Hieroclem, sed Iatroclelem nominatum pu-
 to; & legendū omnino, ὥς Ἰατροκλῆς φη-
 σιν, apud Athenæum censeo. Ut enim
 Harpocratio Mendesium, ita & Iatrocle-
 scripsit de Placētis. Κεϊμνίτης, πλακοῦ
 ποῖς, διὰ κεϊμνῶν γινόμενον, ὥς Ἰατροκλῆς
 ἐν τῷ περὶ πλακέντων ἀναγράφει. Athe-
 næus paulo ante. & idem rursus, Κοιεύει
 τέτων μνημονεύει Ἰατροκλῆς ἐν τῷ περὶ πλα-
 κέντων. Ut igitur alibi, Πᾶσι πλακέντι
 παρ

Prolegomena.

παρὰ Κώοις, ὥς φησιν Ἱατροκλῆς. ita hic
quid sit Στασιτάς ostendens, ὥς Ἱατροκλῆς
φησι sine dubio scripsit. Hunc igitur ex
numero eorum qui sub Hieroclis nomine
innotuerunt expungentes, ad alios & his
& nostro juniores transeamus.

In 16. Geoponicorum libro tria capita
sunt quæ Φεροκλέους nomen præ se ferunt:
sed cum liber ille ad rem veterinariam
pertineat, Ἱεροκλέους legendum esse o-
stendunt Hippiatrica. Binos autem libros
scripsit Hierocles περὶ τῶν ἵππων θεραπεύειν,
hoc est, de Morbis equorum curandis, ut
ipse testatur in Proœmio ad secundum
Hippiatricorum capite sexagesimo; eos-
que à Basso rogatus cum confecisset, ei-
dem postea dedicavit. Suntque hi duo li-
bri quasi fundamenta Collectionis Vete-
rinariae, ad quorum formam methodum-
que reliquorum Epistolæ aut Σπουδασιμὰ
redigi videantur. Fuit autem Hierocles
ille non ἵππαστρος, aut inter equites Cæ-
sarianos in armis versatus, ut Absyrtus,
& Theomnestus, sed Jurisprudentiam
coluit, & causis agendis in foro operam
dedit. • Locuples ipse mihi testis in Ope-
ris Proœmio. Ἀλλ' οἱ καὶ κατακέρην ἡμᾶς
παῖ

NOTE

This volume
tight binding a
effort has been
duce the centre
result in

aca
microform

me has a very
and while every
en made to repro-
res, force would
in damage

Demíc
orms

Prolegomena.

quid sit σαῖς, sed quid σταίτας, placenta
scilicet ita Epicharmo nominata, quæ
σαῖς ἐστὶν ὕγρὸν εἰς πήραν ἐπιχέμενον, μέλι-
τῷ ἐπιθετομένῳ καὶ σισάμῳ καὶ τυρῷ, ὡς Ἰατρο-
κλῆς φησιν. Σταίτας nempe dictus est,
quod sit σαῖς liquidum sartagini affusum,
adjecto melle, cum sesamo & caseo, ut
inquit Hierocles. Apertissime autem falli-
tur vir doctissimus Dalechampium se-
quutus, cum ita explicat quid sit σαῖς,
nempe liquor, vinum puta, aqua, vel ali-
us. nemo enim unquam vinum, aut a-
quam, aut similem aliquem humorem
σαῖς nominavit. Revera non quid σαῖς
esset, sed quamobrem placenta σταίτας
diceretur, scilicet quod ἐκ σατῶς ὕγρῳ fie-
ret, docere voluit, quisquis est; non enim
Hieroclem, sed Iatroclelem nominatum pu-
to; & legendū omnino, ὡς Ἰατροκλῆς φη-
σιν, apud Athenazum censeo. Ut enim
Harpocraton Mendesium, ita & Iatrocle
scripsit de Placentis. Κεϊμνίτης, πλακοῦ
ποῖς, διὰ κεϊμνῶν γινόμενῳ, ὡς Ἰατροκλῆς
ἐν τῷ περὶ πλακέντων ἀναγράφει. Athe-
næus paulo ante. & idem rursus, Κοιεύει
τέτων μνημονεύει Ἰατροκλῆς ἐν τῷ περὶ πλα-
κέντων. Ut igitur alibi, Παῖσι πλακέντ

Prolegomena.

παρὰ Κώοις, ὡς φησιν Ἱατροκλῆς. ita hic
quid sit Στασίτας ostendens, ὡς Ἱατροκλῆς
φησι sine dubio scripsit. Hunc igitur ex
numero eorum qui sub Hieroclis nomine
innotuerunt expungentes, ad alios & his
& nostro juniores transeamus.

In 16. Geoponicorum libro tria capita
sunt quæ Φεροκλέους nomen præ se ferunt:
sed cum liber ille ad rem veterinariam
pertineat, Ἱεροκλέους legendum esse o-
stendunt Hippiatrica. Binos autem libros
scripsit Hierocles περὶ τῶν ἵππων διεσπασίας,
hoc est, de Morbis equorum curandis, ut
ipse testatur in Proœmio ad secundum
Hippiatricorum capite sexagesimo; eos-
que à Basso rogatus cum confecisset, ei-
dem postea dedicavit. Suntque hi duo li-
bri quasi fundamenta Collectionis Vete-
rinariae, ad quorum formam methodum-
que reliquorum Epistolæ aut Συνασπασμὰ
redigi videantur. Fuit autem Hierocles
ille non ἵππαστρος, aut inter equites Cæ-
sarianos in armis versatus, ut Absyrtus,
& Theomnestus, sed Jurisprudentiam
coluit, & causis agendis in foro operam
dedit. • Locuples ipse mihi testis in Ope-
ris Proœmio. Ἀλλ' οἱ καὶ κατακέρην ἡμᾶς

Prolegomena.

quid sit σαῖς, sed quid σαιπίται, placenta
scilicet ita Epicharmo nominata, quæ
σαῖς ἐστὶν ὕγρὸν εἰς πήλινον ἐπιχέμενον, μέλι-
τῳ ἐπιβρομέοντι καὶ σιτάμει καὶ τυρῷ, ὡς Ἱερό-
κλῆς φησιν. Σταπίται nempe dictus est,
quod sit σαῖς liquidum sartagini affusum,
adjecto melle, cum sesamo & caseo, ut
inquit Hierocles. Apertissime autem falli-
tur vir doctissimus Dalechampium se-
quutus, cum ita explicat quid sit σαῖς,
nempe liquor, vinum puta, aqua, vel ali-
us. nemo enim unquam vinum, aut a-
quam, aut similem aliquem humorem
σαῖς nominavit. Revera non quid σαῖς
esset, sed quamobrem placenta σαιπίται
diceretur, scilicet quod ὁ σαπίτης ὕψος fie-
ret, docere voluit, quisquis est; non enim
Hieroclem, sed Iatroclelem nominatum pu-
to; & legendū omnino, ὡς Ἱατροκλῆς φη-
σιν, apud Athenæum censeo. Ut enim
Harpocraton Mendesium, ita & Iatrocle-
scripsit de Placentis. Κεϊμνίτης, πλακοῦ
ποῖς, διὰ κείμωνων γινόμενον, ὡς Ἱατροκλῆς
ὁ ἐν τῷ περὶ πλακέντων ἀναγράφει. Athe-
næus paulo ante. & idem rursus, Κοιεύου
τέτων μνημονεύει Ἱατροκλῆς ὁ ἐν τῷ περὶ πλα-
κέντων. Ut igitur alibi, Παισκι πλακέντι
παῖς

Prolegomena.

παρὰ Κόοις, ὥς φησιν Ἱατροκλῆς. ita hic
quid sit Στασίτας ostendens, ὥς Ἱατροκλῆς
φησι sine dubio scripsit. Hunc igitur ex
numero eorum qui sub Hieroclis nomine
innotuerunt expungentes, ad alios & his
& nostro juniores transeamus.

In 16. Geoponicorum libro tria capita
sunt quæ Φεροκλέους nomen præ se ferunt:
sed cum liber ille ad rem veterinariam
pertineat, Ἱεροκλέους legendum esse o-
stendunt Hippiatrica. Binos autem libros
scripsit Hierocles περὶ τῶν ἵππων διεργασίας,
hoc est, de Morbis equorum curandis, ut
ipse testatur in Proœmio ad secundum
Hippiatricorum capite sexagesimo; eos-
que à Basso rogatus cum confecisset, ei-
dem postea dedicavit. Suntque hi duo li-
bri quasi fundamenta Collectionis Vete-
rinaræ, ad quorum formam methodum-
que reliquorum Epistolæ aut Σπουδασιμὰ
redigi videantur. Fuit autem Hierocles
ille non ἵππαστρος, aut inter equites Cæ-
sarianos in armis versatus, ut Absyrus,
& Theomnestus, sed Jurisprudentiam
coluit, & causis agendis in foro operam
dedit. Locuples ipse mihi testis in Ope-
ris Proœmio. Ἀλλ' οἱ καὶ κατακύειν ἡμᾶς
ἐτίθει

Prolegomena.

ἐτέρων τὰ νῦν ἔχῃν, ἐν τοῖς δικασθεῖσι παρὲν
 χεῖν χρίαν τοῖς δεομένοις, καὶ πρὸς ταύ-
 τας ποιεῖν τὰς διατελάς· ἔκ αὐτῶν γὰρ
 ὅμως ἢ ὧς ἀξίωσιν, δεῖτε βάσιν. *Etiamsi*
nos alios potius audire hoc tempore oportet.
at, & in judiciis copiam nostri postulan-
tibus præbere, atque hisce exercitiis ope-
ram dare; non tamen negligendum fuit,
optime Basse, quod tu requiris.

Præter hunc & alius Hierocles Gram-
 maticus, qui συνέκδημον sive Notitiam
 Imperii Constantinopolitani evulgavit,
 editus ab Episcopo Abrincatenſi, sed im-
 perfectus, à V. Cl. L. Holſtenio in Cor-
 pore Historiæ Byzantinæ perfectior eden-
 dus.

Tandem aliquando, recensitis illis quo
 à nostro plane distinguimus, ad ipsum
 Philosophum veniamus. Hunc ego pro
 certo affirmare non ausim, negare tamen
 non possum fuisse illum ipsum, qui adver-
 sus Christianæ religionis symmyſtas &
 scripsit mordacia, & acerba gessit.

Primum autē legendo observavi fuisse
 eū in Bithynia Judicē, imperante Diocleti-
 ano, iudiciumq; adversus Christianos. Per-
 grante Persecutione, exercuisse. Autor e-
 oculatus.

Prolegomena.

oculatus Tragœdiæ testis Lactantius. *Alius eandem materiam mordacius scripsit, qui erat tunc è numero Judicum, & qui autor imprimis faciendæ persecutionis fuit.* Ita ille lib. 5. de Justitia, c. 2. de alio nescio quo priora, de nostro hæc certissime locutus. Non igitur, uti alter, *antistitem se philosophiæ* tunc temporis *profitebatur,* sed sub solo Judicis officio Christiano nomini infensius apparuit. *Quo scelere non contentus, etiam scriptis eos quos afflixerat insecutus est.* Sed quemadmodum inter Græcos rerum naturæ periti primo *Ζοφοί,* postea modestiori vocabulo *φιλόσοφοι* dicebantur; ita cum Celsus, qui primus adversus religionem nostram ex professo scripsit, inimicissimum veritati librum *Λόγον Ἀληθείης* nuncupasset, Hierocles titulo minus ambizioso suum *φιλαλήθει* indigitavit. Fatetur Eusebius *ἀλαζονικώτερον τῆς φιλαλήθειας ἐπιγεγενημένον Κέλσος Ἀληθείης λόγον.* Et ut ad Hieroclem hæc pertinere certo constet, qui à Lactantio nullibi nominatur, ecce quæ Eusebius post verba ut refutarentur repetita, subjungit. *Ταῦτα ῥήμασιν αὐτοῖς Ἰεροκλῆ τῷ τὸν κατ' ἡμῶν ἐπιγεγεγερό-*

Prolegomena.

τι φιλαλήθην λόγον. Hæc, inquit, ipsius Hieroclis verba sunt in Oratione contra nos scripta, cui titulus Philaletbes. Ita semper Eusebius, ac si unum tantum librum scripsisset, cum duos fuisse ex Lactantio pateat. Composuit enim libellos duos, non contra Christianos, ne inimici insectari videretur, sed ad Christianos, ut humane & benigne consulere putaretur. Integer itaque titulus ita erat conceptus,

Λόγοι φιλαλήθεις, πρὸς Χριστιανούς.

De binis itaque res est certa. Idem capitulo sequenti: Ausus est libros suos nefarios, aut Dei hostes, φιλαλήθεις, id est, veritatis amatores annotare. Eusebius autem velut librum singularem nominat, quia ex duobus unum tantum tetigit, nec eum, ut opinor, integrum, sed partem illam tantum, qua ausu plane novo, et reliqui Christianismi hostibus intacto, Apollonium Tyaneum Christo Deo nostro comparavit, æquavit, prætulit. Atqui aliam quamplurima, præter infamem illam comparisonem, adversus nos effuderunt Hierocles, in quibus, teste Lactantio, falsitatem Scriptura Sacra arguere con-

Prolegomena.

ius est, tanquam sibi esset tota contraria. Nam quædam capita, quæ repugnare sibi videbantur, exposuit, adeo multa, adeo intima enumerans, ut aliquando ex eadem disciplina fuisse videatur. Ut etiam quædam particularia notemus, Præcipue Paulum Petrumque laceravit, ceterosque discipulos, tanquam fallacia seminatores: quos eosdem tum rudes & indoctos fuisse testatus est, nam quosdam eorum piscatorio officio quæstum fecisse. Ipsum autem Christum affirmavit à Judæis fugatum, noningentorum hominum manu latrocinia fecisse. Item cum facta ejus mirabilia destrueret, nec tamen negaret, voluit ostendere Apolloniū vel paria, vel etiam majora fecisse. Reliqua igitur quæ de contrarietate Sacrarum Scripturarum, de Pauli Petrique dissidio, & Apostolorum imperitia effutivit, ex Celso excerpserat, aut etiam ex Porphyrio, qui eadem, teste Hieronymi Proœmio Commentarii in Epistolam ad Galatas, in primo Operis sui adversum Christianos libro, copiose tractaverat. Περὶ μὲν ἡμετέρας λοιπὰς τῆς ὅλης φιλαλήθειας, εἰδὲν ἂν εἴη ἀπορροῦν ὅτι τῶ παρόντι ἔστιν ἰσχυρὰ, μὴ

Prolegomena.

αὐτῇ ἰδία τυγχάνοντα, ὧς δὲ ἂν αὐτῶς
 ἐξ ἑτέρων ἐκ αὐτοῖς μονονυχὶ νοήμασιν, ἀλ-
 λὰ καὶ ῥήμασι καὶ συλλαβαῖς ἀποσιτυλημένα.
Nam in reliquis, quæ in Philalethe con-
tinentur, non erit opera pretium impræ-
sentiaryum commorari, cum ipsius propria
non sint, sed ex aliorum scriptis, iisdem
non tantum sententiis, sed verbis etiam
atque syllabis nimis impudenter sublecta.
 Eusebius igitur ea tantum in libris Hiero-
 clis refutare aggressus est quæ de Apollo-
 nio scripserat, reliqua vero intacta præ-
 termisit, uti jampridem ab Origine in li-
 bris adversus Celsum refutata, aut à se-
 ipso in iis quæ contra Porphyrium medi-
 tabatur propediem refellenda. Nullo igi-
 tur modo concedendum est Illust. Car-
 dinali Baronio, *Eusebium omnes impu-*
dentis hominis conatus temerarios hoc
Commentario infregisse, cum minimam
 eorum partem attigisse se fateatur. Et
 omnino notandum est Eusebii librum con-
 tra Hieroclem, pessime à Florentino In-
 terprete versum, nec ut videtur hætenus
 satis intellectum, vix attigisse ea quæ ab
 Hierocle sunt profecta, neque compara-
 tioni Apollonii cum Christo inhærere;

Prolegomena.

imo vero ab eo argumento prorsus absti-
nuisse, & Philostrati libros octo de Vita
Apollonii tantum percurrere, & quicquid
ei tanquam Philosopho tribuitur libenter
concedere, quicquid ad eum supra mor-
taliū sortem evehendū comparatū
est, excutere, elevare, convellere.

Cæterum Hieroclem illum, de quo
hæc diximus, tum ingenii acumine, tum
ardore animi, cupidineque persequendi
Christianos Diocletiano adeo placuisse
probabile est, ut ex Judice Nicomedien-
si Præfectus Alexandriæ factus esse videa-
tur. Certe Epiphanius de ejusdem tem-
poris inaudita sævitia agens, hæc 67. sive
Hieracitarum Hæresi habet. Κελσιανός μὲν
ἐν ἑπαρχίᾳ τῇ Θηβαϊδί, Ἀλεξανδρείᾳ δὲ
Ἰερεκλῆς, *Præerat tum Thebaidi Culei-
anus, Alexandria vero Hierocles.* Unde
haud difficulter tandem adduci me patiar,
ut cum Vossio credam hunc hostem Re-
ligionis nostræ Hyllarimensē Hieroclem
fuisse. Sed ea lege, ut illa Stephani verba
aliter mihi liceat interpretari, non ut ex
poeta, cum Simlero, neque ex athleta, cum
Vossio, sed ex Persecutore factus sit Philo-
sophus: ἀπὸ ἀθλήσεων ἐπὶ φιλοσοφίαν ἀχθείς,
inquit

Prolegomena.

inquit Stephanus, aut forte Hermolaus :
ἀθλα autem & ἀθλήσεις creberrime dicuntur certamina illa quæ Christiani cum Ethnicis inierunt, persecutionesque quas perpeffi sunt. Unicum Eusebium nominabo hujus ipsius temporis calamitates persequentem. Τί γὰρ πολλὰ λέγειν, καὶ χυνοσίρας ὅτι χυνοσίρας ἢ ἀνὰ τὸ οἰκευμένῳ θεοπρεπῶν μυστῶν ἀθλήσεις παρατίθενται ; Quidni igitur Hierocles, ἀπὸ τέτων ἢ ἀθλήσεων, ab hac ipsa persecutione, tribunal reliquerit, præfecturam exuerit, præsertim Constantino Magno non tantum lethales illas flammæ extinguente, sed veritatis lucem admittente ? quidni ad vitam philosophicam, & studia literarum, quibus etiam antea operam non vulgarem dedisse videtur, insperata rerum mutatione perculsus, se contulerit ? Quæ si cui satis verisimilia videantur, huic certe non difficulter persuasero eundem fuisse & Judicem, & Philosophum nostrum ; qui Epiphanio ἑπαρχῷ Ἀλεξανδρείας, Suida φιλόσοφῷ Ἀλεξανδρεύς. Atque hæc de libris duobus quos Judex scripsit, & Φιλαλήθης nominavit: Reliqua vero, quæ jam Philosophiam professus edidit, recensamus.

Inter

Prolegomena.

Inter Opera vero Philosophica, five
Judex, five alius fuerit, primum jure me-
rito locum sibi vendicat *Τὸ μνημα εἰς τὰ*
χρυσὰ Πυθαγόρου ἔπη, *Commentarius in*
Aurea Pythagoræ Carmina, opus nun-
quam satis laudatum. Neque enim Car-
mina ista tantum interpretari, aut Gram-
maticorum instar Scholia conficere in ani-
mo habuit, sed omnia Pythagoricæ
disciplinæ lineamenta brevi quasi tabula
depingere. Ipsius verba proferam, quia
meliora proferre non possum. *Τοιαύτη*
τῶν Χρυσῶν Ἐπῶν ἡ ἐξηγήσις ἡμῖν γέγονε,
περιέχουσα ἐν αὐτῇ Πυθαγορείων δογματῶν
μερίαν ὥσπερ, *Hæc est Aureorum*
Carminum explicatio nostra, Pythagori-
corum in se Dogmatum synopsis continens.
Proximum huic locum habeat præcla-
rum illud Opus, *πεὶ περὶ νοίας καὶ εἰμαρ-*
μένης, καὶ τῆς τῆς ἐφ' ἡμῖν τοῦ θείου ἡγε-
μονίας ὥσπερ, *De Providentia &*
Fato, arbitriique nostri cum divina gu-
bernatione congruentia. Erat autem
totum Opus in septem Libros distin-
ctum. *ἐπὶ αὐτῷ δὲ λόγῳ αὐτῷ ἐπιμερίζονται τῶν*
Κριτῶν, inquit Photius Bibliothecæ
Codice 214. quorum etiam Argumen-
ta

Prolegomena.

ta ibidem percurrit. Hunc à Vossio prætermissum sequatur, qui tanti illi est, Οἰκονομικὴς, *enjus particula*, inquit, *hæerant*; *De amore fraterno, & Quomodo utendum sit cognatis, & similes.* Voluit igitur Vir doctissimus ingens Volumen ab Hierocle in Oeconomicis factum, *cujus partes essent illæ à Stobæo citatæ*; Scilicet, Τίνα τρόπον θεοῖς χρεστέον, seu de *Usu Deorum*; πῶς τῇ πατρίδι χρεστέον, *sive quales in patriam esse debeamus*; πῶς χρεστέον γονεῦσιν, *sive quomodo erga parentes gerere nos oporteat*; πῶς συγγενέσιν χρεστέον, *quomodo utendum cognatis*; περὶ τὸ γάμος, id est, *de Nuptiis*; περὶ φιλαδελφίας, *de Amore Fraternali*. Ego vero aliter omnino sentio, Οἰκονομικὸν scilicet fuisse majoris Operis Partem unam, eodem plane cum reliquis modo, in eodem cum iis volumine conjunctum. Neque enim verisimile est Stobæum, cum reliquas particulas ad caput suum retulerit, unam tantum ad Operis totius Titulum referre voluisse. Præterea ea quæ ex Oeconomico citat, ad rei familiaris administrationem proprie spectant, πρὸ πάντων γὰρ περὶ τῶν ἔργων ὑφ' ὧν οἶκος σωθήσεται, *ante omnia, inquit, de operibus quibus*

res

Prolegomena.

res domestica continetur. Partitur itaque officia ad familiam pertinentia inter patrem matremque familias; rustica, forensia, & civilia viro, mulieri domestica negotia tribuens. Peculiaris igitur pars est Οἰκονομικὴς, ab officio erga Deos, patriam, parentes, fratres, cognatosque distincta, unumque caput vel librum fortasse in Opere majori constituens: quod quidem ego Ἱεροκλῆς φιλοσοφούμενα nominatum puto.

Etiam Hyllarimensem signari suspicor à Michaele Apostolio Centuria 8. Prov. 20. ubi citatur ἐν δευτέρᾳ φιλοσοφούμενων παρὰ τῶν φιλοσόφων, Libro secundo de iis qui à Philosophis in sapientiæ studio instituuntur. Ita Vossius prorsus male; non enim sunt οἱ φιλοσοφούμενοι de quibus Hierocles scripsit, sed τὰ φιλοσοφούμενα, ut Demetrii Ixionis Ἑτυμολογούμενα, quorum meminit Athenæus; neque παρὰ τῶν φιλοσόφων legendū est, sed περὶ, ut apud Etymologum & Suidam reperitur, unde Apostolius hausit: neque περὶ φιλοσόφων pars tituli est, sed tantum indicat Hieroclem lib. 2. φιλοσοφούμενων, dum de Philosophis loqueretur, ea verba habuisse, quæ sequuntur.

Prolegomena:

quuntur. Ita enim Suidas in Ἐμποδῶν ἐχρή-
 σασθαι τῇ λέξει Ἱεροκλῆς τε καὶ ἄλλοι, ἀντὶ τῆς
 ἐμποδίας. φησὶν ἐν β' φιλοσοφούντων περὶ τῶν
 φιλοσόφων· τίς γὰρ αὐτῶν ἐχὶ καὶ ἔγνηκε, καὶ παῖ-
 δας ἀνέλασθαι, καὶ ἐσίας ἐπεμελήθη, μηδενὸς
 ἐμποδῶν ὄντι. Apud Apostoliū pro αὐτῶν
 perperam scribitur αὐτῶν, quod Pantinum
 in errorem duxit plane jocularē. Suidæ
 igitur verba, ut & Etymologi, sic accipien-
 da sentio. Utitur hac voce ἐμποδῶν Hie-
 rocles cum aliis loco ἐμποδίας: ut cum
 lib. 2. φιλοσοφούντων, in hunc modum de
 Philosophis loquitur: *Quis enim eorum
 non uxorem duxit, liberosque suscepit, &
 rei curam gessit, quomodo nihil impedi-
 mento esset?* Reliqua quæ apud Suidam
 sequuntur, & cum his, nullo alio Autore
 nominato, nulla occasione interposita co-
 hære fortasse videantur, omnino ab hoc
 fragmento Hieroclis removenda sunt,
 autorique suo restituenda. Post illa
 scilicet Philosophi nostri, μηδενὸς ἐμποδῶν
 ὄντι, sequitur apud Suidam, ἐπὶ ὃ ἐκ
 εἰδῶς τῆς εἰδότης ἐν ἐκ εἰδόσιν, ὥς ἐπι-
 Πλάτων, πιδανόβιος ὑπάρχει. φανακιδεύς
 Ἰλλῆς μεμειννημένῃ σωμυλία λογιώτεροι
 πάντων ἔκρινε παιδεύων τῆς Κωνσταντίνου
 δ'.

Prolegomena.

Διὸ καὶ πολλὴν αὐτῷ δίδωσι παραμυθίαν ἐκ
τῶν δημοσίων.

Ut ingenue fatear, hunc locum non satis intelligo, inquit Æmilius Porrus, qui Suidam adeo infeliciter transtulit, maculisque plurimis aut affectum invenit, aut affecit. Neque satis ei fuit non intellexisse, insuper emendatione corruptit, nam pro τῆς Κωνσταντίνου legit τῶν, atque ita Imperatorem nobis pro Urbe dedit, & tempora Constantini cum regno Zenonis pariter confudit. Imposuit illi vocabulū, Ἰλλυς, quod nom nevirī fuisse ignoravit; inde reliqua plane tenebris involuta ut viderentur necesse fuit. At Ἰλλυς vel Ἰλλυ Græcis, Hyllus, aut Illus Latinis dictus, sub Zenone vixit, eique familiaris admodum fuit. Suidas ipse, Ἰλλυ, ὄνομα κύριον, ὃς ἦν μέγας Ζήνων. At Zenoni operam in arte magica præstitisse, aut omnino magum fuisse Illum non memini. Imo errorem ex Scripturæ compendio natum pro certo habeo: scripsit aut Suidas aut Librarius, μέγας, vel brevius, ut in MS. codice Manuelis Moschopuli expressum vidi, μέγας: hoc qui sequebantur μέγας effecere, cum μέγας abbre-

Prolegomena.

breviatura illa intelligeretur. Victori in Chronico *Hyllus Patritius*, & simpliciter *Patritius* nominatur: at Marcellino *Illus natione Isaurus* signanter *dignitate Magister Officiorum* dicitur: Et Joannes Antiochenus, nondum editus, καὶ ἐγένετο ὁ Ἰλλυς (συγκληρικὸς, καὶ ὁ πάριος, καὶ μάγιστρος, καὶ πατρίκιος. Non igitur magus, sed μάγιστρος Zenoni Illus fuit. De hoc igitur Illo Patritio & Magistro intelligenda sunt ista apud Suidam, quæ ex voce ἐμπροσθεν citavimus: neque vero Hieroclis nostri Fragmento adjungenda, cum sint sine dubio hausta ex Damascii libro de vita Isidori (toties in Collectaneis illis expresscripto) ut patet ex narratione ipsius Suidæ in Παμπρίτοις, et iis quæ in excerptis Phozio in Bibliotheca conservatis etiam annum exstant. Fragmentum igitur prius Hieroclis fuit, idque opinor ex librorum aliquo quos φιλοσοφόμενα nominavit qualem etiam titulum Origenes, qui eidem Scholæ aliquando præfuit, usurpavit; & latent ejus φιλοσοφόμενα adhuc in Bibliotheca Florentina, judicio Viri doctissimi Lucæ Holstenii dignissimæ quæ edantur. Utrum inter hæc

Prolegomena.

δικαιοσύνης tractaverit, aut omnino de
Justitia unquam scripserit, nescio: semel
enim Stobæo citatur sub Ἱεροκλῆς, sæpius
sub Ἱερακῷ nomine. Et fieri potest ut ab
Hierace Alexandrino potius illa scripta
sint, quem Ammonio æqualem tradit
apud Photium Damascius. Restant Ἱε-
ροκλῆς φιλοσόφος Ἀσεία, Hieroclis Philoso-
phi Facetia; quæ an nostri sint ipse qui
edidit dubitavit, & videntur sane esse ali-
cujus Hieroclis junioris.

Præter hæc, concinnavit etia Hiero-
cles in Platonis Gorgiam Commen-
tarium, non manu sua scriptum, sed
ab ore ejus à discipulo excerptum. de
quo memorabile est quod narrat apud
Photium Damascius. Οὗτος (Ἱεροκλῆς)
ποτὲ τὸν Πλάτωνα Γοργίαν τοῖς ἐταίροις
ἐξηγεῖτο· εἰς δὲ πρὸς τῶν ἀκροατῶν Θεοτέ-
βις ἀπεγράφας τὴν ἐξηγήσιν. πάλιν δ',
οἷα εἰκὸς, ἐκ δευτέρου τῷ Ἱεροκλῆς εἰς τὴν Γορ-
γίαν καταβαλλομένους, μετὰ τινα χρόνον, τὴν
ἐξηγήσιν ὁ αὐτὸς ταύτην ἀπεγράφας, καὶ ἀν-
τιπαρεβαλὼν τὰ πρότερα καὶ τὰ ὕστερα, εὗρεν
ὅτι ἐν τῶν αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπῆν· ἐκείνους δὲ
ἑμῶς, ὃ καὶ παράλογον ἀκῶται, τῆς Πλάτωνος
παραχόμενα, καθόσον οἶόν τε, προαιρέτως. Τὸτο
μὲν

Prolegomena.

μὲν ἐν ἐπιδηκνύται τῷ ἀνδρὶ ἡλίκων ἦν ἄρα
τὸ τῶν φρενῶν πέλαιος. Hierocles hic ali-
quando Platonis Gorgiam sociis explica-
bat. Unus vero auditorum, Theosebius,
explicationem descripsit. Iterum vero, ut
par erat, cum Hierocles post aliquod tem-
pus secundo interpretaretur, idem etiam
hanc explicationem descripsit, & collatis
prioribus cum secundis, in nullo, ut ita
dicam, eadem invenit. Utraque tamen,
quod vix auditum credibile est, Platonis,
quoad ejus fieri poterat, institutum conti-
nebant. Hinc colligitur quanta in illo viri
fuerit ingenii copia. Ita à scriptis ad dicta
pervenimus, & nequid videamur omit-
tere, age ab illis ad Dicta veniamus. Tra-
didit itaque idem Theosebius Hierocli
discipulus apud Suidam, vel potius Da-
mascium, eum ἐξηγούμενον, (non inter nar-
randum, ut Curterius & Portus, sed dum
Platonem explicaret) aliquando dixisse
κύβοις εἰοικέναι τὸς Σωκράτους λόγους ἀπὸ τῶν
γὰρ εἶναι πανταχὲ ὅπου αὐτὸς πέσῃσι. Socrati
scilicet sermones tesseriis esse similes: sta-
enim semper erectos, quacunque cadam
Rursus, cum Byzantii in iudicium addi-
ctus plagis cæsus esset, mananti ex corpo-

Prolegomena.

Iacerato sanguine judicem asperfit, simul-
que illud Ulyssis apud Homerum usur-
pavit,

Κύκλωψ τῇ, πῖε δινον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρό-
μεα κρέα.

Hæc habui quæ de Philosophi nostri
Scriptis dictisque traderem ; qualia vero
ea sint, aut quanti inter eruditos æstiman-
da, non aliunde melius quam à Critico-
rum veterum judicio cognoscere poterim-
us. Primum itaque legimus apud Sui-
dam, & paulo integrius apud Photium
aut Damascii, aut alterius Philosophi, certe
à Damascio traditam, hanc de Hierocle
nostro sententiam: ὅπ ὁ Ἱεροκλῆς, ὁ πᾶς ἐν
Ἀλεξανδρείᾳ διατειβὰς ὑψηλοφροσυνῇ καὶ με-
γαληροῖα κοσμήσας, μετὰ τῷ Σεπτῷ καὶ μεγα-
λοπρεπῆς εὖρεος τε τιμῇ διάνοιαν εἰς ὑπερβολὴν
ἦν, καὶ διαφέρων εὐγλωτσίᾳ καὶ εὐπορίᾳ τῶν
καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, κατέπλατ-
τε πανταχῇ τὰς ἀκροαμένους, πρὸς τιμὴν Πλά-
τωνος ἀμιλλόμενος ἀπὸ καλλιῤῥημοσυνῇ
καὶ πολύνοιαν. Sciendum quod Hierocles,
qui Scholam Alexandrinam sublimita-
te & magnitudine animi ornavit, præter
magnificentiam venerandam (& con-
stantiam, Suidas enim & alii codices

Prolegomena.

apud Photium pro *σπλῆ ἀτρίπλῃ* exhibent) etiam ingenii ubertate admodum affluebat; & cum lingua præstantia, pulcherrimorumque nominum & verborum facilitate ac copia excelleret, omnes ubique auditores in sui admirationem rapiēbat, tam orationis venustate quam sententiarum varietate cum Platone semper contendens. Quo Philosophi nostri encomio quid uberius? quid luculentius? Et tamen Suidas post operum enumerationem hæc statim subjungit. *ὃν οἷς φαίνεται ὁ ἀνὴρ τὴν μὲν ζωὴν ὑψηλοφρων, τὴν δὲ γνώσιν ἐκ ἀκριβῆς.* ac si vita sublime aliquid spirasset, scientia nihil accuratum. Ne hæc Hierocli nostro labes adhæresceret; Curterius particulam *ἐκ* è Suida tollit; & cum vitæ sublimis, tum scientiæ accuratæ philosophum Latine exhibet. Cæterum non vidit ille, in Græcis autoribus corrigendis minime felix, verba hæc Damascii esse, non Suidæ, qui vitæ Isidori partem maximam in Collectanea sua transtulit. Id enim si vidisset, negationem nunquam sustulisset, aut ea injuriam nomini Hieroclis factam putasset. Jam dudum enim observavit Photius Damascius

Prolegomena.

sciū in eo opere, quotquot verbis extollit,
& aut ob doctrinæ excellentiam, aut ob
ingenii solertiam, supra humanam con-
ditionem, ut plane divinos celebrat, horum
se judicem constituere, nullum non per-
stringere, in singulis etiam aliquid eorum,
propter quæ prius laudaverat, desiderare,
ipsi Isidoro haud parcere. Vel hinc liquet
ista etiam apud Suidam in ἸσίδωρΘ, τὴν
ζωὴν μὲν ἢν φιλόσοφΘ· ἰὰ δὲ πρὸς ἐπισή-
μην ἔ διεξήλασμένος, ex eodem Damascio
pariter petita esse, & cum iis quæ de Hie-
rocle dixerat plane consentire, adeoque
negationis particulam è Suida per Cur-
terium sublatam omnino restituendam vi-
deri. Neque vero existimationi Au-
toris nostri quicquam officere putemus,
quod minus ab eo laudetur, qui omnes
etiam quos laudat pariter vituperat.

Fateor equidem alicubi, aut à Damascio
aut Isidoro, Hieroclē in ordinem Philoso-
phorum medium esse redactum: nam cum
Pythagoram & Platonem divinos appel-
let, Aristotelem vero & Chrysippum de-
primat; his verbis de Autore nostro sen-
tentiam fert. Τῶν δὲ νεωτέρων ἱεροκλέα
τε, ὃς ἢ τις ὁμοίος, ἔδεν μὲν ἐλλοίπωντας οἷς
τῶν

Prolegomena.

τιῶν ἀνθρωπίνην παρασκευὴν, τῶν δὲ μακα-
ρίων νοημάτων πολλαχῇ πολλῶν ἐνδεῆς γε-
νομένους, φησὶν: *Ex Philosophis juniori-
bus Hieroclem, & ei similes quod ad hu-
manum apparatus attinet nullibi defi-
cere, at beatorum divinorumque con-
ceptuum ut plurimum expertes esse, ait.*
Atque hæc de Hieroclis Philosophia: de
Stylo, omni exceptione majus est Photii
Græcorum Patriarcharum longe doctissi-
mi judicium. Ἔστι δὲ ἡ φράσις τῷ ἀνδρα-
γαθῆς μὲν καὶ καθαρά, καὶ σπουδῇ φιλοσόφῳ
πρέπουσα· ὃ μὲν γὰρ τοῖς κακωποιομένοις καὶ
πεινῶσις ἐξωραϊζομένην χρώματι τε καὶ
ποικίλματι τῆς ῥητορείας: *Est autem phra-
sis Hierocli aperta atque pura, & rebus
philosophicis apta, at non supervacuis pul-
chrisque coloribus, & Rhetorices variis
pigmentis decorata. Qua & sobria &
accurata Viri summi sententia contenti,
huic de Autore dissertationi finem impo-
nimus, de Opere postea dicturi.*

Principem in hac secundi Voluminis
mantissa locum tenent Fragmenta de Fa-
to, Providentia & Libero Arbitrio: ea quæ
bis Græce, ter Latine exhibita. Ad Græ-
cæ quod attinet, primo loco posita sunt & tio

qui

Prolegomena.

quæ Federicus Morellus Lutetiæ è Bibliothecæ Medicæ penu eruta anno MDXCVII edidit; quæ cum Epitomen Hieroclis continere aliquis suspicetur, mihi tamen nihil aliud esse quam ex Excerptis Photii iterum excerpta, & quasi in corpus redacta videntur. Id vero ut ostendam, primo sciendum, septem de hac ipsa re libros ab Hierocle fuisse conscriptos, quorum argumenta nobis breviter Photius tradidit; at fragmenta ex tribus tantum, ut tituli præ se ferunt, excerptis. Deinde etiam observo Epitomatorem Morellianum nihil prorsus in se continere, ne unam quidem sententiam attigisse, quæ non integra in Photianis exstet. Præterea, idem utriusque fragmenti scopus in ipsa fronte iisdem verbis propositus, iisque eadem menda laborantibus. ἡ δ' ἐπαγγελία τῆς παύσης Κρίσεως πρὸς πονόιας ἐστὶ διαλαβεῖν τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀεισotέλεος Σωδιατιθεμένων. Si interpretes consulueris, nescies quid legerint, ita sententiam aliter aliterque unusquisque concepit & expressit. Ego apud Photium primo Σωδιατιθέμενα scriptum puto, & librarii vitio α in ω versum, quod perquam usitatum est,

Prolegomena:

est, à Morelliano autem Excerptore meñ-
dam etiam cum sententia esse transcrip-
ptam. Plane ut paulo post, cum in ali-
quibus Photii codicibus, ἀλλ' ἀγεννήης,
ὅλης ὤσεργεία, in aliis ἀλλὰ γεννηήης, vel
γεννήτης, scriberetur; Excerptor ille po-
sterior, ἀλλὰ γεννήης expressit, itaque Mo-
rellum & Grotium in sententiam plane
alienam induxit, qui *materiam generatam*
sive *genitam* nobis exhibent, cum omnia
quæ sequuntur plane ἀγεννησιν seu inge-
neratam materiam postulant. Utcunque
sit, Excerptorem à Morello editum Hie-
roclis de Providentia libros nunquam
vidisse, sed è Photii Bibliotheca omnia trā-
scripsisse persuasissimum habeo. Ea au-
tem quæ ita transcripsit, quia non eadem
serie ordineque apud Photium existent,
quo quæque loco reperiri possint, indicant
non gravabor.

Principium itaque Morellianorum in
ter Photiana ad finem paginae 36. omissi
scilicet Hieroclis Præfatione, reperiuntur
deinde quæ post medium paginae 6. iterum
quasi incipere videntur, in secundis Photii
Excerptis pag. 48. accurrunt. At pag. 10
quæ post λογισμένω φανήσεται sequuntur
long

Prolegomena.

longo intervallo pag. 66. comparent. Quæ
vero 12. linea 2. se offerunt, ad 54. me-
dium lectorem reducent. Paginæ 14.
hæc verba, ταῦτ' ἐστὶν καὶ Πλάτων, ad 66. ite-
rum mittunt. Post ἀλγεῖν ὅτι θειοπραγίας
pag. 16. ad 74. relegamur: & à fine
18. post ἡμετέραν διάνοιαν, ad finem
pene 78. mittimur. Ubi plusculis inter-
ceptis Excerptor progreditur, donec 22.
initiotribus lineis ex 56. petitis, iterum pro-
cedit, tandemq; Photianis ad finem plane
perductis; post medium 24. ad 56. redit,
unde paucissima prætergressus in medio
64. finit. Denique Appendix ipsa ex pa-
gina 70. desumpta est; *quam cum Corol-
larium parum huic operi congruens ap-
pelleret Morellus, ostendit se non intellexisse*
hæc ex fine secundi libri petita esse, quo O-
piniones Platonicas ex ipsius Platonis O-
peribus collegit, expressit. Hæc nobis la-
borem pepererunt hoc uno nomine haud
plane supervacaneum, quod aliis eandem
non creabunt postea molestiam. Atque
hinc tandē clare perspicimus quis scopus,
quæ mens Epitomatoris fuerit. Nam
cum Hierocles septem libros de Fato,
Providentia, & Libero Arbitrio edidisset,
Pho-

Prolegomena.

Photius autem ex tribus tantum prioribus excerpta in Myriobiblon retulisset, in quorum primo sententia Hieroclis expressa est, in secundo Platonis autoritas petita, in tertio autem objectiones refellebantur; Excerptor Morellianus ex secundo tertioque ea quæ ad primi argumentum pertinere videbantur revocavit, ut universam Hieroclis de Fato & annexis doctrinam in unum quasi corpus redactam exhiberet.

Quoties autem verba ipsa ex Photio non transcribit, toties suspectum habere do Epitomatoris iudicium oportet. Eodem enim non procul ab initio de Ammonio nonnulla locutus, statim subjungit, Πλωτῖν & Ὡριγένους, ὅτι τοι Πωρφυρίου & Ἰάμβλῑχος μαθηταὶ γέγοναν. Ergo etiam Porphyrius & Iamblichus, quam Plotinus & Origenes Ammonii discipuli fuisse. At quis nescit Iamblichum Porphyrii, Porphyrium Plotini discipulum fuisse, neutrum Ammonii? Fateor equidem Eunapium Origenem Porphyrii condiscipulum facere, idque ipsius Porphyrii autoritate fretum. Συμφοριτὰ μὲν ὄντα, ὥς αὐτὸς ἀναγράφει, καὶ ἄριστοί τινες ἔτι ἔχουσιν.

Prolegomena.

Ἀειγένης τε καὶ Ἀμέριος καὶ Ἀκυλῖνος.

Sed potest esse error in nomine Origenis, ut videtur esse in altero Aquilini. Forte enim non Ἀκυλῖνος, sed duabus literis prioribus leviter mutatis *Παυλῖνος*, scriptum fuit; quippe meminit Paulini cujusdam Plotini discipuli Porphyrius, quem Amelius *μικκαλον* appellavit; Aquilini vero mentionem facit tanquam ex Philosophia hæretici, & inter Gnosticos à Plotino refutati. Utcunque se res habeat, Origenes Porphyrii condiscipulus esse nullo modo potuit, qui Plotini jam senescentis primo factus est discipulus: Origenem autem Plotino annis viginti seniore[m] fuisse constat. Teste enim Porphyrio, in vita Præceptoris sui, decimo Galieni Imperatoris anno quinquagesimum nonum circiter ætatis annum agebat Plotinus. At Origenes *vixit usque ad Gallum & Volusianum*, id est, *usque ad sexagesimum nonum ætatis sue annum*: ut Hieronymus in Catalogo testatur. Quo minus mirum est viso Origene in Scholainter Auditores apparente, Plotinum derepente erubuisse, & post pauca verba clausisse Lectionem.

Qua-

Prolegomena.

Qualem igitur Eunapius condiscipulum Porphyrio adjunxit virum! & Præceptori, quem summe coluit, venerandum, & ipso Porphyrio quinquaginta annis seniore, ut ipse apud Vincentium Lirinensem fateatur; *excitum se fama ipsius Alexandriam fere puerum perrexisse, ibique eum vidisse jam senem.* Nullo igitur modo Ammonii discipulus Porphyrius fuit, multo minus Iamblichus Porphyrii auditor. & Excerptorem Morellianum in hunc errorem duxit cum incuria festinatio. Cum enim Photius inter Ammonii *γυναικας* Plotinum & Origenem nominasset, ac postea ad eorum successores enumerandos progressus esset, inter quos Porphyrium, Iamblichum, & tandem Plutarchum Atheniensem collocat; Excerptor discipulorum successores, nulla distinctione adhibita, Ammonii auditores facit. Quod ideo notatu non indignum judicavimus, ut inde Morelliana ex Photianis emendanda moneremus; quæ quisquis diligenter contulerit, nã ille conjecturis emendationibusque Morelli ad marginem collocatis, semper incertis, plerumque falsis, non indigebit. Nam

Prolegomena.

Nam quod statim ab initio operis pro
προσαθεντας, προσαρθεντας legi vult, vo-
cem prorsus alienam restituit, & à Photio
ex ipso Hierocle sine dubio transcriptam
rejecit: imo plane fugit eum Grotiumque
ratio, cum *σφᾶς αὐτῆς προσαθεντας, seipfos*
tantum consuluisse interpretati sunt. Ita
pagina 4. pro *ταῖς ὁμοίαις*, conjunctione
addita, *καὶ ταῖς ὁμοίαις* scribēs, levissima cor-
rectione sententiam authoris foedissime
corrupt, non nisi ex Photio sanandā, qui
ostendit non conjunctionem καὶ, sed ver-
bum ὑποβάλλει defuisse. pag. 8. πάντως πε-
τῆς ἀταξίας αὐτῆς ἀγεννησία τῆς ἑαυτῶν
φύσεως κειμένης, (ἢ etiam quod inordinatū
erat in eorum natura, ortum nullum ha-
buisset. ita Morellus. Quæ quidem, nihili
sunt; neq; tamē meliora attulit Grotius. Ex
Photio itaque emendanda, & legendum,
πάντως πετῆς εὐταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ ἀγε-
νησίᾳ τῆς ἑαυτῶν φύσεως κειμένης. Mox
etiam pro κακὸν τὸ μετατρεπόμενον, ex eo-
dem substituendum τὸ μετατρεπομένον.
Neque ferendus est Andreas Schottus,
qui in Græco exemplari emendationem
vidit, in versione sua mendam retinuit.
Nihilo enim melius quam aut Morellus
aut

Prolegomena.

aut Grotius vertit, *Quod autem præter naturam efficitur, vitiatur.* Cum & verba ipsa & ea quibuscum coherent hunc sensum postulent: *Contra naturam vero affici, malum est ei quod mutatur.* Rursum paulo post, (est enim hic locus admodum obscurus, neque Interpretum Triumviratui intellectus) pro *πρὸς τὸ μὴ δυνάσθαι*, legendum *πρὸς τὸ*, quod aliud est. novum scilicet argumentum, præter iniquum & injustum, etiam ab impossibili deductum. *Pagina autem 12. locus insignis est, qui & emendationem nostram & explicationem efflagitat.* *Τὸ δὲ τρίτον, ὡς ἔχεται τῶν θεῶν ὡν γενῶν, ἔμόνον τὸ ὁπωσὺν τρίπαι τῆς ὑπορχῆς τῶν ἑραρίων ὑπέβη, ἀλλὰ καὶ τὸ πρὶν κακώεσθαι τῶν ἀθεείων ἀξίαν ὑπέσθαι.* Pro τῷ, bis legendum suspicatur Morellus τῷ, & quidem rectissime, licet Photii Codice non agnoscant; sed interim non vidit vocem ἀξίαν esse vitiosam: moneo itaque ei Photio legendum, τῆς τῶν ἀθεείων ἀξία ὑπέσθαι. Mira sunt quæ hinc interpretum excidunt, & ab Hieroclis sententia protus aliena, quæ in hunc modum, admissa utraque correctione, reformanda intelligendaque censeo. Cum tria eorum quæ

Prolegomena.

intelligentia prædita sunt, (non, *qua intelligentiam movent*, ut perperam Morellus & Grotius) genera sint, quorum primum, sine ulla sui commutatione, indefinenter divinæ similitudinis particeps est, quale est cœlestium genus; secundum vero non immutabiliter impartibiliterve eandem similitudinem sortitur, sine peccati tamen vitiique labe paternis legibus obtemperat, quale ætheriorum genus est: tertium ab utroque distinctum est, nam *eo quod aliquo modo mutetur, infra eminentiam cœlestiū descendit; eo vero quod etiam aliquando vitietur, infra ætheriorum dignitatē subsidet.* Hæc sūt Pythagoricæ doctrinæ, hæc Scholæ Platoniciæ consentanea. Hierocles ipse ad Aurea Carmina, cælestes illos velut θεῶν εἰκόνας ἀπαθείς καὶ ἀκακώτερος, animos autē hominū utι τρεπίστας καὶ ἐμπαθείς τῇ εἰς κακίαν ὑποφορᾷ describit; inter utrosque vero medium genus ita depingit, ut simul nostra illustret atque confirmet. Τῷ μὲν αὖτις γινώσκειν ἀναβέβηκε ἢ ἀνθρωπίνου γένους· τῷ δὲ μὴ ἀπὸ τέλει μὴ δὲ ὁλῶς γινώσκειν ὑποβέβηκε ἢ θείας. Et alibi de tertio genere, οἱ καὶ τῶν ἀγανῶν ἡρώων δὲ ἀνάγκης ὑποβέβηκασιν, ὅτε οὐκ ἔστι

Prolegomena.

νοι μὲν αἰὲ νοῦσι τὸν θεόν, ἔτοι δὲ εἰς ἀνσίαν
αὐτῷ ποτὲ πίπτει.

Pag. 26. legitur ἡ τῆς ἐκείθεν δὲ ἐκείσε

μετάστροφος εἰμαρμένη, *fatum migrationis de loco in locum*, ut interpretes: quod nihili est. Ita, τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς γενέσεως ὀρίξει ἡ τῆς ἐκείθεν ἐκπομπῆς εἰμαρμένη. *Initium ortus*

definit Fatum migrationis è vita, inquit Andreas Schottus, sensu plane nullo.

Non viderunt quid esset ἐκείθεν ἐκπομπῆς, & quod ei ex adverso responderet, ἡ ἐκείσε μετάστροφος. Moneo igitur

legendum pro ἐκείθεν δὲ, quod Græci

non usurpant, ἐνθένδε, ut in Photio reperitur. Nam cum particula *θεν* motum

loco, *δε* vero ad locum significet; in ἐκείθεν una tantum Græci utuntur, in ἐνθένδε

utraque: neque *δε* appositum significatio nem mutat; sed ut ἐνθάδε nunc hic, nunc

huc valet, Ἐνθάδε, ἐνταῦθα, ὧςδε, εἰς τῷ τὸν τόπον, inquit Helythius; ita ἐνθένδε

hinc significat, & idem est quod ἐντεῦθεν, iterum Helythius, ἐντεῦθεν, ἐνθεν, ἐκ τῷ

Optime Hierocles ipse ad Aurea Carmena: Πρόνοια ἐπ' ἀνθρώπων ἐστὶ καθ' ἑναί

σον, πῶς ἀφίσταται τῶν ἐκεί· πῶς πρὸς τὰ *δε* γούει πῶς ἐνταῦθα πολιτεύεται πῶς ἀν

π

Prolegomena.

τεῦθεν ἀνακομδεῖν ὁκείσῃ. Ita explicat ille
animarum in corpora illapsū, reditū,
que ad eum unde profectæ sunt locum.
Neque aliter Plato in Phædone, è vita
migrationem appellat τῷ ὁκείσῃ πορείαν.
Dæmonem enim unicuique animæ præpo-
situm velut ducem assignat, ὃ δὲ πρὸς
ταχλαίτες ἐνθὺνδε ὁκείσῃ πορεύεται, cui mā-
datum est animas morientū ex hoc loco
ubi vixerunt, ad inferos sive separatarum
animarum locum ducere atque dirigere.
Clara itaq; tandē atq; perspicua est Hiero-
clis sentētia, & ortū hominis & mortē esse
fati legibus definitam. Quippe originis ini-
tiū, sive potius natiuitatis, fatū emissionis ex
animarum loco præscribit; mortem autem
pariter definitam tenet fatum reditus, sive
restitutionis in eundem locum ex quo pri-
mitus emissæ sunt. atque hæc est ἡ ἐνθὺνδε
ὁκείσῃ μετέασις. Pag. 30. pro ἀμεινον, le-
gendum ex Photio ἀμοιβον, & pro δίκαιον,
πυχαῖον. Prius viderunt Morellus & Gro-
tius, de posteriori neutiquam cogitabant.
Erat tamen ea emendatio ad mentem
Philosophi exprimendam plane necessaria.
Voluit enim in cæteris animantibus mul-
tum esse fortuiti, neque quicquam iudicii
divini

Prolegomena:

divini particeps: in rebus autem humanis, etiam id quod fortuitum esse videatur, ad fati providentialis administrationem referri. Hæc nobis impræsentiarum sufficere poterint, ut ostendamus Excerpta Morelliana, ex Photio primum petita, cum Photianis conferenda, & ex eisdem emendanda esse.

De Interpretibus quod admoneram Lectorem, patet accipiat. Morellus Photio nunquam viso in quamplurimis erravit. Grotius eodem non consulto, paucissima emendatiora reddidit. Andreas Schottus inter Codices Græcos satis emendatos, in rebus ad Philosophiam Platonice pertinentibus omnium imperitissimum se ostendit. Uno aut altero loco fidem faciam. Dixit Hierocles pag. 50. *ὃ μᾶλλον ἀνείη τῆς ἀληθείας ἀφεσῶς, ὅτι ποτὶς ἀφ' οὗ ἐνδεῖ τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ ἄλλ' ἑστ.* πρὸς κοσμοῖν ἡρξάτο, ὅτε ἐκ ἐᾶ μένειν αὐτῷ ἐν τῷ αὐτῷ ἦθι. Quæ verba ita Schottus transiit: & potius à veritate recederet, si ob indigentiam materiæ operationi & alicujus temporis ornare cœpisset, manere illam in suo statu permisisset. Quibus verbis vix quicquam invenitius

Prolegomena.

cogitari potest, nisi illa inveniuntiora sint
quæ Morellus & Grotius excuserunt.
Primo itaque legendum, ut in Morellia-
nis, καὶ ἀπὸ γένους· dein hic loco sensus red-
dendus est. Quinetiam magis à veritate
alienum foret, si præterquam quod mate-
ria ad operandum indigeret, etiam ab
aliquo tempore rerum ornatum inchoasset.
quod ipsum in uno atque eodem statu ma-
nere non permittit. Rursus pag. 60. ὥστε κα-
τὰ γένος ἕκαστα διακρίνεται, καὶ συντηρεῖται
πρὸς τὸ αἰδίον τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποσῆ-
σιν αὐτὰ αἰτίοις. Hoc est, Schotto interpre-
te; Ut singula suo quaque genere conser-
ventur, & occurre e ad eternitatem suc-
cessionem quadam causis subsistentibus. Et
hæc plane nihili sunt. Morelliana pro
50. ὑποσῆσιν habent ὑποσθεῖσιν, ipse legit
ὑποσάπτειν: sed Photiana lectio verissima
est. Est enim ὑφίστασθαι verbum his Philo-
sophis usitatissimum, pro efficere, produce-
re, constituere. ita cum αὐτοτελὲς ὑποσῆσθαι
ἡμῶν αἰῶνα καὶ κόσμον Deum velit, non est hoc
mundum in statu conservare, ut inter-
pretes volunt, sed producere. ita ὑποσῆσθαι
τὸν κόσμον αἰῶνα alibi dixit: & in hunc modum
ibi quoque loquitur. Hæc igitur est Hiero-
clis

Prolegomena.

dis eo loco sententia: Ea quæ ratione
carent, non sunt providentiæ regulis ordi-
nata, sed fortuitis motibus subiecta, cum
tantum ordinis necessitatisque modum te-
nent, quo singula in suo genere conserven-
tur, & successione quadam cum causis quæ
ipsa produxerunt ad æternitatem conspi-
rent. Plura referre piget, & hæc notasse
fatis est, ne quis fama Andreæ Schotti du-
ctus, interpretationi ejus nimium fidat,
quem video in Photio vertendo sæpissime
lectorem fallere.

Atque hæc de Fato & Providentia for-
tasse nimis prolixa; de reliquis paucio-
ra.

Nam quod ad ea quæ ex Stobæo colle-
gimus Fragmenta spectat, diximus ante
judicio nostro ad Hieroclis φιλοσοφίαν
Suidæ & Etymologo citata, referri debere.
Et quidē si ulterius harrolari liceat, omni-
no verba illa quæ ex secūdo Rerum Philo-
sophicarum libro ab istis producuntur,
eam libri partem pertinuisse puto, quæ
περὶ οἰκίῳν sive de Familia tractatur.
Docet id ipse in tractatu de Nuptiis
verbis; Οὐκοῦν ἔχουμεν ἐν τοῖς περὶ οἰ-
κονομικῶν ἀποδείκνυμένοις, ὅτι σοφῶς προηγύμηνται.

Prolegomena.

μὲν εἶναι ὁ μὲν γάμος βίη· ὁ δ' ἄνευ γυναι-
κὸς καὶ ἀπερίστατον. In iis quæ περὶ οἰκῶν
scripsit, ostenderat viro sapienti vitam
conjugalem primo loco esse eligendam;
nos autem oportere sapientem imitari, at-
que nuptias nobis convenientes existimare,
εἰ μὴ τις αἴτιον ἀπερίστατον ἐμποδῶν, nisi aliquid
forte accadat quod merito prohibere pos-
sit. Quam sententiam Hieroclis quæ verba
potiori jure sequantur, quam illa apud
Suidam, quæ Philosophorum exemplo
eandem rem eisdem pene verbis confir-
mant? Quis enim eorum non uxorem
duxit, liberosque suscepit, & rei curam
gessit, μηδενὸς ἐμποδῶν ὄντος; Quibus in
hunc modum non sine ratione dispositis,
ordinem tractatum à Stobæo nominato-
rum non erit difficile nobis constituere.
Primum itaque locū occupet, Πῶς χηρῶν
ἐαυτοῖς, sive quomodo nosiplos gerere,
aut erga nosiplos affectos esse oportet.
Cui ego primum locum assigno, quia ip-
se capite de Cognatis hoc ordine enume-
rat, Ἐπειδὴ περὶ δὲ ἀχθῆμεν πῶς τε χη-
ρῶν ἐαυτοῖς, καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς.
Ergo ante Parentes de nobismetipsis
eagerat. Sequebantur autem Parentes

Prolegomena.

Patriam, Patria Deos, ut statim ostendemus. Primum itaque locum Πῶς χρησέσθαι ἐκυτοῖς, secundum Πῶς θεοῖς χρησέσθαι, proximum teneat, Πῶς πατρίδι χρησέσθαι. Certissimum hoc ex ipso tractatus initio. Μετὰ τὸν περὶ θεῶν λόγον ἐυλογώτατόν ἐστι ὑποθέσθαι, πῶς πατρίδι χρησέσθαι. Post Deos & Patriam, quartum locum sortiuntur & pl Parentes, sive Πῶς χρησέσθαι γονεῦσιν. Hoc vic pariter ex ipso met patet. Μετὰ τὸν περὶ θεῶν καὶ πατρίδος λόγον, τὴν μᾶλλον ἀ off προσώπῳ μνησθεῖν τις πρῶτον ἢ γονεῖ tur. Proxime sequuntur Fratres, sive περὶ φιλί Pa δελφίας: deinde Coniux, sive πῶς χρησέθαι mar γυναικί. Caput de Liberis septimum est mes πῶς χρησέσθαι τέκνοις: de Cognatis octi neq vum, πῶς συγγενέσι χρησέσθαι. Autor ip eleg capitis initio; τοῖς εἰρημένοις περὶ γονί vat χρησίμως καὶ ἀδελφῶν γυναικὸς τε καὶ τέκνω num ἀκόλαστον ἐστὶ παρδεῖναι καὶ τὸν περὶ συγγα mine ὢν λόγον. Atque ita tandem hunc Ord tum, nem excludimus, Capitaque in hunc in Cod dum digessimus: *De Nobis ipsis, De Di dicitu De Patria, De Parentibus, De Fran quod bus, De Coniuge, De Liberis De Cognat parie Quæ omnia forte in primo φιλοσοφικῷ tur, o libro continebantur; ad secundum en 597*

Prolegomena.

refero quæ sequuntur. Primo, *πρὶ οἰκιστῶν*:
deinde, *οἰκονομίας*: denique, *περὶ γὰρ*. &
reliqua quæ forte plurima à Stobæo
omissa sunt, ut ex priorum aliquibus
Fragmentum nobis nullum conserva-
vit.

Hæc autem uti sunt è Stobæo expressa,
& satis fideliter versâ, & satis feliciter
plerumque, ubi res postulabat, emendata
videntur. Ne tamen semper satisfactum
officio Interpretis aut Correctoris pute-
tur, obiter notanda nonnulla duximus.
Pag. 116. pro *ὀρθόσρωτοι τοῖχοι*, apponit
margini, *forte κλειώσρωτοι*, vertitque *subli-*
mes muri. Sed neque Conjectura placet,
neque versio, cum verba Hieroclis satis
elegantia sint, & frustra mutata, ut obser-
vat Cl. Salmasius ad Ælium Spartia-
num. Ut enim *λιθόσρωτα*, generali no-
mine quæ lapidibus strata; ita quæ in al-
tum, *ὀρθόσρωτα*. Et quemadmodum apud
Codium, cum de trullo loquitur, *πάλῳ* dicitur
quod in solo ponitur, *μελῳ* quod in
cameris, *ὀρθομαρμαρῶσις* quod in
parietibus; ita de pavimento *σρώσις* dicitur,
de parietibus *ὀρθόσρωσις*. Igitur *ὀρθό-*
σρώτοι τοῖχοι sunt *ὀρθομαρμαρῶτοι*, hoc est,

Prolegomena.

crustis marmoreis & laminis induat.
 Deinde cum ψαλίσοι μυρρίνῶνες fornicati
 myrrhinones reddit, & ad marginem ex-
 ponit, loca myrtis confita opere topiario
 structis arcuatim, vel ejusmodi picturas,
 non recte mentem Authoris explicat; po-
 tius enim forficati myrrhinones dicendi
 sunt quam fornicati. Ita Glossæ Veteres
 Græco-latine, Ψαλίζω forfico; & Latino-
 græce, Forficatio ψαλίδωμα. Reverti
 ψαλίζην Græcis est tondere. Hesych. Ψα-
 λίζαι, κῆραι. Utigitur apud Martialem consilia
 buxetum, ita nostro ψαλίσοι μυρρίνῶνες sunt
 consilia myrtera. Unicum præter hunc locum
 attingam ad finem pag. 248. pessime ab
 Interprete acceptum. Καὶ τὰ μὲν ἑστῶς δι-
 δρῶν ἀποχερῶν ἄν. ἐπιμετρήσας δὲ π χὶ τὰ
 γυναικὰ πρόπον. *Ei hæc quidem de vin-*
dicta satis sint: restat adhuc de mulier-
officio dicendum. Non intellexit quid esset
 ἐπιμετρήσαι, quare & sententiam puncto
 mutilavit, & sensum nullo prorsus modo
 verbis consonum affixit. Est autem
 ἐπιμετρεῖν, supra debitum aliquid largiri
 vel concedere, adeoque præter id quod
 officio nostro incumbit agere. • Me-
 Hieroclis hæc est: Cum opera familiaria

Prolegomena.

ter virum & foeminam dividenda sint; ita ut rustica, forensia, civilia viro, domestica vero negotia foeminæ tribuantur: tamen & patremfamilias aliquando decet officiis domesticis sese immiscere; non tantum sciscitando & inspiciendo, sed etiam negotia muliebria tractando, imo ad ipsum lanificii opus nonnunquam descendendo. Et ut hæc viroium officio conveniunt, ita decet etiam mulierem non tantum lanificium tractare, sed ad opera magis virilia accedere; & præter officia sibi peculiaria, aliqua etiam ἐπιμέτρει loco in se suscipere. Ita lege & intellige verba Hieroclis. ἐπιμετρήσται δέ τι καὶ ἡ γυναικα πρέπον, ὥστε μὴ τῆς ταλαρίας κοινωνῶν μόνον ταῖς θεραπαίαις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων τῶν ἐπανδροτέρων.

Sunt alia male accepta, alia mutila, quæ mihi jam festinanti aut excutere aut sanare non licet.

Quod autem ad postremum Hieroclis Fragmentum ex Eusebio desumptum attinet, mirabitur fortasse quispiam plura Authoris verba inde excerpta non esse. Et faveor equidem, quisquis Interpretem Eusebii sequetur, plura ad Hieroclem nostrum

Prolegomena.

strum referet, quam nos retulimus. Ecce enim in Confutatione libri septimi, hæc ille: *Sed audi quibus Hierocles verbis partes Damidis tueatur. Probabilis, inquit, ratio fuit, cur Damis à Pythagoreorum ritu deflexerit.* Hæc igitur & quæ sequuntur Hieroclis erunt, si credamus Acciolo; si Eusebium consulamus, Philostrati erunt, qui sub τῆς συγγραφῆς nomine intelligitur; & apud quem libri septimi capite octavo, verba ipsa extant incorrupta. αἰτία μὲν ἦδε τοῦ μεταβαλεῖν τὸν Δάμιν τὸ τῶν Πυθαγορείων ᾄμα· ὅτι ὡς κακίῳ γε αὐτὸ μεθεῖναι φησιν, εἰ δὲ μεταγενέσθαι αὐτοῦ. Quæ ideo descripsi, ut ex iis emendetur Eusebii Codex, qui pro ἦδε, ἦδη, ὡς κακίῳ, κακίας, pro μεθεῖναι, μεταγενέσθαι, recte habet μετεῖναι, & αὐτοῦ perperam omittit. Neque hic solum, sed alibi etiam in eo opere Hieroclem nobis invito Authore, exhibuit Interpres Florentinus. ὅσον ἐπὶ τῇ χειρὶ τῆς ἀφ' ἧς τὸ φησὶ αὐτὸς πειστέως μὲν ἐπὶ πλείον ἢ κοινῶς τὸ δ' ἀληθὲς μὴ τιμῶντος συγγραφῆς. Quæ tenuis inquam colligere est de ipso Philostrati lethis authore eruditione quidem magis Hierocles referto, veritatem ipsam probro afficiendæ

Prolegomena.

Ita ille, ut solet. Philalethis author certe erat Hierocles; at alius ὁ ἑξ τῶ Φιλαλήθει, alius Author Philalethis. Loquitur Eusebius de Philostrato, cui tam insigne & doctrinæ & veritatis studii testimonium dederat Hierocles; idque in hunc modum. Nos autem solam Philostrati Historiam inspiciamus, ex qua ostendemus Apollonium non inter Philosophos, ne quidem inter mediocris bonitatis viros esse numerandum, nedum cum Christo comparandum, *quantum colligere est ex scriptis Historici, Philalethis iudicio & eruditi, & veritatem colentis.* Ita interpretor, particula negationis μὴ deleta; tum quod ipsissima verba sint Hieroclis, tum quod hæc sequantur, τοῖς περὶ τὸ ἦν αὐτῷ μετὰ τῶν ἄλλων καὶ ὁ Ἀθηναῖος Φιλόσοφος.

Neque vero Acciolustoties sine socio erravit, eoque erudito. Meminit hujus Opusculi Eusebiani Photius. Ἀνεγνώσθη Εὐσεβίῳ τῷ Παμφίλῳ ἀνασκευαστὸν βιβλιδάκιον περὶ τῶν κατὰ τὸν Ἀπολλωνίῳ τῷ Τυανέῳ Ἱεροκλέους λόγους: *Leeta est Eusebii Pamphili Confutatio brevis librorum Hieroclis de Apollonio Tyaneo.* Ita Andreas Schottus, hac Annotatione adjuncta:
Sep.

Prolegomena.

Septem eos fuisse colligere licet ex Libello Eusebii qui adhuc superest. Mirabar primo septem libros contra Religionem nostram ab Hierocle fuisse conscriptos, cum Lactantius, qui eadem ætate vixit, duorum tantum mentionem fecerit: deinde vero obstupui, cum vir doctus id se ex libello Eusebii collegisse profiteretur, qui τὸ φιλαλήθες λόγος semper, ac si unus tantum liber fuisset, meminit; & verissimum est Hieroclem comparationem Apollonii Tyanei cum Christo nostro, in uno tantum ex duobus libris, ut ante docuimus, instituisse. Neq; divinare possumus, unde eum numerum exsculperit Scholasticus, nisi forte locum paulo ante allatum ex Confutatione libri septimi in animam habuerit, quo versio Accioli Hierocli Fragmentum male exhibet. Certe Eusebii Libellus, licet adversus Hieroclem scriptus, in refellendis tamen Philostro Fabulis versatur, & octo ejusdem libri ordine percurrit; imo quasi Controversiæ summam ex Philalethe tantum commendare contentus, orationem totam adversus celebrem illum Sophistam, & Historicum dirigit, ipsum vero Hieroclem

Prolegomena.

eo tantum nomine postea, quod fidem tam lepidis fabulis haberet, obiter perstringit. Atque hæc vera esse, tum ex verbis illis Eusebii, *μόνην δὲ ἐπιπελάμεθα τῷ τῷ Φιλοστράτου γραφῇ*, tum ex diligenti collatione locorum ex Philostrato *αὐτολεξή* adductorum, tum denique ex ipso Libri titulo, secundum Codicem Regium à Cl. Holszenio expresso, luce clarius constabit.

Neque vero mirum est Acciolum non vidisse quæ sint Hieroclis, cum non videat quis fuerit. Ostendimus ante è Lactantio fuisse eum *è numero iudicum*; neque tantum Christianorum persecutioni præfuisse putandus est, sed officium dignitatemq; Judicis prius quàm adeo crudeliter barbareque sævire Diocletianus inciperet, obtinuisse; quod hæc Lactantii verba non obscure indicant, quibus Hieroclem ipsum affatur. *Tot semper latrones perierunt, & quotidie percunt, nique multos & ipse damnasti.* Confirmat hæc etiam satis non semel Eusebius. *Τέτων γὰρ ἡμῶν*, inquit, *διευρενηθέντων, ὁμῶς τότε Φιλαλήθης τὰ ἀνωτάτω τε καὶ ὅλων δικασίεια διεληφότες ἡ κατὰ*
Χει-

Prolegomena.

Χριστιανῶν βεβαία, καὶ ὡς αὐτὸς ἐαυτῷ δοκεῖ, sup
 ἀκριβὴς ἐφ' ἑκάστῳ κρίσις φανερά καλῶς ἴσ- tem
 ται. *His itaq; ad disquisitionem collectis,* pot
satis puto constabit & Philalethis huius quo
indicia simul cuncta testimoniaque com- Epi
plexi, acre illud in Christianos, re- idi
rumque omnium ut de se ait iudicium disse
consultissimum. Ita Interpres Florenti- addu
 nus. Rursus Eusebius; Ταῦτα Ἱεροκλῆ vitio
 τὰ ἀνωτάτω καὶ καθόλου δικασθεῖα πεπιστευμέν- nequ
 μετὰ πολλῆς ἀνεδάσεως ἀληθῆ καὶ πᾶσι εἶνα quod
 δοκεῖ. *Hæc sunt quæ Hierocles pro veri* versus
habet, ille solertissimus in iudiciis sup- Qu
adductis ac undecunque in nos legendis secund
excussor. Ita rursus Acciolus. πασμ
 autem Oedipus hæc versionis ænigmat- fertati
 interpretabitur? aut quid tanto molimin- um
 libri in linguam magis familiarem trans- um mo
 feruntur, si Græca intellectu sint facilia it lec
 Latina intelligi non possint? Quid eni- quo mo
 aliud est τὰ δικασθεῖα διελκυσθῆς, quam roduxo
 Judex constitutus? quid τὰ δικασ- imperio
 εἰα πεπιστευμένῳ, quam is cui co- rassius
 credita est potestas iudicandi? Quæ rolixu
 sint τὰ ἀνωτάτω καὶ καθόλου, (aut
 nim pro τε, aut præter τε priori loco
 lego.) quid aliud quam immenta

Prolegomena.

suprema potestas, aut in suprema saltem curia denotatur? Quam autem potestatem Eusebius intelligit, utrum quod esset *ἐπαρχος Ἀλεξανδρείας*, ut ex Epiphanio docuimus, an *δικαιοδότης*, vel *ἡ δὲ λόγος*, de quibus Strabo, non est hic differendi locus. Hæc enim ideo tantum adduximus, ut ostenderemus, Eusebium vitio interpretis minus fuisse intellectum, neque Fragmentum Authoris nostri, eo quod editum est, prolixius è libro adversus Hieroclem esse expectandum.

Quoniam vero illius Opera in hoc secundo Volumine claudit hoc *ἀποσπασμάτιον*, finem etiam nostræ Dissertationiunculæ simul imponet. Quam ut postulatis Typographi tantum morem gererem primo aggressus sim, ut lectori harum rerum studioso aliquo modo satisfacerem, eandem longius produxerim; ut reliquis studiis, quæ me imperiosius avocant, vacem, filum ejus & rassiunculæ, & jampridem nimis fortasse prolixum, hic abrumpam.

• JOANNES PEARSONUS;

Errata sic corrig e.

Prolegom. pag. i. lin. penult. pro *con-*
tra cariorem, lege *pretiosiore*. p. 23.
l. 15. pro 67. *sive Hieracitarum*, lege 68
sive Melctianorum.

N
rete
fas
trun
vera
hoc
de
bis
vel
mus
lib.
deli
hon
gust
Lig
na
Hie
cha
san
dec
men
I
& c
vid
ver

EX D. AUGUST. LIB. V.

De Civ. Dei cap. 10.

Nullo modo cogimur, aut retenta præscientia Dei, tollere voluntatis arbitrium, aut retento voluntatis arbitrio, Deum, quod nefas est, negare præscium futurorum. Sed utrumque amplectimur, utrumque fideliter & veraciter confitemur; illud, ut bene credamus, hoc, ut bene vivamus. Male enim vivitur, si de Deo non bene creditur. Ergo absit à nobis Dei negare præscientiam, ut liberi esse velimus, quo adjuvante sumus liberi vel erimus.

M. Tullius Cic. hic naufragium fecit, qui in lib. de Div. Providentiam maluit tollere, quam delibare aliquid de humana libertate. Ita dum homines liberos fecit, (inquit idem Præsul August.) fecit sacrilegos. Idem tamen in Or. pro Ligario ait, Neminem mirari debere, humana consilia divina necessitate esse superata. Hierocles vero noster removit se procul ab ista Charybdi. Fati porro nomine usus est in vera & sana notione; pro æterno scilicet Providentiæ decreto, seu Sanctione & velut Voce divine mentis.

F A B. *Quintil. l. 12. c. 1.* Multos non nasci, & egere omni ratione satius fuisset, quam Providentiæ munera in mutuam perniciem convertere.

B

SUM-

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΦΙΛΟΣΟΦΟΥ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ

καὶ εἰμυρμένης, καὶ τῆς ἐφ' ἡμῖν πρὸς τὴν θείαν

ἡγεμονίαν ζωτάξεως. [κατ'

ἐπιτομῇ.]

Προ-
νοία τῆς
Ιερο-
κλέους
προφ-
μασίαις.

δὲ ἐπαγγελία τῆς παρέσης οὐκ ἐπι-
πεί προνοίας διαλαβεῖν τῆς
Πλάτωνος δόξης καὶ Ἀριστοτέλους
ζωδιαπιδεμένῳ. ζωάπην γὰρ
βέλεθ' τοῦ ἀνέρας ταῖς δόξαις

• ἴσ.
προ-
ανα-
δέντας.

καὶ πάντα τῆς φιλοσοφίας δόγματα ὅσοι
αὐτοῦ διαφωνεῖν δοξάζουσιν, τέτους ἐς τὰ
λίστα πεπλαηῖσθαι τῆς τῆς φιλοσόφων προ-
νοίας, καὶ ἐκπεσεῖν τοῦ ἀληθοῦς ἀποτείνεται.
μὲν εἶδει καὶ ἀπονοία ζωᾶς αὐτὴς * πρὸς
ἀναδέντας· τὸς δὲ προλήψει καὶ ἀμαρτάνων
δουλωμένους· καὶ πολὺ τὸς ἐμπροσθεν εἴησι χα-
ρὸν, μέλει ἡ τοῦ Ἀμμωνίου σοφία διέλαμψε
τῆτον γὰρ τὰς τῆς παλαιῶν ἀνδρῶν δια-
φαντα δόξαις, Σύμμενον ὃν τοῖς ἀναρχατοῖς
τοῖς τῶν δόξαιτων Πλάτωνός τε καὶ Ἀριστοτέλους

sequun-
corum
inquineti-
dissenti-
asse a
vera
dentionis
tantum
in
majorem
sentia
Phi
onis

SUMMA COMMENTARII
HIEROCLIS PHILOSOPHI
DE PROVIDENTIA ET FATO,
deque liberi arbitrii cum divina guberna-
tione convenientia.

Interprete Fed. Morello Paris. Prof. Reg.

Propositum hujus disputationis est Hieroclis
comprehendere ea quæ de Provi-
dentia ex Platonis & Aristotelis
sententia constare possunt apud
eos qui utrumque Philosophum
sequuntur. Nam Platoniorum & Aristoteli-
corum opiniones conciliare studet Hierocles:
iniquitatem contendit eos omnes qui hos Philosophos
dissentire inter se arbitrati sunt longissime aber-
casse à sententia utriusque Philosophi, & procul
vera ratione remotos fuisse: alios quidem, con-
ventionis studio & vesania inductos, semetipsos
tantum consuluisse; alios vero præsumptione ani-
mi & inscitia adstrictos fuisse; atque illos certe
majorem choream constituisse, donec Ammonii sa-
pientia assulset. Hic enim Ammonius cum vete-
rum Philosophorum opiniones perpurgasset, Pla-
tonis & Aristotelis mentem valde consonam & il.

Hieroclis
commenta-
rii scopus.

Platonis &
Aristotelis
consensus.

Ammonii
laus, scripta
& discipula.

HIEROCLES DE

πῶς γινώσκω ἀποφῆναι. ἔ. Πλωτῖν^Θ καὶ Ὀρ-
 γήνης, ἔτι τε Πορφύει^Θ καὶ Ἰάμβλιχ^Θ μαθη-
 ταὶ γρόνασιν. ἀλλὰ ταῦτα ὁ Ἱεροκλῆς λόγ^Θ
 ἀπουδίζων, καὶ ἀσκαδάζει μὲν ἀκοίνοους φιλο-
 τιμίῃ^Θ δοξάζειν. ἀνταγωνίζε^Θ δὲ πρὸς τὴν
 ἀπουδισμόν^Θ πάναντία, Ἐπικυρείους τ^τ καὶ Στω-
 κούς, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν ὑποδύονται καὶ ἰ-
 εἰσοτέλλω, ἐκ ὁρῶν δὲ τὰ ἀκοίνοων εἰσηγο-
 ῖσθαι. καὶ μὴ ὅσους ὁ τῆς ὁρθολογίας ἀν-
 τίθετο πόν^Θ, διελέγχων ἄγει, Ὁραλεῖν αὖ-
 τ^τ πῶς ὡς τῆς εἰμαρμένης ὁπιδεκνύς δ-
 ξαν, καὶ τὲς τῶν πρῶνοιαν ὅ^τ ἦ^τ ὄντων ἀπ-
 οκαδάζειν πολυμῶν^Θ μηχαναῖς πῶς ἢ ἐπὶ τῷ
 ἴσ. καὶ τ^τ. * ταῖς ὁμοίαις ἦ^τ λόγων βασάνοις. καὶ κα-
 λου φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ὀνίσταται
 σκας, ὅσαι τ^τ θείαν ἐκ ἑ^τ πρῶνοιαν, ἢ ἑ^τ μ-
 φώλῳ ὅ^τ τὲς ἀμαρτυρίας πείθουσι νομίζ-
 και καὶ καὶ Πλάτωνα θείον αὐτὸν περὶ φύσιν
 σκέψις πάσης ἐμφανῆς τε καὶ ἀφανοῦς
 ἴσ. αὐ- κοσμοῦσεως δημιουργόν. * ὡς ὁκ μηδενὸς
 τήν. κοιμένους παραγαγεῖν τὸν τεχνίτῳ. ἀρκεί-
 αὐτῷ εἰς ὑπόστασιν ἦ^τ ὄντων τὸ οἰκτεῖον β-
 μα. τῆς ὅ^τ σωματικῆς ἐσιώπῃς τῇ αἰσθη-
 ῶς τελεωτάτων, διακρίν^τ ἅμα καὶ ἕνα συστήσαι
 ὅ^τ ἀκρεῖα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα τ^τ κοσμοπο-
 σφίαν καὶ φύσιν διακρίναι. ὡς τὰ μὲν πρῶτα
 καὶ

PROVID. ET FATO.

5

concordem esse indicavit in iis præceptis quæ
 omnium maxime necessaria sunt. Ejus autem di-
 scipuli, Plotinus, Origenes, itemque Porphyri-
 us & Iamblichus exstiterunt. Verum hoc serio tra-
 ctans Hierocles in hac disputatione, eas quidem
 opiniones corroborat, quas isti cupide amplexi
 sunt: magnum vero & acre certamen suscipit
 adversus contrariam partem tuentes Epicureos,
 Stoicos & reliquos, qui Platonis quidem & A-
 ristotelis autoritate niti videntur, verum non
 recte exponunt quæ ab illis tradita sunt: præter-
 ea Genethliacos redarguit, qui in natalitiæ horæ
 observatione occupati desudarunt, lubricam &
 fallacem eorum de fato opinionem esse compro-
 bans. Eos autem potissimum refutat qui rerum
 omnium providentiam destruere conati sunt, ne-
 scio quibus machinationibus, incantationibus,
 atque aliis ejusmodi tormentis quæstionum. Atq;
 ut semel omnia comprehendam, insectatur & exa-
 gitat omnes illas opiniones, quæ indoctiores eo ad-
 ducunt, ut aut nullam omnino providentiam esse
 existiment, aut pravam existere suspicentur. Atque
 hæc quæstio ex Platonis quidē sententia, Deū sub-
 stituit ipsum adspectabilem & inadspectabilem moli-
 tionis opificem; quam artifex fecit ut ex nihilo ex-
 sisteret, atq; è nulla re subjecta eduxit: quippe sus-
 ficiebat ipsi, quo rerum natura subsisteret, propria
 voluntas. Jam vero corporea essentia cum in-
 corporea molitione conjuncta, ex utroque perfe-
 ctissimum, duplicem simul & unicum Mundi orna-
 tum constitutum fuisse, in quo summa à mediis,
 media ab imis, Sapientia Mundi opifex secun-
 dum naturam distinxit ac separavit. Prima
 autem

Hieroclis
adversus
alios Phi-
losophos
certamen.

Genethlia-
corum &
Atheorum
reprehensio

Quæstionis
summen-
tum.

λογιχὰ ἐρέχθια, τὰ δ' αὖτε αὖτ' ὅτι λογιχὰ αἰδέεσθαι,
 τὰ δ' ὅτι τείτα λογιχὰ ἐπὶ γὰρ. τὰ δ' ὅτι τείτα ταῦτα
 γέννη ὡς ἐν ἐνὶ ζώῳ ἢ χορῷ καὶ συμφωνίᾳ. ὣς αὖτε
 τῆς αὖτ' ἀλλήλοισι, ἀσύνχυτον ὅτι τῇ ἐνώσει καὶ
 ἀλληλεχρίᾳ τε καὶ φύσιν * αὐτῶν διακρίσιν σω-
 τηρῆς μὲν, καὶ ὑγείας * αὐτῶν καταδεδεσμένοι
 ὅτι καὶ ἡ- ταῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις, πάντων ὅτι αὐτῶν βασιλεύει
 γένεσθαι * διδόν καὶ δημιουργόν. καὶ ταῖς τῶν πατρῶν
 μὲν. μικρὰ αὖτ' βασιλείας πένοντο καὶ ἐπὶ καὶ νομί-
 ζουσιν, ἡ πρὸς ἐκείνῳ γένεσθαι τὰ περὶ τὸν διάνο-
 μιν. τὴν μὲντοι γὰρ τῇ περὶ τὴν αἰσθήσεως ὡς περὶ τὸν δι-
 κλὴν εἰμυρμένῳ καθήκοντι, ἡ τις αὐτῶν ἐμβαινόντων
 καὶ τῇ περὶ τὴν αἰσθήσεως διακρίσιν δικαστικῇ τῇ δὲ
 ὑπάρχει ἐνέργειᾳ, τάξι καὶ εἰρμῶ πρὸς τὴν
 περὶ τὴν αἰσθήσεως ἀποδείξεσθαι αὐτῶν ἐξουσίαν ὅτι
 ἐπανορθωμένη τὰ κατὰ ἡμᾶς. ἀλλὰ ὅτι ταῦτα
 μὲν ὅτι ἐν ἰδέσθαι τῶν φιλοσόφου * ἐκφερόμεν
 ὅτι ἐκ- θέματα. ἀρχὴ ὅτι τῇ λόγῳ ὡς.
 φερόμε-
 νῳ.

ΚΑΙ ἡ, φησὶ, καὶ ἀλλήλῳ σὺ τέττις; ὅτι
 καὶ τῇ Πλατωνικῶν πνεύσιν ἐκ ὁρῶν καὶ ἀπὸ τῶν
 δημιουργῶν διὰ διασώζουσιν ἐννοίαν. ἐπὶ τὴν αἰσθήσεως
 τὸν ἐπὶ ὅτι αὐτῶν ἀποτελῶς ἀποδείξεσθαι δυνάμει
 κόσμον οἰκείᾳ δυνάμει καὶ σοφίᾳ, ἐπὶ αἰδέσθαι
 ἐργάζονται ἀλλὰ γινώσκουσι ὅτις ὡς ἐργάζονται, καὶ
 μὴ παρ' αὐτοῦ ὑποτάσσῃ φύσει καὶ ἀναγκῇ
 μόνον δημιουργεῖν δυνάμει πάντων μὲν ὅτι αὐτῶν
 περὶ τὴν αἰσθήσεως ἐν τῇ ὕλη, αὐτῶν ὅτι οἰονοῖ δια-
 γνῶν

PROVID. ET FATO.

7

autem ex his sunt cœlestia ratione prædita; me-
dia, ratione uentia ætherea; ultima denique, ^{Tria rerum genera.}
terrestria quæ rationis usum habent. Hæc porro
tria genera, tanquam in uno animante, aut choro
aut concentu, connecti inter se invicem, ita ut eo-
rum naturalis distinctio ob arctam conjunctio-
nem & mutuam ipsorum inter se coherentiam,
pura & inconfusa conservetur; & præstantiora
inferioribus antecedere: his vero omnibus imperare
Deum & opificem Mundi. Atq; hæc, inquit, ipsius <sup>Providen-
tiæ definitio & di-
stinctio.</sup>
regni quasi paternam appellationem obtinens
Providentia & habetur & revera est, quæ uni-
cuique generi propria & convenientia tribuit.
Providentiæ quidem certe sociam & comitem
Justitiam, vocari Fatum indicat, quæ justitiæ di-
vinæ efficientia est, in iis quæ ex Prudentiæ de-
creto eveniunt, quæ res in nobis sitas ordine &
serie quadam dirigit ad ea proposita voluntari-
arum actionum, quæ sub opinionem cadunt. Sed
hæc perspicue videre potest is qui Philosophi com-
mentarium evolvet. Sic igitur orditur disputa-
tionem.

Et cur hos tibi, inquit, numero? quando-
quidem <sup>Exordium
disputatio-
nis Hiero-
clis.</sup> Platoniorum etiam nonnulli sanam &
rectam intelligentiam non habent de summo
rerum opifice Deo. Non enim satis in eo viri-
um esse censent ut integre & perfecte sua po-
tentia & sapientia (qua ab omni æternitate res
efficit) mundum conservare in statu possit:
Sed generatæ materiæ ministerio, & natura ex-
trinsecus data & subjecta utentem, opus confi-
cere possit; cum omnia potestate in materia
prius constituta sint, ipse vero quasi penicillo
<sup>Platonico-
rum error:
de Deo re-
futatur.</sup>
describat

γραφῆν[Θ] αὐτὰ, καὶ τὰ πον[Θ] μόνον, καὶ διακεί-
 νον[Θ] ὅκ τῷ ὑλικῷ ἡμίμα[Θ]. ὁ ὁριεργία μάλ-
 λον ἀνείη ἢ ἀγαθότης θεῶ. τί γὰρ δὴ μαθὼν
 μὴ ὑπέστη διατάττειν πειρᾶ[Θ]. πάντως πον-
 τῆς ἀταξίας αὐτῆς ἀγνῶσις ἢ ἐαυτοῦ φύσε-
 ως κειμένης· τὸ γὰρ ἀγνῶντον κατ' ἐαυτὸ ὑφί-
 σως, εἴ τι προσλάβῃ, παρὰ φύσιν προσλήψι-
 ται· τὸ ἢ παρὰ φύσιν διαλελυῖται, κακὸν τι
 μετατρέπομενον. ὥστε ἐκ ἀγαθὸν τῇ λεγομένη
 ὕλῃ τὸ κοσμεῖσθαι, εἴ ποτε ἀγνῶν[Θ] ὅτι μὴ ἀπὸ
 χρόνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ αἰπῶν· κατ' ἰ-
 σχυρίανόμενον καὶ ἢ θεὸν ἀγνῶντον λέγομεν
 ἀλλὰ ἐδὲ ὁ θεὸς αὐτὸς ἀναίτιος ὅτι κακῶν,
 ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἀπὸ τιν[Θ] κακοποιίας ἀ-
 σπασάμεν[Θ], τὰ παρὰ φύσιν διαπρίναι ἢ ἰ-
 ῖσος αὐτὸ ἀγνῶντον εἶσαν πειρᾶσθαι, καὶ ἀνι-
 στήν, ἢν τὸ αὐτόματον αὐτὸ ζωήσῃ, καὶ
 ἢν μένῃ ὅτι τῆς ἀγνῶντης τάξεως, πρὸς
 μὴ δυνατὸν εἶναι, καὶ καλὶ χύκει πράγμα[Θ] ἰ-
 στίμως ἀγνῶντες τυγχάνοντ[Θ]. εἴτε ἐξ αἰῶν
 ποιῆσθαι τὴν τοιαύτῃ ἐπικράτειαν, εἴτε ἀπὸ
 χρόνου ὅτι χειρὶν. καὶ μάλλον ἀνείη τῆς ἀ-
 θείας ἀφισώσας, ἢ ἢ πρὸς τὸ ἐνδεῶς τῆς ὕ-
 κης ἐνεργείας, καὶ ἀπὸ χρόνου τινὸς ἐ-
 σμεῖν ἢ ἔξατο, ὅσοι οὐκ ἐξ ἀμείνων αὐ-

ἰσ. ἡ.

de
 ter
 pot
 nin
 re d
 ino
 lum
 est
 prae
 ram
 verfi
 praec
 pere
 buer
 causa
 fine
 Deus
 rum p
 erit a
 ram d
 ternan
 quam
 fineret
 omni
 modo
 mittere
 quali a
 tinere
 ris prin
 a verit
 materia
 pore e
 inceper

PROVID. ET FATO.

describat ea & ordinet, ac separet à figura materiæ inhærente. Quod quidem curiositatem potius quam bonitatem Dei argueret. quæ enim tandem ratione quæ non constituit, regere & ordinare nititur? cum utique etiam quod inordinatum erat in eorum natura, ortum nullum habuisset. Quod enim nullo generatum est ortu, & per se subsistit, si quid adsumat, præter naturam adsciscet: atqui præter naturam quid constituisse, malum est, quod subversionem adfert. Ita ut non bonum fuerit prædictæ materiæ ornatum & ordinem accipere: si quidem nullum ortus principium habuerit, non solum temporis ratione, sed & causarum; in qua significatione Deum etiam sine ortus principio esse dicimus. Verum ne Deus quidem ipse plane extra causam malorum positus fuerit, cum initium opificii instituerit ab aliqua malignitate, dum præter naturam disponere conaretur substantiam sibi coæternam, æque ingenitam, & sororem suam, quam casus fortuitus ad se adduxerat, non sineret manere in eo ordine in quo fuerat ab omni æternitate, ut eum teneret quem nullo modo servare poterat: tum quia rem sibi submittere vellent quæ pari secum honore & æquali æternitate esset; sive ab æterno talem obtinere dominationem, sive ab aliquo temporis principio aggressus fuisset. Hoc autem magis à veritate alienum esset, si præter effectiois materiæ inhærentis defectum, ab aliquo tempore elegantem rerum descriptionem facere inceperit, quod non permittit ipsum manere
in

ἐν τῇ ἐαυτῇ ἡθελ. ἢ γὰρ αἰνεῖν μὴ ποιεῖν, πᾶς
 εἰς τὸ ποιεῖν μεταβάλλει; ἢ τὸ ποιεῖν, πᾶς
 ἢ αἰεὶ ἐπεχθῆναι; ἢ μὴ ἀεὶ φύσεως αὐτῆς
 ἢ ποιοῦντες ἀνὰ μέγρος ποιεῖν τε καὶ φθείρειν δύνα-
 μένης, αἰώνια τὴν δημιουργεῖν ἀδενέσσης. διότι
 ἢ τῆς ὕλης κακία, ἢ περὶ ἡμῶν, τὴν ἐπίθετον
 καὶ ἐπεσοδισμόν τὰς ἀποσπείνεται ὡς ἄλλως, ἢ
 τὴν ἀγνῶστον αὐτῆς, ὡς τις ἢ ποιεῖν, ἀταξία
 ἀνατρέχουσα. καὶ ἔτι ἀνὰ μέγρος τοῖς χεῖν
 κόσμον καὶ ἀκοσμίαν ὅπως αἰετῶν, ἢ ἀληθῆς
 ἢ πᾶν αἰεὶ ἀκοσμίαν· ἐπεὶ καὶ ἡ κόσμησις, πᾶς
 ἀφ' οὗσιν ἔστι διάθεσις, ἀκοσμία πᾶς ὁρᾷ
 λογιζομένῳ φανήσκει. ἐκείνα γὰρ κατ' ἐστίαν
 γέται ποιεῖν, ὅσα μένοντα ἀτρέπῳς ἐν τῇ
 καὶ ἐστίαν, καὶ δυνάμει καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μὴ
 ἐαυτῇ ἀπομειζόντα, μηδὲ κινῶντα πρὸς
 τῇ γινωμένων ὑποσπῶν ἀλλὰ κατ' αὐτὸ
 νον τὸ ἐξ ἡ παράγει τὴν δυνάμεως ἡδύσιν. οἱ
 πετα μὴτε ὕλη περὶ ἡμῶν, μὴτε ἀπὸ χεῖν
 ἢ ἐν χρόνῳ ποιεῖν, μὴτε εἰς χεῖνον πᾶν
 ἴσ. πᾶς μὴτε ἔξω τῇ τῇ ποιεῖν ἐνεργείας καὶ
 ἢ τῇ. γινώσκον. ταῦτα γὰρ πάντα τὸ κατὰ τὸ συμβεβη-

in eodem affectu, iisdemque moribus. Enimvero si melius fuisset non efficere & constituere, quare ad efficiendum se contulisset? si prastitisset efficere, quamobrem non ab omni æternitate effecit? nisi id in causa quis esse dicat, quod natura quidem possit, partium ratione, tum efficere, tum interitum adferre, æterna vero moliri præ imbecillitate non valeat: Quoniam vitiositas materiæ, quam sibi adsciscit, adjectitium & adventitium ordinem continenter exagitat & excutit, ad inordinatum suum (ut dixerit aliquis) statum refugiens, nullo generatum ortu. Hinc fit ut per partes & tempora quod ornatum & inordinatum atque inconditum est, valeat, vel, ut verius dicatur, indecora ornatus privatio semper vigeat: quandoquidem ornatus ipse, si dispositio & descriptio quædam sit præter naturam, inconditum quid æquo rerum æstimatori videbitur. Etenim illa secundum naturam & essentiam dicuntur efficere, quæcunq; permanent constanter & sine ulla mutatione in sua substantia, facultate & actione, & nullam omnino à se partem distrahunt, neque adeo impellunt ad rerum procreatarum subsistentiam: sed pro ratione tantum ejus quod est, deducunt secundorum & posteriorum generationem. Ex quibus consequens est, Deum
 neque materiam ad usum suum adhibuisse; Conclusio
de ratione
opificii
Dei.
 neque ab aliquo temporis principio, aut in tempore, efficere, neque vero ad certum tempus desinere, neque extra opificis effectiorem jacere id quod fit. Ista enim omnia consequuntur

ενεργεία παρέπεται, ὡς ὅτι τῆ οἰκοδόμου καὶ
 ἢ ὁμοίων. κοινῶς μὲν τοι ἡ πρόνοια καὶ τάξις
 ἀπὸ τῆ δημιουργοῦ θεοῦ διήκει ὅτι πάντα τὰ ἀ-
 ναγκαία γῆν, μάλιστα δὲ ἐπὶ τὰ πρῶτα, καὶ
 περὶ τῶν ἀπ' αὐτῆς πύλινον ἔχοντα, καὶ ἐφ-
 ῆς ὄντα ἐκείνῳ, καὶ τῆς ἢ νοητῆς ἀγαθῶν ἀει-
 σης μετεσίας ἀπολαμβάνοντα. τείων γὰρ ὄντων ἢ
 ἐκκοσμίων νοερῶν γῆν, τὸ μὲν ἀκρότατον καὶ
 πρῶτον τῆ δημιουργοῦ γῆν ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς
 ἀμεταβλήτως τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεως τῆς
 χάριν, ἐν πάσῃ ὑπάρχει θεωρεῖται εὐταξίᾳ
 οἷς τὸ ἢ ἐρανίων ἐφημερὴ γένεσι. τὸ δὲ δεύτερον
 διδέρως καὶ ὑφαιμένως ἢ θίαν τάξιν παρα-
 χόμενον, ἐκ ἀπὸ τῆς ἀπὸ τῆς ἀμείσως τῆς δι-
 μωρικής ὁμοιώσεως μεταλαβὴ χάριν, ἀναμει-
 τῶς δὲ καὶ ἀμεκκῶς ἢ πατεκῶν ἐπι-
 φεται νόμων ὅ τοις ἀειτείσις ἀποδεδωκεν
 τὸ ἢ τείων ὡς ἔχοντα ἢ θείων γῆν, ὅ
 ἴσ. πρ. νον τὸ * ὅπως αὖ τρέπεσθαι τῆς ὑπορχῆς
 ἐρανίων ὑπέβη, ἀλλὰ καὶ τὸ ἢ ποτὲ κακῶς
 ἢ ἀειτείων ἀξίαν ὑπέβη. τὸ μὲν γὰρ αἰνῶν
 τὸν θεόν, καὶ ἠνωμένως αὐτῆς πύλινον γνῶσιν ἔχ-
 ἴσ. ὁ α. τοῖς οὐρανίοις πρέσβιν τὸ * αἰ μὲν, δι-
 δικῶς δὲ, τοῖς ἀειτείσις ἐσῆς ὑπάρχει
 δὲ μήτε αἰνῶν νοῆν, καὶ ἐν αὐτῇ τῇ
 μεμεινῆ

tur effectum quod casu & fortuito fit, ut usu-
venit in Architecto & similibus. Enimvero
Providentia & ordo, à Mundi parente & ef- Providen-
tia ordo.
fectore Deo communiter ad omnia immorta-
lia genera pertingit, potissimum vero ad
prima, & ea quæ continenter & proxime ab
ipso ortum ducunt, & deinceps ordine illum
sequuntur, ac proinde optima intelligibilium
bonorum fruitione potiuntur. Nam cum tria Distinctio
eorum quæ
sunt in tria
genera.
Primum.
sint genera eorum quæ in mundo sunt, & in-
telligentiam movent; extremum & primum eo-
rum quæ ab opifice Deo procreata sunt, quod
sine ulla sui commutatione & conversione
similitudinis cum Deo particeps est, in omni
recta constitutione * Deum referente existit. Secundus
quale cœlestium genus esse pronuntiavimus. Cura-
lia.
Secundum ab illo locum obtinet id quod se- Secundum.
cundo & remissius divinam constitutionem
admittit: neque sine immutatione sui, & par-
titione, opificis summi similitudinem refert;
sed sine peccati & vitii labe paternis legibus
obtemperat. quam sortem æthereis tribuimus
& assignamus. Tertium autem & ultimum è Tertium.
divinis generibus, non utcunque tantum ab
excellencia cœlestium recessit, verum etiam
interdum ætherei illius ordinis dignitatem de-
pravare studuit. Etenim Deum semper intel-
ligere, & arcte cohærentem illius cognitio-
nem tenere, cœlestibus congruit. verum sem-
per quidem cum intelligentia comprehendere,
sed fusa & vaga cognitione, hoc æthereis ex
propria essentia inest. jam vero, neque semper
Deum intelligere, & intelligentia solum par-
ticulari,

μιμνεσμένως νοῦν, ἢ ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὡς
 ἴδιον ὑποδέδοται, ἀποληπομέναις χτ' φύσιν
 τῆς τε ἀμείνους νοήσεως ἢ ἔργων, καὶ τῆς οὖν
 τάξεως πληθυσμένης γνώσεως ἢ αἰθερίων ἑ-
 πὶ μήτε ἐνιαίως μήτε αἰδίως νοῦσιν αὐταὶ
 ὡς καὶ ὅταν πρὸς τὴν τῶν νοῦν ἀξίαν ἀνάγῃ,
 τὴν αἰθερίαν μιμουῦνται γνῶσιν, καὶ ταύτην
 ὡς ἐπόμεναι ἢ νοητῇ καρποῦνται τὴν θείαν
 ταύτην τοι καὶ Πλάτων τὸ διάφορον ἢ ὅτι ἡμῶν
 τῶν θεῶν περνοίας ἐνδείκνυται, ἐν νόμοις λέγου-
 ῖν θεὸς μὲν πάντα, καὶ μὴ θεοῦ τύχη καὶ κα-
 ρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερωσὶ ξύμπαντα. ὡς
 ὧν δ' ἡλὸν ὅτι τοῖς μὲν ἀπαθείσι καὶ αἰετῶν
 οἰς, καὶ διὰ τὸτο ἀναμάρτητοις, ἢ καὶ θεῶν
 μοροειδῇ τῶν θεῶν ὅπως ἴσας περνοίαν· τοῖς
 καὶ αἰσθητοῖς ποιεῖ ὑποφειρόμενοις λογικοῖς
 διὰ τὸτο κακίας ἀναπληραμένοις, τὴν ὡς
 μιγῇ χερσὶ καὶ τύχαις περνοίαν ὑποδιδό-
 ῖν ὅτι ἡ μὲν ἢ ἀγαθῶν περηνγυμένη δόσις
 ἢ ἢ χτ' φύσιν προσόντων τήρησις, ἴδιον ἢ
 τῆς καὶ θεῶν περνοίας· ἢ ἢ ἢ παρὰ φύσιν
 διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἰ ἢ αἰμάρτητοις
 ὡν ἐνθῶν, ἢ ἐνύλκ, καὶ τύχαις καὶ χερσὶ
 χερσὶ καὶ ὡς τὸν περηνγέμενον λόγον
 θεία κείσις πῶς δὲ μὲν ἢ μὴ ἐμφέρη
 θεία, τοῖς δὲ δὲ τὰς ἐν παθείαις ἀποδίδω-

ticulari, divisa atque interrupta frui, humanis
 mentibus, tanquam peculiare, conceditur :
 quia deficiunt natura sua ab individua illa in-
 telligentia cœlestium, & cognitione æthereo-
 rum, quæ suo ordine completur & perficitur.
 quandoquidem neque cohærenter, neque per-
 petuo intelligunt : & tum cum ad intelligendi
 vim adducuntur, ætheream cognitionem æmu-
 lantur, eamque consequendo, earum re-
 rum quæ sub intelligentiam cadunt contem-
 platione fruuntur. Hac certe ratione *Plato* Lib. 4. leg.
 discrimen Dei erga nos Providentiæ ostendit,
 in Legibus sic dicens, *Deus quidem omnia, &*
cum Deo fortuna & opportunitas res omnes hu-
manas administrant. Ex quibus perspicuum
 est *Platonem* iis naturis quæ ab affectionibus
 liberæ sunt, & usquequaque perfectæ, atque ita
 peccati expertes, puram, simplicem, & unius-
 modi Dei providentiam constituere : aliis vero
 ratione quidem utentibus, sed ab ignorantia
 & inscitia quandoque abreptis, ideoque vitio
 plenis, permixtam occasionibus & fortunis
 providentiam declarare. Est enim bonorum *Providen-*
 integressa largitio, & eorum quæ natura in- *tia pura,*
 unt conservatio, opus proprium puræ provi-
 dentia: at correctio & emendatio eorum quæ *Prov. mix-*
 præter naturam constituta sunt, & delictorum *ta.*
 coercitiones, ejus providentiæ sunt quæ ma-
 riæ sordibus inhæret, & fortunis atque com-
 moditatibus inservit. Neque enim divinum
 iudicium, præsumpta quadam ratione, his
 idem iofert calamitates & perpassu aspera,
 iis vero voluptates & delectationes præbet :
 sed

ὅς ἐστιν ὑποθέσεως τῆς ἥντιν περὶ βελτιωμένων ἀ-
 ξίας. ἐπεὶ γὰρ καὶ οἰκάνῃ καὶ κρίσις ἥντιν ἐφεσώτων
 ἡμῶν δικαστῶν τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ, ἢ παρελαβῶ-
 σα πρὸς αὐτὴν ἐμὴν νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ
 28. τὰ * δέον αὐτοῖς ζητᾶται καὶ καὶ ἐν, ὃ ἀνὰ
 δέοντα. τοῖς τοῖς θεραπευομένοις εἴη λυσιτελεῖς. καὶ
 διὰ τοῦτο ἢ μὲν ἀξία ἥντιν κεινομένων, ἄλλοτε
 ἄλλη τυγχάνουσα, καὶ ἥντιν τεξνοῖταις κινήσειν ὀ-
 φθαλμομένη τύχῃ, ἢ ἥντιν ἡμᾶς πρὸς νοῖαν ζυμ-
 μίγνυσιν· ἢ ὃ πρὸς ἡμᾶς ἐκείνοις τάξις τὸν
 τὸ πρὸς αὐτῶν καὶ τὸ κατὰ τῶν καὶ ἐν συνήσῃ.
 τύχῃς ὃ καὶ καὶ τῇ θείᾳ πρὸς νοῖαν σωταττο-
 μένων, τὸ ὅλον πλάσμα γίνεται ἐμὴν μένη, ἐκ
 μὲν τὸ ἀνθρωπίνης περὶ αὐτῶν τύχῃ πρὸς
 λαβῶσα, ἐκ ὃ τὸ θείας κείτωις ἐμὴν μένη τὸν
 καὶ ἐν. καὶ γὰρ τὸ τέχνης ἐστὶν ἀφορίσται τὰ μίση
 τῆς περὶ αὐτῶν τῇ ὃ ἀνθρώπου διατεθῆναι ὅ-
 τως, ὥστε τομῆς διηθῆναι, ἢ καὶ τῶν, ἢ ἄλλης
 πινὸς ἀλγείῃς περὶ αὐτῶν. ἐμὴν μένη ἐν νόμοις κεί-
 σονται τοῖς ἀνθρώποις, ἐδὲ λογισμὸς εἰκὴν δέ-
 δοται, ἐδὲ τὸ βελτιῶσαι παρέλκει, ἐδὲ τὸ ἐν-
 χεῖν αὐτῶν, ἐμὴν πρὸς νοῖαν ἥντιν ἀνθρωπίνων
 περὶ αὐτῶν ἡρώτο, νόμῳ καὶ δίκῃ τὰς ἀμοιβὰς
 ἥντιν περὶ αὐτῶν τὰ τῶν. ἐδὲ μὲν ἐμὴν τὰ
 ἀναγκάσια, καὶ καὶ καὶ σωτήρια, ἢ τὸ πρὸς νοῖαν ἥντιν
 μὴ μένης τὰς ἀνθρώπων, ἢ τὸ ἐμὴν ἥντιν ἐκ ἐμὴν
 ἡμῶν

sed pro ratione & meritis anteaetæ vitæ. Quandoquidem similitudinem aliquam habere videtur cum medica Arte judicium eorum Judicum qui nobis præfunt : illa siquidem ars, dum curandos suscipit eos qui sua culpa in morbum inciderunt, cuncta, ut par est, ipsis præcipit tempestive & opportune, ut ægrotorum valetudo postulat. Ob eandemque causam æstimatio quidem eorum de quibus judicium statuitur, cum alio tempore alia sit, & liberis permotionibus Fortunas variet, providentiam illam commiscet quæ nos spectat. verum ordo singulis conveniens, supplicii & purgationis tempus simul inducit. Fortuna vero & occasione cum divina providentia conjunctis & copulatis, tota illa connexio est Fatum; quod ex humana quidem eligendi optione fortunam adsumpsit, ex judicio vero divino opportunitatem infert. Etenim artis est definire modos curationis: hominis autem, ita describere & disponere, ut incisione opus habeat, aut adustione, aut alia quavis dura & acerba sanatione. Non ergo frustra leges constitutæ erunt hominibus, neque ratiocinandi vis temere iisdem concessa est, neque consultatio & deliberatio est supervacanea, neque vota & preces redundant, si providentia humanis negotiis præsit, lege & justitia voluntatis & propositi præmia constituens ac decernens. Neque vero, si hæc necessaria, pulchra & salutaria perhibentur, fati providentiæ adjuncti ordo plane tollitur, quæ liberum nostrum consilium & arbitrium instruit iis affectionibus quæ minime in

Comparatio medicæ artis cum judicio divino.

D. Ambr. Ser. 1. in Prius. Plato 9. de leg.

Legum, rationis, consilii, & precum usus ex Providentia.

August. lib. 5. de civit. Dei x. primis capitibus.

C

nobis

ἡμῖν παιδίσκα παθεῖσιν· δι' ἀσκήλων ὃ ταῦτα
 βεβαῖται μάλλον, ἢ διὰ δεξιέρου δεξιέρου ἀνα-
 ρῆται. προνοίας γὰρ ἔσσης, ἀνάγκη καὶ λογισμὸς, καὶ
 νόμος, καὶ εὐχαὶ πλείστα ἡμᾶς ὠφελεῖν· μὴ ἔ-
 σσης ὃ, ἐμὸν ἀνόνηται παντελῶς ταῦτα, ἀλλ'
 ἐδὲ τίω ἀρχὴν ὑποσῆναι δυνάμει. διὸ καὶ τὸ
 ἐφ' ἡμῖν τίω πρόνοιαν ζωοποιεῖ, καὶ ἡ πρό-
 νοια τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἢ γὰρ ἡμετέραν προαιρέσεις ἢ
 δικαίαν εἰς ἡμῶν κεραιώει, καὶ αὐτὴ ἢ αὐτεξέ-
 σιον ἢ ἡμῶν κίνησιν βεβαῖται. ἢν εἰ μὲν καὶ πρὸς καὶ
 λελογισμένω προαίρεσιν τὸ θεῶν νόμοις ἐμ-
 μύοντες, καὶ εὐχαὶ χροῖον, καὶ εὐβελίαν πι-
 μύοντες, καὶ διὰ πάντων ὀπμιέλειαν αὐτῶν ποιεῖ-
 μνοι, ἢ μείζων ἀγαθὸν τὰ ἐξόμεθα. εἰ δὲ
 τὴν ἀντιπᾶ πάντως πα, ἢ ἐπὶ τέτοις τεταγμέ-
 νων δικῶν τὰς ἰατρικὰς οἴσμεν ἀλλήθους, πα-
 ρὲς τὸ * δέον μεταμαρτυρόντες. πρὸς αὐτὸ δὲ
 τὸ καλῶς ἡμᾶς διατελεῖται τῆς χείρου κα-
 ραδίσαντας προαιρέσεις, πλείονα φέρει ζω-
 τέλειαν εὐχῇ, καὶ νόμος, καὶ συμβολή, καὶ τὰ τοιαῦ-
 τα, εἰς τὰς εὐχὰς καὶ συμφωνίαν θεοπαθῆ
 ἢ ἡμετέραν διάνοιαν. ἐποίνον ἀναιρεῖ τὸ αὐτῶν
 ἐξέσιν τὸ ἀνθρωπίνης ψυχῆς. εἴτα ὁκλὸς * ἀν-
 τῆς ἐπὶ τὸ εἶναι διανεμένον καὶ ὑποδιδόναι ἐκείνῃ
 πρὸς ἢ ἀξίαν ἢ διαδέστων; μάλιστα γὰρ πρὸς ἀ-
 ρεῖ καὶ κακίαν ἀποκινήσεως ἢ ἡμῶν ἢ προνοητικῇ
 εἰ μὴ.

Αἰσχίν.
 ἐν τῷ
 κατὰ Κτη-
 σιφ.
 ὁφεί με-
 γαλάνθ.
 ἰσ. αὐ-
 τῶν ὅτι
 τῷ.

nobis fixæ sunt : quinetiam hæc mutuas sibi operas præstant potius, quam alterum alteri perniciem adferat. Nam stante providentia, necesse est ut nobis rationum momenta, leges, preces, plurimum opis & adjumenti adferant : Sin tollatur, non tantum illa nobis inutilia prorsus erunt, sed neque ab initio constare potuissent. Quapropter liberum nostrum arbitrium Providentiam secum adducit, & Providentia voluntatis & consilii libertatem. Nostra enim voluntas seu eligendi optio, justum confirmat fatum : atque ipsum fatum corroboret etiam voluntariam nostram motionem. Quod si eam puram & perpensam Deo obtulerimus, legibus obtemperantes, & precibus utentes, consiliique prudentiam plurimi facientes, summa consequemur bona. Sin minus, & his contraria fecerimus, poenarum his rebus indictarum medicos & salutare dolores perferemus, non eo quo deceret modo [& quasi præpostero ordine] aliter nos gerere discentes. Iam vero ut pulchre & præclare affecti simus, à pejore proposito perpurcati, maximum adjumentum adferunt oratio, lex, consilium, aliaque ejusmodi quæ intelligentiam nostram in ordinem & concentum divino congruum affectui, adducunt. Non ergo eripitur liberum humanorum animorum arbitrium. Præterea absq; libertate illa, quinam integrum esset distribuere & reddere unicuique pro merito & dignitate affectionum ? Nam ad virtutem & vitium vel maxime fatum Providentiæ annexum, libera & spontanea mo-

Liberi ar-
bitrii cum
Providen-
tia conne-
xio.

Allusio ad
Prov. Phys.
ges. illi sa-
pient.

* Cum
φωρίαν
δεοντα-
σιν.
Plato 3. de
leg.

εἰ μὴ μένη δέεται· ἔ γδ' ἄλλως ἔσται δίκη αἰ-
 σθητοῦ διανομή, μὴ ὑπόδεσιν λαβοῦσα τὸ ἡμέτε-
 ρον αὐτεξέσιον. διὰ τοῦτο γδ' καὶ εἴη ὁκ φύσεως
 ἀφωρισμένον χρόνον τινὰ ἐκαστῶ, μέχρ' ἔσθ' οὐ-
 νατὸν ὕδαρκεῖν ὅπ' ἔ' σύσασιν, καὶ ἔ' εἰς τὸ πέ-
 ραν ἐκ αὐτῶν ἐπὶ βίῳ. μὴ πάντως ὅ' πάντας πρὸς
 τὸ δουλεύειν τ' συστάειν ἀφικνεῖσθαι χρόνον διὰ
 τὰς ἑξῶθεν βιαιάς ἐπιφοράς, αἷς ἔφημεν ἐφ' ἡ-
 μῶν μ' ἔ' πρόνοιαν διατάττειν, ὅπ' ὅ' ἡμῶν ἀλό-
 γων ζώων ὡς ἔτυχεν ἐπισυμβάλειν. μὴ γδ' ἀνάλ-
 κω εἴη ὡς ἐπ' ἀνθρώπων, ἔτω καὶ ἐπὶ ἡμῶν ἀλό-
 γων ζώων, τὴν τάξιν τοῦ θανάτου φυλάττειν
 πρὸς ἔ' ἀξίαν τ' ψυχῆς ἀποδιδόμενῳ, ἐπὶ
 μὴδὲ ὁμοίως ἡμῶν ἐκείνῃ εἰς ἔ' βίον παρέχεσθαι.
 ἡμᾶς μὲν γδ' κρίσει δικαστῶν δαιμόνων ἀγαθῶν
 πρὸς τὴν περβεβιωμένων ἀξίαν λαγχάνομεν
 ἕκαστος βίον· ἐν ᾧ πάντα (ὕψις ληπτῆαι, εἶθ' οὐ,
 πόλις, πατὴρ, μήτηρ, χμερὸς ὑποκυήσεως, σῶ-
 μα τοῖόνδε, ἀναστροφὰς, τύχαι παντοῖαι τῷ
 βίῳ περσθήκουσαι, εἴ ποτε τελευτῆς, χμερὸς ὑπο-
 τεταγμένῃ, καὶ τέτων ἀπάντων φύλαξ
 καὶ ἀποπληρωτὴς ὁ εἰληχὼς δαίμων ἐσηκεν,
 ὧν ἔδεν ἐπ' ὁκείνων θεωρεῖσθαι πέφυκε. τὰ
 γὰρ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ ὡς λογικῇ περσθήκον-
 τα τῆς ἀλόγου φύσεως παντελῶς ὅσιν ἀλ-
 λότεια. οὐ δίκαιόν ὅσιν οὐκ τῆς αὐτῆς
 ἀξιώσθαι.

rione nostra indiget : non enim alioqui iusta
 erit hæc inæqualis distributio, nisi pro causa &
 argumento libertatem arbitrii nostri sumpse-
 rit. Propterea enim natura etiam præscriptum
 esse tempus quoddam unicuique, usque quo
 satis in se opis & virium ad consistendum ha-
 bere possit : eaque fatali summa confecta, vi-
 tam proferre ulterius nequeat. Prorsus vero
 omnes ad concessum constitutionis tempus
 pervenire non posse, ob eos incursum violentos
 qui foris adveniunt : cuiusmodi antea di-
 ximus in nobis quidem statuere Providenti-
 am, in brutis autem animantibus temere ac
 fortuito contingere. Etenim minime necesse
 videtur, ut hominum generi, ita cæteris ani-
 mantibus rationis expertibus, ordinem mortis
 observare propter animi dignitatem traditum:
 quoniam non simili modo atque nos in vitam
 proficiscuntur. Nam iudicio bonorum genio-
 rum, pro merito anteaactæ vitæ, unusquisque
 nostrum vitæ sortitur genus, in quo simul o-
 mnia comprehenduntur, gens, civitas, parens
 uterque, conceptionis tempus opportunum,
 istiusmodi corpus, fortunæ conversiones va-
 riæ ac multiplices vitæ congruentes, mortis
 ratio, opportunitas præscripta & constituta,
 atque horum omnium custos & autor genius
 exstitit, quem quisque nactus est: quorum nul-
 la particula cum brutis communicata cerni-
 tur. Enimvero ea quæ naturæ rationis com-
 poti conveniunt qua ex parte ratione vititur,
 aliena plane sunt à natura rationis experte.
 Quare non æquum esset eadem Providentia

Tertul.
 lib. 2. ad-
 versus
 Marcio-
 nem.

Origenica
 & profana
 opinio, ex-
 plosa à Pa-
 tribus
 Christia-
 nis.

ἀξιαθύναι προνοίας λογικῆς καὶ ἄλογα· ἐπεὶ μη-
 δεὶ εἰκὼν τῆ νοητῆς θεῆς τὸ ἄλογον καὶ ἀνόητον.
 πάντα γὰρ ἐκείνου εἰκὼν λογικῆ καὶ ἔννοους γινώσκην
 τε ἐαυτὴν καὶ τὰ ποιήματα πέφυκεν. ὅμῃ ἐκείνου
 μὲν τὰ κατ' εἶδος σώζονται τὸ ἀρκοῦσαν ἔχει
 προνοίαν ἡμεῖς δὲ εἰ μὴ κατ' ἕνα ἕκαστον προ-
 νοηθῆσόμεθα, ὥστε μηδὲν ἀλογίσδτον ἔσθ' τῇ
 προνοίᾳ ἢ κατ' ἡμᾶς, ἔγωγε τῆς προσηκείσης
 τῷ ἔξομῳ καὶ θεμονίας. πρέπει δὲ τὸς πρὸς αἰει-
 μὸν ὡετισμένον ὑποσταῖτας ὑπὸ τῆς δημιουργοῦ,
 ἐπομένους τῇ ἀπ' ἐκείνου ὕψεσι, καὶ κατ' ἕνα
 ἕκαστον τῆς προνοίας αὐτῆς μεταλαγχάνειν. ἔγωγε
 δὴ μίαν εἰργάσας ψυχὴν, ἕκαστος δὲ ἡμῶν ὡς ἐ-
 τυχεν ἀπὸ ταύτης ὑπομαρίζεται, καὶ πάλιν εἰς
 ταύτῃ ἀνακινῶται· ὅμῃ ἐκείνῳ ἀνδρὸς πί-
 νυ ψυχῇ ἰδίῳις ὅρεσι περιγεγραμμένῳ ὑπέ-
 σθησε. διὸ καὶ ἑκάστοις ἐστὶ πρόνοια καὶ κείσις καὶ
 δίκη καὶ κἀθαρσίς, καὶ εἰς γένεσιν ἐκπεμψίς, καὶ
 βίου λήξις προσήκουσα, καὶ τελευτὴ ἐκ ἀπὸ
 ταυτεῖς του συμβαινούσα, καὶ μὴ τὴν τελευ-
 τὴν εἰς ἄλλου πορείαν, μὴ ἡγεμόντος τῆς τῶν ζώ-
 ῃν ἡμῶν εἰληχότος δαίμοντος ἀγαθῆς. ἐπὶ μὲν
 οὖν ἡμῶν ὅμῃ ζώων καὶ προαιρέσεως ἡμέτεραι, καὶ
 ἀνελποφίας ἀνασχεῖναι χεῖραι, παντοῖαι καὶ τυ-
 χεῖαι ἀνελπῶτες ἐκείνων ἕκαστα πρὸς τὴν
 φύσιν

honorari & conservari ratione utentia, & ejus usu carentia: Siquidem quod ratione & intelligentia caret, Dei, qui sola mente comprehenditur, imago non est. Omnis enim illius imago ratione prædita, & mentis particeps, itaque informata est, ut seipam cognoscere & optificem suam valeat. Pecudes igitur eam naturæ sunt Providentiam, cujus beneficio per speciem & partes conserventur: Nos vero cura generis nostri conveniente non honorabimur, nisi singulis bene provisum fuerit; ita ut nihil incongruum & inconcinnum sit ei Providentiæ quæ ad nos spectat. Decet etiam eos qui à parente & effectore Deo ad præscriptum & præfinitum numerum subsistere debent, obsequentes ortus conditioni à Deo statutz, separatim unumquemque divina perfrui Providentia. Neque enim Deus unum tantum Animatum est fabricatus, cujus partem aliquam quisque nostrum, ut fors tulit, obtinuerit, ut in eum denuo refundatur: sed singulos humanos animos certis finibus comprehensos firmavit ac stabilivit. Quapropter singulis ad est Providentia, judicium, justitia, purgatio, ortus adsignatio, vitæ fors conveniens, & interitus non casu & fortuito contingens, & post obitum ad *Oricum* profectio, duce bono illo genio qui vitæ nostræ moderator est constitutus. Ac aliis quidem animantibus singulis, & voluntates nostræ, & mutæ internecionis & devorationis causæ necessariæ, atque omnis generis occurfus & eventus varii, perniciosam mortemque adferunt, ante congruentem naturæ

Imago
Dei in ho-
minibus,
non bel-
lais.

Provid.
generalis
& partic.

* Idem in-
dit Justinus
 Martyr qu.
ad orthodox.
Angeli qui
custodes
hominum
sunt & co-
mites, aut
eorumque
comitan-
tur, Anti-
num dico
& corpus;
aut certe
animam
comitan-
tur post
discessum
ejus à cor-
pore, usque
ad tempus
renova-
tionis.

φύσιν διδύστεως, ἀτάκτως καὶ ἀορίστως φθίρειν,
 καὶ ὥς ἔπεσθε βιωμένων αὐτοῖς δίκης ὑφ' ἑω-
 σης, μήτε ἐφ' οἷς νυκτὶ ποιῶσιν ἢ πάχεσι φύσεως
 πρὸς δοκωδίας. ὅτι ὁ ἀνθρώπων δεσμοὶ πρὸς
 νοίας, καὶ δαμόνων ἀγαθῶν κείσας, καὶ βίων κληρο-
 καὶ παλαιῶν ἀμνηστιαίων ἀμοιβαί, τὰ τε ἄλλα
 καὶ τοῦ καίριος καὶ τὰς τρέπας τῆς τελειότητος ἀφο-
 εἰχέουσιν ὥστε καὶ τὰ ἀπὸ πρᾶξις ἐνεργε-
 μίαν, καὶ τὰ ὡς ἐπὶ γε δοκωδία συμπήκην, πρὸς
 τὴν ἐνθάδε ἡμῶν εἰμυρμύλιν σωήρειν, καὶ τὴν
 ἀξίαν ἀποπληρωῶν πύχην, ἀεὶ τῇ παρεληλυ-
 θότων τοῖς ἐφεξῆς τὴν αἰτίαν τῆς Συμβάσεως
 ἴσ. διὰ παρεχόμενων, καὶ τῶν * ἐφ' ἡμῶν τὰς τῇ ἐκ ἐφ' ἡ-
 μῶν πεισάσεις ἐφελεχόμενων, τὰς ἀνθρωπίνων
 πρᾶξις τῆς εἰμυρμύλης ἀπαθωπείαν νό-
 μοις, ἔς τὸ δημιουργὸς ἔταξε τὴν ψυχῆς. τῇ γὰρ
 ἐνταῦθα πρᾶξις τῶν ἡμῶν λόγον ὑπέχειν ἡ-
 μᾶς ἐπεὶ τοῖς τὴν μέσσην λήξιν λαχέουσιν ἅπερ
 δὴ φύλαξι καὶ ἐφόροις ἔστιν ἡμῶν. πᾶσι δὲ ὅτι τὴν π-
 εὶ ἡμᾶς αὐτῇ ἐνέργειαν εἰμυρμύλιν καθεῖναι, δι-
 κης νόμοις τὰ ἡμέτερον διατάττει. εἰ δὲ φύλα-
 κὲς εἰσι τῶν πρὸς τὴν ἀξίαν ἀφωεισμένους βίον, ἔ-
 εν ἂν ἀποπληρωαὶ διλονότι καὶ τῶν χεῖρων ὄν-
 κας ὅτι εἶον ἐκληρώσατο. καὶ γὰρ τὴν γνέσεως ὡς
 σμίνης, ἀνάγκη καὶ τὴν θάνατον ὡς αἰῶν. τὴν δὲ ἀρχὴν
 τῆς γένεσεως δεῖξαι ἢ τῆς ἐκείθεν ἐκτομπῆς
 εἰμυρμύνη, θεία βούλησις ἔστα, καὶ νόμοι τῆς
 τῇ

naturæ solutionem, nulla nec ordinis nec temporis habita ratione; quippe cum nulla præsit ipsis iustitia, quæ anteaactæ vitæ rationem poscat, nec ipsa natura attendat, cur quidve nunc agant aut patiantur. In hominibus vero Providentiæ vincula, & bonorum geniorum iudicium, vitæ genera & sortes, veterumque criminum expiationes, cæteraque ejusmodi & occasiones & modos interitus definiunt: Ita ut tam ea quæ voluntate & proposito perficiuntur, quam ea quæ temere & fortuito contingere videntur, connexa sint cum uniuscujusque fato, & dignitatis ac meriti fortunam compleant; cum præterita consequentibus connexionis causam præbeant, & libertate arbitrii ea quæ in nobis utique sita non sunt alliciant: eo quod humana studia & voluntates sati legibus dirigantur, quas summus opifex animis ipsis sancivit. At enim eorum quæ hic geruntur rationem reddere nobis convenit iis qui mediâ sortem nacti sunt, & custodes, quasi-que præfecti & moderatores nostri sunt. Porro eorum omnis circa nos operatio atque efficientia, Fatum appellatur, quod Justitiæ legibus res nostras regit atque administrat. Quod si custodes sunt vitæ ad meritum & dignitatem assignatæ ac definitæ, illi videlicet munus habent complendi & absolvendi tempus vitæ quam quisque fuerit sortitus. Nam cum præscriptus sit ortus, & mortem quoque præscriptam esse necesse est. Originis autem principium præscribit Fatum ablegationis quæ inde fit, nempe divina voluntas, & justitiæ
Dei

Libertas
arbitrii.

Vide Cy-
ril. orat.
de exitu
animæ.

Plato in
Tim. ex
Orpheo.

τῆ θεῆ δίκης. ὥς κ' ἡ δαίμων ὠεισμένον τη-
 ρήσει ἢ τῆς ἐκείθεν ἢ ἐκείσε μεταστάσεως ἑμαρ-
 μένη. διὸ ὡρίσται κ' τὸ διὰ τῶνδε μὲν παρῆθ' εἶν
 εἰς τὸ βίον, διὰ τῶνδε ἢ οὐ τῆ βίᾳ ἀπὸ τῆς εἶν. εἰ
 γὰρ ἀόριστα ταῦτα, κ' ὁ βίος ἄπασι ἀόρις, καὶ
 τῆς κρείττοντος ὁπτασίας ἀμοιβῶν. πῶς γὰρ ἔτι
 ἢ ἐν πσι τὴ θείας κείσεως κ' τὴ πρὸς ἀξίαν διανο-
 μῆς ἔσται ἢ ἐπιμέλεια, ἢ περὶ τὸ σῶμα κ' τὰ ἐκ-
 τὸς εἰκῇ κ' ὥς ἔτυχεν ἡμῖν συμπιπθόντων; εἰ γὰρ
 ταῦτα μὲν ἀτακτα καὶ ἀκαταλόγως. τὰς ἢ δί-
 κης προαιρέσεις κ' κρίσεις κ' ὁρμὰς ὑπὸ κρείτ-
 τοντος ἀνάγκης ἐγγίνεσθαι φήσομεν. ἔτω γὰρ ἀρε-
 τῆς κ' χαλκίας ἐχ' ἡμᾶς αὐτὰς, ἀλλ' ἐκείνων ἀ-
 πασάμεθα. εἰ δ' ἐμὴν πάντα τῇ παρ' ἐκείνων ἀ-
 νάγκῃ ἐυλογον ἀναπιδέναι. τὰ τὴ ψυχῆς λέγα
 κ' σώματος κ' τῆς ἐκτός. ἀλλ' εἰ δ' ἐμὴν πάντα ἀνεί-
 ναι τὴ ἀλόγους κ' ἀνεπικέρτοις φορεῖς, νῦν τοῦ
 πάντων ἡγουμένου καὶ θεῆ τῆς ὅλων ὄντος αἰ-
 τίου. ἀναγκῶν δ' ἐμὴν τὸ κεκόμενον, τὰς μὲν
 προαιρέσεις ἐφ' ἡμῖν, τὰς δ' ἐπὶ ταῖς προ-
 αιρέσεσι δικαίας ἀμοιβὰς ὅτι τοῖς αἰθερίοις
 καὶ τοῖς ἀποδεδωμένοις τεταγμένοις δικαιοῦν,
 καὶ πεφυκόσιν ἡμῖν ὁπμελεῖσθαι. τεινῶν
 γὰρ ὄντων τῆς κατ' ἡμᾶς, καὶ τὸ πάντα ἡ-
 ναγκάζονται, καὶ τὸ μηδὲν, καὶ τὸ ἐπὶ πλεονα-
 γμῆς,

Dei leges. Ita mortem quoque statutam servabit Fatum migrationis de loco in locum : quæcirca definitum est etiam, per illa quidem in hanc vitam transire, per hæc vero è vita discedere. Etenim si indefinita essent illa, vita quoque omnis indefinita esset, & præstantioris provinciæ seu præfecturæ exsors. Ubinam ergo aut in quibusnam erit amplius divini iudicii cura, & distributionis pro dignitate studium, si ea quæ ad corpus & res externas spectant temere ac fortuito nobis contingant? Neque enim sane hæc inordinata relinqueremus, & iustitiæ proposita, iudiciaque & appetitus à præstantiori necessitate nobis ingigni adseverabimus. Hoc enim certe pacto virtutis & vitii causam non nobis ipsis, sed illi potius necessitati tribueremus. Neque profecto rationi consentaneum esset omnia ad eam Necessitatem, quæ ab illis rebus procedit, referre, ea dico quæ ad animum pertinent, tum quæ ad corpus, tum quæ ad externa referuntur : neque adeo omnia permittere temerariis & improbatis motionibus æquum fuerit, cum mens omnium gubernatrix, & Deus universorum autor & causa sit. Necesse est profecto quod relinquitur, studia quidem & voluntates in nobis suas esse; Justæ autem vices & remunerationes, seu compensationes in voluntatibus, pendent ab æthereis & à Deo constitutis iudicibus, qui natura nostri curam & sollicitudinem habent. Nam cum tria sint ea quæ ad nos pertinent, & omnia necessitate adstringi, & nihil omnino cogi, & modo cogi

Necessita-
tis restri-
ctio.

Sita in nobis.

modo

μένως, καὶ ὡς διή, πῶ ἴστω ἀποτίαν ἔχει, καὶ
 περνοίαι πάσης ἐστίν· ἀναρεπική. ἢ τε γὰρ τοῦ
 πρὸς ἀξίαν ὑπόθεσις πάντως βωυσάγει τὸ
 πρὸ νοίαν, καὶ τὸ ἀπ' αὐτῆς εἰμαρμένω καὶ ἡ περ-
 νοπική κείσιν δίκῃ καὶ νόμῳ τὰ ἀνθρώπων τὰ ἄλ-
 τερα, τὸ αὐτεξούσιον ἡμῶν καὶ περαιρελίκης ἀρχῆς
 διήται· ὥστε μέγας ἐστὶ τὸ ὅλης προνοίας εἰμαρ-
 μέν, τὸ πρὸς τὰς ἀνθρωπίνων ψυχὰς δικασ-
 τὸς ἀρμοζόμενον. ἀνθρωπίνων τὸ ψυχῶν ἐνέ-
 ρεια ἡ αὐτοκίνησις περνοίαις, καὶ τὸ λεγόμενον
 ἐφ' ἡμῖν. ὁ δὲ τοῖς θεοῖς δικαστὴς ὑπόθεσις
 βυλογος γίνεσθαι ἀνίστα διανομῆς. τὸ τὸ πυχῶ-
 ν ὅλον τοῖς θεοῖς καὶ ἀλόγοις ἀποδίδει γένε-
 σιν. ἔργον καθ' ἕκαστον τεταγμένως, ὅδε κατὰ
 τινὰ λελορισμένω ἀξίαν ἐκ μὲν τῆς δεξιᾶς πύ-
 ρος σβεσνυμένω, ὅδε ὁ αἴρ γίνεσθαι, ἐκ τῆς δεξιᾶς
 αἴρ παχυμένω, τὸ δε τὸ ὕδωρ· ὅδε ἐκ τῶν
 μὲν τῶν σιτίων ἵππων βῶμα ἢ κυνὸς, ἐκ τῶν
 τῶν δὲ τι· δηλὰ πάντα ἐκ πάντων τῶν προπαι-
 σις μεταβολαῖς δυνάται γίνεσθαι, διὰ τὸ κα-
 νὸν τὸ ὕλης, καὶ πρὸς πάντα ἐκτελεσθὲν τοσού-
 τάξεως μετέχοντα καὶ θεῖας ἀνάγκης, ὥστε καὶ
 γὰρ ἕκαστα διασώζειται, καὶ συμπαραδίδ-
 οντες τὸ αἰθερίον τῇ διαδοχῇ τοῖς ὑποστα-
 σιν· ὑπὸ αὐτὰ αἰτίοις. ἔργον ἐπεισῆλθε τι ἐν ἐκ-
 σάπτοις ἐκ τοῦ αἰθερίου τόπου τὴν ἐκδοσὴν
 ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θεῇ κείσιν παιδο-
 γωγῇ

modo non, aut quomodo oportet, æque absurda sunt, ac proinde Providentiam omnem de medio tollunt. Enimvero ejus quod pro dignitate fit suppositio omnino Providentiam secum inducit, & fatum quod ab ea pendet, & Providentiæ adnexum Judicium, quod res humanas Justitia & Lege moderatur, libero arbitrio nostro, & voluntatis consiliique principio eget. Itaque Fatum constituendum est pars quædam Providentiæ totius: idque humanis animis judiciali more congruit. Humanorum autem animorum operatio est voluntas seipsam movens, & quod dicitur situm in nobis. Atque hæc probabilis ratio est, cur divini Judices non æquam distributionem habeant. Quod autem fortuitum est, id totum mortalibus & rationis expertibus tribuitur generibus. Neque enim in unoquoque sigillatim, neque pro dignitate & æstimatione ratione confirmata, ex igne isto extincto hic aer oritur, ex hoc vero acre denso hæc aqua, neque vero ex his quidem segetibus equi canisve corpus, ex istis autem quidpiam aliud; verum omnia ex omnibus mutationibus ingruentibus nasci possunt, propter materiæ communionem, & facilitatem ad concilianda sibi omnia, quæ usque eo ordinis & divinæ necessitatis partem habent, ut quæque per genus conserventur, & simul adipirentur atque concurrant ad æternitatem perpetua successione, cum causis à quibus dependent & originem suam trahunt. Non enim advenit quicquam in illis quod ex ætherea plaga discessum fecerit, ut divino quoque judicio instrua-

Providentiam tolerantia, & inducentia

Animi humani operatio.

Ortus & interitus ratio.

Materia vis.

ζωγηθῇ πρὸς ἐπάνοδον, ὡς ἐν τοῖς καθ' ἑκάστη
 ἀνθρώποις τὰς λογικὰς καὶ ἀθανάτους ψυχὰς
 ἐκείθεν καπνίσας ἀνάγκη πλεῖστον ἐπιστροφῆς καὶ
 κηδεμονίας λόγον τυγχάνειν παρὰ τοῦ συγγενῶν
 πρὸς ἀνθρώπων τῆς κακίαν ὑποφορᾶς. διαπά-
 ρουσί τ' καὶ αἰρουῦνται ἐν αὐτοῖς τοῖς πάθεσι, καὶ
 πάλιν αἰρῶνται καὶ πάσχουσι πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ
 αἰρεθέντων. διὰ τὸτο ἔν πολὺ τὸ ὡς ἔτυχεν ἐν
 τοῖς ἀλόγοις καὶ τὸ θείας κείσεως αἰμενον. ἐν δὲ
 τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκῶν εἶναι δίκαιον ἐστὶ
 τὴν προσηλυτικὴν εἰσαγωγὴν ὑπομερίαν τελεῖν ὅ-
 τε δοκῇ μὲν ἀπὸ τυτομάτε πάσχειν ἡμᾶς καὶ ἰ-
 μοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις, τὸτο ὃ πάσχειν πι-
 εῖ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς, ὃ ἡ ἕρορ θεοὶ κείσεως αἰ-
 σε. τῇ γὰρ τοῦ πρὶ ἡμᾶς ὁπτάσει τε καὶ αἰνέσει,
 καὶ ταῖς παλαιοῖς τέτων μελαβλαῖς, τὸ αὐτεξέ-
 σιον τῆς ψυχῆς παιδαγωγίᾳ πρὸς εὐεξίαν
 δαίτην μὲν ἐὰν εὐνομούως ὑποδέχηται τὰ πε-
 εἰ ταῦτα συμβαίνοντα πάθη, ἐν πολλαῖς ὅμως
 μακρῶν χρόνων πελοδοῖς ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοή-
 τως πρὸς αὐτὰ διατεθῇ. τὸ γὰρ δίκαιον μὲν ὑπὲρ
 χεῖν τὴν ἀνθρωπίνην, ἐδὲν ὃ ἡτλον δι' ὃν πάσχει
 στερᾶται πρὸς τὸ δέον. ἐ γὰρ ἀνάθυον ἔχουσι
 ψυχὴ τῆς ὑποτασσέναι αἰρέσεως πλὴν ὁρμῶν, καὶ
 ὑπὸ τῆς παρσεχοῦς κρείττονος γένους ἐπισ-
 σίας ἀξιοῦται, δίκης καὶ καδάρσεως καὶ π-
 μωείας τυγχάνουσα αἰετὶ πρὸς τὴν ἀξίαν τοῦ
 αὐτῆς διαθέσεων. καὶ τὸ μὲν ἐλέσθαι ἐν
 αὐτῇ

tur ad reditum, prout in singulis hominibus usuvenit: siquidem animos ratione præditos atque immortales necesse est inde perfectos magnam curæ & salutis suæ rationem obtinere à cognatis, ad directionem & emendationem proclivitatis ad vitium. * Porro affectionibus torquentur, atque electione utuntur in ipsis affectibus: rursusq; eligunt, ac patiuntur turbanturve ob rerum electarum dignitatem. Idcirco magna temeritas inest in brutis, & alienatio à divino judicio. In iis vero quæ ad nos spectant, quod justum videtur, ad Fati Providentiæ adnexi ministerium refertur: ita ut nos casu & fortuito pati videamur, non secus ac brutæ animantes, idque ferre ac perpetui tum in corpore, tum in externis rebus, quod judicium perspicuens ac moderans omnia statuerit. At enim eorum quæ circa nos sunt intensione ac remissione, atque eorundem omnis generis mutationibus, liberum animi arbitrium instruitur ad bonum habitum: ac celerius quidem, si leniter placideque admiserit affectiones quæ circa hæc contingunt; longis vero ac prolixis temporum intervallis, cum stupide, insane ac stolide in ejusmodi perturbationibus affectus fuerit. Nam tunc quidem certe enormitatis & contumaciæ poenas luit: verum nihilo secius ad id quod par est perducitur per ea quæ patitur. Cum enim animus immunem habeat impetum in quavis secta, à præstantiori genere continuo donatur præfectura, jure, purgatione, poena, quæ semper consequitur pro merito suarum affectionum. Atque eligendi quidem optio penes ipsam

*Locus est
mutilus in
Gr.

αὐτὴν καὶ τὰ ὅτι ἐπισυμβαίνοντα ἢ αἰρέσεισι,
 τῇ δὲ προνοίᾳ κρίτει ὡς βέλτερον, πρὸς ἀξίαν ἀμει-
 βομένη τὰς ψυχικὰς διαθέσεις. καὶ ἔτι αἰρε-
 τὰ ἢ ἅμα καὶ κληροῦν τὸν αὐτὸν βίον λεγέ-
 μεθα. ἢ γὰρ ὅτι τοῖς ἐργασμένοις ἡμῖν τεταγ-
 μένη ἀμοιβὴ καὶ τιμὴ αὐτεξέσιον κίνησιν, καὶ ἢ
 θείαν ὁπισθεσίαν ἐμφορᾷ ὥστε ἀπ' ἀρχῆς εἰς
 τέλος αὐτεξέσεις ἔχειν ἡμᾶς τὰς κινήσεις, καὶ
 ὅτι ἡμῶν μᾶλλον καὶ ἡττοῦ. καὶ αὐτοὶ ὅτι ἔχου-
 μοίως ἀπὸ τῶν ἡμῖν διασώζομεν ἐκ ἀδεσπό-
 τως ὅτι τὰς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀντιδόσεις, καὶ ἢ ἀ-
 γνοῦν ἡμᾶς πρὸς τὰ ἡμέτερα, καὶ πάλιν ἐνηυθεν ἀπά-
 γου ἡμῶν ἐμαρμένω, πλέγμα ἔσαν καὶ συνδρομὴ
 ἀνθρωπίνης προαιρέσεως καὶ θείας κρίσεως ὥστε
 ἐλέειν ἡμᾶς ἀβελόμεθα, διὰ τὸ τῆς προαιρέ-
 σεως ἀδύλωτον, πάσχειν δὲ πολλάκις ἀμὴ βε-
 λόμεθα, διὰ τὸ τῆς προνοίας ἄφυκτον.

ipsam est : quæ vero electionibus superadveni-
unt, Providentiæ judicio statuta sunt, quæ a-
nimi affectiones pro dignitate remunerat. Ita-
que eligere & fortiri eandem vitam dicimus.
Etenim ea quæ nobis constituta est merces ob
ea quæ à nobis gesta sunt, & liberi arbitrii motû
& divinam præfecturâ patefacit, ut ab initio ad
finem liberas nos habere motiones constet, at-
que alium magis minusque quam ceteri. quin-
etiam ipsi non simili modo semper, quod in no-
stra potestate situm est conservamus ; neq; ve-
ro sine herili imperio remunerationes pro meri-
tis adipiscimur ; & fatum quod ad ea quæ hic
sunt nos adducit, indeque rursus deducit, nan-
ciscimur. Ac nexus quidam est & concursus
humanæ voluntatis & divini judicii, ut quæ vo-
lumus eligamus, ob electionis libertatem nulli
rei addictam ; sæpe tamen quæ nollemus
patiamur, propter inevitabilem Providentiæ
vim.

Remune-
rantur ho-
minum
merita.

APPENDIX.

Ὁ αὐτὸς πρὸς τὸ τῷ λόγῳ τέλει φησίν,
ὅτι ἐπισήσκει ἀξίον, ὅτι ἀποδιδέσθαι ὁ Πλά-
των φιλοσόφῃ καὶ ἐρωτικῇ διαφορᾷ, καὶ πῶς ἰ-
σοστίμως ἀνάγκη αἰετὶ λέγειν, φιλοσοφῆσαι ἀλό-
λως λέγει ἢ θεωρεῖαν ἀνδρᾷ πράξεως πολιτικῆς
ἀγαπήσαντα, καὶ πάντα τὰ ἔργα παρ' ἐδὲν διέ-
μενον, καὶ ταῖς καθαρτικαῖς ἀρεταῖς ἐαυτὸν πα-
ραδόντα τῇ πρὸς μόνῳ τὴν ἱερὰν τελείωσιν
ἀγωγῇ. ὃ ὃ ἐρωτικὸς λέγει παρ' αὐτῷ ὁ παιδ-
εραστὴν μὲν φιλοσοφίας, τευτέστιν ὁ μὲν θεωρη-
τικῇ καὶ πολιτικῇ ἀφ' ὧν.

*Collatium
hoc est
patet hinc
argumento
congruente
videtur,
religio ca-
men nobis
fuit id pra-
termittere,
cum prae-
dicta brevia
sunt non in-
dignum sit.*

ID E M sub finem Disputationis ait, animad-
versione dignum esse, quod *Plato* dum inter
Philosophum & Eroticum, sive Amatorem, dis-
crimen constituit, docens quomodo pari hono-
re & dignitate praediti esse dicantur, in ea sen-
tentia sit, ut eum dicat sine dolo & fuco phi-
losophari, qui contemplationem sine civili a-
ctione vel Reip. administratione amplexus est,
ceteraque omnia nullo in pretio habet: ac
per virtutes purgandi vim habentes seipsum
tradidit ei vitae degendae rationi, quae in sola
perfectione sacra occupatur. Eroticus autem
dicitur apud eundem, qui amorem puerilem
cum Philosophia conjungit; hoc est, qui cum
contemplationis intelligentia Rempublicam re-
git & moderatur.

ΕΚ ΤΩΝ ΊΩ. ΧΡΥΣΟ-
 σόμου εἰς τὸν παρὰλυτικόν.

Οὕτως παρήγαγε μόνον ὁ
 θεὸς τὴν κλίσιν, ἀλλὰ καὶ
 παρὰχθεῖσαν αὐτὴν συγκεράει.
 καὶ ἀγγέλους εἶπης, καὶ ἀρχ-
 αγγέλους, καὶ τὰς ἀνω δυνά-
 μεις, καὶ πάντα ἀπλῶς τὰ ὁρα-
 τὰ καὶ τὰ ἀόρατα, τῆς προνοίας
 ἀπολαύει τῆς ἐκείνης· καὶ ἔρη-
 μα γῆς) καὶ ἐνεργείας ἐκείνης,
 οἴχους, καὶ διαρρέει, καὶ ἀπόλλυ).

EX D. JO. CHRYSOSTOMI

Serm. in Paralytic. sub fin.

Non creaturam solum eduxit Deus, sed etiam
 educatam sustentat & fovet. Angeli omnes
 & Archangeli, omnes superæ potestates, omnia
 denique visibilia & invisibilia, ipsius fruuntur
 Providentia : cujus si careant efficacia, abibunt,
 effluent, peribunt.

D 2

‘ I E.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΠΕ-
ΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ ΚΑΙ ΕΙ-
μυμένης βίβλου.

Ἐκ τῆς τῷ Φωτίῳ Βιβλιοθήκης.

Εστὶ μὲν οὖν τινὲς περὶ αἰρέσεων φιλοσο-
φοῦ ὁ ἀνὴρ, ἡ δὲ συγγραφή αὐτοῦ
Ὀλυμπόδωρον κεινὴν περὶ αἰ-
ρίσε' ὃν καὶ περὶ αἰρῶν τῷ λόγῳ
τὰς ἀφορμὰς ὑποπίπτει, καὶ
αὐτὸν ἔχοντα τῷ φιλοσοφῆν ἔρωτα, καὶ μὴ ἔδῃ
τὴ πολιτικῆς σοφίας ἀπείρου· ἐμπρὲς αὖτε γὰρ
Ῥωμαϊκαῖς ὑπερβείαις, καὶ πολλὰ καὶ μέγιστα ἥν
βαρβαρίων ἐθνῶν τῇ Ῥωμαϊκῇ συνάψαι λήξει,
αἵτινες αὐτῷ καὶ τῷ μεγίστων παρ' αὐτοῖς τι-
* αἰπον. μὴ κατέστη * αἵτια. ὁ μὲν ἔν' Ὀλυμπόδωρος,
πρὸς ὃν ὁ λόγος, τοῖς τοῖς δὲ καὶ παραμυθικὰς
λόγους ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τέλει τῇ πρώτῃ βιβλίῳ
θετὴ πινυδὲς ἀποβολῇ ποτνεωμῶν, ἀειδηγῇ τε
ὄντι καὶ σκυθρωπίζοντι, περὶ ἐννοχῶν. ἡ δὲ ἐπ-
αγγηγία τὴ παρέσης σκέψεως περὶ προνοίας ἐς
διδακτῆν τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀριστοτέλους
σωσιαπιδεμένῳ. σωσῆται γὰρ βέλε' ἵδῃ ἀνδρας
τὴ δόξῃς, καὶ καὶ τοῦ λόγους τὴ προνοίας μόνον,
ἀλλὰ

HIEROCLIS

De PROVIDENTIA & FATO liber.

Ex Photii Bibliotheca.

Auctor hic professione Philosophus, cui liber ipse Olympiodorum quendam veluti censorem constituit, qui ejus scribendi causam dederit, cum Philosophiæ non vulgaris adulator, ne civilis quidem sapientiæ rudis esset. Clarum enim legationibus Romanis fuisse, multasque ac magnas è barbaris gentibus Romano adjunxisse imperio, quæ ipsi quoque ad magnos apud illas magistratus acquirendos viam straverint. Igitur Olympiodorus, ad quem liber mittitur, talis fuit: ad quem insuper libro primo extremo adjunxit Auctor consolationem, cum ille adoptivi filii amissionem supra modum lugens, non dolent tantum esset animo, sed etiam vultu tristiore. Ipse autem commentarius *De Providentia*, disputationem præfert ejus qui erga *Platonis* non aliter, quam erga *Aristotelis* sententiam animo affectus esset. Conciliare enim horum Philosophorum inter se opiniones studet, non solum in iis quæ de Providentia disputant,

ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὴν ψυχὴν φερνῶσιν ἀθανάτον, καὶ
 εἴ τι περὶ ἑρῶν καὶ κόσμου τέτοις πεφίλοσφην).
 ὅσοι δὲ τοὺς ἀνδρας εἰς διαφωνίαν ἔστησαν, τέ-
 τες εἰς τὰ μάλιστα πεπλανηθῶσι τε τὴν ἀνδρῶν
 προδέσσεως, καὶ ὁκπεσῇν τῆ ἀληθείας ἀπορίνῃ).
 τοὺς μὲν ἐκόντας ἔειπεν καὶ ἀπονοία (φῶς αὐτὸς
 προσημαδέντας, τὸς δὲ καὶ προλήψι καὶ ἀμαθία
 δεδωλωμένους. καὶ πολλὰ τὸς ἐμπερῶθεν σῆσαι χρ-
 εὸν, μέχεις ὅτε ἡ Ἀμμουίνε (ροφία διέλαμψεν,
 ὅν καὶ θεοδίδοκλον ἐπικληθεὶς ὕμνεϊ. τῆτον γὰρ
 τὰς ἡρώ παλαιῶν ἀνδρῶν διακαδάρωντα δό-
 ξας, καὶ τὸς ἐκτέρωθεν ἀναφρομένους ἀποσκα-
 ἀπάρκτον λήρους, σύμφωνον ἐν τοῖς ὁπικώροις
 τε καὶ ἀναγκαστάτοις τὴν δογματῶν Πλάτωνος
 καὶ καὶ Ἀεισοτέλης τὴν γνώμην ἀποφῆναι. ταῦτα
 διὰ τὴν γενομένης ὁ Ἱεροκλῆς λόγῳ ἀποιδάζων,
 κατὰσκαδάζει μὲν ἀὲ ὁκείνους φιλοπμεῖ) δοξάζειν
 ἀνταγωνίζε) ὅτι πρὸς τὸς ἐσπουδακότας τῶν αν-
 τία, Ἐπικεύς τέ φημι καὶ Σίωκός, καὶ ὅσοι Πλά-
 τωνα μὲν ὑποδύον) καὶ Ἀεισοτέλιν, ἐκ ὁρθῶς δὲ
 τὰ ὁκείνων εἰσηγῶν). καὶ μὲν ὅσους ὁ τὴν ῥυεθλι-
 αλογίας ἀνηρτήσατο πόνθῳ διγέχων ἄγχι, (φα-
 λερὸν αὐτὸ τὴν περὶ τὴν εἰμῶμένης ἐπιδέκνυς δό-
 ξαν. καὶ τὸς τὴν πρόνοιαν ὅτι ὄντων ἀποσκαδάζειν
 πολυμήτεις μηχαναῖς πῶς ἢ γρηθείαις, τὴν ὁμοί-
 ας ἡρώ λόγων ὑποβάλλει βασιάνοις. καὶ κατὰ
 ὅλου φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ἑγίσταται
 πᾶσας, ὅσοι τὴν δόξαν οὐκ εἶναι πρόνοιαν,

verum etiam ubi animos docent esse immortales, aut de cœlo quidpiam ac mundo iidem philosophantur. Quotquot autem hos inter se dissentire ac pugnare arbitrati sunt, eos longissime ab eorum sententia abductos, à veritate omnino aberrasse contendit; alios sua sponte contendendi studio atque vesaniæ sese addicentes, alios præoccupata opinione atque imperitia subactos. Ac prioris quidem ordinis ingentem fuisse numerum refert, donec *Ammonii* Ammonius aliquando sapientia orbi illuxit, quem etiam us. *Divinitus edoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum Philosophorum opinionibus perpurgatis, & resectis quæ utrinque excreverant nugis, in præcipuis quibusque & maxime necessariis dogmatibus, concordem esse *Platonis* & *Aristotelis* sententiam, demonstrasse. Huc igitur *Hieroclis* scriptio magno studio connitens, & argumentis illa adstruit quæ ipsos sensisse contendit; & acriter cum iis certat qui contrariam tueri partem conati sunt; *Epicureos* dico, ac *Stoicos*, & quotquot forte *Platonem* atque *Aristotelem* colunt quidem, sed eorū sensa minus recte explicant. Eos item qui in *Gemethliaca* desudant arte, redarguit, dum fallacem eorum esse ac lubricam de Fato opinionem ostendit. Imo & qui Providentiam rerum creatarum commentis quibusdā aut præstigiis tollere audent, iisdem prorsus rationum quasi quæstionibus explorandos subjicit. Ut autē simul omnia dicā, adversus omnes illas opiniones insurgit, quæ indoctiores eo adducunt, ut divinam Providentiam vel omnino non esse,

α. πεί- ἢ εἴ μ, φάλλω ὃ τὸς ἀμαθετέρους * πείθουσι
 δεῖται. νομίζεν.

Καὶ καὶ Πλάτωνα δεδν αὐτῇ περὶ φύσιν ἢ
 σκέψις, πάσης ἐμφανῆς τε καὶ ἀφανῆς διμυερζόν
 διακοσμήσεις, ἣν οὐκ μηδενός φησιν ὑποκείμενη
 παραγαγεῖν ἢ τεχνίτῳ· ἀρκεῖν γὰρ αὐτῷ εἰς
 ὑπόστασιν ἢ ὄντων τὸ βέλημα. ἢ ὃ σωματι-
 κῆς ὑπνώσεως τῇ ἀσωμάτῳ ζωοτεταγμένης δι-
 μιυερζία, κόσμον ὅς ἀμφοῖν τελεώτατον, δι-
 πλὲν τε ἄμα καὶ ἕνα συστήται· ἐν ᾧ ἄκρῳ καὶ μέ-
 σῳ καὶ τῷ μετὰ, ἢ κοσμοποιδὸν σοφίαν καὶ φύσιν
 διακρίνει. ὦν τὰ μὲν πρῶτα λογικῆ, ὑβρίαια τε
 καὶ θεὸς καλεῖται· αὐτὸς ἢ μετ' οὐκ εἶνο τὸ σύστημα
 ἔχειν ἔλαχε χώρας λογικῆ, αἰθέριαι τε καὶ ἀγα-
 θὲς δαίμονας ὀνομάζει, ἢ τε Συμφερόντων
 ἀνθρώποις ἐρμηνεύει τε καὶ ἀγγέλους ἡγουμένους·
 τὸ ὃ ἀνθρώπων φύλον ἢ τελευταῖαν τάξιν ἐπ-
 ἔχειν, ὅς ἐρίγεία ἢ ζῶα καὶ ἀνθρωπίνους ψυχὰς,
 καὶ (ὡς αὐτὸς Πλάτων) ἀθανάτους ὀνομάζει ὅς
 ἀνθρώπους. τὰ ὃ τεία ταῦτα γῆν ὡς ἐν ἐνὶ ζῶῳ
 ἢ χορῶ καὶ συμφωνίᾳ ζωοηρτῶς μὲν ἀμύλοισ,
 αὐτογχυτον δὲ τῇ ἐνώσει καὶ ἀλληλεχίᾳ ἢ καὶ
 φύσιν αὐτῇ διακρίσιν ζωοηρτῶς. καὶ ἡ γῆ ὅς
 μὲν ἢ καταδυσέρων τὰ περὶ τεταγμένα, πᾶντων
 ὃ αὐτὸ βασιλεύειν ἢ παύειν δεδν καὶ διμυερζόν.
 καὶ πᾶν τῷ ἢ παύειν καὶ αὐτὸ βασιλεύειν,
 πρῶτοι καὶ νομίζεσθαι καὶ εἶναι, ἢ πρὸς ἐκείνῳ γῆν τὰ
 περὶ σήκοντα

vel nullius esse momenti ac despiciatui ducendam putent.

Ex *Platonis* igitur sententia supponit hæc disputatio, Deum natura ante illam [providentiam] esse, velut universæ simul adspectabilis & inadspectabilis hujus molitionis opificem, quam ex nulla re subjecta vult à suo artifice productam: ut cui sola sufficeret voluntas, quorum natura subsisteret. Cæterum corporea substantia per creationem cum incorporea conjuncta, mundum ex utraque natura perfectissimum, duplicem simul & unum, constitutum esse: in quo summa, media, & ima mundi opifex sapientia juxta cujusque naturam decreverit. Horum prima *Ratione prædita celestia*, & Deos vocari ait: Quæ vero proximæ post hunc ordinem regioni attributa sunt, ea cum *Ratione prædita æthereæ*, tum *Dæmonas bonos* appellat, bonorum item hominibus interpretes & nuncios factos: Humanum denique genus infimum tenere locum, eosque *Terræ animantia*, & *Humanas animas*, atque (ut *Plato* diceret) *Mortales homines* appellari tradit. Hæc porro tria genera in uno velut animante, vel choro atque concentu, ita esse aptata invicem atque connexa, ut naturalis eorum distinctio per unionem illam ac nexum mutuum minime confusa conservetur. Ac præesse quidem præstantiora inferioribus; omnibus tamen omnino imperare ipsorum Patrem atque conditorem Deum. Hoc ergo ejus tanquam à patre denominatum regnum, & videri, & vere esse Providentiam, quæ quod cuique generi convenit,

παρορήκοντα διανέμει· ἥ μὲν τοιγε τῇ περνοίῃ
 ζυωεπομένῳ δίκῳ εἰμαρμένῳ καθεῖδαι. οἷς
 γὰρ πλείω σημαίνόμενα ἐνδὸς ἢ τῇ εἰμαρμένης ὀνό-
 ματι· ὑπὸ τῆς χαίρωντων ἢ χαυνομοίαις καλα-
 σκεδαδένῃ, ἐκ δὲ αὐτῶν νομίζειν αὐτὸν εἰμαρ-
 μένῳ, ἀπὸ τῆς ἡν Ἀεισοτέλει καὶ Πλάτωνι νομίζειν
 δίδωσι. τίς τε γὰρ τῆς γυεθλιαλόρων ἀλόγιστον
 ἀνάγκῃ ἐδ' ὅπως προσέεται, ἐδ' ἢ Στωϊκῶν
 βίαν· ἐ μὲν δὲ ἐδ' ὡς ὅς· Ἀφροδισιάδῃ
 δοξάζει Ἀλέξανδρον, τῇ Πλατωνικῇ τῆς ζο-
 μάτων φύσει εἰς ταυτότητα φησὶ τῶν ταύτων
 ἀπὸ ἐδ' ἢ ἐπιδείκναι καὶ δυσταίς παραγχεπομέ-
 νην γῆρσιν. οὐκ εἴηεν ἢ, καθὼς ἔφημεν, πρι-
 στεύει, ἢ οἱ φησὶ Πλάτωνα βέλονται· ἢ πῃς τῆς
 οὐκ εἰσινόντων καὶ τῇ περνοίᾳ δεσμὸν δικασ-
 κῇ τῇ θείᾳ ὑπάρχει ὀνείρεα, τάξι καὶ εἰρη-
 πρὸς τὰς περαιρετικὰς ὑποθέσεις τῆς αὐτῆς
 ξυσίων ἔργων ἐπωροθεμένη τὰ καθ' ἡμᾶς. ἀλ-
 λὰ γὰρ ταῦτα μὲν ὅστις εἶδεν τῇ ἀνδρὸς *ἐμ-
 *ἐμφε- φερομένῳ γράμματα. ὁ πλεῖς δ' αὐτῶν καὶ με-
 ῶν. γας ἀγῶν, ἢ τῆς ἀνδρωπίνων ψυχῶν ὅτι πᾶ-
 ρισι καὶ μετενσωμάτωσις. ἢ γὰρ ὅς ἀλόγισ-
 ζῶν, ἢ εἰς ἄλογα μεταγισμὸν ἐκ ἀναδεχόμε-
 νῃ, τίς δὲ ὅς ἀνθρώπων εἰς ἀνθρώπους μετα-
 βολὴν ἀποδιδουολογέμεν, ταύτην δὲ τίς ὅτι
 ἰσφαλὴ καὶ ματαίαν ὑπόληψιν ἄνω καὶ κατὰ φη-
 σέφει. δι' αὐτῆς μὲν, ὡς οἶεται, τίς τοῦ θείου
 περνοίαν κρατῶν, δι' αὐτῆς δὲ τὸ ἐφ' ἡ-
 μῖν καὶ αὐτοῦ ἀποτον κατασκαδίζων· ναὶ δὲ

PROVID. ET FATO.

43

venit, hoc illi distribuat : At verò Justitiam illam quæ Dei providentiam comitatur, vocari *Fatum*. Uno enim Fati nomine in plures notiones, ab iis qui novitate gaudent, distracto, non aliud tamen *Fatum* sibi videri, quam id quod *Aristotelem* & *Platonem* credidisse tradit. Neque enim illam temere positam Gene-
thliacorum necessitatem ullo modo admittit, nec *Stoicam* item vim, neque illud etiam *Fatum* quod *Alexander Aphrodisiensis* statuit, eoque tandem deducit, ut idem prorsus cum natura corporum *Platoniorum* efficiat ; sed nec eam, quæ carminibus magicis aut sacrificiis à consueto naturæ ordine deflectatur, Genesin : sed illud tantummodo *Fatum*, uti diximus, extollit, quod cum suis *Plato* vult ; Rerum scilicet evenientium secundum Providentiæ leges judicalem quandam Numinis operationem, bono ordine ac serie res nostras dirigentem in illum finem, in quem liberæ actiones ex certo proposito feruntur. At enim isthæc hujus viri scripto cum contineri videas, frequēs nihilominus ipsi & magnum certamen est de humanorum animorum priore vita, deque eorum in alia corpora transmigratiōe. Nam ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta transfusionem non recipiens, at vero hominum in hominem transitum studiose defendens, periculosam hanc atque ineptam opinionem sursum deorsum versat. Per illam quidem, ut credit, divinam providentiam corroborans : Per hanc, liberum arbitrium, liberumque suiipsius dominatum adstruens ; *Fato* certe

καὶ τὸ φίλιν αὐτῷ ἐπιχειρῶν εἰμυρμένω, ἔξ ἀλ-
 * ασυ- λοκότων μὲν ὀπνηνοῶν ὁρμώμενῳ, * ασυτάτων
 * ἑατέας. ἣ ἤν' ὀπνηνοῶν τὰς νομιζομένας κατα-
 σκιδὰς περὶ αἰῶν' ἔξ ὧν δ' ὡς ἀληθῶς τὸ τῆς
 * ἑδὲ περνοῖας ἀν' παρὰ αἰὶν δόγμα, * ὁ δ' ἐπὶ νοῦν
 βελγόμενῳ. μᾶλλον ἢ ἑπὶ πρὸς ἀνδρὸς τὸ ἀλή-
 θειαν περιμῶν ἐθέλοι, δι' ὧν ταύτῃ αἰωνίζεῃ
 κατασκιδάζειν, παντὶ ὧς αὐτῆς τὸ ἀναίρεσιν
 ζωῆς αἰῶν. σαφὲς γὰρ αὐτῇ βάθειαν ὑποθεῖς,
 * εὐπε- ὡς ὅν' ἄλλοις τὸ ὑποθέτως ἀπαίεσθαι πλατύ-
 εἴρε- τερον ὑποδείξαι, * ἀφ' ἡμετέρον αὐτὴν πρὸς
 πον. πυναντήον καὶ αὐτόπαστον ζωαπέφηνε. τῆς γὰρ
 ἤν' ψυχῶν περὶ αἰῶν' καὶ μετενσωματώσεως,
 ἢ αὐτὸς ἔρημα καὶ μετέλιον τὸ περνοῖας ὑπο-
 βάλλει, καὶ τὸ αὐτεξουσίαν καὶ τὸ εἰμυρμένης, ταύτης
 παντελῶς εἰς τὸ ἀλογόν τε καὶ ἀδυνάτον ὑπὸ τὸ
 ἀληθείας ἔξοφρακίζομένης, δηλονότι συγκα-
 ταρτέρεῃ τῷ δι' ὁκείων ταῦτα πραγματίζο-
 μένῳ καὶ ἡ περνοῖας, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῶν, καὶ ἡ εἰμυρ-
 μένη, καὶ εἰς λῆρον αὐτῷ τὸ πολύμοχθον διαλύ-
 εῃ σπουδαίαν.

Ἐπὶ αὐτῷ λόγῳ αὐτῷ ἐπιμαρτίζον ἣ σπουδῆν.
 καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἰς ἐκθεσιν διατυπῶν, ὧν αὐ-
 τὸς ἐφ' ἑαυτῷ περὶ περνοῖας καὶ δίκης, καὶ τῆς
 κατ' ἀξίαν ἤν' ἔργων εἰς ἡμᾶς καλίστης κεί-
 ως ζωηγυμνάσιό τε καὶ διεσχέφατο. ὁ δὲ
 τερος δὲ τὰς Πλατωνικὰς συλλέγων δόξας, τὸ
 πῶς ἔξ αὐτῶν, ὧν Πλάτων ἔγραψεν, ἐπιτί-
 θησιν. ὁ ἣ τείτῳ τὰς ὑποφράς, αἷς αὐτῆς
 χήσιμι, πρὸς ἀνάντιον τὸ δεδωμένον παρὰ
 πρὸς, διδύμην αὐτῷ τὸ ἐπιβελὴν πραγμα-
 τείν.

certe tam ei grato auxilium ferens : idque non absurdum tantum commentis incitatus, sed etiam ex minime cohærentibus argumentationibus suas, quas putat, probationes produciens : cum interim, per quæ revera providentiæ dogma constitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Imo vero, si quis huic homini veritatem anteponere studeat, quibus illam argumentis adstruere nititur, his ipsis eandem omnino evertit. Nam qui infirmum argumentum semel veritati substravit, (ut alibi, cum res ita postularet, copiosius ostendimus) is in contrariam facile partem converti illam posse, quin & nequaquam subsistere, simul demonstravit. Illa quippe animorum priore vita, & in corpora transmigratio (quam ipse basim ac fundamentum Providentiæ, liberoque arbitrio, ac Fato illi subicit) omnino inter absurda & impossibilia per veritatem ablegata, nimirum una cum illo qui per ista hæc molitur efficere, etiam Providentiæ, & liberum arbitrium & Fatum evertitur, atque in nugas operosa illa machinatio abit.

Porro in ^a septem libros universum Opus dividitur : quorum Primus quidem exponere instituit ea quæ ipse apud se de Providentiæ, de Justitiâ, & de Sententiâ in nos pro factorum merito ferenda, meditatus esset. Secundus dein *Platonicas* colligens opiniones, suas cuique probationes ex ipsis *Platonis* Operibus apponit. Tertius objectiones proponens, quibus uti quispiam adversus ea quæ tradita sunt queat, dissolvere harum cavillationes conatur.

τεύει. ὁ δὲ τέταρτος, τὰ λεγόμενα λόγια καὶ
 τὲς ἱεραπικὰς δισημὲς εἰς συμφωνίαν σωμάτην
 οἷς Πλάτων ἐδιδυμάπει, βέλεται. ὁ δὲ πέμ-
 πτος εἰς Ὀρφέα καὶ Ὀμηρον, καὶ ὅσοι ἄλλοι πρὸ
 τῆς Πλάτωνος ὁπφανείας ἐγνωρίζοντο, τῇ Πλα-
 τωνικῇ περὶ τῶν περὶ κεμένων φιλοσοφίαν ἀν-
 ἀπῃ. ὁ δὲ εἰς τὲς μὲν Πλάτωνα πάντα, αὐτὸν
 Ἀειστέλλω κορυφαῖον λαβὼν, μέχρ' Ἀμμο-
 νίᾳ τῇ Ἀλεξανδρέως, ἔτι γινώσκων οἱ ἐπὶ φρα-
 νῆσά τοι Πλωπῖνός τ' καὶ Ὀνειγύνης· τὲς ἐν μετὰ
 Πλάτωνα μέχει τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, ὅσοις
 ἐπὶ Σοφία γέροντι ὄνομα λιπῆν, τέττες ἀπαι-
 τας ὁμοδοξεῖν τῇ Πλάτωνος καθασκιάζῃ
 κείσθαι. καὶ ὅσοι διῖς αὖν τὴν ὁμοδοξίαν Πλάτωνα
 καὶ Ἀειστέλλω ἐπεχείρησαν, τῶν φάτων τε καὶ
 ἀπολοποιῶν τίθησι. πολλά τε νοθεύσκει τῶν
 Πλατωνικῶν λόγων, καὶ τοι Πλάτωνα διδά-
 σκαλον * ἐπὶ γραφόμενον * ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν
 Ἀειστελικῶν γραμμάτων, τὲς τῶν ὁκείνου
 μερίδα πρᾶν ὁμολογῶντας. καὶ δι' ἐδὲν ἑτέρου
 τέτοις τὰ τοιαῦτα μεμηχανῆσθαι, ἢ ἵν' ἐχρί-
 εν συκρέεν τὴν Στραγειῶν πρὸς τὴν Αἰείωνι.
 Ὁ δὲ ζ' λόγος ἀρχὴν ἰδίαν ὑποσησάμενος,
 περὶ τὴν διατειβῆς τῇ περὶ ἡμένε· Ἀμμο-
 νίᾳ τῇ ἀναλαμβάνει· καὶ ὡς Πλωπῖνός τι
 καὶ Ὀνειγύνης, καὶ μὴν καὶ Πορφυρίου, καὶ
 Ἰάμβελιχου, καὶ οἱ ἐφεξῆς, ὅσοι τὴν ἱεράς (ὡς
 αὐτὸς φησι) γενεᾶς ἔτυχον φωῖτες, ἕως Πλου-
 τάρχου τῇ Ἀθλωαίᾳ, ὃν καὶ καθηγητὴν αὐτὸς τῶν
 τοιούτων ἀναγράφει διδασκάλων· ἐτοίμους τῇ
 Πλάτωνος διακικαδαρμένην Σωφίστου φιλο-
 σοφία.

* ἐπὶ-
 γραφόμε-
 νους.

natur. Quartus Oracula, quæ vocantur, ac Sacerdotum leges, & *Platonis* dogmata invicem conciliare studer. Quintus *Orpheo*, *Homero*, & cæteris qui ante *Platonem* celebrabantur, *Platonicam* de modo dictis doctrinam tribuit. Sextus omnes qui post *Platonem* fuere, ipso quoque *Aristotele* principe adsumpto, usque ad *Ammonium Alexandrinum*, cujus in familiari-

Ammonius.
Plotinus.
Origenes.

bus celeberrimi *Plotinus* & *Origenes*, ad hos inquam usque *Platonis* posteros, qui quidem aliquod sibi nomen sapientiæ pepererunt, ejusdem ad unum omnes cum *Platone* esse sententiæ, argumentis probat. Quod si qui consentientes *Platonis* & *Aristotelis* opiniones dirimere aggressi fuerint, eos & nihili homines, & fugiendos statuit. Multa insuper *Platoniorum* scriptorum adulterasse eos etiam, qui hunc sibi præceptorem adscriberent; ut & *Aristotelicorum* Operum eos, qui se hujus partem maximi facere profiterentur: non aliam id utique ob causam, quam ut committere inter se *Stagiriten* atque *Aristonis* F. possent.

Septimus Liber proprio sibi sumpto argumento, de *Ammonii* superscripti Disputatione studiose differit; utque *Plotinus* & *Origenes*, imo & *Porphyrius* atque *Iamblichus*, & deinceps ordine cæteri, qui divina (quemadmodum ipse quidem loquitur) generatione sunt editi, usque ad *Plutarchum* Atheniensem, quem etiam auctorem talium ipse nominat dogmatum, ut, inquam, hi omnes purgatæ *Platonis* Philosophiæ addicti sint.

Porphyrius.
Iamblichus
Plutarchus
Atheniensis.

Ipsa

Ἔστι δὲ ἡ φρόσις πρὸς ἀνδρὶ σαφὴς μὲν καὶ καθαρά, καὶ ἀπουδῇ φιλοσόφῳ πρέπυστα· ἔτι μὲν γε τοῖς κεκαδηλωμένοις καὶ πεπαισμένοις ἐξωραϊζομένην χρᾶμασί τε καὶ ποικίλμασι τῆς ῥητορείας.

Καὶ μετέπειτα ἐν τῇ αὐτῇ Βιβλιοθήκῃ
ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ Ὁ

πρὸς Περγουίαν.

αἱ τί, φησὶ, κατὰ μέγαν ῥοι τέρας,
 ὅπως καὶ τῷ Πλατωνικῶν πνεύματι
 ἐκ ὁρᾶν τὴν περὶ τῆς δημιουργοῦ
 θεῆς διασώζουσιν ἐννοίας, ἐξ ὧν
 ἰὸν αὐτὸν ἐστὶν ὡς δὴ αὐτοῦ
 αἰ. ὑπο- λῶς * ὑποσηται δὴ αὐτὸς κόσμον οἰκία δυνά-
 σῃναι. καὶ καὶ σοφία ἐξ αἰδίου ἐνεργεῖντα * αἰ. ἀγνοή-
 * αἰ. ἀλ- ὑλῆς ῥωμερία, καὶ τῇ μὴ παρ' αὐτῆς ὑποσηται
 λὰ γε- φύσει κατὰ χρᾶμα μόνως δημιουργεῖν δυνά-
 νηϊς & θαι. πάντων μὲν δυνάμει προσηταιμένων ὡς
 αἰ. ἀ- τῇ λεγόμενῃ ὑλῇ, αὐτῆς δὲ οἰονεὶ διασώζουσιν
 γλυνή- τοις αὐτὰ, καὶ τὰ τῶν μόνων, καὶ διακρίνει
 του. (μόνον) ἐκ τῆς ὑλικῆς χήματι. ὁ ὡς ῥω-
 μάλλον αἰ. εἴη, ἢ ἀγαθότης. δεῦ. πρὸς δὴ μα-
 δὼν αἰ. μὴ ὑπέστησε διατάρειν περὶ αἰ. πάντας
 * αἰ. ἀ- πα τῆς εὐταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ * ἀγνοήσας τῆς
 γλυνή- αὐτῆς φύσεως κατέμνη; τὸ γὰρ ἀγνοήτως καθ' ἑ-
 σία. αὐτὸ ὑφ' ὧς εἴη περὶ αἰ. ὡς, ὡς φύσιν περὶ
 λή. τὸ γὰρ παρὰ φύσιν διατάρειν, κακὸν τῷ
 μετὰ τὴν ποίησιν. ὡς ἐκ ἀγαθὸν τῇ λεγόμενῃ ὑ-
 λῇ τὸ κοσμεῖσθαι, εἴ περ ἀγνοήτος εἴη μὴ ἀπὸ χρᾶ-
 μόνων, αἰ. καὶ τὸ ἀπὸ αἰ. καθ' ὅσον αἰ. αἰ. αἰ.
 καὶ τὸ θεὸν ἀγνοήτον λέγομεν. αἰ. ὡς δὲ ὁ θεὸς
 αὐτὸς

Ipsa vero hujus Autoris dictio perspicua est ac pura, & Philosophicum decens studium: tametsi fucatis & supervacaneis coloribus, aut bene dicendi varietate non exornetur.

Postea etiam in eadem Bibliotheca;

HIEROCLES

DE PROVIDENTIA.

Ur, inquit, hæc tibi colligo, quando *Platonici* quidam non rectam de conditore Deo opinionem tulerunt? Non enim satis posse Deum sustinere mundum propria virtute & sapientia ab æterno operantem putarunt. Sed cooperatione ingenitæ materiæ, & natura ab eo non dependente utentem, solum creare posse. Siquidem omnia prius in dictâ materia prima sunt potentia, eaque Deus velut delineet, ac solum digerat, a que ex ipsa materia educat. quod supervacaneæ potius esset diligentia, quam boni atis Dei. Quorsum enim ea quæ non condidit digerere conatur, cum omnino bona ordinatio in natura eorum ingenita consistat. Si quid enim ingenito, ac per se subsistenti addatur, præter naturam fiet. Quod autem præter naturam efficitur, vitatur: quare dictam materiam ornari minime bonum, siquidem non solum in tempore, sed & absque causa ingenita sit. qua significatione & Deum ingenitum dicimus. Sed neque Deus

E

ipse

* al. αυ- * αὐτὸς κακῶν ἀναίτιος ἔσται, ἢ ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἀπὸ τινος κακοποιίας ἐκτελέσας· τὸ παρὰ φύσιν διαπρέπειν τῆς ἀληθείας αὐτῷ ἀγνῆτον ἔσσαν περᾶσθαι, καὶ τῆς ἀδελφῆς, ἣν τὸ αὐτόμαλον αὐτῷ συνήγαγε, μὴ ἔαν μείνῃ ὅτι τῆς ἀληθείας τάξεως· πρὸς τὸ μὴ δυνατὸν εἶναι καλεῖσθαι παράγματοις ἰσοτίμως ἀγενήτες τυγχάνοντες· εἴτε ἐξ αἰδίου ποιεῖσθαι ἢ ποιῶντι ὅτι κερταίαν, εἴτε ἀπὸ χρόνου ὅτι χειρόν. καὶ μάλλον ἂν εἴη τῆς ἀληθείας ἀφεςῶς, εἰ πρὸς τὸ ἐκτελεῖν τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ χρόνος πνὺς, κοσμοῖν ἤρξατο, ὅπερ ἔκ ἐα μείνῃ αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἦδει, εἰ γὰρ ἀμεινον μὴ ποιεῖν, πῶς εἰς τὸ ποιεῖν μεταβέβηκεν; εἰ ὅτι τὸ ποιεῖν, τί μὴ ἐξ αἰδίου ἔσται; εἰ ὅτι ἀδιάφορον αὐτῷ καὶ τὸ ἐξ αἰδίου ποιῆσαι ἐφάνη· εἰ μὴ ἄρα φύσεως αὐτὸν εἰποι τις· ἀλλὰ μέγας ποιεῖν τε καὶ φθείρειν δυναμένης, αἰώνια ὅτι δημιουργεῖν ἀδυνατήσει· διότι ἡ τῆς ὕλης κακία, ἡ περὶ τὴν, τῆς ἐπίθετον καὶ ἐπεσοδία δὲ τὰ ξιν ἀποσείει (συνεχῶς, εἰς τὴν ἀγνῆτον αὐτοῖς (ὡς ἂν εἴποιμι) ἀταξίαν ἀνατρέχουσα; καὶ ἔτι ἀνα μέρους τοῖς χρόνοις κόσμον καὶ ἀκοσμίαν ἐπικρατεῖν, ἢ ἀληθέστερον εἶπεν, ἀλλὰ ἀκοσμίαν· ἐπεὶ καὶ ἡ κόσμησις παρὰ φύσιν ἔσται διάθεσις, ἀκοσμία τὸ ὁρθῶς λογιζομένῳ φανήσεται).

Ὅτι σύμφωνοι ἐν τοῖς δόγμασι Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους.

* al. συ- * Οἱ πολλοὶ τῶν Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους
 * al. φα- * συγχροῖν ἀμύλοις τῶν φῶν διδασκαλίας καὶ
 σί. καὶ τῶν καίρων, ὅσοι, τῶν δόξματων ἀποσθῆναι καὶ
 καὶ τὸ λῆξιν εἰσενέλωσθαι, μέλει τῆς φιλονεικίας
 καὶ τὸ λῆξιν ἡλασάν, ὡς καὶ τὰ συγχρόματα

ipse innoxius erit, initium creationis à quodam maleficio inchoans, quod præter naturam afficere æqualem sibi ingentiam substantiam conetur : & sororem, quam spontanea voluntate sibi conjunxit, non sinat permanere in ordine ingenito, quod non possit res æque ingenta contineri ; sive ab æterno hanc sibi potentiam, sive in tempore facere cœperit. & potius à veritate recederet, si ob indigentiam materiæ operationis, & alicujus temporis ornare cœpisset, nec manere illam in suo statu permisisset. Si enim præstantius erat non fecisse, quare ergo facere incepit ? si vero fecisse melius erat, cur non ab æterno fecit ? si vero indifferens ei ab æterno facere (nisi forte quis dixerit natura sua eum singulatim facere & destruere posse, æterna autem facere non posse ;) quare materiæ improbitas, qua utitur, impositum & superfluum ordinem rejicit continuo, in ingentiam illis (ut ita dixerim) inordinationem declinans, ut per partes alio atque alio tempore pulchritudo, aut deformitas superet ; aut, ut verius dicam, semper vincat deformitas, quandoquidem materia præter naturam ornata, bene ratiocinanti deformis videatur ?

Plato & Aristoteles doctrina concordant.

Multi Platonici & Aristotelei suos inter se præceptores aliquando contendere impulerunt, adlato à singulis in medium quid cuique meditatio videretur, & eo usque audacix & contentionis processerunt, ut & scripta

Platonis
& Aristotelis
congruentia

ἢ οἰκείαν νοθεύται διδασκάλων, εἰς τὸ μάλλον ἐπιδιδάξαι τοὺς ἀνδρας ἀλλήλοισι μαχομένους. καὶ διὰ μὲν τοῦτο τὸ πάθος ἢ φιλοσόφοις διαλείβας ἐσκήσαν, ἕως Ἀμμωνίῃ τε δεοδιδάκῃ. ὅτ' ὅτε πρῶτος ἐνθεσμάσας πρὸς τὸ ἢ φιλοσοφίας ἀληθινόν, καὶ τὰς ἑπολλῶν δόξας ὑπεριδὼν, τὰς παλαιοῦν ὀνείδος φιλοσοφίας περιστειβομένης, εἰς δεκαλῶς τὰ ἐκείνους, καὶ Σωτήρα καὶ εἰς ἕνα καὶ ἢ αὐτὸν νέον, καὶ ἀσασίαν ἢ φιλοσοφίαν παρεδέδωκε πᾶσι τοῖς αὐτῷ γνώεμοις, μάλιστα ἢ τοῖς ἀείσοις ἢ αὐτῷ συζητητότων, Πλωτίνῳ καὶ Ἀεικίῳ, καὶ τοῖς ἐξῆς ἀπὸ τέτων.

Ὁ Πλάτων, φησὶ, τὰς ἀνθρωπίνους μύνας ψυχὰς μετενσωματῶν, καὶ ταύτας ἔχ' ἀπλῶς, ἔξ' ἀνθρώπων ἢ μόνων εἰς ἀνθρώπους ἔξ' ἀλόγων ἢ ζώων εἰς ἀνθρώπους μετέβαιναι, ἢ εἰς ἄλογα ἔξ' ἀνθρώπων, ὑδαμῶς αὐτὸν φησὶ δοξάζειν.

Ἔτι δημιουργὸν θεὸν, φησὶ, περὶ φύσιν οὐ Πλάτων * ἐφεσώτα πάσης ἐμφανὲς τε καὶ ἀφανὲς διακοσμήσεως, οὐκ μηδενὸς περὶ ποικιλιῶν γενημηλῆς ἀρκεῖν ὅτ' οὐκ εἶναι βέλγημα εἰς ὑπόστασιν ἢ ὄντων. τῆς δὲ σωματικῆς φύσεως * al. ὅτι * αὐτῶν δημιουργία, κόσμον ἔξ' ἀμφοῖν ἰσαδῶς * τελευτάτον, διπλῶν αἶμα καὶ ἕνα· ὅν ὃ ἀκρῶς ἔστι, καὶ μέσα, καὶ τε * al. τελευτάτα, ὅν τὰ μὲν πρῶτα, ἔργα καλὰ καὶ λεώτα, θεῶν· τὰ ἢ μέσα, λογικὰ, αἰδέσια, καὶ δαίμονας ἀγαθῶς, ἐρμυνίας τε καὶ ἀγγέλους ἢ Συμπερὶντων ἀνθρώποις γινόμενους· τὰ ἢ τελευτάτα, λογικὰ, καὶ πείγεια, καὶ ἀνθρωπίνους ψυχὰς, ἢ ἀθανάτους ἀνθρώπους. καὶ ἢ μὲν ὑποβιβηκότων τὰ περηγέμενα· ἀπὸ ἡ γένεσθαι, πάντων το βασιλεύειν τὸν ποιητῶν αὐτῶν.

præceptorum suorum depravarent, quo magis viros inter se pugnantes exhiberent. Atque ea perturbatio perduravit philosophicis exercitationibus illapsa, usque ad divinum *Ammonium*.

Hic enim primus æstu quodam raptus ad Philosophiæ veritatem, multorumque opiniones, qui magnum dedecus Philosophiæ adferrent, contemnens, utramque sectam probe calluit, & in concordiam adduxit, & à contentionibus liberam Philosophiam tradidit omnibus suis auditoribus, & maxime doctissimis æqualibus suis *Plotino*, & *Origeni*, & successoribus.

Ammonius
Alexandrinus
Philosophus.

Ait secundum *Platonem* solos hominum animos in corpus transmigrare, & illos non simpliciter, sed ex solis hominibus in homines: ex brutis vero in homines transitionem, vel in bruta ex hominibus, nequaquam illum ait dicere.

Plotinus,
& Origenes.

Plato opificem Deum censuit sustinere omnem adspectabilem & inadspectabilem mundum, nulla prius existente materia productum. Sufficere enim illius voluntatem ad sustinendum universum. Ex corporea vero natura incorporeæ conjuncta, mundum perfectissimum statui, duplicem simul & unum; in quo summa esse, media, & infima. quorum prima quidem cœlestia vocat, & Deos: media vero ratione prædita, aëria, dæmones bonos, interpretes & nuncios eorum quæ hominibus conducunt: infima denique ratione prædita, & terrestria, & humanas animas, vel immortales homines. Et inferioribus superiora semper dominari: omnibus vero Deum eorum

Plato.

αὐτῆς θεὸν καὶ πατέρα. καὶ ταῦτ' αὖτε πατρωνι-
 μικήν βασιλείαν αὐτῆς, πρένοιαν ἔῃ ἢ ἐκείνη
 *al. τῶν- γένει τὰ προσήκοντα νομοθετήσαν. ἢ ὅ * αὐτῇ
 τη. ἐπομένῳ δίκῳ, εἰς μὲν καλεῖται. καὶ γὰρ
 ἢ τῆς γενεθλιαλότητων ἀνεπλόμισον ἀνέγκῳ, κα-
 δὲ ἢ Στωϊκὴν βίαν, καὶ ἢ ἢν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀ-
 *al. τῶν- φροδισιεύς οἶε, καὶ * ταῦτ' αὖτε τῇ Πλατωνικῇ
 τόν. τῆς σωμάτων φύσει ταῦτ' αὖτε φεῖδων, καὶ δὲ τὴν
 ἐπωδῆς καὶ δυσίας παραλρεπομένῳ γένεσιν,
 ὡς οἶονται τινες. ἀλλὰ τὴν τῆς ἐκβαίνοντων ἢ
 τῆς πρενοίας δεσμὸν δικαστικὴν τῆς θεῆς ἐνέρ-
 γειαν, τάξει καὶ ἡμῶν πρὸς τὰς πραιρετικὰς
 ὑποθέσεις τῆς αὐτεξήστῳ ἐπανορθουμένῳ
 τὰ καὶ ἢ ἡμῶν.

Τίς ἡ Πρένοια καὶ Τάξις.

Ὅτι κοινῶς μὲν ἡ πρένοια καὶ τάξις ἀπὸ τῆς
 δημιουργίας θεῆς διήκει ἐπὶ πάντα τὰ ἀνέ-
 νητα γέννη, μάλιστα ὅ καὶ προσφεύετον ἐπὶ τὰ
 πρῶτα καὶ πρεσεχῶς ἀπ' αὐτῆς τὴν γένεσιν ἔ-
 *al. ἐ- χοντα, καὶ * ἐφεξῆς ὄντα ἐκείνῳ, καὶ τῆς τῆς
 ξῆς. νοητῆς ἀγαθῶν αἰείας μετουσίης ἀπολαύοντα.
 τειῶν γὰρ ὄντων τῆς ἐγκοσμίων νοερῶν ἡμῶν
 τὸ μὲν ἀκρότατον καὶ πρῶτον τῆς τοῦ δημιουργοῦ
 ἡμῶν ἀντιπρῶτος καὶ ἀμεταβλήτως
 τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεως τυγχάνον, ἐν πάσῃ
 ἐστὶ θεοειδὲς εὐταξία, οἶον τὸ τῆς ἐξουσίᾳς ἐφα-
 μῶν γένεσθαι. τὸ ὅ δ' αὖτερον, δ' αὖτερος καὶ ὑφε-
 μένως ἢ θείαν τάξιν παραδεχόμενον, οὐκ ἀ-
 ντιπρῶτος μὲν, καὶ ἀμείσις τῆς δημιουργικῆς
 ὁμοιώσεως μεταβλήσκει, ἀναμειβνῶν δὲ καὶ
 * ἀκακώτερος ἢ παλαιῶν ὁππότερ' ὁ νόμος, ὁ
 τοῖς

PROVIDENTIA.

55

rum architectum & patrem. & hoc paternum
 ejus imperium providentiam esse, unicuique Providen-
tia.
 generi convenientia distribuentem. Justitiam
 vero subsequenter illam Fatum vocari. Non Fatum.
 enim genethliacorum temerariam necessita-
 tem, non *Stoicam* violentiam, nec quam *Alexander* Alexander
Aphrodi-
siens. Ejus
Aphrodisiens putat, eandem illi condi-
 tionem, quam corporum naturæ attribuens, Ejus ei-
usque
 neque incantationibus & litationibus inau-
 spicatum nativitati fidus, ut quidam sentiunt: vns
quædam
exstant
Græce.
 sed veterem providentiæ legem transeat, ju-
 diciali Dei operationem, ordine ac serie jux-
 ta causarum liberarum proposita res nostras
 dirigentem atque consilia.

Quæ sit Providentia & Ordo.

Communiter quidem providentia & or-
 do à creatore DEO extenditur in omnia
 immortalium genera, maxime vero & con-
 junctius ad prima ac summa, & continenter
 ab ipso ortum ducentia, & deinceps quæ ab il-
 lo condita sunt, quæque intelligibilium bono-
 rum optima communione fruuntur. Cum
 enim tria sint genera in mundo ratione prædi-
 ta: summum & primum communicans sine ul-
 la commutatione cum divina imagine, divi-
 num omnino ordinem compositionemque
 habet, qualem cœlestibus inesse diximus. Se-
 cundum vero consequenter divinum ordinem
 admittens, non incommutabiliter, nec indi-
 vise creatoris similitudinem sortitur, sed sine
 errore ac vitio paternis volvitur legibus, quod

E 4

ætheriis

τοῖς αἰθερίοις ἀποδεδώκαμεν. τὸ δὲ τρίτον,
ὡς ἔγραπτον ἡβ' θείων γρῶν, ἡ μόνον τὸ ὁποσού
τρέπεσθαι τῆς ὑπορχῆς ἡβ' ἑρμείων ὑπέβη
ἀλλὰ καὶ τὸ ποτε νακύνεσθαι τὴν αἰθερίων ἀξί-
ας ὑπέβη. τὸ μὲν γὰρ αἰεὶ νοεῖν ἢ θεόν, καὶ ὡς ὁ
νοῦς αὐτῶν πῶς γρῶσιν ἔχειν, τοῖς ἑρμείοις περὶ-
εστ. τὸ δὲ, αἰεὶ μὴ, διεξοδικῶς δὲ, τοῖς αἰθε-
ρίοις κατ' ἐσῆσαν ὑπάρχει. τὸ δὲ, μήτε αἰεὶ νο-
εῖν, καὶ ἐν αὐτῷ πῶς νοεῖν μενεσιμένως νοεῖν,
ταῖς ἀνδραπνέαις ψυχαῖς ὡς ἴδιον ἀποδεδόθαι,
ὑποληπομένης καὶ φύσιν τῆς τε αἰμείσου νοή-
σεως ἡβ' ἑρμείων, καὶ τῆς ἐν τάξει πληθυνόμενης
γνώσεως ἡβ' αἰθερίων. ἐπεὶ μήτε ἐν αἰεὶ μήτε
αἰθίως νοεῖσιν αὐταί. ἀλλὰ καὶ ὅταν περὶ πῶς
τῶ νοεῖν ἀξίαν ἀνάγωνται, πῶς αἰθερίων μι-
μουῦνται [τάξιν] γρῶσιν, καὶ ταύτην συσπεύου-
ναι, ἡβ' νοητῶν καρποῦνται πῶς θέαν. καὶ δὲ τὸ
τεῖτον νοεῖν γρῶσθαι, τὸ ποτὲ μὲν νοεῖν, ποτὲ δὲ

* αἰ. ἡ μὴ νοοῦν, εἴη αἰ * τὸ μὴδέποτε νοοῦν, καὶ ἡ
μὴδέ- ἡ τῆς αἰεὶ διατρέσεως λόγον. ὃ δὲ φύσει ἐστὶν ἀ-
ποτε νόητον, ἀληθείας τε καὶ ἀρετῆς * ὑπομὴ μετέ-
νοῦνται. χεῖν δυνάμενον διδὸ καὶ τὸ ἐπὶ γρῶν ἡμῶν οὐκ ἐκείνου
* αἰ. ἡ οὐκ ἀλλάσσεται. πῶς γὰρ εἰκὼν τῶ νοητῶ θεῷ τὸ ἀ-
δαμου- λογον, καὶ ἀνόητον; πᾶσαι γὰρ ἐκείνη εἰκὼν ἐννοεῖς
μένον. καὶ λογικῇ, γινώσκουσιν ἐαυτῶν καὶ τὸν ποιήσαντα
πύρκαλον.

Ὅτι ἡβ' ἐνθάδε περὶ τοῖς ἡμῶν, λόγον
ἡμῶς ἔπειται, φησὶν. ὑπέχειν τοῖς πῶς μέσῳ
ληθῆν λαχοῦσιν, αἰετὶ δὲ φύλαξι καὶ ἐφ-
ερῆς ἐστὶν ἡμῶν. πᾶσαι δὲ πῶς περὶ ἡμῶν ἀν-
τῶν ἐνέργειαν εἰμῶμένῳ καλεῖσθαι, δίκης
νόμοις

ætheriis adsignavimus. Tertium vero, tanquam postremum, non solum cœlesti dignitate quomodocunque vertitur, sed & ab ætheriis interdum vitatur. Et quidem semper Deum intelligere, & adhærendo illius cognitionem habere, cœlestibus inest. Illud vero semper fusc, æthereis secundum essentiam subest. Non semper autem intelligere, atque intelligendo divisum esse, humanis animis tanquam proprium datum est, non adsequentibus in natura indivisam intelligentiam cœlestium, nec in ordine suo plenam cognitionem ætheriorum. Siquidem nec continenter, nec perpetuo animi cognoscunt. Sed cum ad cognitionis præstantiam ducunt, ætherium ordinem imitantur, eumque concomitantes, intelligibilium visionem percipiunt. Post tertium autem intellectuale genus, aliquando quidem intelligens, aliquando non intelligens, esset nunquam intelligens, secundum rationem perfectæ divisionis. Quod certe natura est non-intelligens, veritatis & virtutis nequaquam potest esse particeps; quare & hoc genus rejicitur. Quomodo enim imago intelligibilis Dei, quod ratione & intellectu careat? Omnis enim illius imago intelligens & rationalis, cognoscere seipsam & sui factorem solet.

Consentaneum, inquit, est actiones nostras humanas subesse iis, quæ mediam regionem sortitæ sunt, tanquam custodibus & inspectoribus nostri. Omnem enim operationem eorum in nobis Fatum vocari, justitiæ legibus,

* al. δι- νόμοις τὰ ἡμέτερα * διατάπησθ. εἰ δὲ φύλακας
 αὐτ- εἰσι, φησὶ, τὴν πρὸς τὴν ἀξίαν ἀφορίζουσαν βίαν, δη-
 λουσαν. κὺ τὴν χεῖρην εἶναι αὐτὴν ἀποπληρωταί, ὅν ἐκα-
 * ἴσ. α- σος βίον ἐκκληρώσκειτο. ἔτι γὰρ ὅτι τὸ βίον πρῆν, τὴν
 ποκλη- χεῖρην τὸ ἀδύεισον ἐχοντῶν. ὥστε δὲ τὸ μὲν χεῖρην
 ρωταί. ὡείδης, διὰ τὸ * σῶζεσθαι τὸ εἰσπυμένον βίον. τὸ
 M.M. δὲ τὰς ποντὶν τελευτῆς (σωθῆναι) τὴν χεῖρην, ὡς
 * al. αὐ- μέρος ὄντα τὸ ἔχοντα τὴν * πρὸς τὴν ἀξίαν ἀπονα-
 ξεσθαι. μηδένιος βίαν. κὺ γὰρ τὴν χεῖρην ὡς εἰσπυμένην, ἀνα-
 * πρὸς κη κὺ τὸ θάνατον ὡείδης. τὸ δὲ ἀρχὴν τὴν χεῖρην
 τε ἀξι- οείδει ἢ τὸ ἐκείθεν ἐκπομπῆς εἰσπυμένην, θεία
 αν. βέλησις ἔστι, κὺ * νόμος τὸ τὴν θεῶν δίκης. ὥστε
 * al. νό- κὺ τὸ θάνατον ὡς εἰσπυμένον πρῆσθαι ἢ τὸ * ὀνθένδε
 μοι. ἐκπυσε μεταστάσεως εἰσπυμένην. διὸ ὡς εἰσα κὺ τὸ
 * al. ἐκ- διὰ τῶνδε μὲν παρῆλθον εἰς τὸ βίον, διὰ τῶνδε δὲ
 ἐκθένδε. ἐκ τῆς βίαν ἀπῆλθον. εἰ γὰρ ἀδύεισα ταῦτα, κὺ ὁ βίος
 ἅπας ἀδύειτος, κὺ τὸ κρείττονος ἐπιστάτης ἀμοιβῆς.
 πᾶς γὰρ ἐπὶ, ἢ ἐν πίστι, τὸ θείας κρίσεως κὺ τὸ πρὸς
 ἀξίαν διανομῆς ἔστι ἢ ὀκμήλεια, τὸ περὶ τὸ σῶ-
 μα κὺ τὰ ὀκτὸς ἐκπυ κὺ ὡς ἐπύχεν ἡμῶν συμ-
 πόντων; ἔτι ταῦτα μὲν ἀτακτὰ καλεῖται ἵσμεν
 * al. τυ- τὰς δὲ * ψυχῆς περαιρέσεως κὺ κρίσεως κὺ ὀσμῆς
 ρης. ἀπὸ κρείττονος ἀνάγκης * ἐξίνεσθαι φησόμεν. ἔτι
 * al. ἐγ- πῶ γὰρ ἀρετὴ κὺ κακία ἐχῆμας αὐτῶν, ἀπὸ ὀκ-
 ρίζε- νῶν αἰπασιμῶν. ἐδὲ μὲν πάντα τῇ παρ' ἡ-
 δαι. κείνων ἀνάγκη ἔυλορον ἀναπθέναι, τὰ τὴν ψυχῆς
 λέγω κὺ σῶματος, κὺ τῆς ἐκλῆς. ἀλλ' ἐδὲ πάντα
 ἀνῆλθαι τὸ ἀλόγοις κὺ ἀνεπκείτοις φροσῆς, ἢ τῆς
 παύτων ἡγεμένους, κὺ θεῶν τῶν ὄλων ὄντος αἰτίου.
 ἀναγκῶν δὲ τὸ λειπόμενον, τὰς μὲν περαιρέ-
 σης ἐφ' ἡμῶν ἔστι. τὰς δὲ ὅτι τὰς περαιρέσεις
 * al. ὡς δικαίας ἀμοιβῆς, ἐπὶ τοῖς αἰθερίοις κείναι, * κὺ
 ὑπὸ. ὑπὸ θεῶν τεταγμένοις δικασαῖς, κὺ πεφυκόσιν ἡ-
 μῶν

PROVIDENTIA.

59

legibus nostra dirigens. Si vero, inquit, custodes vitæ pro merito definiti sunt, constat & vitæ tempus, quod singuli sortiti fuerint, impleturos. Non enim licet vitam servare tempus indefinitum habentem. Quare oportet tempus definiri, ut fatalis vita conservetur. Modum vero mortis simul determinari cum tempore, tanquam partem ultimam vitæ pro merito distributæ. Etenim ortu definito, necesse est & finem definitum esse. Initium ortus definit Fatum migrationis è vita, quod Fatum divina voluntas est, & lex justitiæ Dei. Fatum. Quare etiam mortem definitam servabit Fatum transitionis hinc illuc. Quare definitum est, quibus ad vitam, & ad mortem veniemus. Si enim hæc destinata non sint, & omnis vita infinita, nec melioris sortis particeps. Ubi enim, aut in quibus, judicii divini, & distributionis secundum merita erit cura, dum ea quæ in corpore & externis temere, ac fortuito nobis accidunt? Non enim hæc inordinatâ relinquemus, animi consilia & judicia, & impetus à meliori necessitate fieri dicemus. Sic enim virtutis & malitiæ non nos ipsos, sed illam accusaverimus. Neque enim æquum est fatali necessitati adscribere, quæ animo, vel corpori, vel externis accidunt. Sed neque omnia ferri temerariis aut fortuitis casibus par est: Mente principatum omnium tenente, & Deo omnium existente causa. Necessario itaque relinquitur arbitrium liberum in nobis esse, & justas retributiones liberis actionibus penes ætherios esse à Deo iudices ordinatoros, & nostri

μὴ ὁπμῆσθαι. ἰερίτ γδ ὄντων τ καθ' ἡμᾶς, καὶ τὸ
 πάντα ἡσυχάζει, καὶ τὸ μηδεὶν, καὶ τὸ ἐπιπλάγ-
 μάνως ἢ ὡς δεῖ τ' ἰσὺν ἀποπίνειν ἔχει, καὶ περ-
 νοίας πάσης ὁπίσης ἐστὶν ἀναρεπκῆν. ἢ τε γδ τῆ
 πρὸς ἀξίαν ὑπόθεσις, πάντας (ὡς) πᾶν τ'
 περνοίαν, καὶ τ' ἀπ' αὐτῆς εἰσδύμεναι, καὶ ἡ περ-
 νοπικὴ κρίσις, δίκη καὶ νόμος τὰ ἀνδρωπεῖα
 τὰ τρεῖς, τ' αὐτεξούσιον καὶ περναρεπκῆς ἀρ-
 χῆς δεῖ. ὥς μέρθ' ἐστὶ τ' ὅλης περνοίας ἡ εἰ-
 σδύμενη, τὸ πρὸς τὰς ἀνδραπίναις ψυχὰς δι-
 ναστικῶς ἀρμαζόμενον. ἀνδρωπίνων δὲ ψυχῶν
 ὀνέρεται ἡ αὐτοκίνητ' ἀρεαίσεις, καὶ τὸ λε-
 γόμενον ἐρ' ἡμῖν, ὃ δὴ τοῖς θεοῖς δικασαῖς
 ὑπόθεσις ἔυλογ' ἔστι τ' ἀνίτη διανομή.
 τὸ δ' ὅτι χαῖον, ὅλον τοῖς θνητοῖς καὶ ἀλόχοις ἀπο-
 δέδωκε. * αλ. γέ. * ἡλύσσειν ἔ γδ καθ' ἕκαστον τεταμένους,
 πρην. ἔ δὲ κατὰ πᾶσα κελοχισμένην ἀξίαν, ὅκ μ' ἔσθαι
 τῆ πρὸς σβεννυμένον, ἀπὸ γίνε, ὅκ τ' ἔσθαι
 πρὸς παχυνόμενον. ὅδωρ ἔ δὲ ὅκ τῶνδε μ' τ' σιπ-
 ῶν, ἱππεύματα ἢ κωιδός, ὅκ τῶνδε τ' ἀπὸ π. ἀπὸ
 * αλ. πᾶντα ὅκ παύτων τ' * περναρεπκῆς μετὰ βολαῖς
 προπί- δυνά) γίνεσθαι, διὰ τὸ κοινὸν τ' ὕλης, καὶ πρὸς
 πρὸς αἰ- πάντα ἐν ἡρώων τοσούτον τάξεως μετέχοντα καὶ
 θεῖας ἀνδρῆς, ὥς καὶ ἡλύθ' ἕκαστα διασώζι-
 θαι, καὶ συμπαραθεῖν πρὸς τὸ αἰτίδιον τῆ διαδο-
 χῆ τοῖς ὑποσέτασιν αὐτὰ αἰτίοις. ἐν τ' τοῖς καὶ
 μέγας ζώοις τ' καὶ φύλοισι, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀψύχοις,
 ἔ δὲν διώκειται, ἔ δὲ τέτακ), ὥς πρὸς ἀξίαν ἀ-
 ποδιδόμενον πάθος τὸ μὴτ' ὅκ * περνοῖα ἀμω-
 * αλ. πρὸς- βας πᾶσι αὐτοῖς ἐποφείλει, καὶ τ' ὅτι τοῖς νῦν
 ὡτῆς. δρωμένοις περνοῖα καὶ ἐν δυνάμει. ἔ γδ ἐπιστῆ-
 δὲ π' ἐν ὁκείνοις ἐκ τοῦ αἰθερίου τύπου τῆ
 ὑπόθεσιν ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θεῇ
 κρίσῃ

PROVIDENTIA.

61

fieri curam gerentes. Cum enim tria sint in nobis, omnia nimirum necessario fieri, aut nihil, aut vicissim, vel ut oportet, a que absurdum est, & æqualiter omnem tollit providentiam. Merita enim prævisa una secum omnino inducunt providentiam, & deinde Fatum, & judicium providens, justitia & lege humana ordinans, libero ac voluntario indiget principio. Quare pars est totius providentiæ Fatum ad humanas animas judiciaria lege accommodatum. Humanorum vero animorum operatio, libera actio est, & quod dicitur in nostra esse potestate, id divinis iudiciis rationi consentanea occasio est inæqualis distributionis. Fortuitum vero totum mortalibus & brutis tribuitur generationibus. Non enim in singulis ordinate, neque juxta prævisa merita procedit; siquidem ex igne extincto aer fit, ex aere condensato aqua; neque ex his cibis equi vel canis corpus, ex aliis vero aliud quid existit. Sed omnia ex omnibus temere possunt produci propter communem materiam, & omnia in se suscipientem, eumque ordinis, divinæque necessitatis modum participat, ut singula suo quæque genere conserventur, & occurrere ad æternitatem successionem quadam, causis subsistentibus. In animalibus singulis, & plantis, & aliis inanimatis, nihil definitum neque ordinatum est, quasi pro meritis merces, quod ex prioris vite remuneratio nulla illis debeat, nec pro iis quæ nunc faciunt poena expectanda. Non enim iis aliquid accessit ex locis ætheriis, quod basim constituar, ut divino

judicio

Vide iratium
Hecridii
Epi&ci.

κείσει παιδαγωγῇ πρὸς ἐπίνοδον· ὡς ὃν τοῖς
 κατέκασα ἀνδράποισ τὰς λογιχὰς καὶ ἀδυνατίας
 * al. ψυχὰς ἐκοῖθεν καπνίσας, ἀνάγκη * πλείστον ἐπι-
 πλείσσης. σφοδρῆς καὶ κηδεμονίας τυγχάνειν ὡς ἡ σὺ συγ-
 γρῶν πρὸς ἐπαύρωσιν τῆς εἰς κακίαν ὑποφο-
 ρῆς. διὸ πάχυσί τε, καὶ αἰρωῦν ὃν αὐτοῖς τοῖς
 * al. ἀν-πάθεσι καὶ πάλιν * αἰρωῦν, καὶ πάχυσι πρὸς
 αἰρεῖν. τὴν ἀξίαν ἥν αἰρεθέντων. διὰ τοῦτο οὖν πολλὰ
 τὸ ὡς ἐτυχεν ὃν τοῖς ἀλόγοις, καὶ τὸ θείας κεί-
 σιως ἀμοιβῶν. ὃν ὅ τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκεῖν
 εἶναι τυχαῖον, εἰς τὸ τὸ περνοηπικῆς εἰμυμῆνης
 ὑποηρεσίαν τελεῖ. ὥστε δοκεῖν μὲν ἀπὸ ταυτομά-
 τε πάχυν ἡμᾶς, καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζῴσις
 τοῦτο ὅ πάχυν ὡς τε σῶμα, καὶ τὰ ἐκλῶς, οἱ
 ἔφορος κείσις ὤεισε. τῇ γὰρ ἥν ὡς τε ἡμᾶς ἐ-
 πιτάσει τε καὶ ἀνέσει, καὶ τὸ παντοίας τέτων με-
 ταβολαῖς, τὸ αὐτεξέστιον τῆς ψυχῆς παιδαγωγῇ
 αἰ εὐ- τα πρὸς * εὐταξίαν. διὰ τὸν μὲν, ἐὰν ἐγνω-
 ξίαν. μόνως ὑποδέχεται τὰ περὶ ταῦτα συμβαίνον-
 τα πάθῃ· ὃν πολλὰς ὅ καὶ μακροῖς χρόνους ὅτι
 ὁδοῖς, ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοήτως πρὸς αὐτὰ δια-
 τεθῇ. τότε γὰρ δίκαιος μὲν ὑπέχει τὸ ἀγνωμοσύ-
 νης, ἐδὲν ὅ ἥττον δι' ὧν πάχυν, φέρεται πρὸς τὴν
 δέον.

“Ὅπ αὐτεξέστις ἔχει ἡ ψυχὴ τὰς κινήσεις καὶ
 ὡς τὸ Περνοίας.

“Ὅτι ἡ ψυχὴ, φησὶν, ἐκ ἀνδύνον ἔχουσα
 τῆς ὁποιασούμιν αἰρέσεως τὸ ὁρμῶν, καὶ ὑπὸ
 τοῦ περσεχοῦς κρείττοντος γένους ὁπασίας
 ἀξιοῦται, δίκης καὶ καθάρσεως καὶ τιμω-
 ρίας τυγχάνουσα αἰ πρὸς τὴν ἀξίαν ἥν ἐ-
 αὐτῆς διαδέστων. καὶ τὸ μὲν ἐκείδαι, ἵνα
 αὐτῇ κηται· τὰ ὅ ἐπισυμβαίνοντα ταῖς αἰ-
 σίαις

PROVIDENTIA.

63

judicio ad reditum ducerentur : quemadmodum in singulis hominibus animos rationis participes & immortales inde advenientes, necesse est maximæ curæ ac solitudini cognatis esse, ne in malum, id quod proni sunt, dilabantur. Propterea patiuntur quidem, & simul patiendo acquiescunt : & rursus libere volunt, ac patiuntur ad meritum liberi arbitrii consequendum. Quapropter fortuitum, & carentia divini judicii brutis convenit. In nostris autem actionibus, etiam quod fortuitum videtur prævisio Fato inservit : adeo ut Fortuna nobis, non secus atque brutis, dominari videatur ; eaque nobis accidunt in corpore atque externis bonis, quæ judicium præsidis instar definivit. Remissione enim & intentione, variisque mutationibus eorum quæ nobis accidunt, libera animi voluntas ad moderatum statum deducitur : citius quidem, si adversa quæ circa hæc accidunt constanter ferat ; longiore vero tempore, si impotenti atque amenti animo illa tolleretur. Tunc enim perfidiæ poenas dat, & nihilominus quæ patitur ferat necesse est.

Animam liberos habere motus, & de Providentia.

Cum anima, inquit, quibuscunque in actionibus liberis crimine non vacet, & digna sit quæ à potestate sublimiore continenter regatur, poenam, purgationem, atque supplicium pro meritis adipiscitur. Atqui libera electio ab ea pendet, quæ vero liberis contingunt actionibus;

σισι, τῇ δ' ὀρενοίᾳ κείσῃ ὄρεται, πρὸς ἀξίαν
 ἀμειβομένη τὰς ψυχὰς διαδέχεται· καὶ ἔτω αἰ-
 ρεδαὶ τ' αἶμα καὶ κληρεῖται τ' αὐτ' βίον λεγόμεθα.
 ἢ γὰρ ἐπὶ τοῖς εἰρησμένοις ἡμῖν τεταγμένη ἀ-
 μοιβή, καὶ τ' θῆσαν ὀπισθίαν ὀκφαίνῃ. ὥστε ἀπ'
 ἀρχῆς οἱς τέλος αὐτεξευτίες [μὲν] ἔχον ἡμᾶς
 τὰς κινήσεις, καὶ ἄλλοι ἄλλων μάλλον καὶ ἡττον.
 καὶ αὐτοὶ τ' ἐχόμενως αἰεὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν διασώζο-
 μεν, ἐκ ἀδεαπότης τ' τὰς πρὸς τ' ἀξίαν ἀντιδρ-
 σεις, καὶ τὰ τοῦ [ἐν] τ' ἀγνοῦ ἡμᾶς πρὸς τὰ τῆδε, καὶ
 *al. ἡ- πάλιν ἐν τεύθεν ἀπ' ἀγνοῦ *εἰσπόμενον, πλέγμα
 μαρμέ- ἔσαν καὶ [σωδερμῶν] ἀνδρωπίνης προαιρέσεως
 νη. καὶ θῆσαι κείσας. ὥστε ἐλόμενες ἡμᾶς ἀ βελόμε-
 *al. κε- πολλαίς ἀ μὴ βελόμεθα, διὰ τὸ τ' * προαιρέ-
 στας. σεις ἀδιδάσκουσιν. ἐν ὅλῳ δὴ τῇ ἀφορῇ [σώζοντες]
 τὰ τ' ἀμα καὶ τ', ὅσα συνεκλήθη τ' ἀνδρωπίνης
 [ῥῶς] καὶ ὁ καμῖς, καὶ ὁ τρέπος τῶ θανάτου τῇ τ'
 εἰσπόμενης ψοῖσματος [υποδιατέτακ].
 Ὅτε, φησὶν, ὅπως ἴσται ἀξίαν, ὡς ἡ ψυχὴ ἔτι οἱ
 τῇ πρὸς νοῦν σερφῇ τ' ὅτε ποτὲ ἀνοηταίνει
 ἀδένειαν ἀφῆρε), ἔτι ἐν τῇ ἐσχάτῃ κακίᾳ τ'
 τοῦ αὐτοῦ νοῦν δυνάμειν καὶ ὁρῶς μετανοῶν.
 φῶσαι γὰρ ἡ ἀνδρωπίνῃ ψυχῇ τοιαύτη διημερί-
 δεῖσα, καὶ πρὸς τ' θείαν ἐυζωίαν, καὶ πρὸς τὴν
 θνητὴν γένεσιν ἐπιτηδείως ἔχει, ἀνὰ μέρος ἐ-
 κατέρχον προβάλλουσα δυνάμειν, ἐπεὶ καὶ χεῖρ πρὸς
 νοῦν διὰ πρὸς ἀμφοτέρω γένει. ἔτω γὰρ τὸ μὲν
 δυνάμει αὐτὴν πολιτίζειν, κατ' ἐσίαν καὶ
 κλητῇ. τὸ δ' ἐκείονα χεῖρον ἀνὰ διάλειψιν ἢ ἔσται
 πρὸς τ' αὐτοκίνητον αὐτῆς συμβαίνει διὰ δεσιν.
 διὰ αἱ μὲν μυελίσις, αἱ δ' ἐν τριχίλις τῶ φροῦδῳ
 λίρον) ποιεῖται, τῆς ἀρετῆς ἐπιτεμνομένης

PROVIDENTIA.

nibus, Providentiæ judicio affectus animi pro meritis compensante definita sunt: & sic eligere, atque una sortiri vivendi genus dicimur. Compensatio autem meritis nostris definita divinam ostendit Providentiam. Itaque ab initio ad extremum usque, liberos animi motus habemus, alii plus quidem, minus alii; nec ipsi similiter semper in nobis illam libertatem servamus, nec mercedem æquam omnes consequimur. Atque id quod nos huc ducit, & hinc rursus abducit, nexus videlicet & concursus voluntatis humanæ atque divini iudicii, Fatum est. Quo fit ut libertate arbitrii nostri, quæ volumus agentes, frequenter propter certum Dei iudicium, quæ nolumus patiamur. Generali itaque decreto cum ea quæ vitam humanam participant contineantur, tum tempus, ac mortis genus una cum Fati decreto ordinata sunt. Operæ pretium est, inquit, scire, animam neque tum cum ad mentem convertitur, imbecillitate aliquando intelligendi privari, neque in extrema malitia rursus, intelligendi atque resipiscendi facultate. Sic enim anima humana natura sua condita est, ut partim ad divinam felicitatem, partim ad humanos casus accommodata sit, ac per vices utramque facultatem promat, siquidem juxta Dei Providentiam ad utrumque apta est. Sua enim natura sic regitur. Quod autem diutius in summis quam in infimis degat, id arbitrii sui libertate consequitur. Quocirca aliæ intra decem millia annorum, aliæ intra tria millia cursum conficere dicuntur, virtute errorem reci-

E

dente,

τὸ πάλιν, καὶ τὴν ζωτὸν τῆς ἀγαθῶν ἔρωτος
ὕψαις μὲν τὴν πελγεία λειτεργίαν τὸ πολυχρό-
νιον.

Ἐκ τῆς β'. λόγου.

Τίνα κατ' ἐσίαν λέγεται ποιεῖν.

* al. αὐ-
τῆς. **Ο**ΤΙ, φησὶ, κατ' ἐσίαν ὁκνεῖν λέγεται ποιεῖν,
ὅσα μένοντα ἀτρέπτως ἐν τῇ αὐτῇ ἐσίᾳ
καὶ ὀνεργείᾳ, καὶ μηδὲν ἑαυτῇ ἀπομερίζοντα, μη-
δὲ κινουῦντα πρὸς τὴν ἡμετέραν ὑπόστασιν,
κατ' αὐτὸ μόνον τὸ εἶναι ὅ ὅτι παρὰ τὴν τῆς δα-
τέρων γένεσιν. οἷς ἐπετα μήτε ὑλὴ πρὸς χρῆ-
σιν, μήτε ἀπὸ χρόνου ποιεῖν, μήτε εἰς χρόνον
παύεσθαι, μήτε ἐξω τῆς ποιουμένης ὀνεργείας
κῆδος τὸ γινόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα τῇ κατὰ συμ-
βεβηκὸς ὀνεργείᾳ παρέπεται, ὡς ὅτι τῆς οἰκοδό-
μου, καὶ τῆς ὁμοίων.

Ἐπὶ, φησὶν, ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ λέγων· τὴν
ὑπερβάνιον τόπον ἔτε τις ὑμνησέτω τῇ τῆς
ποιητῆς, ἔτε ποτὲ ὑμνήσῃ κατ' ἀξίαν. τόποι
νῦν ἔστι καὶ κυρίως φησὶν, ὅτι γὰρ σωμάτων ἐστὶ φρι-
εκτικὸς τόπος ὅ νῦν ἀντὶ τῆς ἐσίαν τοῦ πάλιν, καὶ
γὰρ τοῦ πάλιν, λέγει, ὅτι ὑπερκόσμιον καὶ νοητὸν,
ὡς περ εἰώδαμεν περὶ γεγραμμάτων πινῶν διηγύ-
μνοι λέγειν.

Ἐπὶ κατ' ὁκνεῖν τὸν τρόπον τῆς λόγου γινόμε-
νοι, ἐρεῖμεν, τὸ κεφάλαιον ὁκνεῖν καὶ τὸ εἶδος τῆς
πραγμάτων, τόπον κληροῦντες.

* ἴσ. δὴ-
λός ὅτι. **Ο**ΤΙ ἐν τοῖς νόμοις Πλάτων, φησὶ, τὸ
διαφέρειν τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ προνοίας ὁ-
δεύεται, λέγων· ὡς θεὸς μὲν πάντα, καὶ
μὴ θεὸς τύχη καὶ καίρος τὰ ἀνθρώπινα δια-
λός ὅτι. κυβερνῶσι ξύμπαντα. ὅς ὢν * δὴ λὸν ὅτι
τοῖς

PROVIDENTIA.

67

dente, & vehementi bonorum studio terreni ob-
fidii diuturnitatem tollente.

E libro secundo.

Quenam dicantur per se agere.

Illa, inquit, per se agere dicuntur, quæ cum
fine mutatione in sua essentia atq; operatio-
ne maneat, & sine ulla sui mutatione ad eorum
quæ generantur sustentationem moveantur,
eo solum quo sunt id quod sunt, res à se diver-
sas producant. Ex quibus efficitur, illa neque
materia uti, neq; ab aliquo tempore incipere,
neque in aliquod tempus desinere, neque extra
agentis operationem id quod fit consistere.
Hæc enim omnia secundum accidens operan-
tem comitantur, verbi gratia, in ædificante, &
id genus aliis.

Plato in Phædro ait, locum cœlestem Poe-
rarum ullum neque laudasse hactenus pro di-
gnitate, neque laudaturum. De proprio autem
loco non loquitur, qui corporum est capax.
Sed per locum talem essentiam, aut tale genus
intelligi, qualis cœlestis est, quæque intellectu
percipitur, uti solemus de scriptis quorundam
loquendo dicere. Quo etiam modo loquendi
dicimus, caput & formam rerum locum appel-
lantes.

Plato in
Phædro.

Idem Plato de Legibus, discrimen divinæ er-
ga nos providentiæ ostendens, ait, Deum om-
nia, unaq; Fortunam & Occasionem humana
suncta gubernare. Hinc constat assignasse il-

Plato lib.
4. de le-
gib.

τοῖς μὲν ἀπαθείσιν καὶ ἀπὲς τελείους, καὶ διὰ τὸ τοῦ ἀνα-
 μνησθέντος, τὴν καὶ παλαιὰν καὶ μονοθεῖαν τῆς θεᾶς ὀπι-
 στήσας περὶ νοῖαν τοῖς δὲ καὶ εἰς ἀνοῖαν ποτὲ ὑπο-
 φερόμενοις λογικοῖς, καὶ διὰ τὸ τοῦ κακίας ἀνα-
 πνεύματος, τὴν συμμιγῆ καμρόν καὶ τύχαις
 περὶ νοῖαν ἀποδιδέσ. ἔστι γὰρ ἡ μὲν τῆς ἀγαθῶν προ-
 ηρουμενῆς δόσις, καὶ ἡ τῆς κατὰ φύσιν * περὶ σιόν-
 των πῆρησις, ἰδίον ἔργον τὸ καὶ παλαιὰς περὶ νοῖας ἡ
 ὅτι τὸ παρὰ φύσιν διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἱ τὸ
 ἀντιστήματα ἐνυῶναι, τὸ ἐνύλε, καὶ τύχη καὶ κα-
 μρὼν προσηγόμενης. ἔστι γὰρ καὶ τὸ προσηγόμενον λό-
 γον ἡ θεία κρίσις τοῖς δεξιῶν καὶ ἀριστερῶν * ἐμφέρει τὰ
 δεξιὰ, τοῖς δὲ ὅτι τὰς ἐνυῶναι ἀποδίδωσιν
 ἀλλ' ὅτι ὑποδέστωσι τὸ τὸ προσηγόμενων ἀξίας.
 ἐπεὶ καὶ εἰκοὴν ἡ κρίσις τῆς ἐφεσώτων ἡμῶν δι-
 κασῶν τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ, ἡ παραλαβὴ τῶν
 ἀφ' ἐαυτῶν νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ θεῶν αὐ-
 τοῖς σωτῆρι καὶ καμρόν, ὃ ἀνὰ τοῖς τοῖς δι-
 κασόμενοις εἰν λυσιπῆξ. καὶ διὰ τὸ τοῦ ἡ μὲν ἀ-
 ξία τὸ κεινομένων ἄλλοι ἄλλη τυγχάνουσα, καὶ τὸ
 σὺν τεξοῖσις κινήσειν ἐνδημιούμενη, τὴν τύχην ἡ
 περὶ ἡμᾶς περὶ νοῖα συμμιγνυσιν ἡ ὅτι προσηγόμενα
 ἐκείνοις τάξις, τὸ τὸ πμωρίας καὶ τὸ καθάρσεως κα-
 μρόν σωτῆρι. τύχης ὅτι καὶ καμρὸν τῇ θεᾷ περὶ νοῖα
 σωτῆρι, τὸ ὅλον * πλῆμα ζίνε ὅτι εἰσὶν
 μέν ὅτι μὲν τὸ ἀνθρωπίνης προσηγόμενης τὸ τὴν
 χλὼν προσηγόμενα, ὅτι ὅτι τὸ θεᾶς κρίσεως ὁφείρου-
 σα τὸ καμρόν. καὶ γὰρ τὸ τέχνης ἐστίν, ἀφορεῖται τὰ
 μέτρα τὸ θεομαχίας τῆς δὲ ἀνθρώπου, διατεθῆ-
 ναι ἔγω, ὥστε τομῆς δεκνύσθαι, ἡ καύσεως, ἡ
 ἀλλῆς πνὸς ἀλγεινῆς θεομαχίας. πολλαχῶς δὲ,
 φησὶ, καὶ ἄλλοι οἱ Πλάτων τὰ τοιαῦτα φιλο-
 σοφῶν περὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐστίαι, καὶ τῆς
 ἀπὸ.

* al.

περὶ-
 ὄντων
 ῥήσις.

* Συμ-
 φέρει.

* πρᾶξ-
 μα.

P R O V I D E N T I A .

69

lum Dei Providentiam puram & sui similem, rebus affectione carentibus, semperque perfectis, ideoque non aberrantibus; iis vero quæ aliquando in amentiam incidunt ratione prædita, ideoque malitia implentur, Occasioni atque Fortunæ mixtam Providentiam attribuisse. Præcedens enim bonorum largitio, & ex natura accedentium conservatio, puræ proprium est opus Providentiæ. Eorum vero quæ præter naturam composita sunt correctio, erratorumque pænæ, materiata est opus Providentiæ, utentis Fortuna & Occasione. Non enim, ut ex prædictis colligitur, divinum iudicium hominum quosdam calamitate afficit, alios vero prosperos reddit, sed ex cuiusque antecedente merito. Cum autem medicinæ simile sit iudicium iudicum nobis præsidentium, quæ ars ægrotantium curam suscipiens, omnia illis, ut par est, opportune præscribit, pro ut infirmis expedit; propterea meritum eorum qui iudicantur, cum alias aliud sit, atque arbitrii libertate mutetur, Fortunam divinæ erga nos Providentiæ commiscet. Ordo autem singulis conveniens, supplicii atque expiationis Occasionem secum inducit: Fortuna autem & Occasio divinæ Providentiæ conjuncta, generale Fatum efficiunt, ex humana voluntate Fortunam accipiens, ex divino autem iudicio Occasionem. Etenim artis est curandi modum definire, hominis vero sic affici, ut sectione indigeat, vel unctione, vel alia quadam molestia curatione. Passim vero & aliquid hoc modo *Plato* de humana natura, & Fato, provi-

* **ἰσοδ-** * ἀπὸ θωύσεως ἡμᾶς προνοητικῆς εἰς ἡμᾶς.
 θωύσεως Τίς ἡ φιλοσόφου καὶ ἑρωτικῆς διαφορά.

Ο Τὶ ἀποδιδέσ, φησὶν, ὁ Πλάτων φιλοσόφου
 καὶ ἑρωτικῆς διαφοράν, καὶ πῶς ἰσοτίμως ἀν-
 ἀγὰς λέγον· φιλοσοφῆται μὲν ἀδόλως λέγειν τὴν
 θεωρίαν ἀνὰ πράξεως πολιτικῆς ἀγαπήσαντα,
 καὶ πάντα τὰ ἔμμελα παρ' ἐδὲν θέμενον, καὶ τὴν κα-
 θαρτικαῖς ἀρεταῖς ἑαυτὸν παραδόντα, τῇ πρὸς
 * **ἀνα-** μόνον πῶς ἰεράν τελείωσιν * **ἀρωγῇ**, ὡς ὅν
ῶγῇ. Θεωρήτω δὲ ἐξέσιν. ὅμ' ὁ μὲν * ἀδόλως φι-
 * **ἰσοδ-** λόσοφ' καὶ Πλάτωνα τοιοῦτος. ὁ δὲ ἑρωτι-
λος. κὸς λέγεται παρ' αὐτῷ, * ὅς καὶ παιδεύσῃται
 * **al. ὡς**. μὲν φιλοσοφίας, ὁ ταῖς * **πραγματικαῖς** ἀρεταῖς
 * **πρα-** διὰ τὸ θεῖον καὶ [τὸ] αὐτοκράτον ἐνασκῆθαι,
κτικαῖς καὶ τῇ νοητῇ ἀγαθῶν τὴν μετάδοσιν ἐπιτηδεύσας,
 πολιτικὸν τῷ ὄντι καὶ παιδαγωγικὸν ἰερόν τῷ βίῳ
 μεταχειριζόμενον. καὶ τῷτο ὅν πολιτεία παρα-
 δίδωσι, τὸν φιλοσόφου λέγων ἄρχοντα· τὸ πῶς
 λείπειν ἐφεστάναι, ἵνα λήξωσι ποτε τῇ κακῶν καὶ
 * **ἰσοδ-** ὡς ἐκ αὐτοῦ ποτε * **ἰσοδοκίμῃ** πόλιν, εἰ μὴ αὐ-
μονή- τὴν διαγράψαι οἱ τῷ θεῷ παραδείγματι χρώ-
σθε. μενοι. τίς ὅ ὁ τρόπος τὴν διαγραφῆς ὅτι λαβόν-
 τες, ὡς περὶ πίνακα, πόλιν τὴν καὶ ἡδὴ ἀνθρώπων,
 πρῶτον μὲν καθαράν ποιήσιν, καὶ μὲν τῷτο ἰσο-
 γράψαντο αὐτὸ ὅμοιον τὴν πολιτείαν. ἐπεὶ δὲ, οἶμαι,
 * **al. ἀν-** ἀπεργαζόμενοι αὐτῇ, πυκνὰ ἀν' ἐκατέρωσιν ὑπο-
τεκα- βλέπειν, πρὸς τε τὸ φύσει δίκαιον, καὶ κατὰ φύσιν,
 τὴν ἑρῶσιν, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, καὶ * **πρὸς** ὁκείνο
 * **al. ὡς**. αὐτὸ, ὁ τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιεῖ, * **καὶ**, ὡς Ὁμηροῦ
 * **al. ὡς** ἔφη, τὸ θεοειδές * **τι** καὶ θεοεικαλον· καὶ τὸ μὲν ἔξα-
καί. λείπειν, τὸ δὲ πάλιν ἐσγράφοιεν ἐς * **ὅ**, τι μάλι-
 * **al. τε**. σα τὰ ἀνθρώπινα ἡδὴ θεοφιλή ποιήσιν. τοιοῦ-
 * **al. ὅτε**. τὸς ὅτι πολιτεῶν ζωγράφος ὁ παιδεύων μὲν
 φιλοσ-

dentia quadam nostra regente, philosophatur.

Differentia Philosophi & amatoris.

PLato discrimen ponens, inquit, inter Philosophum & amantem, & quomodo honore inter se pares dicantur, Philosophari quidem eum dicit, qui soli deditus contemplationi, ab aliis omnibus abstinet, purisque virtutibus se dedicat, ut tandem perfectus evadat, quemadmodum in *Theæteto* ait. Atq; hic absolute *Platoni* Philosophus est. Amatorius vero ei vocatur, qui ut cum philosophia liberos amet, propter ipsam honestatem ac divinitatem in virtutibus quæ ad operationem tendunt exercitatus, & spiritualium bonorum usum adeptus, civilem vitæ rationem, educationesque liberorum sectatur. quod in libris de *Repub.* tradit: Philosophos potissimum civitatum esse principes, ut eas aliquando malis eripiant; neque florentes unquam fore *Resp.* nisi divino utentes exemplari, eas definiant. Quæ autem definitionis aut descriptionis hujus ratio est? nimirum sumptam civitatem, moresque hominum veluti tabulas puras imprimis reddant: deinde *Reip.* formam pingant. Denique eo confecto, frequenter, & undique ad id quod natura justum est & honestum, & his similia, respectum habeant, rursumque ad eam quæ hominibus insita est, ut *Homerus* ait, Dei similitudinem ac formam; & aliud quid expungant, aliud vero insculpant, quod moribus Deo maxime charos mortales reddat. Talis est *Rerumpub.* pictor amans cum

- φιλοσοφίας, τετέστιν, ὁ μὲν θεωρητικὴν ἔχει πολυ-
 ἰδούμην. πᾶσι δὲ ἴδιον ἔστι αἰνέσιν καὶ τὸ ἐν αἰ-
 νήσιν καὶ ὁν, * ὥς πρὸς βύτιον καὶ πᾶσι γινώσκον καὶ
 αἰνέσας, ἃ ἔχον. διὸ καὶ τῷ μόνῳ χρώμενον ἐν
 ὑποφύσει καὶ τῇ δὲ σφύρει, αἰδούως φιλοσοφῶν
 ἀποφαίνει, τετέστιν, ἀφαιεργάτως καὶ αὐτὸς καὶ
 ἀπορηδύτως. γρηγύειν γὰρ πως ἢ αἰνέσις ἐστὶ
 λει λυγύειν, καὶ ἀναπαύειν καὶ λογισμὸν, καὶ ἐν-
 λων πᾶσι γινώσκον ὑπολαμβάνειν οἰκῆον. καὶ ἵνα αἰ-
 νήσιν καὶ ἔνδον διατάττονται, πᾶσι δὲ ἔχον λέγει
 μὲν φιλοσοφίας, φυλακτικῶν ἐχόντων μέγιστον τῷ
 ἀνεξέκαστον καὶ αἰνέσιν ἐνεργεῖν, καὶ δι-
 ωρητικὸν νοῦν. ἔτι καὶ αἰνέσις καὶ διημοσίᾳ γράφει
 ἐρεῖ, τὰ καὶ ἀνθρώπων ἐπανορθώσεως ἡδονῆς, ἔως
 καὶ γὰρ. οἷς ὅσον ἐνδύειν θεωρητικῇ ποιήσας. καὶ ἵνα
 ἐρεῖ, ἐγγράφει ἐν ἀνθρώποις περὶ ὅτι τῷ θεῷ χρώ-
 μεν παρὰ δέ γινώσκον ζωνέειν. καὶ ἐν μὲν
 * αἰ. φι- πρῶτον καὶ νοῦν ἀπολαττόμενος, φιλοανθρωπία καὶ
 λαν- αὐτῷ δοκῶν διαφύειν, ὡς περ αὐτὸ ἐκείνῳ τέτε
 θρωπί- τῇ ἰδιοπεργία καὶ ἰστούτας καὶ πρὸς ἀνθρώπων
 αἰ. ἐχόντες διαφορὰς. ὁ μὲν, τὸ αἰδούως, τετέστιν,
 ἐνδεῶς καὶ ἀνεπρόφως καὶ ἀνθρωπίνων περὶ μα-
 τῶν. ὁ δὲ, τὸ ἐρωτικῶς, ὁ ταυτόν ἐστι τῷ φιλο-
 θρώπως καὶ κοσμητικῶς καὶ συγχεῖν ὅμως διὰ τὸ
 μίαν αὐτὸν καὶ τὸ αὐτὸν φιλοσοφίαν καὶ ἰστοῦν, καὶ
 ἀποκαταστάτως ἰστούτως τυγχάνειν λέγον, ἰστο-
 ρεῖν

Philosophia, hoc est, qui una cum speculatione in Repub. versatur; cui pro liberis Sensus sint; quodq; in iis honestum elucet, & his longe antiquior ac major, veluti Sensusum Pædagogus, Mens sit. Propterea eum, qui sola mente utendo, in rerum humanarum despicientia moderate versatur, perfecte philosophari, hoc est, sine labore, à materia sejunctum, ac sine præstigiis affirmat. Sensus enim Menti conjunctus fascinare Rationem, atque flectere studet, ut quod materiæ conjunctum est, bonum sibi proprium existimet. Qui vero Sensus mente gubernat, eum demum liberorum cum Philosophia amantem appellat: cui Mens contemplationi dedita pro custodia sit ac munimento, ne Sensibus operando fallatur. cujus quidem mentis imagines pingere publice privatimque amat, mores hominum dirigens, dum, quoad fieri potest, Dei amantes, hoc est, pios reddat. Quod autem in imagine pictor perspectum habuit, divino usus exemplari, id aliis quoque insculpere conatur; nihilo quidem hic altero Philosopho mente inferior, cum humanitate superior appareat, quemadmodum ille huic privatis commodis antecellit. Atque hoc quidem inter se discrimine differunt: Philosophus quidem perfecte, hoc est, parum aut nihil humana curans negotia; amatorius vero, hoc est, cognatorum atq; affinium negotia gerendo, in eos beneficus: nihilominus quia æqualiter Philosophiam adepti sunt, pari quoque perfectionis gradu censentur, pari

χερνίως πηρέμενοι, καὶ τὰ αὐτῆς ἀναγωγῆς ἀξί-
μενοι.

Ἐκ τῆς γ'. λόγου, κεφ. ι'.

ἽΟτι νόμοι, καὶ λογισμοὶ, καὶ ἀρεταί, καὶ ὅσα
τοιαῦτα, πῶς πρὸ νοῖαν ὤψωνται
ἀγρυσιν.

ὍΤι μάλιστα οὗ, φησὶ, νόμοι κείνεται τοῖς
ἀνθρώποις, καὶ ἐν λογισμῶς εἰκὴ δέδοται,
καὶ ἐν τῷ βέλτερι παρέλκει, καὶ ἐν τῷ ἔνδεον
τὸν, εἰ πρὸ νοῖαν τῶν ἀνθρώπων πραγμάτων ἡ
γῶντο, νόμῳ καὶ δίκῃ τὰς ἀμοιβὰς τῶν πρὸς αὐ-
τῶν τάττει. καὶ ἐν μὲν, εἰ ταῦτα ἀναγκαστὰ καὶ
καλὰ καὶ σωτήρια, ἢ τῇ προνοητικῇ εἰμυρμένης
τάξεως ἀνήρη, ἢ τὸ ἐφ' ἡμῶν τοῖς ἐκ ἐφ' ἡμῶν
παιδίσκῳ πάθει. δι' ἀμύλων δὲ ταῦτα βι-
βαιοῦται μᾶλλον, ἢ διὰ δατέρε δατέρε ἀνα-
ρῆ. προνοίας γὰρ ἔστις, ἀνάγκη καὶ νόμος, καὶ λο-

* al. μισμὸς, καὶ εὐχαὶ * πλείστα ἡμᾶς ὠφελεῖν μὴ ὀ-
πλείστα σης δὲ, (ε) μόνον ἀνόνηλα παντελῶς ταῦτα,
ἡμῶν καὶ ἐν πῶ ἀρχῇ ὑποσῆναι δυνάμενα. διὸ
καὶ τὸ ἐφ' ἡμῶν πῶ προνοῖαν ὤψωνται
καὶ ἡ προνοῖα τὸ ἐφ' ἡμῶν. ἢ γὰρ ἡμετέρε πα-
αίρεσις πῶ δικάσαν εἰμυρμένην κερτῶν,
καὶ αὐτὴ πῶ αὐτεξούσιον ἡμῶν κίνησιν βι-
βαιοῦται. καὶ εἰ μὴ καθαρὰν καὶ λελογ-

* al. ἐν- σμίνην προσαγορεύμεν τῶν θεῶν, νόμοις ἐμμί-
βελία. νοντες, καὶ εὐχαὶ χρώμενοι, καὶ * εὐβουλία
τηρῶν

PROVIDENTIA.

71

ri tempore veluti alis sublatis, & eadem evectione digni habiti.

E libro tertio, cap. 10.

*Leges, rationes, virtutes, & si qua similia,
Providentiam inducere.*

Non frustra, inquit *Hierocles*, Leges conduntur hominibus, neque Ratio iis temere data, neque voluntas frustra est, nec vota facere supervacaneum, si res humanæ Providentia regantur, Justitia & Lege mercedem liberis actionibus tribuente. Neque vero si hæc necessaria, honesta & utilia sunt, idcirco Fati providentis vis tollitur, quod Fatum externis malis id quod in nostra est potestate corrigit: sed hæc per se magis invicem confirmant, quam mutuo se destruunt. Providentia enim existente, etiam Leges necesse est, Rationes, & Vota plurimum nobis prodesse: illa vero sublata, non solum nihil profuerint, sed nec tueri quidem Remp. imperiumque poterunt. Propterea quod in nostra est potestate Providentiam inducit; & vicissim Providentia, id quod in nostra potestate est. Nostra enim voluntas justum Fatum corroborat, & rursus Fatum liberum arbitrium confirmat. quod si purum ac meditatum Deo adjunxerimus, Legibus stantes, Votisque usi, & Prudentiam sectantes,

πρωῶντες, καὶ διὰ πάντων ὀπιμέλειαν ἑαυτῶν
ποιέμενοι· ἧς μεγίστων ἀγαθῶν τάξιόμεθα. εἰ
ἢ πάναντία· πάντως περὶ ἧς ὅτι τέτοις τεταγ-
μένων δικῶν τὰς ἱατρικὰς οἰσμεν ἀλγυδιό-
νας, πείρα τὸ δέον μεταμαρτυρόντες. πρὸς αὐ-
τὸ ἢ τὸ εὖ καὶ καλῶς ἡμᾶς διατεθῶμαι, ἢ χεί-
ρον· καθαρὲς πάντας περαιορέσεως, πλείων
φέρει σωτέλειαν εὐχῇ, καὶ νόμος, καὶ συμβολή, καὶ
τὰ τοιαῦτα, εἰς τὰς ἐν ἀρχαῖς καὶ συμφωνίας
θεωρηθῇ ἢ ἡμετέραν διάνοιαν.

Ποταπὸν ὅτι τὸ ἡμέτερον αὐτεξέσιον.

“ΟΤΙ ἐ τοιούτον ἐστὶ, φησὶ, τὸ ἡμέτερον αὐτ-
εξέσιον, ὥς ἢ ἑαυτῷ περαιορέσει καὶ
νήσει πάντα μεταπθέσαι δυνάμει, τὰ ὄντα,
καὶ τὰ γινόμενα. ἔγω γὰρ ἂν ἐ μόνον κατ’ ἐνα-
κτον ἄνθρωπον κόσμῳ· ἀλλ’ ἐχέτω, καὶ ἀλ-
λη βίη καὶ ἀσκή, μὴ τὰ αὐτὰ βελομένων ἐν
πάντων ἡμῶν. ἀλλὰ καὶ ἢ ἐκείνους διαθέσειν, ἢ
περὶ δραστέοι ἦσαν καὶ ἐσιοποιοί, συνιστάμεν
τὰ πάντα, ταῖς ὁξυρόδοις μεταβολαῖς ἢ ἄν-
θρωπίνων περαιορέσεων συνιστάμενα. διὸ ἐν
λόγῳ ἢ δυνάμει τῆς * ἀνθρώπου αὐτεξέσεως, ἐν
* ἀν-
θρωπί-
νῳ.
κινήτου ὄντος καὶ ἐφημέρου, ἀδρανὲς ὅτι πω-
τελῶς πρὸς ὑπόστασιν τινι, ἢ μετάθεσιν, μὴ
συνεργουμένη ἐξωθεν. ἀλλὰ δὴ τὰ ὄντα, φη-
σὶ, μὴ μεταπθέτω ἢ ἀνθρωπίνῃ περαιορέσει,
ἐπιδὴ θεῶν νόμῳ αὐτὰ φρεσὶ, μὴ δὲ ὧς γι-
νομένων ὅσα εἰς κοσμικὰς ἐνεργείας συντε-
λῇ.

sectantes, ac per omnia curam eorum gerentes, maximis fruemur bonis : contra vero, dolores perferemus his præfixos, sed qui medicinam adferant, experimento officium edocti. Ut autem bene aut male afficiamur à deteriore voluntate purgatione liberi, plurimum conducunt Lex, Votum, Consilium, & id genus alia, quæ nos pios, Deoque consentientes efficiunt.

Arbitrii nostri libertas qualis sit.

NOn tale est, inquit, liberum nostrum arbitrium, ut suis liberis actionibus omnia quæ sunt, quæque fiunt, transferre possit. Sic enim singulis hominibus novus mundus conderetur, aliusque vitæ apparatus esset, quandoquidem non omnes eadem cupiunt, sed pro singulis cujusque affectibus (siquidem essentiam constituere possent) omnia traducerentur, mutata subitis humanarum voluntatum commutationibus. Merito igitur potestas hominis libera, facile mobilis, idque quotidie, impotens omnino est ad aliquid vel conficiendum vel transferendum, nisi aliunde juvetur. Itaque res conditas, inquit, humana non transferat voluntas, cum Lex divina illa conservet, neque eorum quæ sunt, conferat quidquam ad mundum fabricandum.

Διὰ τί μὴ τὰ ἀνθρώπινα διαθήσεται ὡς
βέλτεται.

ΟΤΙ ἐδενός ὄσα κυεῖα, πάλιν ἐαυτῆς, καὶ τοῦ
ἐαυτῷ ἀμείνονα ἢ χείρονα ταῖς διαθή-
σεσιν ἀπεργάζεσθαι· κειτική μόνον ἔπα ἤν ὄν-
των, καὶ ἀποδεκτική ἤν γινομένων. καὶ ἔτι αὐ-
ρετῷ ἢ κακίαν κτωμένη, πῶς ἔν ἢ κακῶς ὄν ἢ
οἰκίαις ἐνεργείαις διατεθῶναι. τὸ γὰρ αὐτεξ-
* al. ὄν. ἔσιον τῷτο μόνον * ἐφ' ἡμῖν ἐπὶ δηλοῖ, ἢ μι-
τάδεσιν ἡμῶν αὐτῶν πρὸς τὸ δοκεῖν ἡμῖν τὰ π-
εικημένε σώματι, καὶ ἤν ὁκτὸς, ἐς ζωαριθμῶν
μένων πῶς αὐτεξεσίω. εἰ γὰρ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡ-
μῖν παρῆν τῷ ἐσίαν, ὄν ἢ ἰδρυ, καὶ ἄσπ-
ἐν ἀμωτεία χώρα γινόμενον, ἀλλὰ ἐπ' αὐτῶν
ἐπὶ βουληθῆ, οἷον τὸ σῶμα, ἢ τῷ κτῆσιν· μυ-
εῖαν ὀναντιωμάτων πηράσεται, μὴ καὶ ζω-
πὸν περβαίνοντων αὐτῶν ἤν περγαμάτων, καὶ
μυεῖαν δέησε (ἤν) ζωερρωμάτων, εἰ μὴ
λοι τὲ τέτων καὶ νοῦν αὐτῶν γυήσεσθαι. τὸ δὲ
τὰ ὀναντιόμενα μὴ συμβῶναι, καὶ τὰ ζω-
ρωτά, ἐκ ἡν ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἀμως τινὸς καὶ
μακρᾶς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἐπομένης ταύτης
τίς ἢ εἰ-τάδεως, ἡν ἢ εἰμῶμένη ὀπτελεῖν λέγεται,
μῶμένη κείσις θεία ἔσα ἐν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς
καὶ τὸν τῷ ἀξίαν ἀμοιβῶν ἤν ἐφ' ἡμῖν. καὶ γὰρ ἀν-
Πλά- ρῆται τὸ αὐτεξέσιον ἢ ἀνθρωπίνης ψυχῆς
των. εἰ τὰ ὁκτὸς αὐτῆς ὀπὶ τῶν θεῶν εἴη διανεμένη,
καὶ ἀποδιδόναι ἐκείνῳ πρὸς τῷ ἀξίαν ἢ
διαθέσεων. μάλιστα γὰρ πρὸς ἀρετὴν καὶ κα-
κίαν ἀποκινησίαι ἡμῶν ἢ περνατική εἰμῶ-
μένη δέεται· ἐ γὰρ ἀμως ἔσα δίκηαι ἢ αὐ-
σθ

Cur res humanæ non fluant ex voto.

Libera voluntas in nullum habet imperium, præterquam in se, utque seipsam meliorem pejoremve affectionibus reddat, res solum judicans externas, factaq; recipiens. Quo fit, ut pro virtutibus aut vitiis acquisitis, bene aut male in suis actionibus dirigatur. Libertas enim hoc solum penes nos esse demonstrat, nimirum ut nos applicemus, prout visum fuerit, vicino corpori, externisque rebus, quæ libera minime sunt. Si enim arbitrium (quo de hætenus) essentiam, in qua situm habet, transcenderet, ac veluti in aliena regione alia penes se esse vellent, verbi gratia, corpus, aut possessionem: sexcenta adversaria haberet, rebus ei ex animi sententia non succedentibus, infinitisque auxiliantibus indigeret, ut aliquid ex voto flueret. Non est autem in nostra manu positum, ne nobis adversa accidant, aut ut auxiliantia nanciscamur, sed alicujus alterius in potestate est, longeque antea propositi, & qui hoc consequitur, ordinis: quæ Fatum complere dicitur. Quod Fatum divinum quoddam est judicium in iis quæ in nostra potestate non sunt, ad justam eorum quæ in nostra sint potestate, mercedem. Non enim arbitrii tollitur libertas, si penes Deum sit, externa prout vult distribuere, ac singulis pro meritis præmia dare. Maxime enim ad virtutem aut, vitium libertate nostra providens Fatum indiget, alioqui justa non esset inæqualis

σθ' διανομή, μὴ ὑπόθεσιν λαβῶν τὸ ἡμέτε-
ρον αὐτεξέσιον.

Ὅπ' ὃν τῷ τέλει τῷ Τιμαίῳ ὁ Πλάτων, φησὶ, πει-
ρῇ σωματικῶν παθῶν διδηγρόμενος, καὶ τ' ἐτέων
θεραπείας, καὶ δάρσσει φαρμακδικαῖς ἀπαγο-
ρεύει χρῆσθαι προχείρως, διὰ τὸ δεῖν ὀριμένῳ
τ' ἡ φύσιν τ' νοσημάτων πέπανσιν, καὶ μὴ τ' βι-
αίοις ἐκτομαῖς πολλαπλάσια ταῦτα ἀπεργά-
ζεσθαι, καὶ ὅπως ἐκ πινος ἀκολυθίας προΐων, ἐκαστὴν
νόσῳ χεῖρον γινὰ φύσιν τελασμένον ἀποφαίνει,
τῇ τ' ζῶον συστάσει ἀνάλογον· ὃν ἡ σωθεὶς ἡ-
νᾷ τελασμένως, (ὥς) φησὶν, ἔχουσα τῷ βίῳ τὸς
χεῖρους καὶ ἡ γῆρας. οἷον, ἵππος μὲν τοσάδε ἐπὶ
ζήσσει τὸ μήκισον, βῆς δ' τοσάδε καὶ καθέκαστον,
οἷον· ὁ δὲ ὁ βῆς συστάσει ἐπὶ δέκα, οἱ μὴ θνητοί, ἢ
ἀμνηστὶς ἔξωθεν συμπεσῶσα πείρασσις αὐτὴν περ-
ανέλη. ἔτι γὰρ ἐκ φύσεως ἀφωρισμένον χεῖρον τι-
νὰ ἐκάστω, μέχεις ἔδωκα, ὅστιν ἐξαρκεῖν τ' αὔ-
ξασιν, καὶ εἰς τὸ πέραν ἐκ αὐτοῦ βίῳ, μὴ πλεί-
τως δ' πάντας πρὸς τ' ὅσα τ' τ' συστάσει ἀφει-
κνῆσθαι χεῖρον. διὰ τὰς ἔξωθεν βιαιάς ἐπιφο-
ράς αἷς ἐπ' ἡμῶν μὲν τ' πρόνοιαν διαλάττειν ἐφα-
μην, ὅτι τ' ἀλόγων ζώων ὡς ἔτυχεν ἐπισυμβαί-
νῃν. μὴ γὰρ ἀνάγκη εἶναι, ὡς ἐπ' αἰθράπων, εἶτα
καὶ ἐπὶ τ' ἀλόγων ζώων, ἢ τ' φυτῶν, τ' τάξιν τ' δι-
νάτε φυλάττειν πρὸς τ' ἀξίαν ψυχῆς ἀποδο-
μένῳ· ἐπεὶ μηδὲ ὁμοίως ἡμῖν ἐκείνα εἰς τ' βίον
παρέρχετο. ἡμεῖς μὲν γὰρ κείσε δίκαστων δαιμόνων
πρὸς τ' τ' προβεβιωμένων (ἡμῖν) ἀξίαν λατρε-
υόμεν ἐκαστος βίον· ὃν ὅτι πάντα σωσίληται, ἔστιν
πόλεις, πατήρ, μήτηρ, καιρὸς ἀποκωήσεως, σῶμα
ἀνα- τοιόνδε, ἀναστροφά, καὶ τύχαι παντρίαι τῷ βίῳ
τερφαί. προσύκυσται, ὅπως τῇ αὐτῇ, καὶ καιρὸς ἀπολείταγ-
μένῳ.

lis illa rerum distributio, nisi occasionem ei arbitrium nostrum præberet.

Plato in extremo *Timæo* de corporis differens affectionibus, earumque curationibus, verat iis uti temere purgationibus, quas medica ars adhibet, quod naturalem morborum maturitatem exspectare, ne sectionibus violentis illi augeantur, oporteat. Et sic serie quadam procedens, singulis morbis tempus aliquod à natura præscriptum, ab simili animalium compositione ostendit, quorum congressus ordinate fit, vitæ continens tempus, atque in suo quæque genere. Verbi gratia, equus quidem tot annos vixerit diutissime, bos autem tot, & sic de cæteris; ut bos decem vixerit annos nisi fera, aut alia aliqua externa calamitas accedens prius illum necarit. A natura enim singulis præfinitum tempus est, ad quem terminum, nec ultra, perveniri potest. Non omnes autem ad terminum usque pertingere possunt, impediende extrinsecus casu aliquo violento, quem Dei erga nos Providentiam ordinare, in brutis autem fortuito accidere, diximus. Neque enim mortis ratio, juxta cujusque merita attributa, eodem modo est metienda, quo brutorum ac plantarum interitus, quando nec illa eodem quo nos modo nascuntur. Homines enim parentum meritis, Deorum judicio generantur, vitamque accipiunt qua hæc continentur, natio, civitas, parentes, natalis dies, corpus denique, & educatio, Fortunæ bona ad vitam tuendam, mortis genus, tempus destinatum,

* al.
παντε-
λές ως.

μὲν Θ· καὶ τῶν ἀπάντων φύλαξ καὶ ἀποκα-
ρωτὴς ὁ εἰληχὸς δαίμων ἐσηκεν. ὧν ἕδ' ἐν ἐπ'
ὁκείνων θεωρεῖσθαι πέφυκε. τὰ γὰρ τῇ λογικῇ φύσει
ὡς λογικῇ προσήκοντα, τ' ἀλόγου φύσεως * παύσι-
λως ὄντι ὁμότητα. καὶ δίκαιον ἔν ὄντι, τ' αὐτῆς
ἀξιοῦσθαι προνοίας λογικῆ καὶ ἀλογα. ὁμ' ὁκείνα
μὲν τῷ κατ' εἶδος σώζεσθαι, τ' ἀρκεῖν ἔχον προ-
νοίαν τῶ το γὰρ μόνον ἀθάνατον, καὶ αἰετὸ αὐτὸ
διαμένον ἡμῶς, εἰ μὴ καὶ καθ' ἓνα ἕκαστον προ-
νοηθῇ μετὰ, ὥστε μηδ' ἐν ἀλογίστῳ τῷ τῇ
προνοίᾳ τῷ καθ' ἡμᾶς, τῆς προσήκουσας ἔπω-
τάξομεθα κηδεμονίας. ὁρᾷται δὲ τὸ πρὸς
ἀειθερὸν ὡλισμένον ὑποσταῖτας ὑπὸ τῆς διμερ-
γῆς, ἐπομένους τῇ ἀπ' ὁκείνου γένεσι, καὶ καθ'
ἓνα ἕκαστον τῆς προνοίας αὐτῆς μεταλαγχάνειν.
καὶ γὰρ δὴ μίαν εἰργάσατο ψυχῇ, ἕκασθ' ὅτι ἡμῶν
ὡς ἐτυχεν ἀπὸ ταύτης ὑπομερίζει, καὶ πάλιν εἰς
ταύτῃ ἀνακρινᾷται. ὁμ' ἕκαστῳ ἀνδρῶν ἡμῶν
ψυχῇ ἰδίῳις ὅροις ἀειγυγαμμένῳ ὑπόκει-
ται. διὸ καὶ ἕκαστος ἐστὶ πρόνοια, καὶ κείσις, καὶ
δίκη, καὶ κάθαρσις, καὶ εἰς γένεσιν ἐκπιμψις, καὶ
βίου λήξις προσήκουσα, καὶ τελειότης ἐκ αὐτοῦ ταύ-
τομάτου συμβαίνουσα, καὶ μετὰ ταῦτα τελειότης
εἰς αἰδοῦ πορεία μετὰ ἡγεμόνθ, τοῦ τῷ ζῶ-
ντι ἡμῶν εἰληχότθ δαίμονθ. ἐπὶ μὲν οὖν
τῷ ὁμῶν ζῶντι καὶ οὐτῷ, καὶ προαιρέ-
σεως ἡμέτεραι, καὶ ἀλληλοφραγίας ἀναγκά-
σαι χρεῖται, παντοῖαι καὶ τυχεραὶ ἀειπλώσεις,
ὁκείαζονται ἕκαστα * πρὸς τῆς κατὰ φύσιν
* διαλύσεως αὐτάκτως καὶ ἀορίστως φθίρει-
ται. * ὥστε προβεβιωμένων αὐτοῖς δίκης
* ὑφ' ἐξώσεως, μήτε ἐφ' οἷς τῷ ποιούσιν ἢ πεί-
χουσι κείσεως προσδοκώμενης. ἐπὶ δὲ ἀν-
θρώπων,

* al.
πρὸς
τήν.
* διά-
λυσιν.
* ὡς
μήτε.
* al.
ἐφεσώ-
σης.

stinatum, horumque omnium custos ac minister Genius : quorum omnium brutis nihil accidit. Nam quæ ratione præditis, quæ prædita sunt, accidunt, ea omnino à brutis aliena sunt. Non igitur æquum est eandem rationem haberi animalium Rationis expertium, atque ea præditorum. Siquidē illa Providentiæ tantum adipiscuntur, quantum ad speciem conservandum satis est, quæ æterna est & immortalis: nisi a. no providentiam singulatim experiamur, ut nihil non ab ea regatur, non debita erga nos sollicitudo apparebit. Decet enim nos à Deo certo aliquo ac definito numero conditos, juxta ortus productionem Providentiam ejus singulatim sortiri. Neque enim unicam condidit animā Deus, à qua singule partem mutuarentur, aut in quam vicissim resolverentur; sed singulas animas terminis suis circumscripsit. Quamobrem etiam singularum est Providentia, & judicium, & poena, & expiatio, & ad Orcum missio, vitæque terminis conveniens, mors quoque non fortuita; & post mortem ad inferos cum Genio qui nobis obtrigit descensus. In brutis vero ac stirpibus, cum quod ab humana pendeant voluntate, tum quia invicem se devorant necessitate adacta, denique ob varios ac fortuitos casus, sicut ut sine ordine ac termino, ante tempus à natura præscriptum, extinguantur, ut nulla iis constituta sit poena, neque ratio reddenda eorum quæ in vita egerunt, aut perpessa sunt. In ho-

* αλ. θρώπων, * θισμοὶ περνοίαι, καὶ δαιμόνων κεί-
 θισμός. σεις, καὶ βίων κλήροι, καὶ παλαιῶν ἀμνημάτων
 ἀμοιβαί, τὰ τε ἄλλα, καὶ τὰς καιρὸς, καὶ τὰς
 τέρπους τὴν τελειότης ἀφορίζουσιν· ὥστε καὶ τὰ
 ἀπὸ περαιοίσεως ἐνεργέμενα, καὶ τὰ ὡς ἐτυχε
 δοκοῦντα Συμπέπην, πρὸς τὸ ἐκείνου ἡμῶν εἰ-
 * ἀτα- μνημένῳ ζωήρεσθαι, καὶ τὸ τὸ * ἀξίας ἀποπλη-
 ξίας. ρουῖ δίκῃ· ἀπὸ τῆς παρ' ἡμετέρων τοῖς ἐφ-
 εξῆς τὴν αἰτίαν τῆς Συμβάσεως παρεχόμενων,
 καὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν τὰς τῆς ἐκ ἐφ' ἡμῖν πεισάσεις
 ἐφελκομένου, τὰ τὰς ἀνθρωπίναις περαιοίσεως
 τοῖς εἰμνημένῃς ἀπαθώεσθαι νόμοις, ὅς ὁ δὴ
 μυερὸς ἔταξε ταῖς ψυχαῖς. λέγει.

Τ Ε Λ Ο Σ.

PROVIDENTIA.

85

minibus Providentiæ leges, Deorumque judicia, vitæque conditiones, & male ante-actæ vitæ pœnæ, cum alia omnia, tum tempus, mortisque genus definiunt; ut quæ libere sunt acta, vel fortuito accidisse visa sint, cum cujusque Fato conjungantur, & pœnam meritorum impleant, dum ante-actæ vitæ sequentia respondent, & ea quæ in nostra potestate sunt, eorum quæ non sunt in nostra potestate necessitatem attrahunt. Quo fit, ut humanæ voluntates Fati legibus, quas conditor Deus præscripsit, regantur.

FINIS.

LILII GREGORII GYRALDI
FERRARIENSIS AD ILLUSTR.

JOAN. THOMAM PICUM MI-
randulam, Philosophi Pythagoræ
Symbolorum interpretatio.

Præfatio.

Scribit *Lyſis Pythagoricus* in quadam ad *Hipparchum* epistola, eos qui corruptis obscœnisque moribus sermones divinos & præcepta immiscent, non secus omnino facere, quam si quis cœnoso puteo limpidissimam infundat aquam, quæ & cœnum ipsum putrei conturbet, & suum contaminet nitorem. Qua puto ratione factum, ut antiquissimi illi poetæ, qui & theologi vocati sunt, omnis (ut sic dicam) sapientiæ antistites, res ideo divinas & naturales fabularum quibusdam figmentis involutas cecinerint: quod in *Dialogis de Poetis*, pluribus, ut spero, ostendemus. Hos poetas imitati sunt, qui religiones, novasque leges, vel ipsi primi instituerunt, vel à Deis immortalibus acceptas, mortalibus attulerunt, vel posuerunt. Nam & ipsi obscuris plerumque opertisque sermonibus usi sunt, adeo ut nec ænigmatum involucris, metaphorisque ac parabolis, quas vocamus, & iis interdum longe repetitis abstinuisse videamus. Quem sane loquendi morem, ut jam vetustate defitos mittamus, *Zoroastres, Zamolx s, Zantencos,*

leucos, Dardanos, Charondas, Numas, aliosque; nonne & Magmed, quem vulgo *Mahometen* vocamus, cum in suo Dialogo, tum in eo etiam quem à Deo sibi datum suis persuasit, Alchorano usurpasse videmus? Sed &, si inter impios meminisse licet, nonne *Musem*, ceterosque Hebræorum vates, qui Græca voce prophetæ dicuntur, iis sæpe usos esse conspiciamus? & parcius quidem CHRISTUM Deum, Dominum & Servatorem nostrum? Nam ut sancte impius tamen ipse, *Julianus Cæsar* ait; Amat Divina natura celari, & abdita ejus substantia non patitur nudis verbis in aures introire pollutas. Quin eadem ratione *M. Irenæus Firmicus Matronium Lollianum* his verbis obtestatur, in ultima sui voluminis parte: Celari, inquit, & abscondi plurimis tegumentis natura Divinitatis ab initio voluit, ne omnibus facilis esset accessu, neve cunctis patefacta Majestatis suæ origine panderetur. Hinc imprimis *Pythagorici* & *Platonici* ænigmatis symbolisque usi sunt, quia sciebant Deo naturæque inimicam esse nudam apertamque expositionem: qui sicuti vulgaribus hominum sensibus, ut *Aur. Macrobius* ait, intellectum sui vario rerum regimine operimentoque subtraxit; ita à prudentibus arcana sua voluit per arcana tractari. Sic ipsa mysteria figuratum quasi cuniculis operiri volebant, ne vel hæc adeptis, nudam rerum talium se divina natura præberet, sed summatibus tantum viris sapientia interprete, veri arcani consciis, contenti ut sint reliqui ad venerationem, figuris & involucris defendentibus, à vilitate secretam. Quare *Numenius* philosophus curiosior, offensam pertulit numinum, quod sacra *Eleusinia* interpretando divulgaverit. Visum enim ei fuit in somnis, videre Deas ipsas habitu meretricio in fornice prostantes. Id cum, mirabundus quid id esset, percunctatus fuisset: ei responsum fuit, Ipsas Deas iratas, ab ipso pudicitia adyto

vi abstractas, passimque ab eo prostitutas. *Pansanias* quoque ait, se prohibitum eadem sacra *Eleusinia* in sua historia vulgare. Quare minus mirum videri potest, si *Theodectes* poeta oculis captus fuisse dicitur, cum Heræorum quædam suis carminibus arcana profanasset, & publicasset. & si *Theopompus* historicus, ut *Aristeas* scribit, se dixit supra 30. dies mentis turbatione correptum, quod ex Judæorum lege secretiora quædam in suis historiis transferre conatus esset : sed cum per morbi intervalla Deum implorasset, ei per somnium demonstratum, id sibi ideo contigisse, quod divina in vulgus transferre tentasset. Hinc ergo factum reor, ut in prodendis sacris, vel Deorum vel naturæ arcanis, magni illi inter scriptores heroes, tenebris plerumque plus quam *Cimmeriis*, flexuosisque mæandris, & (ut sic loquar) labyrinthis usos esse videamus. Quin & hæc sacra symbola vocat divinus *Arcopagita Dionysius* : eademque de causa à doctissimis quibusdam triplex Theologia dicitur, Symbolica, Mystica, & Telestica. Sed de his satis in præsentia : neque enim de divinis, ut recte monet *Pythagoras*, sine lumine loquendum. Rectius vero, *Pice*, de his, quæ etsi à nostra religione aliena, nonnihil tamen institutionis ad bene beateque vivendum afferre possunt ; atque inprimis de *Pythagore* symbolis agemus, quod ea nostro de ænigmatis libello satis convenire videntur.

Iamblichus ex *Chalcide Syria* philosophus, Ἱερός, hoc est divinus cognominatus, inter alia multa, quæ in omni philosophia monumenta relinquit, de secta & vita *Pythagore* libros edidit, in quibus *Pythagoram* ait, griphis & ænigmatis, quæ Symbola dicuntur, usum fuisse. idem scribit *Demetrius Byzantius*, & *Naufragica Athenæus* : idem *Olympiodorus*, & *Hierocles*, & *Cyrillus, Alexandrini*, & in iis quæ contra *Ruffinum* noster scripsit

Hic.

Hieronymus. Idem & *Porphyrus* philosophus, in iis libris quos de vita *Pythagoræ* scripsit. Quo fit, ut tantorum virorum exemplo ac auctoritate monito, meo *Ænigmaton* libello addere placuerit, quæ de Symbolis *Pythagoricis* vel legi, vel ipse excogitavi : idque in libelli alterius formam redactum, ad te simul cum altero, *Pice*, mittere.

Pythagoras igitur, qui vulgo quidem *Samius*, à plerisque *Syrus*, ab aliis *Tyrius*, à Græcis quibusdam *Tyrrenus*, à nonnullis (ut scribit *D. Ambrosius*) ab *Hebræis* originem duxisse existimatus est : & perinde etiam, ut ait *Theodoretus*, à circumcissione non abstinuit, ab *Hebræorum* prophetis, & imprimis à *Mose*, multa desumpsisse facile videri potest : id quod & *Iosephus* contra *Appionem*, & *Aristobulus* philosophus Peripateticus, *Hebræi*, & *Eusebius* & *Hieronymus* Christiani, prodidere; quod nec negat *Iamblichus*, & aperte ostendit *Hermippus*, diligentissimus historiarum perscrutator, in primo de *Pythagora* libro. *Pythagoras* (inquit) discipulorum uno vita functo, nomine *Chalciphonte Crotoniate*, illius animam dicebat secum esse die nocteque, sibi præcipere, ne transiret de loco, unde asinus onus portaret : & ab aqua sæculenta, omnique blasphemia & calumnia abstinere. tum subjungit; Hæc autem agebat atque dicebat, *Judæorum* & *Iarsensium* sententias ac opiniones imitatus. Hæc *Hermippus*. Sed ista nos toto libello plenius ostendemus. Atque ideo mirandum magis, id *Lactantium Firmianum* fugisse, virum eloquentissimum pariterque eruditissimum : quippe qui palam neget, *Pythagoram* apud *Hebræos* unquam diversatum. Igitur, ut institutū sequar, cum auditores ille suos, quorum civiles alios & extraneos, hoc est, πολιτικὸς & ἑωπειακὸς appellare cōsuevit; alios intimos & sanctos, h. e. ἑσωπειακὸς & ἁγασκὸς; alios mathematicos & physicos, aliisque nominibus

nibus, ut apud *Iamblichum* & *Suidam*, & ab his diversa apud *Gellium* legimus: cum inquam ille ad bene beatę vivendū institueret, sententias quasdā perbreves, diathetas à Græcis dictas, illis occultius proponebat, quibus eorum mentes à cogitationū intentione ad tranquillitatem traducebat. Harum quidem aliæ Aurei versus dicuntur, hoc est *ῥύθια ἔτη*, & quæ à *Philolao*, ut à plerisque creditur, *Pythagorico* carmine compositz sunt, & cum ab aliis, tum præcipue ab *Hierocle Alexandrino* philosopho interpretatz: aliæ obscuriores & ænigmatis similes, Symbola dictæ, quasi notæ & signa, & suæ quædam philosophiæ ac disciplinæ indicia, vitæque puriter & sancte degendæ. Hæc, inquam, symbola antiquis *Anaximander Milesius*, is qui junior dictus est, & *Alexander Polyhistor*, interpretati sunt: quorum, quod sciam, interpretationes ad nos non pervenerunt. *Plutarchus* quidem, & *Athenæus*, & *Laertius*, alique ex parte & hinc inde interpretati sunt: sed nostro tempore *Germani* duo, viri doctissimi, id quidem potius incipere, quam perfecere; *Erasmus* videlicet *Roterodamus*, & *Juan. Phorcinus*. nam ante hos ex nostris senior *Beroaldus*, pauca quædam suo quodam libello collegit. Quamobrem nos in iis impares licet, tibi majore cura & studio ea ipsa nunc symbola exponere tentamus.

Symbola utique *Pythagoras*, ut in *Symposiacis Plutarchus* ait, à *Tyrrhenis* accepisse creditur, apud quos & natus & enutritus existimatur. Quin eorum nonnulla id palam ostendunt, quæ & *Plutarchi* ætate, & nostra quoque, apud *Tyrrhenos* ipsos in usu esse videmus. Ea tamen, ut scribit *Iamblichus*, ab *Ægyptiis* potius imitatus accepit. eo enim genere *Ægyptii* occulta naturæ mysteria significabant. Nam ut alio in opere idem ostendit *Iamblichus*, *Ægyptii* per lutum mundi

mundi corpus materiamque genitabilem intelligebant: per loton vero aquaticæ arbori insidentem, Deū ipsum principatum rerum omnium tenentem, nec ipsum teneri significabant: ea quando arbor est lotos, quæ omnia rotunda habeat, tum folia, tum fructus. ex qua re & significari putabant mentis actionē in orbem sese moventis, per eadem videlicet, & eodem sese modo habentis. Deum quoque per navis gubernatorem intelligi volebant, qui mundi totius curam & administrationem continue gerat, eique provideat. Sed enim & *Cyrellus Alexandrinus*, de hujuscemodi *Aegyptiorum* symbolis, in eis quos contra *Julianum Cæsarem* libris, ita propemodum: *Aegyptii*, inquit, Deum significare volentes, summam scilicet, & quæ super omnia est naturam, pingebant oculum, cui & baculum substituebant: ut per hoc intelligatur, quod omnia videat, & sit ei etiam regia dignitas. nam sceptrum fere semper regis intelligitur symbolum. Quamvis etiam per stantem baculum idem significatur, quod nullo modo divina natura corrumpi & labefactari possit, sed semper stare, & quodammodo sustinere & fundare omnia dicatur. Dicuntur & iidem aspidem fingere in figuram cœli, eo quod in circulum feratur. Iidem serpentem in figuram temporis, eo quod longus sit, & multis spiris ac voluminibus sese regyret, repatque absque strepitu. Insuper & furorem & iram ænigmate quodam declarantes, craticulam effingebant, cui ignis subjectus esset, & cor illi superimpositum. Sed satis in præsentia de his *Aegyptiorum* arcanis, quantum scilicet ad Symbola pertinet. Alii plura ex *Cheremone* philosopho, itemque *Horro*, & *Philippo* qui *Horum* transtulit: & post hos *Pierius* noster, qui Hieroglyphica *Aegyptiorum* est exsecutus. Sed nec *Hebræi*, nec *Chaldæi* symbolis abstinuerunt. Hujusmodi quidem multa apud *Mosē Solomone*que

monemque & *Hebræorum* ceteros vares legendo offendes, à quibus *Pythagoras* ipse (ut paulo ante dixi) multa decerpfit. Quin & probati quidam scriptores, *Solomonis* quæ *Parabolæ* dicuntur vulgo, symbolorum nomine nuncupant. Ab *Hebræis* quidem & *Ægyptiis* *Rh. uclm* existimat *Pythagoram* symbola sumpfisse. De *Chaldæorum* vero symbolis cum alii, tum multa *Psellus*, in his quæ *Zoroastris* magica oracula seu *Chaldaica* vocantur: quin & *Clemens* in *Stromatis*, & *Cyrillus*, itemque *Porphyrus*, *Pythagoram* scribunt æmulatum fuisse *Zoroastrem*. Sunt autem ejusmodi *Chaldaica* symbola, ut est hoc; Quære paradifum, hoc est, *Ζήτησις* *Παραδείσου*: quod *Psellus* interpretatur, Paradifum esse dicens omnem divinarum virtutum chorum, & cætera quæ scribit ad similitudinem *Mosaici* paradisi, non solum ipse, sed & *Mahmed* in sua impia illa theologia. Item illud, *φλοξίνη ῥομποῦα καὶ σπασομένη*, hoc est, flammeus gladius & versatilis: quod & *Psellus* idem sic exponit; Inaplacabilis virtus, immitisque potestas, his qui indigne ingrediuntur paradifum: qua de re tamen longe plura *Phil. Alexandrinus*. *Chaldæum* & istud est, *Matriæ* stercus igne cœlesti absumamus: quod sic Græce, *ὕλην τοῦ ἁγίου πυρὸς τοῦ ἐν δαπανήσῃ*. hoc est, ut idem *Psellus* exponit, divino lumine corruptibilem & sordidam hominis partem eluamus. De his vero *Chaldæorum* symbolis, liber curiosa quadam doctrina referus apud *Græcos* exstat mancus, apud *Chaldæos* vero copiosior & absolutior. Placet & hoc tibi loco *Zoroastris* symbologicon illud de anima adferre, quod illius esse *Chaldæi* interpretes adserunt: Animam scilicet alatam esse; cumque alæ excidunt, illam in corpus præcipientem ferri; tum demum illis subcrefcentibus, ad superos revolare. Eum autem discipulis percunctantibus, quo pacto alis bene plumantibus volucres animos sortirentur;

tur? Irrigetis, inquit, alas aquis vitæ. Iterum sciscitantibus, unde has aquas peterent; illis per parabolam respondit: Quatuor fluvii Dei Paradisus abluitur & irrigatur, inde vobis salutare aquas haurietis, nomen fluminis quod est ab aquilone, quod rectum denotat: quod ab occasu, quod expiationem: quod ab ortu, quod lumen: quod à meridie, quod nos pietatem interpretari possumus. Et hæc quidem *Zoroastri*s. Porro fluviorum nomina *Hebræa* hæc sunt: *Phison*, qui est *Gange*: *Geon*, qui est *Nilus*: *Chiddechel*, qui est *Tigris*: & *E-rath*, qui est *Euphrates*, ut interpretatur *Hieronymus*. Sed enim & præter quas nominavimus, aliæ etiam gentes sua symbola habuere, non *Græci* modo, sed & *Romani*: quibus inter alia, ne singula enumeremus, papaver fertilitatis & urbis symbolum fuit: connubii, malum cydonium: fructuum, *Adon*: libertatis, *Liber* pater: florum, *Alys*: spuma, genituræ: *Satyrus*, libidinis: atque hujus generis multa, quæ *Plutarchus* & *Eusebius* collegere. Non id tamen missum fecerim, quod ab *Eustathio* in *Dionysium* proditum est, *Ammonem* in *Libya*, oracula per symbola tantum reddere solitum. Nunc & tibi breviter, quid symbolum significet, absolvam. Symbolum igitur, quoniam deductum est *παρὰ τὸ Συμβάλλω*, ἢ *Συμβάλλω*, quæ verba apud *Græcos* diversa significant, ideo & ipsum diversa & varia significat, quæ à *Græcis* & *Latinis* grammaticis collecta sunt. Nam & interdum collatio illa est, qua plures quid in unum conferunt ad celebranda convivia, & ipsum etiam interdum convivium: quomodo apud nos *Terentius* & *Plautus*, & alii, tametsi quidam foemineo genere symbolen hoc significatu potius malint dicere. *Ἐκνον* dixit *Homerus*, & *Hesiodus*, & ab his alii plerique. unde eum *A-symbolon* dicere consuevimus, qui conviva nil conferens admittitur: quam vocem etiam ad alia cum

Latini

Latini tum Græci transtulerunt. Symbolū etiam interdum est signum, quod vel epistolis, vel vasis imprimitur, ne resignetur à quibus non oportet. Significat præterea bellicum signum, & tesseram, quo in bello uti consuevimus. Aliquando insuper indicium seu conjecturam, qua aliquid prænoscamus. & ab hoc ad varia transfertur. Nam & annulum nuptiarum symbolum denotat: item nummum seu nomisma, ut sit civitatis vel principis indicium. nunc etymologiam, seu argumentum symbolum significat, nunc augurium & vaticiniū. quamobré Græci quidā ita symbolū definiunt, ut id sit quo aliquid conjectamus & cognoscimus; hoc est, ut eorum verbis utar, *Συμβολὸν ὅστιν ὅς ἔστιν ἡμᾶς Συμβάλλειν καὶ γινῶναι*. Differre autem dicunt à *τεκμηρίῳ*, hoc est conjectura, quod hoc naturale est, ut lac in puerpera, fumus ex igne: symbolum vero, quod non à natura, sed positione fiat. Hic mitto quæ *Moschopulus* multa hac de re. Sed ut urbium & legum symbola Græci posuere: ita & sententiarum arcanarum, mysticarumque rerum, quare *Kuffinus Aquileiensis*, Apostolos ait ea ratione sua symbola posuisse, quibus, quod eorum quisque de religione sentiret, in medium & in unum contulere. Pari modo & *Pythagoricorum* symbola fuerunt, quibus arcano sensu & mystico brevissime quid præciperetur ostendebant. Hic plura non inculco, quæ ab aliis in medium sunt adlata. Illud tantum non omiserim, Symbolorum id proprium esse, ut mæandris obscurisque sententiarum involucris involvantur: quod in iis mire est observatum, quæ sine controversia *Pythagorica* sunt. Nam, ut videbis, aliqua sunt, quæ quoniam ea non sunt ratione conscripta qua cætera, propterea plerisque dubitatum an sint legitima. Illud quoque *Demetrius Phalereus* in symbolis attendendum ait, ut cum gravitate & brevitate quadam plurimum sensus sub his intelli-

telligamus. Dat ille exemplum, ut si dicamus, Humi nobis cicadæ canunt : cum intelligamus, Arbores nobis excisas esse. Est ergo symboli propria & peculiaris brevitatis cum gravitate quadam, quæ plura uno significato comprehendat. Sed nec minus illud attendere oportet, quod est à *Plutarcho* traditum : pleraque esse in symbolis, quæ prohibita videri possint, quæ ab ipsis tamen *Pythagoricis* nec averfata nec formidata sunt, verum per ea deterrentur ab iis quæ per ipsa significari volebant. Quale illud est, Sub vitem non eundum : hoc est, vitandam esse ebrietatem, quæ non pedes modo debilitat, sed & caput noxiis pertentat vaporibus. Contra *Ægyptii* per vitem latitiam intelligebant sacris suis literis : quomodo & symbolum exponere queas, non nimis voluptati ac latitiæ indulgendum esse. Nec illud te lateat volo, symbolorum pleraque proverbiorum naturam habere : cum & ideo *Pythagoram* adagiis non abstinuit legamus. Quippe, si *Apuleio* credimus, iis nonnunquam usus sit : ut cum non ex omni ligno faciendum esse *Mercurium* diceret ; & significare vellet, non ad capeffendas disciplinas cuncta apta esse ingenia : atque ob hanc causam priusquam in consortium & contubernium discipulos admitteret, cujus habitus naturæve essent diligenter explorabat, quæ de re & alii multa, & ego nonnihil alibi. Ad hæc, quæ per symbola traduntur, nos ad mentem intellectumque per corporeos sensus transferunt : & ea trifarum esse dicuntur, hoc est, moralia, naturalia, theologica : id quod & tibi ex horum interpretatione liquido constabit. Verum quoniam *Pythagoram* sua acroamata, hoc est auditiones, trifarum divisisse accepimus : in eo videlicet quo quid est, ut quid quaternarius numerus, quid ternarius ; & in eo quo quid maxime, ut quid iustissimum, quid optimum ; & in quid agendum, quid non,

ut

ut an piscis & faba in cibis sint habendi: in omnibus his tribus symbola reposuisse creditur. his etenim uti præceptis quibusdam, ut dixi, discipulos quid agendum fugiendumve monebat. In his vero interpretandis minus tibi mirum videndum, si varias plerumque sententias attulero, & nonnunquam fere contrarias ac oppositas, cum & *Pythagoricos* ipsos in iis non convenisse videamus. Eorum enim aliquos nude ea & simpliciter exposuisse accepimus, alios altiores & in iis occultiores sensus indagare & perscrutari voluisse: id quod de aliquibus omnino contenderim, & à me quoque fiet. Ordinem autem in recensendis his meum ipsius, non aliorum, ea ratione secutus sum, quod varie à veteribus digesta videmus, immo plerumque confuse adlata. Illud vero nos ideo primum fecimus, quod est de justitia & æquitate: quia sine ea nihil usquam recte beneque fieri conspiciamus.

Jugum ne transilias.

Jugum, stateramve ne transilito, quod Græce dicitur, ζυγὸν μὴ διαερβαίνῃς. Hoc Symbolum nos primum adferimus, quoniam eo philosophus nos admonet, ne æquitatis justitiæque viam deseramus, quomodo *Plutarchus* & *Hieronymus* exponunt. Quis enim ignorat, lance & statera justitiam significari? Huic non absimile proverbium illud esse videtur, quod est Trutina justior: quod de iis dici solet, qui sunt & justissimi & æquissimi: unde & æquilibrium dicere solemus. *Cyrellus* tamen *Alexandrinus*, Stateram, inquit, ne transilito, hoc est, avarus ne esto. Idem & *Athenæus*, qui hoc symbolo πλεονεξία, hoc est avaritiam fugiendam ait, & æqualitatem sectandam. Sunt qui præcipi putent, studiis actisque omnibus moderamentum adhibendum. qui.

quidam simpliciter ad mensuras & pondera referunt, quæ iusta esse debent : quo modo & nostri & *Hebraei* præcipiunt. At nos ad omnem potius æquitatem referendum arbitrati sumus : illud certe mirati, quosdam (alioqui doctos) fuisse, qui unum hoc symbolum in duo diviserunt, Græca (ut puto) lectione decepti, in qua modo jugum, modo stateram invenias. Cum illud certe magis fuerat observandum, *Plutarchum* in *Symposiacis* ita enunciare, *μὴ σάρον ὑπερβαίνειν*. quo loco *Saron* quidam pro *Zygon* positum crediderunt, mendumque in codicem irrepsisse, quo modo pene innumera- bilia in iis *Plutarchi* codicibus. Alius vero quid *Saron* significaret minus videns, *Saron* transtulit ne transilito. alii mensuram, seu *Babyloniorum* & *Chaldeo- rum*que numerum. At cum *Plutarchus* idem in *Quæsti- onibus* de eodem symbolo agat, illud, ut puto, rectius examinavi, & hoc à priori aliud omnino esse statui. quod à quapiam fluxisse consuetudine existimo, quæ & hodie est in vulgi frequenti sermone, qua monemur, Scopas non transiliendum : quippe *σκάπ*, recte *Polluce*, instrumentum illud est quo pavimenta & areas ver- re solemus; & Latine scopas vocamus; deductum à ver- bo *σάπω σάγω*, quod verro significat : unde & pavi- menta quæ verri non posse videntur, Asarota dicun- tur. Hoc vero symbolo monemur, ne scopas transilia- mus : hoc est, ne proni simus ad iracundiam, neve levi causa à ratione excedamus. Nam, ut modo dicebam, in ore & frequenti vulgi sermone est, Ne scopas transilito. Detortum id putant *Hetrusci* à vulgari opificum sellu- lariumq; consuetudine, cum res eorum vetustior lon- ge sit. Atq; de jugo & saro non transiliendo satis.

In chœnice non sedendum.

IN chœnice ne sedeto. Quidā inter Græcos sic, *χοίνας μὴ καθίσταται*. *Suidas* aliiq; nonnulli, *ἐπὶ χοίνας μὴ καθί-*

H

καθί-

καθ' ἑαυ. *Marsilius* vertit, *Supra modium non sedendū.* *Politianus*, *Supra sextariū: quidā alii, In semodio: quisq;* ut sibi visum fuit. *Commodius mihi, In chœnice.* nam cum, *Laertio & Suida* testibus, chœnix sit, quam *Ulearchus* Hemerotrophin nuncupat, id est diurnus cibus, & dimensum quod indies alicui impenditur, quasi dicas, quod à recentioribus Latinis sportula dicitur, & salari-um, eo modo quo apud *Homerum* in *Odyssæa* à grammaticis chœnix ipsa exponi solet: hac ratione symbolum plerique interpretantur, & que præsentis & futuri vi-ctus habendam esse rationem. *Ahemnius Fannius*, alique nonnulli, chœnicem mensuram quampiam esse dicunt quaterni sextarii, hoc est, ut ipse *Fannius* cecinit,

Qui quater adsumptus sit Graio nomine chœnix.

Neque verò hic ego rem ad obryzum repero, ut *Buda-us*, cui, ut videmus, omne studium fuit, sub assis ratio-ne omneis *Italæ* nationis literatos vellicare. Sic enim disputat, quantum chœnix capiat, si nunc demum *Dama-scenæ Alexandrinæ* ve merces ea mensura præstinen-tur, atque ita ipse symbolum interpretatur: Cum uni-us, inquit, diei victum paraveris, ne eo statim acqui-escas. Id quod multo ante *Athenæus* his verbis docue-rat: Quæ præsentis (inquit) sunt diei, non confide-randa, sed quæ futura dies adferat: terminus enim & vitæ finis mors est. ac si nos moneat, non sollicitos esse debere de victu, sed de morte. *Plutarchus* cum priore sententia convenit: non enim otio indulgendum ait, sed in posterum prospiciendum. id quod etiam scribit *D. Cyrillus Alexandrinus* in his libris, quos contra *Julia-num Cæsarem* scripsit. *Roterodamus* vero *Erasmus*, multæ vir eruditionis & facundiæ, non oportere ait per inertiam atque secordiam cibum alienum sectari; sed sua quemque industria necessaria sibi comparare, quan-do

do (ait) aliena sit fœdum vivere quadra. At *Ticus* senior, tuus, *Pico*, magnus patruus, symbolum alia lance perpendens, ad altiorcm sensum, in quadam sua oratione sic exposuit, ut omnia videlicet nos rationali anima metientes, ad mensuram & regulam cuncta dirigamus. Præcipit, inquit, *Pythagoras*, ne super modium sedeamus: id est, rationalem partem, qua anima cuncta metitur & examinat, ne ociosa desidria remittentes amittamus, sed rationis exercitatione ac regula & dirigamus assidue, & excitemus. Hæc tere il e. Sed si quis *Pythagoram* dixerit hoc symbolo præcipisse, non esse de victu semper cogitandum, non fortassis male interpretabitur: atque ideo non super chœnice sedendum. Cui CHRISTI Domini sententia convenit, præcipientis, non sollicitos nos esse debere de crastino, nec (ut ait *Seneca*) ex illo pendere, quo modo & D. *Hieronymus* exposuit: De victu, inquit, in crastinum ne sollicitus fueris.

Onus simul tollendum, non simul ponendum.

ONus simul tollito, non simul deponito. quod D. *Hieronymus* ita vertit: Oneratis superimponendum onus, deponentibus non communicandum: seu, ut legunt alii, non connitendum. Græce sic enunciatur, φορτίον συγκαταίρειν, μὴ δὲ συνεπιπιδέσθαι. vel sic, ut alii legunt, φορτίον συγκαταίρειν, μὴ δὲ συνεπιπιδέσθαι. *Marsilius* sic Latine vertit: Viro qui pondus elevar, auxiliare, non tamen cum eo deponas. *Oecolampadius* vero: Onus portantibus imponendum, non autem simul deponendum. Et suam interpretationem fecit *Erasmus*, ita n. ipse: Tollenti onus auxiliandū, haud adjuvandus tamen qui deponit. *Rheulin*: Onus simul deponere, non autem simul imponere, haud secus atque si dicas, Id

coadjuvato, ut homines molestia leventur, non graventur. Symboli quidem sententiam interpretes omnes adsequi videntur, si minus verba, quæ sic certe se habent; Simul quidem tollendum onus, non simul tamen deponendum, quo fit, ut is clarius (ut mihi quidem videtur) vertere potuisset, qui *Laertium* est interpreta-
tus, si onus una tollendum, non abjiciendum dixisset. Hoc vero symbolo monebat philosophus, ad virtutem tendentibus præcepta indies augenda esse: contra, ocio se atque inertia dedentes relinquendos, neq; cum iis communicandum. Certe in eos Symbolum dici potest, qui pridem aliquod sanctionis vitæ institutum professi, ad laxiorem demum se vivendi normam, ne licentiam dicam, transulerunt: quo in genere innumerabilis cum alias semper, tum hac præcipue temporum face multi-
tudo apparet: unde & tot indies in Christiana religio-
ne coarjuntur dissensiones & turbæ. Sed nos nostra sym-
bola potius explicemus, istosque sic dissidentes Dei igneo
versatili gladio vindicandos mittamus. *Olympiodo-
rus* quidem in *Platonis Phædone*, symbolum hoc ita le-
gebat, μὴ σπονδῆσαι ἐν ᾧ συνέπιδέναι βέλπ, hoc est,
Non deponenda, sed una subeunda onera. Quod ita
ipse exponit: Simul in vita operandum, non autem con-
tra faciendum, hoc est, Συμπιδέναι τῇ ζωῇ, & ἐν αὐτῇ
πράττειν. Cum quo sentit *Cyillus*, sic scribens: Non oporteret,
inquit, cooperari culpam ad ignaviam, sed ad virtutes &
labores. Idem innuit & *Plutarchus* in *Symposi-
cis*. *Suidas* tamen, ubi de hoc symbolo meminit, hoc
ipsum ita legere videtur, σπονδίον μὴ συγκαθαιεῖν, καὶ
δὲ συνέπιδέναι: h. e. onus neque simul ponendum, ne-
que simul tollendum, quæ si legitima sit lectio, alia
quoque erit adhibenda expositio. Neque enim eo loco
onus pro virtute sumendum, sed ejus contrarium, *Plu-
res* tamen cum priore sententia conveniunt.

Hirundines familiares non habet.

DOMESTICAS hirundines ne habeto, hoc est Græce, ὁμοεπίης χειρῶν μὴ ἔχει. Profertur & hoc Latine varie. Nam D. Hieronymus, hirundinem in domo non suscipiendam, transtulit. alius, Sub eodem testio hirundinem ne habeto. *Marsilius*, Hirundinem domi ne suscipias. Sed quisque, ut cominodius sibi visum. Certe ὁμοεπίης Græce ex vi verbi, ejusdem vel tæsti vel culminis significat. At nos hoc loco sensum potius perquiramus. *Hieronymus* & *Cyrillus*, & quidam alii putant nos hoc symbolo moneri, ne garrulis & nugacibus fidem præstemus, neve eorum consuetudinem consortiumque habeamus. Ea etenim est hirundinis natura, & ideo κωτίλλη appellari dicitur, ut apud *Hesiodum* scribit *Proclus*; eodem & ab *Anacreonte* & *Simonide* nomine nuncupata. Omnia, quidem, ut *Æsopus* ait, mala ex lingua provenire solent: id quod & *Plutarchus*, in iis qui sunt de Nugacitate, & de Audiendo, plane ostendit. Græca huic Symbolo sententia congruere videtur, quæ ait, Nugacem hominem è domo ejiciendum. Alii sic interpretantur, ut cavendum dicant ab iis amicis, qui infelicitatis tempore recedunt, & qui (ut cecinit *Horatius*) diffugiunt cadis cum face siccatis, ferre jugum pariter dolosi: & quos in *Satyrico* sic infectatus est *Petronius Arbiter*,

Dum fortuna manet, vultum servatis amici:

Dum fortuna perit, vertitis ora fuga.

Talis est profecto hirundinis natura, ut garrula sit; & bono tempore, hoc est verno & æstivo, nobiscum sit; malo vero & turbido, hoc est hyberno, demigret, proculque à nobis recedat. & ut ille, (quisquis fuit qui ad *Herennium* scripsit) Ut hirundines æstivo tempore præsto sunt,

sunt, frigore pulsæ decedunt : ita falsi amici sereno vitæ tempore adsunt, simulatque fortuna immutata est, devolant omnes. *Alexander* quoque *Myndius* & *Dionysius Helopolites*, hirundinem in somni's malum significare prodiderunt. Contrarium tamen sentit *Artemidorus* libro secundo *Oneirocriticon*, ubi de hirundine quædam scitu digna scribit : quæ ideo præterimus, ne symbolis miscemus. Alias vero alii hujus symboli adferunt expositiones, sed hanc à *Plutarcho* in *Symposiis* magis probari video. Ne ingratum, inquit, instabilemque amicum & convictorem nobis comparemus. Una enim hæc inter minutas aves esse perhibetur, quæ rapti & carne vescatur. etenim Musis dicatas cicadas venatur, humilisque nonnunquam volans, minutis insidiatur animalibus. Eos quoque *Plutarchus* reprehendit, qui ad tragœdiam hoc symbolum transferunt, quattiste infaustumque augurium hirundinem facere tradatur. Nunc quæso, mi *Lice*, vide quid prudentum & sapientum hominum symbola præstent. Quotus enim quisque tam sacri quam profani ordinis princeps est, qui non libentius nugaces & blaterones, & hoc genus locutulecios nebulones in convictu & familiaritate admittat, quam qui doctrina & prudentia spectati sunt? Quid mirum igitur, si indies & male cum populis agitur, & ipsorum principum si scepra vacillant?

Ne retrovertare, cum ad terminum veneris.

NON revertendum, cum perveneris ad terminos: hoc est Græce, *μὴ ἐπιστρέφεις ἐπὶ τὰς ὁδοὺς ἐλθόντας*. *Rhenclin* ita: Ne reflectas, ubi ad terminos perveneris. At *Suidas*, *ἀποστροφὴν τὰ ἐπὶ τοῖς ὁδοῖς ἀποστροφὴν*. quod sic Latine *Hieronymus* enunciat: Cum profectus fueris, ne redeas. *Marsilius* vero: Cum domo discesseris, ne revertaris: Furæ enim congregi-
entur.

entur. Multorum sane opinio est, apud gentes *Pythagoram* primum animorum immortalitatem ostendisse: nec aliud metempsychosi & palingenisia significasse existimatur, hoc est, cum in nova corpora animas ingredi & reenerari diceret. Monebat igitur *Pythagoras* hac sententia, non desiderandam post mortem hanc ipsam vitam, ut *Hieronymus* & plerique exponunt. At *Flutarchus*, in eo qui est de Educandis liberis: Cum moriendum est, inquit, & vitæ terminum in proximo esse videamus, facile id & æquo animo ferre debemus. Consona scribit his *Rheuchlin*: Hoc symbolo, inquit, non tantum trepidare mortem prohibet, verum etiam quicquid in fati est, quantumcunque terreat, hi namque sunt termini definiti & determinati, quos transire non poteris. Frustra igitur times, quod reflectere aut vitare nequeas. Ab ejusmodi quippe casu nusquam resilire, fortitudinis quidem laudatæ ac egregiæ magnanimitatis est. Hæc ille. Sed quæ à *Suila* adfertur expositio, nescio quo pacto mihi magis arridet, ait enim: Cum peregrinatum est in finibus, non retroflectendum: vel, quod idè fere est apud *Diogenem*, in finibus peregrinanti non redeundum: hoc est, non in concupiscentiis & desideriis, mutata jam vitæ ratione, vivendum esse, neque iis agendum voluptatibus, nec illecebris, quibus antea. Et propterea quidam Symbolum ita enunciant: Qua via iveris, ne redito, id quod & nostra lege prohibemur, cum & novum hominem induere jubemur, nec ad aratrum respicere. Sed & Deus per *Mosem*, per eandem viam non revertendum, Hebræis præcipit, idem & prophetæ ad *Hieroboam* misso, ut *Iosephus*, & Regnorum libri restantur.

Per viam publicam ne vadas.

PER viam publicam ne ito, hoc est Græce, *λεωφόρου μὴ βαδίζεν*. Sic vero *Olympiodorus* enunciat, *φδ-γην*

γῆν τὰς λεωφόρους; hoc est, fugiendas vias publi-
 cas. D. quidem *Hieronymus*, viam populo usitatam &
 communem interpretatur. Idem, ad *Irenaeum* D. *Am-
 brosius*: idque uterque ex libris *Hebræorum* desumptum
 affumant, multorumque & vulgi errores nos sequi non
 debere interpretantur. Idem dicit *Philon Alexandrinus*.
 Sed & *Origenes* eodem fere sensu evangelicum illud
 exponit, spaciosam & latam viam declinandam. At vero
Iamblichus per latas publicas vias incedendum non esse,
 eodem sensu protulit. alii, prostratas ac populares vias
 non adsectandas: h. e. λεωφόρους ὁδὸς μὴ τυχεῖν: nosq;
 monitos aiunt, ne multitudinis ac vulgi sententiis rumo-
 ribusque adhærere debeamus. Idem fere *Athenæus* &
Olympiodorus. *Ficinus* symbolum ipse sic enunciat: Po-
 pulares vias fuge, per diverticula vadito. *Politianus*:
 Regiam viam declinato, per semitas ingreditor. Idem
Erasmus, qui & sententiæ *Evangelicæ* convenire osten-
 dit, cujus modo meminimus. Sedenim unanimi fere
 consensu sacri nostri interpretes angustam viam expo-
 nunt, angustæ vitæ regulam, qua vivendo ad normam
 dirigimur: cujuscumodi sunt cœnobitæ, & solitariam in
 communi vitam sectantes monachi. Sunt & qui hoc
 ipsum per Ypsilon literam à philosopho designatum fu-
 isse volunt, qua de litera & multa & sæpe audivisti: at-
 que ideo nunc ego tibi parcitus. Sed & ad symbolum
 deduci illa sententia potest, Ne in gentium viam abie-
 ritis: hoc est, gentium errores declinetis. Illud præ-
 terea te meminisse velim, apud *Laertium* hoc ipsum sym-
 bolum ita enunciari, Extra publicam viam ne ito: hoc
 est, οὐκ τὸς λεωφόρους μὴ βαδίζειν. quod & ab *Erasmio* et-
 jam probatur. Ego vero an *Pythagoricum* sit, nescio.
 quare jam satis, ne & ego popularem viam ingredi vi-
 dear.

Ignem gladio ne scalpas.

Ignem gladio ne scalpito : hoc est, πῦρ μάχαιρα μὴ
 σκαλεῖν. D. Hieronymus, Ignis gladio non ferendus.
 Politianus vero, quod puto aliquando legerat πῦρ σι-
 δήρῳ μὴ σκαλεῖν, Ignem ferro ne fodicato, translu-
 lit. Aliqui eum secuti, Ignem ferro ne fodices. Expo-
 nitur quidem, potentiorum iram, ac superbiorum non
 commovendam. Quidam malitiam & impotentiam :
 quo modo ex nostris quidam apud Iezekilem. Cyrillus
 vero, & Plutarchus, & Laertius, & cum his Athenæus, fu-
 rentem hominem & iracundum asperis verbis non irri-
 tandum interpretantur. Ignis enim (ut inquit Athe-
 næus) ira est, gladius lis est & contentio : & flamma, ut
 ait Laertius Diogenes, quo magis exagitur, hoc magis
 atque magis invalescit. D. quoque Clemens libro ἀν-
 αγωγῶν. sexto, ignem pro iracundia & furore sumere
 videtur, cum ait ; Puto quod satis dignas habeatis ira-
 cundiæ causas, ex quibus iustissimus ignis iste coalescat.
 Pythagoram secutus credo Plato, ignem igni non adden-
 dum esse dicebat; hoc est, πῦρ ἐν πῦρι. B. filius tamen,
 idemque Plato, symbolum usurpare videntur de iis qui
 aliquid frustra moliantur, ut notavit Erasmus. Sunt &
 qui ab antiquo genere ludi deductum putent, quo
 ignis gladio ceditur, vel (ut alii dicunt) dividitur. Id
 enim quod apud Basilium legitur, ἀτεχνῶς εἰς πῦρ ζά-
 νοις, ignem credentes insciter & sine arte : Leonar-
 dus vertit, vere ignem dividentes, ἀλνθῶς viz. non ἀ-
 τεχνῶς apud Basilium legens. Sane Porphyrius, Ignem
 symbolum esse divinæ naturæ, scriptum reliquit; & pro-
 pterea in templis ait adservari, capitaleque fuisse, si sacer-
 dotes ignem ipsum extinguere permisset ; quo pacto
 apud Romanos virgines Vestales, & apud Persas. qua
 de

dere & alii, & *Clemens* non parum multa. Et ideo symbolum ita quoque interpretari possumus, divinam naturam, hoc est Deum ipsum immortalem, non gladio impetendum, hoc est linguæ acumine, & maledicentia. Quæ utrique expositio si non vera, at certe & pia, & speciosa. Verum & hoc non te lateat, hoc unum ex iis symbolis esse, quæ *Andocides Pythagorico* à Græcis scriptoribus, non *Pythagoræ* ipsi adscribuntur: veluti etiam hoc quod statim subjungemus.

Animalia unguicurvioria non nutrienda.

ANimalia unguicurvioria ne nutritio. hoc est Græce, *ζαυκώρυχα μὴ τρέφειν*. *Theodorus Gaza*, & eum secuti alii, unguicuria *ζαυκώρυχα* interpretati sunt. utrumque, & hoc & illud, novum: sed belle, ut videtur, expressum. Monemur vero hoc symbolo, ut rapaces homines fugiamus, neve inter familiares & domesticos habeamus: quoniam rapiendi desiderio, insatiabilique aviditate omnia confundunt, & conturbant. Id quod præcipue in Principum & potentiorum aulis est videre, in quibus fere hujusmodi rei familiaris magistri præficiuntur de industria, qui aliquid amplius corradere & conservare dominis ostentant, ut eo amplius ipsi rapiant & furentur. Unguicurvioria igitur non nutrienda, nec domi habenda. Nunc quoque hujuscemodi hominum genus, si non potius ex Harpyiarum stirpe, recurvis esse unguibus, in quotidiano sermone dicere solemus. Fuit etiam *Hebræis* religio, vesci iis avibus unguicurvioribus. nam & tales antiqui effingebant, rapax avium genus, Harpyias, ut scribit *Servius*.

Angustum annulum non ferendum.

Angustum arcumque annulum ne gestatio. Quod Græce scribitur, *μὴ φορεῖν στενὸν δακτύλιον*: hoc est,

est, Ne feras arctum annulum. A D. Hieron. exponitur, non debere quemquā anxie vivere, nec semet in servitutum conjicere : tum nec se in ejusmodi vitæ instituto implicare, unde mox se nequeat, cum libuerit, explicare & eximere. Idem & Plutarch. Flamines etiā Diales apud Romanos ea ratione utebantur pervio & casto annulo.

Dei figuram in annulo ne insculpas.

NE Dei imaginem in annulo insculpto. At si Græcorum autorum fidem sequi volumus, & Iamblichi imprimis, ita est pronunciandum, ἐν δακτυλίῳ εἰκόνα θεῶν μὴ ἀφιφέρειν, hoc est, in annulo Dei imaginem ne circumfero, ea scilicet ratione, ne polluatur. Maissilius sic transtulit, Dei figuram ne annulo insculpas. Deorum imagines, inquit Cyrillus, in annulis ne feras : hoc est, sententiam & sermonem de Deis ne facile manifestes, & divulges. Idem fere existimavit Erasmus : ait enim, ne passim Dei memoriam misceamus. Sed Rhodiginus & alius sic interpretatur, Non esse animam, quæ imago Dei est, mersandam in corpus, quo plane, uti annulus gemma, animæ vis contineri videtur, nec mancipandam. Non ab hoc multum diversa Rheucelin. Sed mea quidem sententia (quid enim prohibet, & nos nostri aliquid adferre ?) Symbolum nos monet, ne in deliciis & propatulo Dei effigiem ac memoriam habeamus. Nam non temere & vulgo Dei nomen pronunciandum Hebræis, nobisque : opertanea enim & arcana esse oportet divina mysteria..

A fabis abstinendum.

A Fabis abstinero : quod Græce est, κυάμων ἀπίχασθαι.
A fabis vero non tantum homines ut abstinerent, præ-

præcepit *Pythagoras*, sed & bovem quoque : cui cum in aurem locutus esset, à fabulo perpetuo abstinuisse, pluribus *Iamblichus* prodidit, & paucis in *Lamia* repetit *Politianus*. Quare autem à fabis abstinendum monuerit, tametsi abditum occultumque profanis ipse esse voluerit, adeo ut *Timycha Pythagorica*, cum eam *Dionysius* cogeret id mysterium revelare, ipsa arcanum ne proderet, mordicus sibi linguam præcidens, in faciem tyranni exspuisse dicitur, quod idem scribit *Iamblichus*, & *Olympiodorus* his fere verbis in *Plat. Phædone*; *Mulier*, inquit, *Pythagorica*, coacta enunciare, cur fabam non comesset, dixit, *οὐ ποίμιν ἄν, ἢ εἰ ποίμιν ἄν.* rursus coacta ut comesset, ait, *εἰ ποίμιν ἄν, ἢ οὐ ποίμιν ἄν.* & demum linguam sibi abscidit, instrumentum scilicet & loquendi & gustandi : tametsi abditum est (inquam) fabæ mysterium, varias tamen hac de re, quas apud auctores reperi opiniones, tibi hoc loco breviter recensere placuit. Quidam enim nimis inepte existimant, ne simul brevia & minuta quæ in fabis inveniuntur animalia, *Mydas* scilicet appellata, devorentur. Ineptius quidam, & fabas ipsas animalia esse dixerunt. *Simcon Antiochenus* de fabæ natura & proprietate pleraque scribit, in eo libro quem de cibariorum facultate ad Imperatorem *Michaelem Byzantinum* scripsit, inter quæ hæc, ut à me interpretata sunt : Ferunt autem, inquit, fabas propterea quod malum succum habent, insomnia turbulenta facere, & adducere, hancque ob causam *Pythagoreos* ab iis abstinuisse. Alias insuper multas & diversas causas adferunt harum abstinentiæ, de quibus nunc non dicendi tempus. hæc ille. Sed quod de faba *Simcon*, idem & *Plinius* in nat. historia, & *Suidas* adferunt, & *Heron* in secundo Rei rusticæ libro ex *Geoponicis Didymi*, ut videtur. Adjungit idem *Heron*, quod in earum flore auspiciis quoddam lugubre

inveniat. Hunc *Heronem* secutus est *Constantinus Imper.* seu quisquis ille fuit, qui toridem quot *Heron* libris, hoc est 20. de tota re rustica scripsit apud Græcos: qui & illud quoque prodidit, *Amphiaraus* primum à fabis abstinuisse, ob vaticinia per somnia. Circumferuntur & *Orphei* versus, quos Latine ita nos vertimus:

O miseri, à fabulo, miseri, subducite dexteras:

Esse fabas, simile ac caput absumpsisse parentum.

Græci hi sunt:

Δαίμοι, τὰς δαίμονας, κυάμων ἀπὸ χεῖρας ἔχοντες.

Κ' ἴσον τὸν κύαμον φαίνει, κροτάλῃς τ' ἐκείνων.

Gellius tamen in *Att.* noctibus, hunc priorem *Empedoclis* versum, non *Orphei* nomine citat. *Origenes* in eo quem ipse *φιλοσοφούμενων* inscripsit, *Zaretan* ait *Chaldaeanum* has adferre causas, cur à fabis esset abstinendum: Omnium, ait, quæ in terra consistunt, comparationem quandam & principium faba habere videtur. Conjecturamque hanc ille adferebat, quod si macerata ad solem per aliquod temporis spatiū dimittatur, seminis humani odorem contrahere. Clarius etiam hoc profert exemplum, quod ea florente, una cum flore in olla circumlita si concludatur, humique obruatur, & post aliquot dies effodiatur, pudendi muliebris effigiem habere reperietur, & mox etiam puerilis capitis. Hæc ego quidem brevibus, quæ pluribus ille recensuit. *Lucianus* quoque miranda in eo dialogo scribit, cui *βίων πέσις* est inscriptio: ubi illud præcipue, quod si viridem fabam folliculo exuas, apparere virilibus genitalibus similem; coctam autem si nocturno tempore ad Lunam certo spatio dimiseris, sanguini persimilem fieri. Idem fere his verbis *Acron*: A faba, inquit, *Pythagoras* abstinuit, quod viridis in pyxide area servata, vertitur in sanguinem. *Plutarchus* vero in eo qui est de Educandis liberis, abstinendū interpretatur à suffragiis, quæ

quæ per bicolores fabas ut plurimum feruntur: id quod & *Atheniensis* imprimis fecisse in principibus & magistratibus sortiendis, testis est in eodem quem supra diximus loco *Lucianus*. Unde & *κυάα πρῶξ* apud Græcos proverbii vice dicitur in eum qui inde victitat, hoc est, in dandis præstandique suffragiis: quasi Latine dicas, fabæ resor. Hinc fortassis & illud emanavit, quod in *Ænigmatibus* retulimus, Ne alium, neve fabam edas: etsi *Suidas* interpretatur, quod iudices ne dormitent, illas esse soleant. Scribit *Plutarchus* in *Quæstionibus*, legumina inflare, atque præcipue fabulum; ideoque venerem stimulare: & ea ratione *Pythagoræ* ab iis abstinere. Idem *M. Cicero* tradit in libris de *Divinatione*: Ex quo, inquit, etiam *Pythagoræ* interdictum putatur, ne faba vescerentur, quæ res habet inflammationem magnam. Is enim cibus tranquillitatem mentis quærentibus, constat esse contrarius. Hæc quidem *M. Cicero*. Scribit *Pausanias*, quod *Pheneatæ* *Arcadiæ* populi, fabam ideo immundam & impuram ex stimant, quod cum illic *Proserpinem* quærens dea *Ceres* divertisset, omnibus qui eam hospitio suscepissent legumina præbuit, præter fabas, quo argumento eam impuram esse cognovere: atque ideo eam *Pythagoras* prohibuit. & fortassis eadem ratione *Orpheus*, dum terræ hymnum concinit, cui thymiana ex omni feminû genere adhibet, excipit fabam. *Gellius* tamen ex *Aristoxeni* sententia, *κυάα*, fabas non significare voluisse *Pythagoram* docet, quippe qui fabis velci usus fuerit: sed testiculos: idque etiam carmine *Empedoclis* significari tradit. Videtur, inquit, de cyamo non cæsato causam erroris fuisse, quia in *Empedoclis* carmine, qui discipulus *Pythagoræ* sectatus est, versus hic invenitur,

Δελοῖ, παῖδελοῖ, νόμων ἀπὸ χεῖρας ἔχεσθαι.

(quem ita vertit *Gaza*,

Ab miseri, à cyamo miseri subducite dextras.) Opi-

Opinati n. sunt plerique, *κῡαμον* vulgo legumentum dici: sed qui diligentius anquisitusque calamina *Empedoclis* arbitrati sunt, *κῡάμυς* hoc loco testiculos significare dicunt, eosque more *Pythagoræ* *κῡάμυς* appellatos, quia sint *ἐς τὸ κῡεῖν δειροί, καὶ αἱ ποὶ τῆς κῡεῖν*, hoc est, in ferendo utero validi, causaque uteri ferendi, & genituræ humanæ vim præbeant. Idcirco *Empedoclem* versu isto non à fabulo edendo, sed rei veneræ profluvio voluisse hominem deducere. Hactenus *Gellius*. *Aristoteles* vero in libro de Fabis, ut est à *Liogene Lartio* relatum, ab iis ideo abstineri mandasse ait, quod eæ pudendis sint similes, vel inferiorum partibus; unum enim hoc legumen est genituræ expers: vel quod corrumpat: vel quod sit universi naturæ simile: vel quod ad paucorum dominatum, quam *ὀλιγαρχίαν* Græci vocant, pertinet, quæ plerumque fabis sortitionem faciat. *Marcellus Vergilius* nostra ætate *κῡάμυς* ova interpretatus est, cyanonque quasi *κῡήσιν*, id est fœturam & conceptum animalis intelligere maluit: ac si per ipsas fabulas philosophus non minus ab animalis principio semineque abstinendum jubeat, quam ab absoluto jam & perfecto animali. *Macrobius* quoque ovum ait mundi symbolum esse, unde & ab initiatis *Libero* patri colebatur. Sed hæc fortasse nimis longe repetita videbuntur: iccirco ad alia transeo. Quidam sunt qui tradant, *Pythagoram* ideo fabis abstinuisse, quod in ipsius fabæ flore lugubres reperiantur literæ. Existimant præterea Magi, mortuorum animas fabis inesse, quibus dum parentamus, fabas ipsas comesse moris sit. Quare, ut puto, hoc etiam nunc tempore, in defunctorum celebri die fabas passim & esitamus ipsi, & aliis impendimus. Alii fabas esitare interpretantur, ut dixi, quæstum ex suffragiis facere, & muneribus capi: id quod scribit, præter supradictos citatos, is qui ex *Gregor. Nazianzeno* histo-

rias Græce collegit, idem & *Suidas*. *Theon* apud *Plutarchum*, *Agyptios* ait in tantum fabas venerari, ut eas nunquam serant, neque comedant, nec etiam fas sit adspicere : idem quoque scribit *Herodotus*. Ab *Aegyptiis* igitur, ut etiam à princip. o diximus, multa *Pythagoras* accepit, quod & *Plutarchus* & *Iamblichus* & alii prodiderunt. Fabæ quoque segetem ne pedibus calcaret *Pythagoras*, cum inimici eum insequerentur, deprehensus, occisus est. vel ut alii tradunt, incendio una cum discipulis consumptus est.

A piscibus abstinendum.

Plces ne gustato : hoc est, ἰχθῦον μὴ γέσθαι. Variæ vero & hujus symboli interpretationes à *Plutarcho* adferuntur. Quidam enim, inquit, in silentium & taciturnitatem referunt, quam (ut diximus) ἐρηψία ille vocabat, quod inter animalia pisces sint sine voce, ut & in proverbium res deducta sit, magis quam piscis mutus : quam opinionem *Athenæus* in septimo approbavit, illud subjungens, silentium rem esse divinam. Alii dicunt, ideo quod nihil magis naturæ humanæ sit hostile & inimicum, quam mare. atque *Ossiriden* maximum *Aegyptiorum* Deum in mare dejectum periisse, qua causa factum est, ut qui in eo nascuntur piscibus, *Aegyptiis* sit nefas vesci : qui & nautas eadem ratione alloqui indignantur. Sunt qui ea ratione *Pythagoram* scribant prohibuisse piscium escam, quod ipse ex iis quæ deis sacrificata essent, vesci esset solitus : quæ hierothyta Græce dicuntur. Neque enim de piscibus rem sacram faciebant antiqui. De *Aegyptiis* utique intelligendum : nam & apud antiquas gentes de thynno & de anguilla rem sacram faciebant : quod pluribus ostendit *Athenæus* in septimo, & apud *Perfium Flaccum*

Cornutus grammaticus, quem *Probi* nomine quidam citant. *Persius* enim ita ait, Cauda natat thynni. Sed & *M. Varro* libro tertio Rei rusticæ, de certis piscibus rem sacram fieri apud *Lydios* scribit. Sed & hoc ab *Ægyptiis* deductum ipse crediderim. nam ut est apud *Herodotum*, ipsi piscibus abstinebant: qua ratione quoque, cum nefas inquinamentumq; iidem significare volunt, piscem pingunt, quod pisces murua carne vescantur, & inter se esca sint, ut *Horus Ægyptius* scribit: quod tamen & ad *Osiridis* fabulam referri potest. Sane præter *Ægyptios*, & *Syros* etiam piscibus abstinuisse legimus. Unde apud eos *Atergatis* dea colebatur, quæ interpretatur sine pisce: quippe *Syrorum* lingua *Ater* privativa est dictio, & *Gatis* piscem significat. *Athenæus* libro octavo deam hanc appellatam scribit ex sententia *Antipatri Tarsensis Stoici*, & *Mnaseæ*, à Regina quapiam sic vocata, cujus & historiam pluribus colligit, quam commodius in Deorum cognominibus referemus. de hac quoque dea plura & *Sirabo*, nec semel. Sed quod *Syri* abstinerent piscibus, apud *Hyginum* & alios in fabulam relatum videmus. Porro *Pythagoram*, scribit *Plutarchus*, à piscatore retium jactum emisse, ut quicquid piscium eo jactu caperetur, statim emitteret: quod & fecit. Idem & avium aucupes, hoc est, ὀρνέων ὑπὸ τῆς detestabatur. Sed, ut ad rem redeam, symbolo ea interpretatio magis convenire apud *Plutarchum* existimatur, quæ est, quod piscis animal sit ejus naturæ, ut nullo modo hominem lædat, eique nihil officiat: iccirco impium esse, piscem lædere. tum & illud subjungitur, quod non ad saturitatem eduntur, sed ad luxum & gulæ irritamenta. Multa hoc loco mitto, quæ, ut hoc adstruat, *Plutarchus* in Convivalibus adfert. Sed & *Homerus* videtur abstinentiam piscium adferere, quod nusquam suo carmine piscium esum ostenderit:

quod idem *Plutarchus* scribit. *Meleager* tamen *Gadadeus* in *χάριτι* tradit, *Homerum*, cum *Syrus* esset genere, juxta patrium morem fecisse, ut antiqui illi *Heroes* piscibus abstinerent. Cæterum *Pythagoras* & ea quoque ratione potuit piscium convivia interdicere, quod ab *Hebraeis* didicisset pisces ignobilissima esse animalia. Nam ut est à *Philone* in mundi constitutione traditum, primi inter cætera animalia pisces creati sunt, quod illorum videlicet sit anima ignobilissima, ut hominis est acutissima. Animarum, inquit, aliqua quidem est tardissima, & minus expressa, quæ piscium generi obvenit; aliqua vero acutissima, quæ hominis est: quæ autem ambarum est intermedia, terrestribus & volucris data est. Magis n. hæc sensilis, quam in piscibus: hebetior vero, quam quæ in hominibus. Quamobrem, inquit, inter animantes Deus pisces primos condidit, magis corporis substantiæ, quam animæ participes, & quodammodo animalia & non animalia, mobilia inanima: atque ad ipsam solam corporis conservationem Deus illis indidit spiritum animale, ceu (ut dicitur) sal carnibus inspergitur, ne facile putrescant. Non omni tamen piscium genere *Hebraei* abstinere: quippe qui tantum iis vesci prohibiti sunt, ut est apud *Mosem*, qui pinnulis & squamis carent. Super qua re nostri theologi, & imprimis *Cyrillus Alexandrinus* in nono libro contra *Julianum Cæsarem*.

Melanuros ne gusles.

Melanuros ne gustato. quod sic Græce scribitur, *μὴ γαστρεύειν μελανέρον*. *Marsilius Ficinus*, ut reor, quod illum fugeret *Melanuros* ex piscium genere esse, sic vertit: Ab eo quod nigram caudam habet, abstine: terrestrium enim Deorum est. Secutus videtur *Marsilius Guarinum*, qui in eo *Plutarchi*, qui est mei

μεῖ πείδων ἀζωγῆς inscriptus, ita transtulit: qui nigrae caudas habent, gustari non oportere. *Guarium* & *Marsilium* est *Erasmus* in Proverbiis xmulatus, & *Rheucinus*. Symbolum vero sic *Plutarchus* explicat; *Pythagoram* eo monere voluisse auditores suos, ne cum improbis commercium haberent. quare & *Antiphanes* poeta, suo enigmate, ut diximus, à melanuro & mugile cavendum suavit: & nostri quoque scriptores, malos & improbos nigros & atros vocant. ut illud *Catulli*, Albus an ater; & *Horatius*, Hic niger est, hunc tu *Romane* caveto. *Tryphon* grammaticus & alii, symbolum, à falsis sermonibus & mendacibus cavendum esse, interpretati sunt. nam mendacium extremis partibus obscuratur & nigrescit. Quidam pessime ad sepiam referunt, quin & sepiam ipsam Melanuron vocatā, perperā autumant: quos inter *Laertii* est interpretes. *Suidas* certe, alique nonnulli, Melanurum piscis genus esse aiunt, à quo abstinendum quidem voluisse *Pythagoram*, sed secretiore occultioreque, eo quem supra diximus, sensu. Melanurum apud *Aristotelem* *Theodorus* Oculatam vertere visus est, cum tamen *Plinius* Oculatam à Melanuro diversam manifeste facit. Melanurum vero valde timidum piscem esse, & prudentem, *Alianus* tradit. Sed naturas hoc loco piscium complecti, nostri non est instituti. Melanuri meminere *Artemidorus* in secundo *Onirocriticon*, & apud *Athenaeum* Graeci quidam poetae, & praecipue *Aumenius* in Halieutico, & *Icesius* in libro de Piscib. sed apud Latinos meminit *Columella*, libro 9. & *Ennius* illo carmine,

Melanurum, tuidum, merulamq; umbramq; marinam.
In quo primus pes est anapæstus. Exstat & proverbium apud Græcos, Sequitur perca melanurum, cujus meminit *Athenæus*. quo loco in sepiam impegit *Erasmus*. Alia insuper multa à *Pythagoricis* mandata sunt

vetita, quæ tamen fere inter symbola reponuntur : ut illud est,

Non edendus Erythinus.

NE Erythinum edito : hoc est, μή ἐρυθίνον ἐδίην. Cum vero erythinus piscis genus sit, coloris rubri, nos à sanguine & vindicta abstinere monet *Pythagoras*, imitatus *Hebræos*, quibus ideo præceptum est ne sanguine vescantur : quod planius infra ostendemus. Qui piscium naturas scripserunt, Erythrinum cum R. litera hunc piscem appellaverunt, ut *Speusippus* & *Dorion*, quibus adstipulatur *Artemidorus*, *Valdianus*, & *Athenæus*, & *Suidas*. *Clitarchus* quoque Erythrinum ait à *Cyrenæis* Dycen vocari, *Zenodotus* Hyccam. *Plinius* in hoc genere piscis marem non esse ait. De Erythrino & suo carmine canit *Oppianus*. *Theodorus Gaza* Erythrinum apud *Aristotelem*, Rubeculam interpretatus est : Rubellionem, *Hermolaus Barbarus* : & Erythinum, non Erythrinum vocat, aliumque esse ostendit ab Eritimo. Quibus omnibus de rebus mirum videri potest, quo pacto & hic *Ficinus* in errorem impegerit, qui symbolum transtulit, Rubrum aliquid ne suscipias. Nam licet Erythrinus rubrum significet, non ideo tamen piscis ipse ruber vocatur.

A Scaro præterea pisce *Pythagoras* abstinendum præcepit, quod *πρυγοράγ*, id est, vorator uvæ sit; cujus duæ species traduntur, Onix & Æoli cognominatæ.

Item à mugilibus, & labrace, id est lupo, abstinere bar : quod sint, ut Græci dicunt, *πυρρολόφοι*, hoc est seminum leguli : & cætera, quæ *Plutarchus* in 8. *Symposiacon* enumerat. Est & proverbium Græcum, *ἀλέγξ μάλιστα*, in avidum & stolidum.

Utricam

Urticam quoque marinam non edendam (piscis id genus) præcipiebat, quæ ἀκάλυσον Græce dicitur, quod ea Veneris stimulos adferre dicitur. alii, quod *Hecata* sacra sit, ut tragla quoque, de qua protinus agemus. Sed cujuscumque urticæ marinæ forma & natura sit, plane *Aristoteles* in quinto de Historia animalium, & *Aristotele* plura ex variis scriptorib. in secundo *Athenæus*, qui & eam alio nomine κνίσαν vocari ait, ejusque duo esse genera. *Diphilus* vero *Siphnius* medicus, hanc urticam ventri & stomacho, & urinæ ciendæ utilem esse prodidit: quodque si attingatur, pruritum commoveat, ut etiam ejus nominis herba.

Sed & à trigla abstinendum monebat. Est autem trigla, quam Latini mulum appellant, nunc vulgo *Romæ* Græcum servat nomen: sic appellata, teste *Aristotele*, quod in anno ter pariat. Id quod & *Aristophanes* in *Aristotelis* commentariis, & *Artemidorus* in secundo *Onirocriticōn* comprobant. Ideo autem ab ea *Pythagoras* abstinuit, quod ea deæ *Hecata* sacra putaretur, quæ & trifomis, & triodites, hoc est, trivialis, & τεύγλω, hoc est (ut sic dicam) triocula cognominata est. Quare vero *Hecata* sit sacra, in septimo scribit *Athenæus*. Fuit & *Athenis* locus Trigla nuncupatus, ubi & simulachrum fuit *Hecatae Triglæanthinæ*. At *Hegesander Delphus*, triglam ait in sacris *Dianæ* præferri, quod scilicet venetur trigla lepores marinos hominibus noxios: atque ideo venatrici deæ venatorem piscem apponi. Sane nec te id fugiat volo, quod sicuti est à Latinis mulus barbatus appellatus, ita & à Græcis τεύγλη γενεᾷτις, à barba videlicet cognominata est, ut *Sophron* ostendit. Quidam præterea ea causa *Pythagoram* tradunt trigla abstinuisse, quod per eam ternionis numeri mysterium coleret: eum quando numerum in sacris adhibendum putavit, ut alibi ex *Aristotele* & *Ansonio* & *Eusebio* ostendimus.

Iamblichus tamen *Pythagoram* ait *Apollini* ex ternario numero sacrificasse, propter (ut ait) tripodem, *Veneri* autem ex senario. Scribit *Theon Smyrnaeus Platoncus*, ternarium numerum in libaminibus ea causa adhiberi solere, quod primus ipse inter numeros dicitur omnia esse. in numeris enim eo minoribus, non omnes dicimus, sed unum vel ambos, de tribus vero omnes. Sed hæc non huius loci.

Vulvam quoque non edendam, *Pythagoras* dicebat, quod ea esset generandi sedes: & perinde etiam coitum & venerem fugiendam monebat. *Hierocles* quidem philosophus ita exponit: Si, inquit, simpliciter præceptum consideres, à re quidem minima terrena nos abstinere præcipit *Pythagoras*; si vero ad profunditatem intellectus, totius rei veneræ doceris ab continentiam: & ut in cibo ab ea abstinebimus, ita in purificatione corporis, id quod per eam intelligimus exercebimus. Atque hæc quidem fere *Hierocles*. Meminit & hac de re *Plutarchus*, *Aristoteles* & *Gellius*.

Abstinuissè & à *ἑνταυταίοις*, id est, si Latine recte dicitur, à morticinis animalib. hoc est, ab iis quæ per se mortua sunt: & hoc plane ab *Hebræis* desumpsit, ut facile ex libris *Mosis* cognoscitur, ex quibus & immundos ac impuros esse illos colligimus, qui ea attigerint, nedum comederint. Et vero melle & favo plerumque vesci solitum accepimus, quod hæc scilicet sine hominum labore parentur, & quasi cœlestis sit cibus: & propterea etiam in sacris libris, pro cœlestibus deliciis nonnunquam sumi videmus, id quod & pluribus ab antiquis theologis proditum est.

Milio quoque & pane vescabatur *Pythagoras*, vino vero penitus abstinuit: idque ut etiam facerent discipuli, identidem monebat, οἷνον μὴ ἡμέραν μὴ γέυσας, hoc est, Vinum interdum ne gustate,

Costis autem oleribus, & imprimis lactucis, quæ Eunu-
chi (ut *Pythagoricus Ibycus* ait) ea causa dictæ sunt,
quod venerem lstant, libentius vesceretur. Atriplicis
duo sunt genera, sylvestre & sativum : sativum vero
Pythagoram culpasse legimus, quod difficilime coqua-
tur : quo fit, ut in hortis minus juxta ipsum quicquam
nisi languidum ac imbecille nascatur. Longa est inter
nostrorum temporum scriptores disputatio. an Spina-
chia dicta ejus sint generis. Quidam omnino negant,
quidam nescio quo modo recipiunt : sed certe quæ Atri-
phaces, & Chrysolachana dicuntur, sunt quæ nostrate
vulgus Trepele, hoc est Atriplex vocat. Sed hæc nos hoc
tempore non disquirimus De *Pythagoricorum* vero passi-
monia, non parum multa ab *Iamblichō* in libris de se-
cta *Pythagoræ*, & ab *Athenæo* ex diversis scriptoribus col-
lecta, in secundo *Dipnosophistōn* legimus, quibus sa-
tyricorum jocos facilius poteris adsequi de epulis &
prandiis *Pythagoræorum*. Verum enimvero, non omnia
quæ præcepta erant, *Pythagoricos* vitavisse, ab initio ex
Plutarcho diximus. quare cætera exsequamur.

Cor non edendum.

NE cor edito : μή ἐδίδεν ἢ καρδίαν. Quod symbo-
lum sic exponitur, non animum angoribus crucian-
dum, nec doloribus subinde affligendum. Et ut D. Cy-
rillus ait, Ne cor edas : hoc est, ne te ipsum conficias
curis. *Homerus* de *Bellerophonte*, ut *Cicero* vertit,

Ipse suum cor edens campis errabat Alcis.

Et *Phocylides*, apud ignem sedentem cor frustra non
minuendum, præcepit hoc versu ;

Μὴ ὃ μάρτυρ ἐπὶ πῦρ καδίσας μινύθῃς φίλον ἦτορ.

& quidem recte. Nam præterquam quod infirmam va-
letudinem, & corpori adversam invehit, nec, cogitatio-

num quoque studiis liberum permittit esse animum. Non est igitur cor edendum, si simul & sapere & valere cupimus. Sunt qui ideo symbolum à philosopho institutum velint, quod cordis caro suapte natura comesta difficiliter concoquitur. Quid si pro mente cor posuerit? quo modo apud autores sæpe in sacris literis. ut illud, Si cor haberet: &, Ex corde cogitationes malæ; & similia: ut intelligat, quæ mentis sunt, non voranda, nec abjicienda. Ad hæc supra ex *Cyrillo* diximus, cor supra craticulam impositum, prunis & igne supposito, apud *Ægyptios* significare iram furoremque. Sed quod non edendum esset cor, *Pythagoras* eadem ratione cerebrum non edendum, hoc est, ut Græce dicitur, *μὴ ἐδίδεν ἐγκέφαλον*, hoc est, Cerebrum ne mandito: quod ab aliis exponitur, oblivionem fugiendam esse. Verum *Iamblichus*: Cor ideo, ait, & cerebrum, mandi non permisit *Pythagoras*, quod quasi duo sint duces, & quasi gradus, sedesve vivendi & sapiendi. Illud notandum hoc loco, quod *Philon* scribit *Alexandrinus*, Deum nequaquam sibi sacra fieri præcepisse de corde, aut cerebro, quæ (ut ille ait) ante alia jure fuerant sanctificanda. sed quod Deus in sacrificiis tacite, id expresse Philosophus in mensa vetuit.

Sal apponendus.

Salem apponito. hoc Græce dicitur, *τὸ ἅλα παρὰ τὸν θεόν*. Hoc vero symbolo plerique omnes philosophum præcepisse volunt, Amicitiam dirimendam non esse. Sal enim à putrefactione omnia conservat, & ex purissimis liquidissimisque rebus constat, aqua scilicet & mari; tamen ex omni pene re salem chymici confieri tradunt. Sed nostros nunc autores sequor. Huic symbolo nonnihil congruit proverbium illud, quod est, *Salem & mensam ne præterito*: nam sale & mensa amicitia

tia sancitur. unde & nostri reverentiam mensæ, pro quadam amicitia lege dicere consuevere, ut *Juvenalis* & *Claudianus*: & longe ante hos *Euripidis* in *Hecuba*, & *Theocritus* in *Hylo*. Sane & sal amicitia symbolum est, unde & hospitibus ante alios cibos apposuisse antiquos legimus, quo amicitia firmitas significabatur: vel quia conservat & perdurat sal plerarumque rerum corpora: vel quia ut ex aquis multis & fusilibus sal cogitur, & in solidum quid & unum coalescit; ita ex diverso convenientes animi conjunguntur. Sunt tamen qui hoc symbolo justitiam significari putant, de qua supra per jugum & libram *Pythagoram* locutum ostendimus: atq; hoc quidem *Diogenes* ex *Aristotele* & *Alexandro* prodidit. *Rheulin* pertinere existimat ad affectiones nostras: Sal, inquit, nota modestia, quoniam in cibatu hominis admittitur nec plurimus nec minimus, nam utrumque respuitur. Salem præterea mystice sapientiam prudentiamque significare legimus, atque ea de causa in quotidiano sermone dicere consuevimus, Omnibus in rebus sal adhibendus. Sed & faceta & mordaci quodam lepore dicta salem, & sales, nostri sæpe dixere. Quin & pro acrimonia sal sumitur, ut oleum pro mollitie. juxta quod *Aristoteles* secundo *Rhetoricorum* ait, τὸ ἔλαιον δὲ πείραξι καὶ τὰς ἄλλας: hec est, oleum oportet redimi, & salem. Etsi codices quidam ἔλαϞ male, pro ἔλαιον, scriptum habent. Hoc vero loco tibi plura adferre possem, quæ sunt de conservatione, purificatione, aliisque salis proprietatibus, quæ à *Plutarcho* in *Symposiacis*, & à *Dioscoride* & *Plinio* referuntur; itemq; de varia salis differentia. quæ omnia brevitatis causa mitto. Verum nequaquã illud quod à *Platone* scribitur, præteribo; sal è divinis rebus maxime convenire: iccircoq; ab *Homero* divinus sal appellatur: id quod tamen ab *Hebraeis* *Plato* accepisse videri potest, apud quos

quos *Moses* omnia quæ in sacrificio offeruntur, sale condiri præcipit, cum ait, καὶ τῶν θωγν θυσιῶν ὅμῳ ἀλλ' ἀλιδύσῃ. id quod & alibi præcipit, nec semel, idem *Moses*. Verum & nobis quoque in Evangelica historia, sed & alio sensu dicitur, Omnis victima salietur. Apud gentes præterea, ad placandos deos sal apponebatur. Unde apud Latinos *Ovidius* in Fastis cecinit,

Ante deis homines quod conciliare valeret,

Far erat, & puri lucida mica salis.

Sed & nos ipsi Christiani in sacris lustrationibus, & sacramentis olei & aquæ, aliisque simul & seorsum sale uti jubemur. Unde mirum videri potest, *Aegyptios* sale abstinuisse, ut *Plutarch.* scribit, adeo ut & pane sale condito non vescerentur. Sane ebrios & delirantes oleo & sale perungere solebant antiqui, quod in *Nephe-
lis Aristophanes* innuit, ut ejus observant interpretes. Vinum præterea conservari audimus, ne itupescat, neve acefcat, si in eo sal indatur. Sed de sale satis.

Panis non frangendus.

PANEM ne frangito. Hoc Græce dicitur, ἄρτον μὴ κατὰ γυνύειν. Quidam sic interpretati sunt, quod non sit hominis vita distrahenda & consumenda, ea scilicet ratione, quod panis sit vitæ humanæ subsidium: juxta illud Dominici oraculi, ἄρτον ἐμπέσιον, quod Latini quotidianum panem quam substantialem verte-
re maluerunt. Aliis placuit ita interpretari, ut eo ad concordiam communionemque conservandam inducamur. nam, ut ex multis granis unus panis conficitur, unde est homini nutrimentum: sic ex multorum voluntate & consensu communio & concordia conflatur: quibus ita parvæ res crescunt, ut contra maximæ dilabuntur. Sic vero alii exponunt: Quo pacto ex pane victus
constat

constat humanus, ita ex concordia amicitia & pax, Sumptum videri potest, ut *Iamblichus* & *Diogenes* tradunt, quod ad panem veteres amici in unum coibant, quemadmodum etiam nunc Barbari, ait *Laertius*, quo loco videtur Christianos significare, qui ad unum sacrum & cœlestem panem in primitiva ecclesia conveniebant. Et quo scripsit tempore *Laertius* & *Iamblichus*, frequentius Christiani quam nunc, plurimorum frigescentibus animis, ad *Euzæsius* sacratissimum CHRISTI panem conveniebant: vel certe eo loco *Laertius* Christianorum antiqua illa convivia insinuat, quæ à dilectione & charitate Græco *ἀγάμης* nomine (teste *Tertulliano*) vocabantur. Scribit tamen *Qu. Curtius*, cum *Alexander Macedo Roxanis* amore captus, eam uxorem duceret, cum in medio cupiditatis ardore jussisse ad terri patrio more panem, quod erat apud *Macedones* sanctissimum coeuntium pignus, quem panem divisum gladio uterq; libabat. Credo, inquit *Curtius*, eos qui gentis mores condiderunt, parco & parabili victu ostendere voluisse jungentibus opes, quantulo contenti esse deberent. Sed ut ad symbolum redeam, Non comminuendus & frangendus panis, id est, pax & communio, ex quibus oculum & vitæ tranquillitas populis præstat. At quam parva ex causa, ne momento dicam, hoc nostro tempore, non à populo & plebe modo, sed à Regibus, & ipsis Pontificibus, panis frangitur, & in frustra & micas conscinditur, divellitur: cum eorum una ea potius cura studiumque esse deberet, ut panis nusquam frangeretur! id quod cum alias, tum nuper quoque vidimus, cum ea causa totus pene Christianus orbis discordiarum & bellorum turbinibus ageretur: quibus de rebus quotidie communis hostis aliquam ex nostris regionem suæ adjungit tyrannidi. Sed quid hæc ego breviori orationis filo deslenda, attingo: cum id multo me eloquentiores viri

virī, elegantissimis orationibus frustra & sæpe officium præstiterint? Sed vide quam ab hujusmodi *Pythagorica* superstitione nostra sit religio & pietas aliena, quæ in fractione panis maxime consistit, id etiam *Luca* attestante: Perseverantes, inquit, erant discipuli in fractione panis, hoc est, in communione. Sane *Anaximander*, *Anaximandi* filius, *Milesius* junior, historicus, qui per tempora *Artaxerxis* cognominati *Amymonos* scripsit symbolorum *Pythagoricorum* interpretationem, de integro & solido pane non comedendum, symbolum pronuntiabat: hoc est, ἀπὸ ὁλοκλήρου ἄρτους μὴ ἐσθίειν: quod nobiscum, id est Christianis, fere convenire videtur. Sed & apud *Plutarchum* in *Symposiacis*, *Lucius Tyrrhænus* eos *Pythagoricos* reprehendit, qui in amicorum sociorumq; cœnis panem non frangebant.

Cibum ne in scaphium immittas.

NE cibum in scaphium seu matellam injicito: quod Græce sic enunciat, τεινον εἰς ἀμίδα μὴ ἐμβάλλειν. Est vero amis apud Græcos, vas in quo urinam & excrementa deponuntur: qua ex causa quidam symbolum ita interpretantur, sordidos ac inhonestos homines non esse nutriendos. Sed *Plutarchus*, sapientem ac urbanum sermonem non immittendum esse ait in flagitiosi & scelerati hominis animum: nam nec inter sues, ut sacro docemur sermone, spargendæ sunt margaritæ. Cibum quoque interpretantur sacri scriptores, locos qui in scripturis difficiliore videntur: quod eos quasi diutius mandere oporteat, qui recte intelligere, & penitus scrutari velit. Recte igitur monemur, ne in vas stercorearium & sordidum, quæ animum nostrum pascunt & nutriunt, cibaria immittamus.

Gallum

Gallum nutrias, ne tamen sacrifices.

GAllum nutrito quidem, ne tamen sacrificato: est enim soli & lunæ dicatus. Et hoc ab aliquibus inter symbola repositum est. Sunt qui hoc dimidiatum tantum efferant, hoc est, Gallos enutrias. Sunt quidem inter ea quæ præcepta dicenda sunt potius, quam symbola: quanquam & symbola præcepta, ut de aliis etiam quibusdam observavimus. Nihil enim aliud hoc loco quidam *Pythagoram* intellexisse volunt, quam gallum ipsum. Si quis tamen alius & hoc considerare voluerit, ad reliquorum symbolorum rationem modumque interpretari poterit, ut scilicet nos philosophus moneat, gallos nutrire, hoc est, ut patruus magnus tuus (*Pice*) scribit in oratione, ut divinam animæ nostræ partem, divinarum rerum cognitione, quasi solido cibo & cœlesti ambrosia, pascamus. Sed si tam alta negligis, exponas ab hoc diverso modo: Gallos, id est milites ac bellatores homines, in civitate habendos esse, & in contubernio retinendos, non tamen rei sacræ causa. seu urbis vigiles & custodes intelligas, quando ii per gallos significari videntur. Nam & fabulæ gallum *Marti*, rei bellicæ & militiæ præsidi, comitem ac satellitem fuisse tradunt, ut ex *Luciani* Gallo, in *Ausonii* poetæ gripho ternario pridem docui. Quod vero soli & lunæ dicatus sit, id innuit, quod tempori hoc hominum genus inservit, quod per solem & lunam intelligitur: vel quod nos gallus suo cantu admoneat. Alius aliam comminisci poterit expositionem, ut gloriosos & stolidos homines, nimirumq; sibi arrogantes habendos illos quidem, & non penitus ejiciendos: non tamē ad sacra, i.e. arcana admittendos, minusq; in seriis & gravioribus sermonibus & rebus habendos. Quod secus tamen hodie à plerisque; regibus &
prin-

principibus fieri conspicimus. Alius amantes, & qui continue amore depereunt, interpretari per gallum poterit: quo pacto videntur significasse *Athemense*, cum *Anterolis* aram constituerunt, in qua pueri nudi & formosi signum inerat, in ulnis geminos sustentis generosos gallos, & se in caput impellentes, quibus *Timagoram* & *Meletam*, seu *Melitem*, (utrumque enim legimus) qui amore perierunt, significabant. Historia notissima apud *Pausaniam*, & *Suidam*. quanquam nonnihil inter se variant, ille in *Attica*, hic in dictione *Melitus*. Nec te id hoc loco latere velim, quod etiam de gallo gentes rem faciam facere consueverunt, cumque vel inprimis *Æsculapio* mactabant; quod & *Socratem* testamento cavisse, apud *Platonem* legimus: cujus rei & *Eusebius*, *Tertullianus* & *Lactantius* meminere. *Artemidorus* quoque in libro *Onirocriticon* quinto, somnium cujusdam nariat, qui gallum *Æsculapio* vovit, si sanus foret. *Ovidius* tamen in *Fastis*, *Nocti* à *Romanis* gallum cedi, h's versibus ait,

*Nocte deæ Noctis cristatus ceditur aëes,
Quod tepidum vigili provocet ore diem.*

Mercurio tamen gallum attribuit *Fulgentius*, ob mercatorum videlicet vigilantiam. Est & apud *Plutarchum* traditum *Lacedæmonios*, cum hostes profligassent, gallum sacrificare solitos. Verum ne à proposito aberremus, scribunt *Lactius* & *Suidas*, gallum album non attingendum, inter symbola esse: hoc est, αλευρόν & μὴ ἀειδὲς λακκῆ. quod *Jovi*, inquit, sacer est, & lunæ, atque horarum nuncius, & diei. Meminit & *Plutarchus* quarto *Symposiacon*, sed causam non adfert. Vide quæso quam superstitiose gentes ante CHRISTI lucem degerunt. Scribit *Pausanias* in *Lacon*. *Methaniam* urbem ad *Isthmum*, in qua cives contra *Africum*, vineis florentibus ac germinantibus infestum, galli pennis
albis

albis ac niveis remedio usos fuisse, quem gallum homines in diversa trahentes discerpebant, per vineas discurrentes: demum in eundem locum redeuntes, ubi discerperant, gallum sepelebant. adeo hi diversiuere à *Pythagoræ* institutis, quem tradunt gallum album adeo amasse, ut si quando videret, fratris germani loco salutaret, & apud se haberet: suis vero sectatoribus, qui civiles, id est politici dicti sunt, permisisse ait *Iamblichus*, ut gallum, agnū, & alia quædā paulo ante nata, præter vitulum, rite sacrificarent. Idem fere scribit *Suidas*. Sed & *Laertius*: Sacrificiis, inquit, utebatur *Pythagoras* inanimis. Sunt qui dicant, gallis gallinaceis, & hædis etiam lacteolis, quos teneros dicunt, agnis autem minime. Cæterum *Aristoxenus* apud *Gellium* cuncta illum animata in cibum permisisse ait, bove aratore & ariete exceptis. Idem scribit *Suidas*, qui & illud ait à *Theoclea* sorore, vel potius (ut est apud *Laertium*) *Theomistoclea*, hæc placita illum sumpsisse. At vero Christiani theologi nonnulli, ut de nostris quoque nonnihil adferam, per gallos concionatores & divinos homines intelligunt, qui nobis verba salutis enunciant, quique jacentibus in tenebris & umbra mortis lucem, qui Deus est, prænunciant, & à nobis mentis nostræ veterum ac torporem suo cantu excutiunt.

Non frangendi dentes.

NE dentes frangito: hoc est, quod Græce dicitur, ὁ δὲ οὐκ ἔσθληται μὴ καὶ τὰ ζῷα. Monuisse nos puto philosophum hoc symbolo, ne in quenquam obrectantes maledicentesque simus. Nam & genuinum frangere eodem pene modo Latini dixere scriptores, uti & apud *Persum* satyricum, & *D. Hieronymum*. *Martialis* etiam in obrectatorem: Quid dentem dente juvabit rodere?
&

& *Horatius*, dentem *Theoninum* pro maledico dixit in Sermonibus. Unde & apud *Ufiten Jobum*, D. *Gregorius* illud exponit, Per gyrum densium ejus formido; de eo qui contra CHRISTUM futurus est *Antichristus*. Sed *Iamblichus* ea causa *Pythagoram* monuisse innuit, quod dentes existimaret primam esse genituram humidae naturæ, & nutrimentum quoddam communis & prioris, ut ait, materis.

Non cuique dexteram facile porrigendam.

NE cuique dexteram facile porrigito. hoc est Græce, μή ραδίως παντί ἐμβάλλειν δεξιάν. *Ficinus* hoc modo transtulit, Dextram ne ad omnia facile injicias. *Erasmus*, ut puto, *Plutarchum* secutus, ραδίως particulam non adscripsit: quod nec multi refert. *Suidas*, nec παντί. Exponitur vero symbolum hoc: Non oportere temere, nec inconsulto cum omnibus amicitiam inire, nec in adsciscendis amicis præcipitandum. Id quod etiam notissimo versiculo edocemur:

Nec cito desisto, nec temere incipio.

Idem præcipit *Plutarchus*. Convenit etiam cum ea *Solonis* sententia, quæ est apud *Laertium*: Nec cito tibi compares amicos: cum paraveris, ipse nec relinque. hoc est, ut ille Græce dixit, φίλους μὴ ταχὺ κλῶ· ἔς δ' ἂν κλήσῃ, μὴ ἀποδοκίμαζε. Sane porrigere & dare dexteram, proverbii vice dicimus, suppetias auxiliumq; ferre: Dare vero manus, victum se fateri: Manum injicere, vim inferre: Manus addere, deridere. Sed hæ Grammaticorum figuræ sunt loquendi. Dextera insuper pro bono opere in sacris literis aliquando legitur. Dicimus & dextera & læva in auguralibus. Verum jam satis.

Ne coronam decerpas.

Coronam ne carpito : quod Græce dicitur, *σέπαιον μὴ σπείπῃς*. Rheuclius, Coronam ne carperis : ita & Erasmus. Hoc symbolo Pythagoras monebat, ut Cysyllus & Hieronymus, aliique tradunt, discipulos, ne urbium civitatumque, in quibus eos esse contingeret, leges decretaque offenderent, neve violarent, sed ea custodirent, ac inviolata servarent : neve magistratus principesque urbium, qui & hodie per coronarum & diadematum insignia significantur, laceſſendo provocarent. Id quod & nostri Christiani proceres suis scriptis à principio præceperunt, Tamenſi hoc ipſum non obſervaviſſe Pythagoram, cum alii, tum Tertullianus adſerat, ut qui tyrannidem adfectaverit apud *Cratoniatas*.

In cinere ollæ veſtigium confunde.

Ollæ veſtigium in cinere confuſito : quod Græce ſic habet, *χύτας ἰχνῶ πυλῶν ἐν τῇ τέφρᾳ*. Hoc ipſum ſymbolum nos monet, poſt inimicitias nullo iræ veſtigium ſeu ſignum nos ſervare debere : & ut in Sympoſiacis ſcribit *Plutarchus*, ipſa ceſſante iracundia, ejus omnem memoriam abolendam. Malorum etenim, ut ille ſapienter cecinit, iram eſt meminiffe. Id etiam nunc quidam obſervant, ut cum primum ad ignem accedunt, ſi ollæ adſit veſtigium, ſtatim conturbent. Poſſet & forteſſe quiſpiam alius aliter interpretari, hoc eſt, ut eſt prophætæ vaticinium, olla igne & carbonibus ſuccenſa : hoc eſt, cor plenum curis & ſolitudinibus. Olla pro corde, cinis pro pœnitentia inter- dum apud ſacros ſcriptores ſumitur.

K

Herbam

Herbam Molochen sere, ne tamen edas.

Herbam Molochen serito, ne tamen mandito. *Polytianus* vero ita Latine vertit : Malvam, inquit, transferro, sed eam ne comedito. Sed *Ficinus*, Herbam Molochinam (inquit) sere, ne tamen edas : usus videlicet vocabulo, quo *Arabes* utuntur, parum à Græco deflexo. Videtur quidem *Pythagoras* hoc symbolo nos ad mansuetudinem & placabilitatem invitare apud cæteros : at non ita erga nos ipsos, in quos acres iudices esse debemus, nam cum Moloche herba sit inter malvæ species, cujus virtus est mollire & solvere, facilitatem ac molliitudinem, ut sic dicam, innuere videtur. Quin & apud Barbaras nationes hoc tempore ipsa Molochia vocatur, passimque in *Africa* & *Babylone* per fora & vicos venditari solet. Molochen cum sole circumagi, cum Græci tradunt, tum suo carmine *Modestus Columella* cecinit :

Et Moloche prono sequitur quæ vertice solem.

Molochinum colorem ab herbæ hujus flore *Nonius Marcellus* interpretatur : ab eadem & *Plinius* Molochiten gemmam. Malache enim, & Moloche, ut est apud *Athenæum*, malva est. Tamen si ab his nominibus, quidam malvæ duo genera constituunt : Molochen scilicet majorum foliorum in sativis, Malachen vero è sylvestribus. *Dioscorides* quidem hortensem, & chersæam, id est terrestrem facit, libro secundo, quo loco & nomina & vires earum exsequitur. Sed & aliæ præterea ejus sunt species, quas non est cur hoc loco tibi perscribam : non enim hoc nostrum est institutum. Illud certe te scire volo, pleraque ex his symbola & ænigmata à similitudine quadam intelligi & exponi debere, quod & alicubi *Plutarchus* prodidit. Quale est illud, quod de nubibus

tibus dici vulgo solebat, Sefamum aut hordeum sere, aut projice : cum fœcunditatem, & multiplicem generationem ac fœtum significare volebant. Sunt enim hujusmodi semina multæ fœcunditatis, & ut Græci dicunt, πολύγονα. Sed quod de sesamo dīcimus, aliqui ex eo placentam fieri solitam in nuptiis, eadem ratione tradunt.

Unguium criniumque præsegmina urina non inspergenda.

Unguium triniumque præsegmina ne commingito, neve insistito : quod sic Græce dicitur, *πονοχίτμασι καὶ κεφαῖς μὴ ἐπερείν, μηδὲ ἐπίσταθς*. Hoc symbolum cum non expositum ab antiquis scriptoribus *Erasmus* invenisset, ita ille sua sententia absolvit, ut amicos & cognatos dicat, tametsi humiles atque abjectos, non tamen spernendos. Idem ferme & *Rheuclyn*. Quid vero dicas, si non calcandam, nec penitus negligendam rerum externarum curam, suo hoc symbolo nos *Pythagoras* monere voluerit? & ecceirco etiam, ut scribit *Iamblicus*, in die festo nec ungues secari, neque crines tonderi solebat : quam superstitionem & hodie à plerisque custodiri anxie videmus. At vero contrarium significare symbolum videtur, si, ut *Ficinus* transtulit, enunciemus. ita enim ille : Capillorum & unguium superfluitates, postquam absideris, pessunda. ac si innuat, de externis minime curandum. *Theodoritus* quoque apud Græcos insignis theologus, mortalitatis symbolum capillos habere, his verbis ait : Capilli (inquit) mortalitatis symbolum ; mortui enim sunt, nec doloris sensum habent. Diverse insuper à *Ficino* in Lamia symbolum *Politianus* protulit : Unguium, inquit, criniumque tuorum præsegmina ne commingito, sed in ea despuito.

Adversus solem ne mingas.

Contra solem ne meiito: sic *Politianus*, quod est Græce, πρὸς τὸ ἥλιον τετραμμένον μὴ ὀμχεῖν, hoc est, Versus ad solem ne meiito. Hoc ipso utique symbolo discipulos monet *Philosophus*, ut omnibus in rebus, omnique loco pudorem verecundiamque servant. *Erasmus* tamen ad Magos pertinere arbitratur, ex *Plinii* sententia, qui ait eos vetare, ejus causa contra solem lunamque nudari, aut umbram cujusquam ab ipsa adspergi. quo in loco & *Hesiodi* poetæ carmen adfert. Sane quia in lotii hoc loco mentionem incidimus, *Osthanes Persa* illud contra mala medicamenta omnia promisit auxiliari, matutinis horis suum cuique stillatum in pedem. Ejusdem vero lotii perfusione maleficia atque incantamina averti solere, gentes credidere. Unde harum rerum *Apuleius* peritissimus, libro primo de *Asino*, *Aristomenem* scribit à veneficis sagisque mulieribus lotio fuisse perfusum. Id etiam manifestius in divorum historiis colligimus. nam cum arte magica Christiani, miranda quæ faciebant, patrare existimarentur, lotio inspergi jubebantur; quo modo *Numeriano Cæsare* jubente, *Cbrysanthus*, & *Lusia Syracusana* virgo, item Ss. *Julianus* & *locii* martyres, equæ urina conspergi jussi. Verum ad avertenda maleficia, & unctio adipis, & abrasio capitis amuleta esse traduntur. Alias tamen lotii perfusio ignominia causa est etiamnum hoc tempore. Notissima historia apud *Tranquillum* de sacris *Isiacis*. Sed jam & nos aliam symboli adferamus interpretationem. Sol in sacris literis pro Deo sæpe accipitur. Non (opinor) igitur errabis, si ita exposueris, ut non sint in Dei conspectu, vel coram eis qui nobis Deum ipsum repræsentant, ea facienda, quæ parum honeste & decore fiunt. Sedenim quoque *Jo. Picum* illum magnum patrum tuum, duo hæc *Tylha-*

goræ symbola conjunxisse video, & enodasse : Cavenda, inquit, inprimis duo nobis *Pythagoras* significat, ne aut adversus solem emingamus, aut inter sacrificandum ungues secemus : ut scilicet, postquam per moralem animæ partem, & superfluentium voluptatum fluxas eminxerimus appetentias, & unguum præsemina, quasi acutas iræ prominentias & animorum aculeos refecerimus, tum demum sacris operemur ; & cætera quæ scripsit *Picius* tuus. Possumus & hoc ita interpretari ; Ne seces ungues : ne in rebus supervacuis & sordidis occuperis inter sacrificandum. nam & à *Marsilio* ita pronunciat, Juxta sacrificium ne incidas ungues.

Non adversus solem loquendum.

AD solem versus ne loquitor. ita Græce enunciatur, πρὸς τὸν ἥλιον τετραμμένον μὴ λαλεῖν. Quod sic fere exponitur : Non esse in manifestis rebus, & in his quæ in aperto sunt, repugnandum. quid enim est sole clarius ? Usu quoque comprobatur, eum in disciplinis reliquis, nedum in re literaria, non multum profecturum, qui manifestæ veritati contumax repugnat. Adversus solem (inquit *Rheucelin*) ne loquaris, ne videlicet incidas in periculum : quod recte monet illud, Acutum gladium declines. id fit, si honesta verecundia utaris in publico : cujus hæc nota est, adversus solem ne meito, cujus paulo ante meminimus. Verum quoniam supra diximus, solem pro Deo interdum accipi, possis & hoc ita interpretari, adversus divinitatem non esse loquendum. Neq; hoc loco te id latere velim, hunc Hebræorum esse loquendi morem, ut aliquid contra solem fieri dicant, quod in conspicuo & aperto fiat. ut est illud apud *Mosen*, quod γο. κατ' ἑναντι ἡλίου : Hieronymus noster, Contra solem, transtulit.

Non in meridie dormiendum.

IN meridie ne dormito : quod Græce ita habetur, *μη δει καθ' ἡμέραν ἐν μεσημέρῳ*. Hoc symbolo videntur monuisse *Pythagorici*, non esse in manifesta luce conivendum, neque stertendum tum cum aperta nobis est lux. Nam & *Olympiodorus* in *Platonis* *Phædone*, ait ideo à *Pythagoricis* statutum, non esse in meridie dormiendum, quoniam sole ea hora validissimam suam ostentat efficaciam. Eadem fere ratione, eodemq; *Olympiodoro* autore, lege apud *Athenienses* cautum fuerat, ne de quopiam interdium necis supplicium sumeretur.

Cum è lecto surgis, stramenta confunde.

Cum è lecto surgis, stragula complicato, vestigiumque corporis confundito, sic *Politianus*. Alii: Stramentis surgens, ipsa colligito, figuramque confundito. Sed vide quam concinnius hoc Græce enuncietur, *ἀναστὰς ἐξ ἐνὸς (ὑποτάξας) τὰ σπώματα*. Commodius igitur, si sic verterimus : E lecto surgens, ipsa conturbes stragula, nam & *Erasmus* sic : Surgens è lecto, vestigium corporis confundito. Idemque ipse significare ait, quod illud de complicandis stragulis : id quod paulo post declarabimus. Sed viderit *Erasmus*, an recte. *Rhenclin* insomnia transtulit, ut paulo post dicemus. *Plutarchus* quidem in *Symposiacis*, hoc & ipse ad pudorem & thalami reverentiam pertinere scribit. Sed certe hoc in usu est quotidiano apud ingenuos, & præcipue in *Hetruria*. At mea quoque sententia symbolum commode sic expones : Surgens à lecto, ac si dicas, è somno mortalis huiusce vitæ, erigensque te ad diei lucem, hoc est, ad cœlestium divinarumque rerum contemplationem,

nem, stragula complicato, hoc est, corporeos sensus deserito; (id sic enim quidā interpretantur;) & perinde corporis vestigium & stragula confundito, hoc est, ne ad momentanea & mortalia, sensuique obnoxia respexeris, eorumve memineris: nam & in re sacra perficienda eadem ferme præcipiet, ut plane eo loco ostendemus. Non poterit ergo recte philosophari, qui fluxarum rerum curam non abjecerit. nam & sacri interpretes, per lectum & grabatum carnis voluptates exponunt.

Cantibus utendum ad lyram.

CArminibus utendum ad lyram: hoc est, *ᾠδαὶς καὶ ᾠδαὶς πρὸς λύραν*. Institutum Pythagoræ fuisse legimus, ut ante soporis initium, ad lyram cantibus uterentur, ne videlicet perturbatis molestarentur insomniis: quæ si forte irruissent, surgentes iussit lecti stragula excutere ac convolvere; hoc est, insomnia glomerare, in unumque rejicere, ut scribit *Theoclin*, ne remorata gravarent. Sane ut scribit *Cicero* primo de Divinat. & reperit *Gellius* in 4. *Plato* sic jubet ad somnum proficisci corporibus adfectis, ut nihil sit quod errorem animis, perturbationemque adferat. Per lyram vero significabant honestam quandam temperantiam; nec lese perturbationibus nimis dedere jubebant, cum dicerent, neque risus neque tristitiæ manus dedendas: quod & *Laertius*.

Stragula semper convoluta sunt habenda.

STragula semper convoluta habeto: hoc est, quod Græce habetur, *τὰ σπώματ' αἰὲν συνδεδεμένα ἔχειν*. *Erasmus* ad verecundiam refert, quasi indecorum sit incomposita habere stragula. Age, cur tibi præcipue,
K 4 quod

quod sentio, palam non adfero? Ego potius nos monere voluisse *Pythagorain* crediderim, ut parati atque expediti semper simus, quasque in procinctu, tanquam peregre abituri. nam & in castris, cum migrandum est, omnia convoluta habere, & colligata, convasataque solemus. Verum tamen hæc ad animum transferamus, ac si ab hac mortalitate sit migrandum, ne nos imparatos mors offendat. Quid si nos moneat, cum non firmam hic & stabilem mansionem habeamus, & varii plerumque casus immineant atque impendant, ut parati semper simus, quocunque locorum peregrinandum sit, sedesque mutandæ: nosque in nobis ipsis omnia nostra posita habere debere, omnesque fortunæ casus longe virtute inferiores esse ducere: & demum tales nos esse, quales erant illi, qui sua secum bona omnia in patriæ direptione ferre adseverabant? (duos quippe philosophos idem dixisse comperimus.) quod quidem tu symbolum à parente puer, maximo ac rarissimo exemplo, perdiscere potuisti.

In via ne ligna seces.

IN via ne ligna scindito: quod sic Græce habet, *ἐν τῇ ὁδῷ μὴ ἀρξεν ξύλα*, ut legitur apud *Olympiodorum*. Hoc vero *Pythagorici* monentur, eodem autore, ne vitam nimis curis discrucient, ac inanibus cogitationibus agitent. Via enim, vitæ humanæ cursum; & lignum, fortem animum, etiam in sacris literis significare videmus. *Rheulin* tamen ait, nos moneri, ne publica, & quæ sunt universitatis turbare velimus.

Injussu imperatoris ex præsidio non decedendum.

Absque Imperatoris mandato, ex custodia non recedendum. Quod Græce sic effertur, *ἀντὶ τοῦ πρεσβύτου*

μαλ' ὅτ' αὐτοκράτορ ὁκ τ' φρεσὶς μὴ ἀναχωρεῖν.
 Quod suis ita verbis in *Catone M. Tullius* : Injussu, in-
 quit, Imperatoris de statione & præsidio ne decedas.
 Hoc vero symbolo *Pythagoras* auditores monere vole-
 bat, eos non debere sponte ex hac vita migrare. per
 Imperatorem enim, Deum immortalem, moderantem
 omnia, atque regentem : per stationem & præsidium,
 vitam qua vivimus, intelligere volebat. Atque ita
 quidem *Cicero* exponit, qui & in libris de Republ. in
 hunc prope modum loquitur : Quare (ait) retinendus
 est animus in custodia corporis, nec injussu ejus, à quo
 ille est nobis datus, ex hominum vita migrandum est,
 ne munus adsignatum à Deo defugisse videamini. Atq;
 hæc ille quidem totidem verbis. Hanc eandem sen-
 tentiam, sed paucioribus verbis, eundem significasse
Pythagoram, ostendit *Olympiodorus*. ait enim eum præ-
 cepisse, quempiam seipsum non educere debere : hoc
 est, ut ille refert, μὴ ἐξάγειν ἑαυτὸν. Eadem & *Plato*
 ipse, & qui ab eo sunt philosophi. Sunt & his similia,
 quæ nobis sunt lege divina præcepta. Eadem & *He-*
bræi. Unde elegans illa oratio apud *Egesippum* de *Jo-*
sepho Matthathæ, quem in lacum conclusum à *Roma-*
nis militibus, comites hortabantur, ut sibi manus in-
 ferret potius, quam in hostium manus veniret. quam
 orationem idem ipse *Josephus* in sua historia copiose est
 exsecutus.

Elixum ne asses.

Quod elixū est, ne adsato : quod forte sic Græce, ἐφ' ὅν
 μὴ ὀπταίν. *Iamblichus* autem fere sic exponit : Be-
 nignitatem ac mansuetudinem ad iracundiam non in-
 ducendam. Mitia enim, elixa esse dicuntur : Asa vero
 & tosta, ignitia & iracunda. Sunt & qui hoc desum-
 ptum existiment à *Persarum* Magis, apud quos, ut jam
 diximus, *Pythagoras* aliquamdiu est diversatus, & insti-
 tutus.

Gladium

Gladium acutum avertē.

Gladium acutum avertito: quod Græce legitur, ὁξεί-
αν μάχαιραν ἀποσπείρειν. Quod symbolum ex re po-
tius, quam ex verbo interpretatus est *Marsilius*, Actu-
tum omne abs te dimove. *Rheucelin*, Gladium acutum
declines. Sic vero fere ab omnibus exponitur: ab his
qui periculum adferunt, vel adferre possunt, abstineto,
cavetoque; & quæ nocitura tibi vides, avertito. Qua ra-
tione & *Moses* gladium flammeum dixit & versatilem,
qui lignum vitæ custodiat: id est, divinam ultionem,
ut ante meminimus. Quidam & gladium, malam lin-
guam interpretantur: quo modo & illud *Jobi* exponunt,
De gladio oris liberabit: quæ & alibi gladius anceps
dicitur.

Quæ ceciderint, ne colligito.

Quæ ceciderint, ne tollito: quod sic Græce legitur,
τὰ πόνοντα μὴ ἀναρπῆσαι. *Diogenes Laertius* hoc
quoque inter symbola connumerat, idque interpreta-
tur à *Pythagora* imperatum, ut modeste ac decenter nos
esse doceret, & moderate vesci. adducitque *Aristopha-
nem* poetam in heroicis, qui ea quæ de mensa caderent,
heroum esse dixerit. Observatur & hodie à plerisque
symbolum, ut quod semel è mensa ceciderit, nec ipsi
edant, nec colligi patiantur: id quod ab hoc *Pythago-
ricorum* more effluxisse videri potest. Quem tamen mo-
rem si ad animam & animi cibum convertamus, non
superstitiosum videri poterit. Hujus & *Suidas* symbo-
li meminit, illudque sic protulit, τὰ πόνοντα ἀπὸ τῆς
τεγνίης μὴ ἀναρπῆσαι, & eadem ferme quæ *Dio-
genes* adfert. Sunt & qui sic efferunt, μὴ γεύεσθαι ἀπὸ
αὐτῶν τῆς τεγνίης καὶ πίση: hoc est, Ne gustare
quæcun-

quæcunque in mensa deciderint. Porro *Rheulin* sic ipse symbolum interpretatur, Quæ deciderint, inquit, ne tollito; hoc est, non decere quæquam suarum rerum ardentiorē esse amatorem.

Non coacervanda ligna cupressina.

Ligna cupressina ne coacervato: quod sic Græce dicas, *κυπαρίσσινα τὰ ξύλα μὴ συσπρέμειν*. Vel ut *Hermippus* legit apud *Laertium*, *ἀπὸ τοῦ καὶ κοροῦ κυπαρίσσινης*. A paucis quidem hoc inter symbola connumerari vidi. id tamen quoniam nos comperimus, hic ideo adscripsimus. Videtur vero *Pythagoras*, vel quisquis adscripsit, nos admonere, ne ex sacris rebus, & Deo divisq; consecratis, nobis opes deliciasque comparemus: neve eas in nostros & proprios usus convertamus. Nam & ex cupressō, inquit *Iamblichus*, & repetit *Hermippus*, *Jovis* sceptrum conficitur. Sacra quoque à prophanis indigne usurpata, & male parta simul & alia prophana destruere ac dissipare, & vulgo creditum, & jam pene persuasum. Sed & id considerandum, ne fortassis symboli autor nos monitos esse velit, ne de sepultura ac funere nimis solliciti anxique simus. Cupressus enim, ut nosti, Diti sacra est, & funeribus indicandis veterē instituto, ante ædium fores affigi solita fuit.

Imparia superis, paria inferis sacrificato.

Plutarchus & hoc *Pythagoricum* ænigma esse ait: Cœlestibus imparia sacrificato, inferis vero paria. hoc est, *τοῖς μὲν θεοῖς ἀρίστα δύνειν, ἀρτία δὲ τοῖς χθονίοις*. Quod cum *Plutarchus* non explicet, *Erasmus* ipse adfert, quod idem *Plutarchus* in *Quæstionibus* ait, primum videlicet mensem deis cœlestibus habitum sacrum,

crum, secundum vero deis inferis, in quo & lustrationibus quibusdam uti mos erat, & mortuis parentabant. Quin etiam totius mensis tres dies principes & autores esse voluerunt: & reliqua quæ ille docte adfert. Porro apud *Virgilium* notant eruditi de pari & impari numero multa, quæ ad hunc locum faciunt. Lege *Macrobium* & *Servium*, & quæ supra de ternario diximus, & quæ infra dicemus.

Ex imputatis vitibus ne deis libes.

NE ex imputatis vitibus deis libato. Sic vero Græce habetur, *μη πένδεν θεοῖς ἐξ ἀμπελῶν ἀτμήτων*. Docet hoc symbolo philosophus, ut actiones nostras Deo immortali purgatas offeramus: quando illi nihil est gratum, quod non purum sit, & expurgatum. *Hebræorum* quoque maximus & philosophus & rex *Solomon*, vineam seu vitem hominis stulti, vitam intelligit, quæ sine doctrina est & bonis operibus. Verum hoc quod de vite imputata dicimus, non *Pythagora* tantummodo præceptum fuit, verum & antiquorum legibus cautum. Cujus rei meminit *Plinius*. *Maurus* vero *Servius* in sacris dici ait, ut is furore corripiatur, qui de vino sacrificaverit, quod de vitibus esset imputatis. *Romani* etiam, ut *Plutarchus* scribit, *Jovis* sacerdotem sub vitem ingredi noluerunt, quod cum scilicet ebrium fieri non deceret. Eundem & hederam attingere religio fuit, quod hederam spiritum quendam habere existimabant, quo hominum mentes in furorem agantur. *Plutarchus* idem in *Numa* putavit, regis fuisse institutum, non *Pythagora*, & hoc quod statim subjungemus. Sed de his jam satis: quare jam cetera.

Non sine farina sacrificandum.

NE sine farina sacrificato. Præcipiebat *Pythagoras*, suos discipulos *μὴ θύειν ἄτερ ἀλφίτων*, hoc est, non sine farina sacrificare : hoc est, ut mundi ipsi, & mente candida, & expurgata conscientia, & quod dicunt nostri, probe expiata, Deo sacrificemus. Unde & gentes mola, quæ ex farina & sale conficiebatur, victimarum capita, antequam mactarent, inspergere solebant. Non me præterit hoc loco, *Pite*, quæ a Græcis *ἀλφίτα* dicuntur, à nostris nequentius polentam verti solere, quod in medicæ facultatis scriptoribus facillime conspeximus, *Dioscoride*, *G. Ieno*, *Paulo* : quod, nec inconcinne forte hoc loco, volui tamen ego eos sequi, qui ante me symbolum exposuere, quos inter *Erasmus*, qui hoc ipsum anigma ad morem mansuetudinem pertinere existimat. Sedenim & *Hebræi* eadem, ut puto, causa, sua pleraque sacrificia, farina & oleo conspersa, Deo Opt. Max. offerre consueverant, ut est apud *Mosen*, *Philonem*, & *Josephum*. Apud *Romanos* tamen, ut est autor *Plutarchus*, flammæ diali nefas erat farinam attingere, quod ea cibus sit imperfectus & indigestus, neque enim farina semen est amplius, nec per se cibi usum præstat. Porro & illud considerandum, *Pythagoram* panem & vinum purum in sacris adhibuisse, quæ rex *Salem* multo ante Deo obtulisse in sacra historia legitur, & nos multo ac longe sanctiore sacramento quotidie offerre consuevimus.

Nudis pedibus sacrificandum.

Nudis pedibus rem divinam facito, & adorato. Et quoniam à nemine adhuc quod sciam, hoc symbolum explanatum reperi; ideo ne inenarratum tibi mitte-

mitterem, nonnulla hoc in loco collegi, ut illud saltem ipse quoquo modo aperirem. *Pythagoras* igitur & hoc ab *Hebræis* sumplisse videri potest, apud quos morem fuisse accepimus, sacra & sancta non ingredi loca, nisi nudis pedibus. *Mosi* certe Deus Max. præcepit, ut calceamentum solveret, quod in quo staret loco, terra sancta esset. Post *Mosen* quoque; *Jesu Naves* filio idem est imperatum. Scribit & *Flavius Josephus*, *Berenicen* regis *Agrippæ* sororem, cum *Hierosolymam* profecta esset voti gratia, rem sacram facturam idem fecisse, atque (ut ipse ait) ita nudipedem ante *Flori* præsidis tribunal stetisse. Hinc illa quoque D. *Leonis* in quodam de jejunio sermone, exclamatio de *Hebræorum* jejunio, loquentis: Habeant illi nudipedalia sua, & in tristitia vultuum ostendant otiosa jejunia. Nunc quoque; *Mauri* & *Sarraceni*, ejusmodique hominum genus, templa in quibus sacra facturi sunt, non ingrediuntur, nisi calceis depositis. Ergo *Pythagoram* monuisse puto, ut intersacrificandum, mundi, & mundanis relictis curis, & à scelerum inquinamentis expiati, rei divinæ operam darent. nam & lavare pedes mystice, expurgare mentem dicimus: qua de re & Christiani nostri theologi, dum mandatum Domini de pedum lotione exponunt, & simul illud, Excutiendos pulveres de pedibus. *Euthymius* quoque pedes pro cogitationibus, in *Psalmo* 72. exponit; Per pedes (inquit) cogitationes intelligit, veluti quæ animæ nostræ religionem pedum instar regunt, ac sustinent. Licet *Cassiodorus* arbitrium mentis eo loci interpreteatur, cogitationes tamen & ipse *Psalmo* 120. pedes exponit. Sed longior sum, si ejusmodi multa tibi adferre velim. Cæterum apud scriptores proditum est, *Lacedæmonios* juxta *Pythagoræ* hoc institutum nudis pedibus adorare, & rem sacram facere solitos: quod nihil mirum. Nam, *Josepho* teste, *Lacedæmonii* *Hebræos* socios

focios habuere, & ab ipsis ut alia multa, & hoc suscipere potuerunt. Porro Christianis nobis ex cæremoniæ ritu, & Pontificum institutis prohibitum est, sacram Eucharistiam nudis pedibus conficere: & *Paulus* monet, calceatos nos pedes habere debere in præparationem Evangelii. Idem repetit *D. Cyprianus*: Ut serpens, inquit, à nobis calcatus obteratur, neve armatos pedes possit mordere. Sedenim & per pedes humanitatem significari ii volunt, qui Evangelium illud exponunt, quod est de pedum osculo meretricis, & unguenti infusione. *D. Augustinus* per pedes, humanos affectus intelligit. At vero *Gregorius*, dum illud interpretatur, Calceamenta habebitis in pedibus: Calceamenta, inquit, in pedibus habere, est mortuorum vitam conspiciere, & nostra vestigia à peccati vulnere custodire. Sed de his plus jam satis.

Adoraturi sedcant.

ADoraturi sedento: quod Græce sic, καθήδαι πρὸς κοινήσονται. Videtur vero *Plutarchus* hoc *Numæ* regi adscribere. Exponitur vero sic: Oportere certa vota concipere, & in his quæ optima fuerint, perseverare. Ego ab eo deductum puto, quod sedentes meliorem pacatioremque animum adsequi existimantur, (nam sedendo & quiescendo animus, teste Philosopho, melior fit;) atque ea causa quoque rectius de qua; re censere. Unde etiam iudicem, dum sententiam est pronunciaturus, pro tribunali sedere, tanquam Deo sacra sit facturus, legibus cautum est. *Erasmus* putat & alium subesse sensum: quod oporteat eos qui sacris operantur, non obiter at; velut aliud agentes, hoc facere; sed vacuos, ac totos rei divinæ intentos. Unde & *Plutarchus* tradit, quoties Pontifex auguria seu sacra aggrediebatur,

tur, præcones clamasse, Hòc age. Ea vox hortabatur, ut qui sacra adirent, reverenter & attente id facerent. Idem *Plutarchus* in Quæstionibus ait, qui deis vota fecissent, in templis manere, & quietem agere solitos, quod actiones hujus vitæ frequenter involvant hominem molestiis, hæc *Erasmus*.

Circumactus adora.

Vertigine actus adorato, vel (ut *Erasmus* ait) Adorato circumactus: quod est Græce, περιπατεῖν ἐπὶ πρὸς. *Plutarchus* & hoc *Numæ* Regi, non *Pythagoræ* adscribere videtur, qui & multa in *Numæ* cognitione digna de vertigine in sacris adfert. Putabat *Rheuchlin*, hoc symbolo prudentiam circa divinas preces indicare voluisse *Pythagoram*, ne in nos videlicet jure retorqueri posset, Nescitis quid petatis. Alii existimant, vertiginem hanc à *Pythagoræ* ea causa institutam, quod sacrificantes imitari cælum quodammodo videantur, quod continua vertigine agitur; Cælum namque gentes Deum esse putavere: vel quod ea cæli circulatione terrena averti viderentur. Idem fere ex *Agyptiorum* disciplina *Apuleius*: idem & nos Christiani in sacris mysticis facere consuevimus, sed aliam ob causam. Nam & in dextram & in sinistram diversa ratione, dum rem sacram missam facimus, circumagimur, ut ritualibus nostris libris continetur. Sed & gentes ad orientem solem, quod innuit *Apuleius*, adorabant: ita & nostri templa construi præcipiunt ad solis ortum, tametsi *Læterana* & *Vaticana* Romæ basilicæ ad occasum vergant. Similes utique aliqua ex parte ceremonias gens unaquæque & natio in Deis colendis habuisse, videtur: id quod superstitiosi quidam ex nostris, & indocti rerum, dicere piaculum autumant. At ne à proposito aberramus,

mus, apud gentes observatum legimus, ut peractis sacris, antequam populis missio fieret, id est, *λαοῖς ἀφ-
εσις*, sacerdotem sese ad dextram circumagere solitum, manumque, priore digito in erectum pollicem residente, ori admovere; demum sedere: id scilicet innuentem, deos rata sacra & preces habuisse. *Galkos* vero ad lævam se circumvertisse, proditum est. Verum hæc non nostri instituti colligere hoc tibi loco, qui alias ex *Plutarcho*, *Plauto*, *Suetonio*, *Iamblichō*, *Apuleio*, aliisque, in Adnotationibus multa complexi sumus.

Cum veneris in templum, adora, nec interea aliud facias.

A Dorato cum veneris in templum, neque quod ad victum pertineat, quicquam aut dicito, aut facito. Inter symbola & hoc connumeravit *Marsilius Ficinus*: quod tamen *Olympiodorus* ita in *Plat.* Phædone ex *Philotai* sententia profert, ἀμὲν εἰς ἱερόν, ὃ δὲ ὁμολογεῖται: hoc est, Cum templum ingrederis, non convertere oportet. Monemur vero, cum sacratam viam & religionis instituta ingressi fuerimus, nos non debere profanis curis de cætero immisceri, & divina quæ cœpi-
mus, non humana tractare. Nam & CHRISTUS discipulos ideo sine pera & sacco, hoc est absque ulla rerum terrenarum cogitatione, in Evangelii prædicationem dimisit. Deus enim cœlestis pater iis providet, qui sincere templa ingrediuntur: hoc est, religionis semitam. Alii simpliciter symbolum ipsum interpretantur, ut ipsa verba sonant. Sedenim & *Seneca* in Epistolis, ait *Pythag.* & illud dicere solitum, Alium animum fieri in-
trantibus templum, Decorumque simulachra ex vicino cernentibus, & alicujus oraculi opperientibus vocem. Quæ verba etsi simpliciter dicta videntur, monere tamen queunt, in rebus sacris hominem alium quam humanum

L

adsum-

adsumere animum debere. *Iamblichus* item illud *Pythagoræ* præceptum, seu Symbolum fuisse ait, Non esse in templo re venerea utendum, ne scilicet polluatur: quomodo & Christianis prohibitum. Non in templo quoque pariendum esse, seu magis (ut reor) concipiendum, idem volebat philosophus; ne scilicet anima, quæ divinum quiddam est, in corpus (quod mortale est) immergatur, ut idem scribit *Iamblichus*. Verum hoc idem esse cum superiore videtur.

Ex itinere, præter propositum, in templum non ingrediendum esse.

EX itinere, præter propositum, ne templum ingreditor, neve orato, etiam si prope vestibulum transeas. Si hujus symboli, quod dici solet, corticem, superficiemque verborum tantum inspexeris, irreligiosum quiddam & impium, ne leve & puerile dicam, philosophus præcipisse videtur: si vero medullam interioremque sensum intropexeris, aliud profecto significare videbis. Nam non decere rebus profanis & irreligiosis, divina & sacra commiscere, his verbis præmonet. Iter enim, vitæ communis cursum: & templum, contemplandi & adorandi rationem significare crediderim. Sunt qui symbolum utrumque sic exponunt, ut cum rem sacram facias, nil te tum aliud facere oportere: cum vero rem profanam, sacram non attingendam, nec cogitandam quidem. Quæ de re & *Plutarchus*: In profestis, inquit, diebus, & omnino in festis, per urbem sacerdotem præcones præcedebant, qui ut quiescerent, & ab operibus desisterent, jubebant. Nam ut *Pythagorici* dicunt, non præter propositum homines per transitum adorare deos immortales, illosque precari, sed continuo ex ipsa domo mente ad id paratos pergere. Ita & *Romanos* *Numa* instituit, neque audire

audire quicquam rerum divinarum, neque adspicere per
desidiam atque negligentiam, sed vacare à rebus cate-
ris oportere, mentemque sacris adhibere existimavit.
Ex his tamen symbolis quæ diximus, & quæ mox item
adferemus, pleraque potius præcepta esse videntur, ic-
circo & à nonnullis non legitima putantur.

Non absque lumine de rebus divinis loquendum.

DE rebus divinis absque lumine ne loquitor. Mani-
festum puto, quid hoc loco præcipiat *Pythagoras*.
Lumen enim pro cognitione & scientia accipi videtur.
Unde *Tertullianus* *Septimius* libro contra *Marcionem*
primo: Ille, inquit, canicula *Diogenes* hominem inve-
nire cupiebat, lucernam meridie circumferens. *Marcion*
Deum, quem invenerat, extincto lumine fidei suæ a-
misit. Quo pacto & rex *David*, lucernam pedibus suis
dicebat mystice verbum Dei, & lumen semitis suis. Vel
(fere quod idem est) intellige, uti legimus apud *Ar-
istibulum*, *Hebræum* ex secta Peripatetica philosophum,
lucem & lumen pro sapientia: Tota nempe lux ex sa-
pientia est, unde (ait) Peripatetici quidam *λαμπτήρ* &
αὐτὸν ἔχειν τὰς εἰς, hoc est, quod quendam fulgoris
habeat ordinem. Qui enim luminis hujus fulgorem se-
quitur, per totam vitam nullis tenebris, nulla confu-
sione perturbabitur. Repetit hæc eadem *Eusebius*. Un-
de etiam lucernas ardentes dicimus mystice, ut idem ait
Tertullianus, mentes fide accensas, & veritatis operibus
relucentes. Vel intelligamus, ut *Gregorius Nazianze-
nus* ait, *ὁὗς φωτὸς*, id est lumen intellectile: quod
cum duplex sit, cœleste per divinum afflatum, & hu-
manum per doctrinam, de cœlesti mihi potius quam
de humano intelligendum videtur. Qua ratione sit,
ut ego de divinis superque cœlestibus parce admodum

semper loquar, & si quid interdum exeat, religiosæ censuræ addictum volo.

Cum tonat, terra tangenda.

Cum tonat, terram tangito. Et hoc ab *Iamblichō* adfertur, ut videlicet memores simus mortalitatis, & nostræ originis. Etenim cum cœli porta tonat, ut ait poeta, signum est futuræ tempestatis. Ergo instantibus signis iræ cœlestis, terram tange, & te mortalem memineris. Vel sic exponas : cum tonat, hoc est, cum nobis is qui præfectus est, Rex, aut Pontifex, vel alius quispiam potestatem habens, te increpat & arguit, tu terram tange, hoc est, te subjice, humilemque præbe.

Silentium, id est echemythia servanda.

Linguam coercito, Deum imitans. Inter præcipua *Pythagoræ* præcepta fuit, & silentium & taciturnitas, quam *ἡμεῖς* ab illo appellari, à principio dixi. Præcipuum continentiae signum, ut ait *Iamblichus*, *Pythagoras* esse putabat, linguam compescere : quam & primam esse virtutem is sapiens existimavit, qui carmine sententias complexus est, quique ait, se locutum sæpe poenituisse, tacuisse nunquam. Sed quantæ commendationis & utilitatis sit silentium, & jam nos nonnihil superius, & præterea pleraque *Apuleius* in *Floridis*. & certe exstat aureus *Plutarchi* libellus de audiendo, hoc est *τῶν ἀκούειν*. Rex quoque & Propheta maximus ita canonicum illud suum incepit, Te decet silentium Deus in *Sion* : etsi 70. interpretes pro silentio hymnum transfutulerunt. Scribit & *Athenaeus* in 7. silentium rem esse divinam. *Iamblichus* quoque in libro de mysteriis ad *Porphyrum* scribens, *Aegyptios* ait Deum habuisse, quem

ἱεθών

Iethon vocabant, in quo primum esset intelligens, & intelligibile primum, quod solo silentio colebatur. *Porphyrus* etiam ipse in commentario Antri *Homerici*: De silentio *Pythagorico*, inquit, & *Aegyptiorum* sapientes, ne quis januam aut portam prateriens loqueretur, vetabant. Tunc enim silentio colendum esse Deum, qui principii rerum omnium autor est, jubebant: quin etiam in aliis januis quacunque hora, non modo meridiana, loqui nefas habebant, utpote januam rem sacram existimantes. Sedenim & *Olympiodorus Alexandrinus* ait, *Pythagoricos* per silentium arcana, hoc est ἀπόρρητα Dei significare, quem utique Deum imitari debet philosophus. qua ratione videmus, quem modo dicebam sapientem, illud cecinisse,

Proximus ille Deo est qui scit ratione tacere.

Quinimo ut silendo discerent discipuli, *Pythagoras* volebat, adeo ut quinquennio eorum pleriq; sermone abstinerent. Neq; tamen certum & præscriptum erat omnibus æque silendi tempus. nam aliqui triennio tantummodo tacebant, ut est apud *Origenem*; alii quinquennio; nulli tamen biennio minus, ut ait *Gellius*. Alio enim alius vel plus, vel minus, ut illius ferebat ingenium & natura, silere jubebatur: quod qui, ut præceptum sibi fuisset, servasset, ei mox abdita & philosophiæ mysteria communicabantur, jamque ad adspectum philosophi admittebatur. Sunt qui symbolum istud ad sacrificandi consuetudinem pertinere existiment, in qua linguis animisq; favere jubemur. Unde est & mysterium, ut quidam existimant, nuncupatum, *παρὰ τὸ μῦθον τὸ σῆμα*. Qua de re plura in syntagmate de Sacrificiis.

De Deo, rebusque divinis, nihil tam mirabile dicitur, quod non credere debeat.

CAchinno abstineto: sic à *Marfilio*, Rifu effuso abstinence. Super hæc duo *Pythag.* præcepta veri⁹ quæ symbola,

bola, nihil amplius adfero. Sunt enim per se nota. Sed quare utrumque præceperit, cum nimis longa futura esset narratio, prætermitto. hoc enim à philosophis, illud à theologis commode & copiose disputatum est.

Non inspectandum ad lucernam speculum.

NE ad lucernam speculum spectato. Et hoc inter symbola connumeratur. Videri quidem & hoc leve & superstitiosum posset, si simpliciter intelligas. Sed cum *Pythagoras* hominem se recte nosse, monere velit; Ne speculum, inquit, ad lucernam intueri, ac si dicat, non ad alienam & mentitam lucem & scientiam, sed ad solarem & divinam, & propterea conspicuam, quæ omnibus patet & lucet, nec pro veris falsa ostendit. Quæ de re & adhuc hodie est apud nonnullos in consuetudine, ne se ad lucernæ lumen in speculo intueantur. Tritum etiam vulgi sermone, formam & gemmas aestimare ad lucernam vetamur: quando ad ejus lucem facillime hallucinamur, & decipimur, neque ad eam omnes latentes mendæ apparent; quin interdum pulchriora, quam re ipsa sint, esse videntur.

Non propter opes ducenda est uxor.

AUrum habenti ne in filiorum generatione adheris. Videtur vero hoc significasse *Pythagoras*, non divitias & opes homines respicere debere, cum liberis & soboli sunt operam daturi. Atque ita symbolum protulit, ut viris & foeminis præceptum esse videatur. Auditores enim cum mares tum foeminas habuit *Pythagoras*, ut nostro quoque tempore utriusque sexus sunt cœnobitæ. At vero *Iamblichus Pythagoram* ait dicere solitum, liberos procreandos esse ea in primis de causa,
ut

ut post nos, qui Deos colant, relinquamus. Tametsi hoc ad perpetuitatem potius philosophum alii dixisse adfuerent. Sunt vero & alii, qui aurum interpretantur fluxam & momentaneam hujus mundi gloriam: quo modo in sacris, calix aureus *Babylon* dicitur, & aurea ab *Aegyptiis Venus*: atque iccirco symbolum sic interpretantur, ut non ad inanem mundi gloriam & speciem respiciendum dicant, in procreandis & comparandis liberis. Etsi non me præterit, & aurum aliis sensibus accipi solere in rebus mysticis.

Unum duo.

Symbolum & hoc *Pythagoricum* esse legimus, hoc est, *ἐν δύο*. *Rheuchlinus* symbolum hoc ait de rerum principiis commodissimum, (quid enim citius occurrit res singulas intuentibus, quam unum & duo?) cum causas & originem universorum scrutari voluerimus. Legimus præterea, *Zaretam Pythagoræ* præceptorem unum duo per nomina propagationis pronunciare consuevisse: unum, id est *ἕνα*, patrem appellando; & duo, matrem, *Plutarchi* testimonio. Quin etiam prisce illi *Ζῆνα*, id est *Jovem*, unum: & *Ἥγη*, id est *Junonem*, duo vocabant: quod & *Phornutus* observavit. Symbolum igitur, Unum duo, ad naturæ principia: sed quod sequitur, ad trinitatem omnino pertinebit.

Inter cætera colendam esse perfectissimam trinitatem.

Honora inprimis figuram ac pretium denariorum trium. Est hoc vel symbolum, vel ænigma, vel utrumque, si non verius neutrum, quod unus *Marsilius Ficinus* inter *Pythagoræ* symbola retulit: quod nusquam adhuc apud alium, quantum ipse meminerim, le-

gl. accurate licet & multo studio, unde ille transtulerit, perquisierim, nusquam equidem vel ipse inveni, vel ab amicis discere potui. Quamobrem nondum (ut ingenue fatear) plane constitutum habeo, quid hoc ipsum (qualecunque sit) sani nobis adferat : atque ideo nihil etiam exploratum habeo, quod tibi proteram. Aliquis fortasse posthac me magis *Lynceus*, *Argus*ve fuerit, qui quod ipse non viderim, interius ipse perspiciat. Commenta igitur hic tibi varia, non expositiones adferam. Atque id imprimis: posset forte philosophus id monere, ut non multo pretio statuas ac imagines, quas colamus, comparemus: *Hebræos* fere imitatus, qui nullas admittunt, ut denariorum trium dixerit, prominimo. Vel intelligas, quod minus aliquibus fortassis displicere possit, imagines quidem & aras, & pretium trium denariorum, hoc est, ipsius divinitatis: ut cultum ac mysterium præcipere videatur, quod in sanctissima Trinitate consistit. Ut enim *Numenius* & *Porphyrius*, hostis licet noster, ostendunt, antiqui philosophi, imprimisq; *Pythagorici*, trinitatem comprobarunt, ut *Arist.* docet, & *Auson.* innuit: ut nunc *Platon.* & *Plotin.* mittā, qui eandem ipsam fatentur, qua de re nostri quoque Christiani cum *Latini* tū *Græci* ex gentium autoribus plura collegerunt, ut *Eusebius* & *Cyrillus*, & alii. Verum & nos superius ostendimus, ne à proposita re discedamus, ternarium numerum in sacris *Pythagoram* habuisse. Quod autem denariorum trium ait, id etiam subinnuere potest, de denarii numeri perfectione, quem & perfectum, numerorumq; finem, cum *Pythagoras* ipse, tum *Plato* prodiderunt: id quod etiam *Vitruvius* credidit, & *Aristoteles* tertio *Physicæ* acroasæ libro, omnes scilicet homines, tam barbaros quam *Græcos* priscam servasse consuetudinem, ad decem usque numerandi. *Cassiodorus* quoque ad *Boetium*: Denarius, inquit,

quit, numerus more cœli in se revolvitur, & nunquam deficiens invenitur. At eo plura etiam *Theon Smyrneus* ex *Philolao* & *Archyta Pythagoricis*, in libro de *Platonicis* mathematicis. Porro denarium numerum ea ratione *Séneca* Græci vocant, quasi *δέκαδα*, quod omnem in se numerum recipiat : quem & *Pythagoræi* mundum nuncupant, quod eo numero sit compositus ; decem enim sphaëris constat. Sed & eo veteres justitiam & fidem significabant, nam & in eis sancendis dextras jungebant, sic digitis denarium numerum representantes. Sed & *Libani Philon* : Denarius, inquit, numerorum est infinitatis terminus, circa quem, ceu metam, volvuntur & reflectuntur numeri : à cujus quidem numeri perfectione, ac divinitate quadam, decem continet cœlum orbes, decem sunt divina præcepta, decima quoque dies dicata; hinc & denarius nummus, ad quem cæteri referuntur. Sed amplius & nostri decima quæque majora scripserunt; ut decumana porta, decumana ova, decumani fluctus, & cætera. Quinimo & pro vitæ præmio mystice intelligitur. Unde illud *D. Cypriani* ex Dominica sententia deductum : Adhuc vero, inquit, cum singuli ad denarium vocantur, quid est quod à Deo æqualiter distribuitur, humana interpretatione minuatur? Quid vero etiam si inde absolutissimam perfectissimamque trinitatem intelligere velimus, ut scilicet in primis & ante omnia honoremus & colamus imaginem, imaginem inquam quæ incorporea est, aram propter sacrificia, ac pretium trium denariorum, quod æstimari non potest? quod à Christiana pietate haud multum abhorrebit. Sedenim & *D. Gregorius Nazianzenus* in sua quadam oratione, trigessimum numerum à *Pythagoricis* cultum, & inter sacros relatum prodidit: quem numerum ab *Hebræis Pythagoras* potuit facillime sumpsisse, apud quos longe ante prædictum erat de 30. denario-

denariorum pretio. Qua ratione si trium denariorum trigefimum ipsam numerum intellexeris; trini denarii & maximi sacramenti ænigma *Pythagoricum* solves: quo etiam quasi per transfennam quandam Dominum Servatorem possimus intelligere, etiam à gentibus quoquo modo prænunciatum, ut à *Sibyllis* quoque, 30. denariis à proditore discipulo proditum iri debere. Sed quod de trinitate attuli, plane à *Cælio Calcagnino*, viro eruditissimo, probatur, qui ad me scribens hac de re, ita ait: Monemur, inquit, hæc venerari, ut una postmodum pictate animus imbuatur. Sic nec Dei imago in annulo sculpebatur, neque *Socrates* per canem, neque *Zeno* per capparin pejerabat. Pretium autem denariorum trium pertinebat, puto, ad mysterium *τῆς τριᾶδος*. Hæc quidem *Cælius*. Verum jam nos ad reliqua.

Non oleo est sedes abstergenda.

ΣΕδὲμ ὀλεο νε ἀβστεργίτο. sic vero Græce enunciatur, *ἐλαίῳ εἰς θρόνον μὴ ὀμβάζοντα*. Quod symbolum sua sententia sic *Erasmus* exposuit, Non esse abutendum rebus optimis & pretiosis, ad ea quibus neque dignæ neque utiles videntur esse. Sed viderint alii quantum conveniat *Erasmi* expositio. *Athenclius* vero ita nos moneri ait, ut amicorum omnia ita curemus, atque propria: neque blandis verbis & sermonum fuco placeamus, sed veri studio. Sedes enim amicitiae veritas est, non adulatio. Propter quod ait, Oleo sedem ne abstergas. Quid vero si nos ita interpretemur, ut *θρόνον* pro throno & cathedra, ut Latini sedem & sellam pro solio & tribunali, id est, pro imperio & magistratu accipere solemus; & ut ait *M. Cicero*, de sublimi loco; Oleum autem pro adfentatione & blanditiis, palpoque ac fictis sermo-

sermonibus, id quod etiam in sacris libris invenimus? & perinde etiam ita facili interpretes exponere consueverunt, ut illud præcipue, ἔλαιον ἀμύτωλῶς μὴ λιπανέτω ἢ κεφαλὴν μου, Oleum, inquit, peccatoris non pinguefaciet caput meum: quod certe Oleum peccatoris, 70. Græce vertere: in *Heoræo* aliter habet; pro eo enim posita est dictio polysema, varia denotans. nam *Hieronymus*, oleum amaritudinis, alii oleum capitis, alii oleum præcipuum, alii etiam unguentum, utcunque, id exponi solet pro palpo, atque ficto sermone: tametsi & alio loco, hoc est 2 *sal.* 22. oleum in bonam partem sumatur, ἐλίπανας ἐν ἐλαίῳ ἢ κεφαλὴν μου. quod & oleum exultationis alio loco vocavit, quod & sentit *Euthymius*. Verum à priori quidem sensu factum est illud forte proverbium, Oleum ore ferre: quod de adsentatoribus & blandientibus dictum mihi potius videtur, quam (quod putavit *Domitius*) de iis qui loqui non possunt. Et propterea illud etiam *Martialis*, oleum ferre in auricula, videtur dici de eo qui adsentatoribus & adulantibus aures patefaciebat. quod mihi falsum magis videtur, quam quod alios ipse loqui non sineret. Non me fugit, quid super hoc dicat in suis Proverbiis *Erasmus*, de supina aure, & sublimi: quod potius ab animalibus sumptum est, in quibus iræ indicium aurium arrectio, id quod & Physici scribunt: & ita illud melius intelligitur ἀν' ὧς ἔχω, hoc est, in sublime habens aures. Sed ad oleum nos potius redeamus. Vide nunc rogo, *Pice*, quam multi reges hoc tempore, & principes, ne & pontifices majores dicam, & minores, libenter oleum auribus ferant: quin adsentatoribus, & adulantibus, non sedes tantum perfundendas oleo, sed & caput & aures ipsas, patulas sponte offerunt opplendas, & nullos magis admittunt ad contubernia & consuetudines, & si diis placet, ad arcana etiam tractanda. Verum tu, *Pice*,
quæ

que hoc libello interdum spargimus, perinde habeas velim, ac ipsi scribimus, non scilicet ut me quenquam unum insectari putes : & simul, ut in hoc ætatis lubrico, cavere & ipse incipias, ne & tibi sedes oleo abstergatur.

Adoranda est Echo, cum flant venti.

FLantibus ventis Echo adora. Nec hoc ænigma ab antiquorum ullo, nostrorumve temporum, interpretatum comperi : quinimo, nec inter symbola connumeratum, præterquam ab uno *Marsilio Ficino*, quod unde ille acceperit, non inveni, accuratius licet plures ejus rei gratia autores evolverim, atque ideo etiam ego temere nihil adserendum duxi. Difficillimum vero est. Existimarim quidem hoc discipulos monere voluisse philosophum, ut cum seditionibus ac tumultibus rixantes inter se cives viderent, ipsi in tuto sese reciperent, procul videlicet à litibus & tumultibus, quos per ventos flantes intelligit : & ad ea loca conminerarent, quæ septa atque munita videantur, ubi minus venti perflare queant. Vocem etenim in ejusmodi locis respondere & reciprocari, non à philosophis solum & poetis, sed & experientia ipsa conspiciamus. Quare (ut puto) ideo est confictum, ut Echo ænea coleretur in eo loco, quo *Dodonides* responsa dabant, sic ea ferme de re scribente *Philostrato* lib. 1. Iconum : Æreaque eo loci colitur Echo, quam ori manum apponere vides, & cætera. Ita quidem symbolum interpreteris, ut non ad corporis tantum affectiones, sed ad animi quoque tranquillitatem securitatemque referamus. Sane *Cælius* noster *Calcagninus*, vir eruditissimus, Græco illi versiculo *Pythagoram* alludere voluisse existimabat, qui est, *καὶ ὡς λατρεύειν, μὴ δ' ἀντιπνέειν ἀνέμοισι*, hoc est, Oc-

cassioni

caſioni & tempori ſerviendum, neque ventis reſlandum. Porro cum nuper noſtri *Eugubini Steuchi* libros de Perenni philoſophia legeremus, eum propemodum ita ſcribentem invenimus, ubi de dæmonibus agit lib. 8. cap. 22. Fuit, inquit, alia magis recondita, & non minus perſpicua ratio, cur aer datus ſit dæmonibus pro domicilio. Sed nunc conſtet dæmonas, ait, eſſe aërios. Idem perhibet, incorruptibiles æternaſque animas habere aërem. Ad hanc rationem videtur *Pythagoras* locutus, cum præcipit, Venti ſtantis ſonitum venerare, quod explicans *Iamblichus*, ἀνιτλεῖ) ῥῶς δὲ τῶν θεῶν ἐσιῶν καὶ συνάμαρον ἢ ὁμοιότητα ἀπαπᾶν. Innuit, inquit, oportere divinarum ſubſtantiarum ac poteſtatum amare ſimilitudinem. Divinas ergo ſubſtantias, quibus aërem ſimilem dedit, fortaſſe dæmonas intellexit. Haſtenus *Steuchus*. Ex quibus videmus illum hoc ſymbolo ἦχον, ſonitum, non *Echo* nympham, ut *Maiſilius*, interpretatum eſſe.

Non comedendum ex curru.

EX curru ne comedito : quod eſt Græce, μὴ ἐδίην ἀπὸ δίφρου. *Plutarchus*, vir longe doctiſſimus, unus hoc inter ſymbola, quod memini, commemorat: nec tamen exponit. An vero forte hoc innuit philoſophus, quiete manducandum? quod qui in curru manducat, cum aſſidue agitur, parum illi cibus prodeſſe videtur. An illud fortaſſe verius; non luxui ac deſidæ dandam eſſe operam, cum negotii gerendi tempus iſtat? Et ſi ad animum retuleris, qui humani vehiculi, hoc eſt, corporis auriga eſt, non ſane vana fuerit expoſitio: quæ de re & *Platonici* multa, & *Philon Hebræus* cum alibi, tum in libro de Agricultura.

Dextrum

*Dextrum pedem prius induendum, sinistrum vero
prius lavandum.*

IN calceum dextrum primum pedem, in lavacrum
vero sinistrum, at *Politianus* sic enunciat: Dextrum
(ait) pedem priorem calceato, sinistram p. io. em la-
vato. Sedenim *Iacoblicus* prius symboli membrum
recitat sic, Oportere dextrum prius pedem induere.
Verum enimvero *Suidas* ex *Aristophane* hexametrum
carmen adducit: *δεξιὸν ποὺς ὑπὸ δ' ἄρ' αὖτε
ἀριστερόν πορ.* Hoc est, in calceum dextrum, lavumq; im-
pone lavacio. Est enim *Pedoniption*, vas in quo pedes
ablui soleamus, quam fortasse pelvim recte Latine di-
cas: ut & utriusque dictionis ostendit etymologia. Sym-
bolum vero augurali videtur convenire disciplina, ut
ejus periti prodidere, & historię probant: ut quę de
Augusto traditur. Sed hujusmodi omne genus à nostris
ridetur. quo fit, ut magis mirum videatur, adhuc ple-
rosque superesse, qui supersticiosa isthęc observent; &
quidem religiose, publicatis etiam voluminibus. Ve-
rum hac omnia *F. Petrarca* à *Pythagora* orta esse,
quodam suo libello existimavit, quę longe ante ipsum
Pythagoram ex vetustissimis scriptoribus liquido cogno-
scimus; *Homero*, *Hesiodo*, poetis, & sacris *Judeorum*
libris. Sed nos, quam ista, illud nunc potius agamus.
Hoc certe symbolo moneri possumus, ut ad bona opera,
& civiles actiones, quę ad calceatos pedes referuntur,
incitemur. ad mollia vero, & luxui pertinentia, quę
balneis & lavacris significantur, sinistram pedem pro-
ferre: hoc est, ad ea pigriores negligentioresque esse
debere. Nam & eadem ratione calida lavacia *Homerus*
in *Odyssęa* vituperat: & *Artemidorus* ostendit, Balnea
antiquis minus in usu fuisse: & suo tamen tempore,
hoc

hoc est *Adriani & Antonini*, & ante & post cibum frequentissima, quod & ex medicina scriptoribus est notissimum. Ad luxum enim & molliciem inventa videntur. *Suidas* vero carmen quod diximus, non ut symptomum, sed proverbium exponit : in eos, inquit, dicitur, qui apte & commode negotiis utuntur, atque ad ea se preparant. At *Caelius* noster libro primo Epistoliarum questionum, ita explicat; nos moneri, ut exornemus & excolamus, si qua sunt in nobis honestamenta à natura tributa : & si qua vitia inoluta sunt, procurandum, ut ea quoque diligenter eluamus. Sane pedes in mysticis diversa significare videmus. Aliquando enim vitæ nostræ cursum : ut illud, Dirige pedes meos. Id quod pluribus ostendit *Cyrillus* in 9, contra *Julianum Cæsarem*. Aliquando cogitationes, ut *Euthymus*, & *Cassiodorus*. Aliquando conscientiam : quo modo illud exponitur, E pedibus excutiendos pulveres. Interdum etiam præsentiam : ut his verbis docet *Theodorus*, πόδα γὰρ τῆς παρουσίας ἐκάλειν, cum exponeret illud, Et benedixit Dominus ante pedes meos : qui sane apud *Hebræos* frequens est loquendi modus. Per pedes quoque *Ægyptii* diversa significabant, ut est apud *Horum*, quæ nihil ad nos. Pleraque alia de pedibus hujusmodi supra attulimus in symbolo, Nudis pedibus sacrificandum.

Per dexteram in templa ingrediendum, per sinistram egrediendum.

Libuit & hic adscribere, quod prodit *Iamblichus Pythagoram* quoque præcepisse : In templa, inquit, per dextram partem ingreditor : per sinistram exito. Et hoc augurali disciplinæ convenire videtur ea, quam supra diximus, ratione. *Iamblichus* tamen ait, dextram, quod sit imparis numeri, qui Deorum est immortalium :
sinistram

sinistram autem paris, qui mortalibus convenit. Quam rem & alii, ut *Aur. Macrobius*, prodidere: nostri vero in vertiginibus, quibus in sacris utimur, quarum ante meminimus, à dextra in sinistram, & à sinistra in dextram redeundo, idem propemodum significari tradunt.

Ab animalibus abstinendum.

AB animalibus abstineto: quod sic Græce dicas, ζῶον ἀπέχεσθαι. *Seneca* quidem ad *Lucilium* quadam epistola, symbolum exposuisse videtur, cum ait: At *Pythagoras* omnium inter omnia cognationem esse dicebat, & aliorum commercium in alias atq; alias formas transeuntium. Nulla (si illi credas) anima interit, nec cessat quidem, nisi tempore exiguo, dum in aliud corpus transfunditur. Quo certe modo & *Ovidius*, alique intellexerunt. Sed & de abstinentia ab animatis, & philosophus *Porphyrus* intellexit, peculiari hac de re libro composito, ἐπὶ ἀποχῆς ἐμψύχων. *Plutarchus* in eo, πῶς ἐν πρὶν ἔσθ' ἐχθρὰ ὠφέλοισι, eorum ac mansuetorum animantium mortem solummodo interdixit. Abstinuisset vero ab animalibus, plerique ea ratione factum arbitrantur, ne ad sanguinem fundendum propiores essent homines: & simul etiam, ut cædibus invicem abstinerent. Sunt qui tradant, ideo abstinere iussisse, ut mortales ad faciliorem victum, & ad parabiliores cibos adsuefaceret, ne igne opus esset ad coquendum. Sed & *Brachmanas Indię* philosophos animalibus abstinuisset, *Megalibenes* & *Strabo* testes sunt locupletissimi. *Porphyrus* quoque in 4. de Abstinentia, & *D. Hieronymus* contra *Jovinianum*, colligunt ex diversis autoribus, alios plerosque ab carnium & animalium esu abstinuisset: quos brevitatis causa ego misissos facio. At ex scriptoribus quidam, inter quos *Athenæus*, *Pythagoræ*

goram tradunt reliquas quidem animantes aliquo modo attrigisse, moderate tamen & parce, quasdam etiam immolasse. *Lycon* quoque *falsus* in *Pythagorico*, *Pythagoram* ait mediocri uti solum alimento, nec animalibus penitus abstinuisse, ut etiam *Aristoxenus* scribit. *Apoliodorus* etiam arithmeticus, & ipsum ait Hecatomben sacrificasse, cum nescio quid invenisset de triangulo recto. Sed & *Gellius* libro quarto: *Opinio*, inquit, vetus falsa occupavit, & convaluit, *Pythagoram* philosophum non esitavisse ex animalibus. tum paulo post subdit; *Porculis* quoque minusculis & hœdis tenerioribus victitasse, *Aristoxenus* refert. Quam rem videtur cognovisse ex *Xenophilo Pythagorico*, familiari suo, & ex quibusdam aliis natu majoribus, qui ab ætate *Pythagoræ* haud multum aberant. Hæc & de animalibus *Alcxis* etiam poeta in comœdia, quæ *Pythagoræ* vita inscribitur, docet. Idem *Gellius* mox: *Plutarchus* quoque, inquit, homo in disciplinis gravi autoritate, in primo librorum quos de *Homero* composuit, *Aristotelem* philosophum scripsit eadem ipsa de *Pythagoricis* scripsisse, qui non abstinerunt edundis animalibus, nisi pauca carne quadam. Verba ipsa *Plutarchi* (quoniam res inopinata est) ut sunt à *Gaza* conversa, subscripsi: *Aristoteles* à vulva, corde, & marina urtica, atque id genus quibusdam aliis abstinere *Pythagoricos* dixit, cæterorum autem usum habuisse, hætenus. Quos quidam secuti, symbolum hoc interpretati sunt, non esse ratione sensuque humano carentibus hominibus utendum, eorumque fugiendam consuetudinem: atque ita hoc loco animalia exponunt, ea quæ bruta vulgo dicuntur, & rationis expertia. Sane quod carnes *Pythagoras* esitaverit, illud facit, quod is primus dicitur carnibus athletas aluisse, cum prius caseo molli & castis aridis alerentur, & tritico, ut *Phavorinus* scribit in *Omnimoda historia*, & *Laertius* in 8.

tamenſi alterum *Pythagoram* hoc inſtituiſſe quidam pro-
 didere. Reprehenditur etiam apud *Plut.* 8. *Symp.* quidam
Pythagoricus à *Lucio Tyrrheno*, *Modèſti Pythagorici* di-
 ſcipulo, quod in convivio ab animatis abſtinuerit, quod
 (inquit) magis philoſophi dogmatis ſequi ſcriptum,
 quam ſententiam voluerit. quo loco & alia quædam de
 ſymbolis commemorat. Sed quod revera animalibus &
 animatis *Pythagoras* abſtinuerit, præter quæ ſupra at-
 tulinius, id quoque comprobat, quod de urſa *Daunia*
 traditur. Fuit hæc urſa magnitudine & feritate horri-
 bilis, quæ cum omnia undique arva pecoraque vaſta-
 ret, hanc ad ſe *Pythagoras* vocavit, manuque blande
 permulſit, domique aliquamdiu pascit & pomis aluit;
 nec multo poſt eam affatus adjuravit, ut de cætero ani-
 malibus abſtineret. Illa abiens, in ſolitis ſylvis & mon-
 tibus diverſata, deinceps animantium nulli obſuit. Ve-
 rum nec te illud ignorare convenit, quod ſcribit *Iam-
 blichus*, non paribus præceptis uſum eſſe *Pythagoram* er-
 ga omnes diſcipulos. iis enim qui Politici, hoc eſt civi-
 les dicebantur, quædam permittebantur, quæ minime
 iis qui interiores & Sebaſtici. Atque ea cauſa puto ſym-
 bola nonnunquam varie pronunciari. Sane & *Plutar-
 chus* oſtendit, ſuo quoque tempore aliquos fuiſſe *Py-
 thagoricos*, qui inſtitutum ejus vitæ ſequerentur, cum
 aliubi, tum in *Symposiacis*, ut ſupra attigimus. Scribit
 & *Seneca*, *Sextium Romanum* philoſophum plane
Stoicum animalibus abſtinuiſſe, ſed diverſa ratione:
Diſſimilis (inquit, de *Pythagora* & *Sextio* loquens)
 utrique cauſa erat, ſed utrique magnifica. Hic ho-
 mini ſatis alimentorum citra ſanguinem eſſe crede-
 bat, & crudelitatis conſuetudinem fieri, ubi in vo-
 luptatem eſſet adducta laceratio. Adjiciebat, con-
 trahendam materiam eſſe luxuriæ. colligebat, bonæ
 valetudini contraria eſſe alimenta varia, & noſtris ali-
 ena

ena corporibus. Atque de abſtinentia ab animalibus ſatis: nunc ad reliqua.

Locus lapidibus obruendus, ubi ſanguis humanus ſparſus eſt.

UBi ſanguis humanus ſparſus cernitur, illico lapidibus obruatur. Sunt inter ſcriptores, qui & hoc inter ſymbola connumerent: idque *Pythagoram* ſignificare voluiſſe exiſtimant, diſſenſionum diſcordiarumque ac bellorum memoriã non modo non renovandam, ſed penitus, ſi fieri poſſit, abolendam. Malorum eſſe(ait ſapiens verſificator) inimicitiarum reminiſci. Idem ait & *Iamblichus*. Cujus quidem *Pythagorici* ſymboli ſententię, ſi noſtrorum temporum reges ac principes, ut præteritos mittam, parere voluiſſent, non interea, quo nos inter nos ipſo, diſcordiarum & bellorum civilium tempeſtatibus ac fluctibus agitamur, occaſionem rei bene gerendę nactus communis omnium Chriſtianorum hoſtis Turca, in noſtram perniciem & inſigne dedecus tam late imperium & tyrannidis fines propagaffet, nec magis magisque indies protendere ſtuderet. Sed quando hæc nos fruſtra in præſentia querimur, illud potius videamus, unde ſymbolum *Pythagoras* deflexerit, & quid de ſanguine myſtice tradatur. Scribit in primis *Mofes*, ſi quis in venatione vel aucupio feram, vel avem, quibus non ſit religio veſci, ceperit, fundat ſanguinem ejus, & illum terra operiat: quod ab interpretibus ita exponitur, ut moneamur, deſideria à corde excludere, & offenſam, quam ex eis contraximus, humane ſatisfaciendo abſcondere. Sane quoque prohibentur *Hebræi* comēſſe ſanguinem. Cauſam adfert *Mofes*: Sanguis, inquit, animalium pro anima, & ideo cum carnibus edi non debet. Quo loco animam *Auguſtinus*

interpretatur pro vita. Alii pro ea animæ parte, quæ vegetandi vim habet, & sentiendi. Sed & *Homerus* & *Virgilius* purpuream ideo animam vocant : quod & sensisse videtur *Empedocles*, & (si *Themistio* credimus) *Critias Socraticus*. Iidem tamen *Hebræi* sanguinem in sacrificiis adhibere solebant, quasi id innuerent, quod per ipsum Deo anima offeratur. *Pythagoras* contra, hostias sine sanguine offerebat. Nam ipse sanguinem, vindictam, & ultionem, & crudelitatem interpretabatur. At nostri sanguinem interdum mystice bonas operationes & benefacta intelligunt, ut est in illo, In terra ne sanguinem meum operias. & illud, Sanguis ejus ornavit genas meas. Verum enimvero, hic sanguis non humi obtegendus, nec lapidibus obruendus, sed ut omnibus luceat, in apertum lucemque proferendus.

Mitem arborem nec violandam, nec cædendam.

M Item plantam neque vires, neque cædas : hoc est Græcè, οὐτὸν ἢ κερὸν μήτε φθίνην, μήτε σίνεσθαι. Hac sententia, seu symbolo, philosophus monebat, innoxios innocentisque prorsus non inquietandos esse, sed sinendos. Meminit hujus *Laertius Diogenes*. Hoc idem & illo significabat, animal non violandum esse, quod homini non noceat : hoc est, ut ille Græce, μὴ ὃ φθίνην ζῶον, ὃ μὴ βλάπτει ἀνθρώπων.

Concluduntur cum à Græcis quibusdam scriptoribus, tum à D. *Hieronymo* nostro, *Pythagoræ* symbola brevibus his sententiis : δεῖ φυγαδεύειν πάντα τέθρον, καὶ ἐκκόπειν τὴν νόσον ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀπιστίαν ἀπὸ τῆς ψυχῆς, τὴν ἀσέλγειαν ἀπὸ τοῦ σώματος, τὴν ἀσιν ἀπὸ πόλεως, τὴν διαφωρίαν ἀπὸ τῆς οἰκίας, καὶ κοινὴν ἀπὸ πάντων τὸ ἀκατέρας. hoc est : Fugare oportet omni

PYTHAG. SYMBOLA. 165

omni modo & excidere morbum à corpore, ignorantiam ab anima, luxum à ventre, seditionem à civitate, discordiam à familia: in summa, ab omnibus intemperantiam. Atque hætenus *Pythagoras*: alio licet modo ab aliis referantur, & imprimis in libello de Moribus qui *Anneo Seneca* adscribitur. Ego verbum è verbo transtuli.

Hæc, mi *Pice*, habui, quæ tibi Ænigmata & Symbola & colligerem, & interpretarer. quæ si diligenter aliquando legeris, nec inutilia tibi, nec ingrata fore speramus. Cum ætate, à nobis majora indies te decet expectare: his ludicris interea animum oblectare. Vale, mi *Pice*: tibi que persuade, quod si eo cursu, quo cœpisti, ad virtutes & bonas artes contenderis, te magno patruo tuo & parenti non inferiorem fore, qui ad illas capeffendas tibi suo exemplo stimulos & calcaria addere debent.

F I N I S.

M 3

LILIUS GREGORIUS GYRALD:
ARNOLDO ARNELIO SUO,
S. P. D.

Cum tu superioribus diebus hinc Bononiam esses re-
versus, Bernard. Barbuleius Adrianus noster ef-
flagitavit cum suo, tum tuo nomine, ut aliquid ei nostrarum
ineptiarum exscribendum traderem, simulque Artemidori
Daldiani *ὁμηρογενετρίκῃ*, & Parthenii Nicaensis *ἑρμηνείῃ*
nobis tuo nomine dono attulit. Ego vero utrique ve-
strum rem gratam facere cupiens, nostra illi commentariola
in symbola Pythagoræ philosophi exscribenda tradidi:
quibus cum aliquid addere mecum cogitarem, ut videli-
cet nonnihil volumen ex alieno studio & industria crescere
videretur, nonnulla mea antiquarum rerum collectanea
in manus sumpsi. quæ cum evolverem, commodum in li-
bellum quendam incidi cui titulus est, Pythagorica præ-
cepta mystica à Plutarcho interpretata. Libellus est scitu
dignus, sed qui minime inter Plutarchi scripta Græca re-
periatur, summa sit licet à me & cura & diligentia con-
quisitus. Erat autem perscriptus manu Pandulphi Col-
lenutii Pisauensis, viri omnis antiquitatis studiosissimi.
Hunc tibi libellum, quoniam eadem pene quæ nos in ple-
risque nostrarum interpretationum brevissime exposuit, tibi
dono dare constitui, pignus ut sit perpetui mei erga te a-
moris ac benevolentiae. Vale, Germanicæ, atque adeo
Belgicæ elegantiae & eruditionis decus. Ferraria, Idi-
bus Decembris. 1543.

PYTHAGORICA PRÆCEPTA
MYSTICA A PLUTARCHO
INTERPRETATA.

Dextram cuique injiciendam non esse: id est, non conciliari omnibus oportere.

Angustum annulum non gestandum: id est, victus rationem habendam, & parsimoniam nequaquam nimis adstrictam.

Panem non frangendum: id est, amicitiam non violandam.

Sal apponendum: id est, laudandam in omni vita iustitiam, vel prudentiam, quod ea cuncta servantur.

Ignem ferro non cadendum: id est, non irritandum furcætem.

Cor non manducandum: id est, curas abigendas.

Fabis abstinendum: hoc est, à magistratibus abhorrendum.

Cibum in scapham putridam non ponendum: id est, improbis non esse committenda secreta.

Euntem non retro verti: hoc est, metu mortis cursum vitæ non perturbandum, vel viâ virtutis ingressum poenitere non debere.

Staterem & jugum non transiliendum: id est, rationem & legem non debere transgredi.

Super modio non consistendum: id est, otium fugiendum.

Quæ ceciderint, non tollenda: hoc est, antiquatas consuetudines non novandas.

Gallo albo abstinendum: id est, salutem cuiusque purissime favendam.

Stramenta semper haberi colligata: id est, succinctorum esse oportere, quo facilius tempori & naturæ pareamus.

Dei imaginem in annulo non circumferendam : id est, de divinis parce differendum.

Ollæ vestigium in cinere confundendum : hoc est, si opera voluptati data sit, curandum ne pateat.

In superfluis capillorum unguiumque segmentis non meiendum : hoc est, nec homines quidem abjectissimos floccipendendos.

Sub eodem tecto hirundines non habendas : id est, mutabiles homines in amicitia non habendos, vel alienos in locum nostrum non habendos.

Oleo sedem non commaculandam : id est, nihil agendum quod cujusquam orium perturbet.

Avēs recurvis unguibus abigendas : id est, paratos ad rapinam excludendos.

Extra publicam viam non eundum : id est, consuetudines & instituta publica servanda.

Converso ad solem vultu non clamandum : id est, contra virtutem & rationem non pugnandum.

Gladium acutum seponendum : id est, vitandam iracundiam.

S piam piscem non edendam : id est, res implicitas non recipiendas.

In limite non consistendum : id est, in ambigua sententia non commorandum.

Progredienti gregi è via cedendum : id est, multitudini non opponendum.

Mustela è transverso offensa retro cedendum : id est, homines delatores fugiendos, nam mustelam ore parere affirmant.

Arma à muliere sumministrata rejicienda : id est, non sumendos esse animos à fraude, vel effceminata aliqua consuetudine.

In tenebris absque vestitu aliquo non vadendum : id est, nudam & apertam sententiam in obscuris rebus non proferendam.

Rectum

Rectum pedem promovendum : id est, recta esse & iusta proferenda.

In poculi fundo residuum non relinquendum : id est, Artes quas coeperis, funditus exhauriendas.

Colubrum intra ædes collapsum non perimendum : hoc est, hospitem quanquam nocivum, perhumaniter tractandum.

Offensa in vestibulis obscœna verula, non egrediendum : id est, res quarum turpia sunt principia, non esse prosequendas.

Noctu in tenebris deambulanti cavendum : id est, mortalibus enitendum, ut fuisse in vita videantur.

Sole collucente ignem deferre nefas : id est, rebus claris & conspicuis rationem non adferendam.

Lapidem in fontem jacere scelus: i. e. in eum qui operam utilitati publicæ, durum aliquid injicere scelus.

Pede in limine illiso, retrocedendum : id est, quæ in ipso principio noxia sunt, non prosequenda.

Lumen post caput appensum detinere, flagitium: i. e. industriam & providentiam non in postremis habendâ.

Sinistra manu sumere cibum nefas : id est, non nisi recto & legitimo lucro vivendum.

In sacro sepulchro dormire periculosum : id est, res superis consecratas ad voluptatem & socordiam non subternendas.

Minuta panis pedibus conculcare turpe: id est, quamvis minimam degendæ vitæ rationem non pessundandam.

Egredienti introeuntiq; valvas exosculandas : id est, Initia & fines actionum & institutorum complectenda.

Lyram illotis manibus non attingendam : id est, purissimum eum qui dicat, esse oportere.

Sudorem ferro abstergere, tetrum facinus : id est, labore parta nemini vi & viribus eripienda.

In

In solitudine sine baculo non ambulandum : id est, cum amicis in necessitatibus conferendum & consulendum.

Apud quadrupedem poema non canendum : id est, apud ignaros seria non proferenda.

Faciem in fluvio non lavandam, vel spectandam : id est, ex labili re & penitus instabili specimen non appetendum.

Hominis vestigia non esse ferro configenda : id est, hominis memoriam non esse lacerandam.

Integrum fasciculum in igne non esse ponendum : id est, non una opes omnes in unum discrimen ponendas.

Egredienti è laribus sinciput, redeunti occiput scalpendum : id est, præcautionem & diligentiam ad res agendas excitandam, his peractis memoriter examinandas.

De rheda junctis pedibus non exfiliendum : id est, de statu in quo sis, in alium nisi sensim transeundum.

In astrum nunquam esse digitum intendendum : hoc est, de supremis viris nihil est temere loquendum.

In arundineto non confabulandum : id est, cum levissimis hominibus familiaritatem non habendam.

Candelam ad parietem non applicandam : id est, tardis & frigidis hominibus sapientiæ laudes non commendandas.

In nive non scribendum : id est, stupidis & mollibus animis nihil committendum.

Vulturem avem in augurio infelicissimam : id est, in nocuos homines facile esse infelices.

Facilius emori hominem, cui oculi claudantur : id est,

PYTHAG. SYMBOLA. 171

est, hominem ipsum ex negligentia facile in miseriam cadere.

Puerum aut foeminam stricto vagari gladio, omen malum: id est, non defuturum malum, si gubernatio ineptis & levibus tradatur hominibus.

In chœnice non sedendum: id est, non tantum præsentis, sed & futuri curam habendam. Est enim chœnix diurna esca.

Duorum temporum quam maxime habendam curam, matutini & vespertini: id est, eorum quæ acturi sumus, & eorum quæ gesserimus.

FINIS.

M. CASAUBONI,
ISAACI Filii,

In
HIEROCLIS
Commentarium

Notæ, & Emendationes.

LONDINI,
Ex officina ROGERI DANIELIS,
MDCLV.

I

n
s
n
r
t
i
n
g
i
s
s
m
r
n

MERICUS CASAUBONUS

IS. F. Lectori,

S.

Hieroclis in Aurea, ut vulgo vocantur, Pythagoræ Carmina Commentationem, nemo certius aut uberius laudaverit, quam qui ad lectionem non integri modo Operis, sed cujusvis fere, quæ se prima cunque temere volventibus offeret, pagina lectionem provocet: adeo ubique, quæ ad veram vitam, id est, constantem & inoffensam animi tranquillitatem & æduplicem eximie faciant, sese ingerunt: contingat modo lector, cui sanioris vel mica judicii, cuique veteris illius ac melioris gustus aliquis Philosophiæ. Ut dogmata omitamus, quæ ad Christiana doctrina puritatem & sanctitatem, quantum ab homine non Christiano sperare fas est, proxime accedunt. Vir sane summus & incomparabilis, Hugo Grotius, in quo raro exemplo cum judicio certabat ingenium, cum utroque, quæ natura bona, multo usu studioque
 parta

parta insignis eruditio ; adeo vir ille summus in-
 signe hoc Hieroclis scriptū in succū sanguinemque
 jugi lectione totum converterat, ut crebrioribus
 ex nullo autore testimoniis sua scripta, posteriora
 præcipue, tanquam totidem pretiosi metalli crustis
 & emblematis distinxerit. Ego quoque cum ante
 decennium, jam olim magna cum voluptate lectū,
 non minore fructu relegendum sumpsissem; dolebam
 Latinum Interpretem, qui Parisiensi editioni ad-
 nexus est, tam sæpe à mente auctoris & sensu ver-
 borū, quem repræsentant edita Græca, discedere:
 sed id magis, ipsum textum Græcum tot mendis
 scatere, ut ne illi quidē qui Græca legerent, ad
 sensum scriptoris per tot vitia scriptura, nisi qui in
 istis exercitatissimi, pervenire possent. Hinc nova
 editionis cupiditas inceserat. Sed postquam recū
 bibliopola cōmunicata dīferri me viderem et alia
 mox intervenire quæ otium et animum meū oc-
 cuparent, nihil ultra quam volui ; et sic quoque, ut
 et in aliis plurimis, bona voluntatis conscien-
 tia satis bene defunctum me credidi. Nuper
 rime cum Londini curanda valetudinis causa ver-
 sarer, & ab amico, viro doctissimo, didicissem,
 Parisiensem istam editionem Londini recusam,
 jam jam foras extrudendam esse ; dolui, nec mi-
 nus illi quorum intererat, me non antea rescivisse:
 ceterum $\chi\tau\iota\delta\delta\tau\iota\epsilon\gamma\alpha\lambda\epsilon\upsilon$, pactis aliquot diebus,
 dum

dum in Appendicibus occupantur, & ego interim ad libros meos redeo, inductis; omiſſa verſione, de multis Græci contextus, ut in tantis anguſtiis, correctionibus, quæ majorem verborum apparatus poſtulaſſent; paucas ſelegi, quæ non minus illæ quidem neceſſariæ, ſed magis obviæ, & extra contradictionis aleam poſitæ videbantur. Hæc cauſa brevitatis & paucitatis Notarum, quam tibi notam eſſe, candide Lector, è re mea, & Hieroclis eſſe credidi. His igitur aquas frueri, & Vale.

Compositis jam *Notarum* nostrarum typis, & in suas paginas dispositis; Typographus averse hujus pagine grandiore offensus hiatu, cum aliquid à me requireret, quod hic inseri non incommode posset: arrepto *Hierocle*, commode incidi in pag. 289. ubi lin. 2. & 8. vox *ἀνεσις* se obtulit, quam ego spuriam & irreptitiam esse quovis pignore contenderim. Quid enim *ψυχῆς ἀνεσις*, ad *Carminum*, quæ præcessere, quæque *ἡ πόσι* persequitur *Hierocles*, contextum? Imo quis sensus ex illis, ad ceteram *Hieroclis* interpretationem commodus, efficitur? At si pro *ἀνεσις*, rescribamus *ἀκσις*: en ipsissimum *Pythagoræ* (vel qui *Pythagoræ* nomen præfert hic,) verbum, p. 273. Ἐξάκσις ψυχῆν ὅτι πόν. ἀπὸ τῶνδε σαώσεις. Et observe Lector quam pulchre, ut *ῶτνεια* in verbis *Hieroclis* τῶν [ῶσεις] in *Carmine*; ita & *ἀκσις*, τῶν [ἐξάκσις], utroque loco respondeat. Ceterum, quod hic *ἀκσις ψυχῆς*: p. 278. (ἢ τῶ ἀνθρ. ψ. διεπδέται:) διεππια. διεππ. & *ἀκσις*, synonyma; non item *διεππ.* & *ἀνεσις*. Et hæc quidem tam clara, ut vix quenquam tam tardum putem, qui dubitaturus sit. Jam ut *κα* (quod aiunt) *fid lia*, &c. (in eodem siquidem sanationis non opere tantum, sed & verbo persistemus:) p. 265. l. penult. τὸ τῆς καλῶν. δυν. ῥῆμα: τὸ ῥῆμα quam hic esset importunum, satis vidit Interpres, qui ad oram τὸ ἐρῆμα adscripsit, idque in versione sua secutus est. Atqui neutrum esse legitimum, sed *ἰαμα* legendum esse, tum ex ipsis *Pythagoræ* verbis, p. 105. Ἰάδαι ὅτι πέπει, &c. quæ persequitur *Hierocles* p. 125. &c. tum vero maxime ex proximæ pag. verbis, τὴν γὰρ καλῶν. ῥοπὴν τῇ ἀναγ. α. μ. ἀν ἰασάμεθα: sed & ex verbo *ἀκ* in præcedente linea; cuius paulo qui sit attentior, & in his versatus, liquido constare queat.

¶ Ad *Suida* locum, in *Hierocle*, qui
Commentario præfixus est.

ΕΤΥΠΕΤΟ ΤΑΣ Ή ΑΝΘΡΩΠΩΝ ΠΛΗΓΑΣ.] Ver-
 sio *Curterii*: plagis (que crudelissime acce-
 ptus fuit. Non incommoda sententia,
 sed quæ ex ingenio afficta, non expressa
 ex *Græcis*: quæ, ut edita sunt, hoc di-
 cunt; Cæsum illum plagis, quæ, vel quales ab homini-
 bus inferri solent. Quod, quid est? Fundus *Curterianæ*
 versionis, in eorum conjectura, qui pro Ή ΑΝΘΡΩΠΩΝ,
 legi volunt uno verbo, & mutato casu, Ή ΑΙΘΡΩΠΕΣ, quod
 interpretantur, ΑΙ ΠΑΝΘΡΩΠΕΣ, crudeliter. Sed hæc longe
 petita. Res expedita & plana, si sine ulla literarum, so-
 la spiritus mutatione, legamus, ΤΑΣ Ή ΑΝΘΡΩΠΩΝ. Sex
 Lictores intelligit, qui Prætoribus provincialibus (ut
 & Procoss.) assidui comites, potestatis eorum præcipua
 insignia. Unde & ipse magistratus, ΑΡΧΗ Ή ΑΠΕΛΕΥΣ,
 i. e. potestas sex securium, (quot secures autem, tot &
 virgas fuisse, cum singulæ secures virgis involverentur,
 vulgo notum;) sive *prætor*, Pol. bio non semel dictus;
 de quo plura in *INDICE* nostro *Polybiano*, qui nunc præ
 manibus. An fortasse peculiaris aliquis *Byzantii* magi-
 stratus, οἱ Ή ΑΝΘΡΩΠΟΙ dictus; qualis qui *Romæ*, *Tri-
 umviri*; & *Athenis*, οἱ Ή ΔΕΞΑ, de quibus tot locis
Plato? Ut autem *Græcus* hic scriptor, Ή ΑΝΘΡΩΠΩΝ

πλαγᾶς, id est, *sevirales* (utroque enim modo lapides antiqui : *SEVIRAL.* & *SEXVIRAL.*) plagas : ita Horatius (quo nihil similis esse queat :) *Triumviralia flagella*, in *Epodis* dixit.

Hieroclis pag. 6. lin. 19. ἐνθῆναι τοῖς ἀκραταῖς.] Malim, ἐκθῆναι. Sed nec ἀναγνώσματα sunt *persuasiones* ; sed tractatus, & disputationes philosophicæ ; & in genere, scripta quæcunque.

Pag. 10. l. 22. ἐπὶ τὸν θεοῦ μόνον αὐτῷ.] Scripsit *Hierocles*, aut ego fallor ; *θεοῦ μόνον*, non *μόνον* : quomodo etiam jam supra locutus est, & postea non semel loquitur : per νόμον, Deum intelligens. Semel autem recepto in textum spurio isto μόνον, aliquid excogitandum fuit, quo sensus constaret ; & inde vox θεός fuerit. Mox autem pro ἀναφέρειν, scribo, ἀναφέρει. τὸ τίς αὐτῷ : id est, cultus qui illis tribuitur. Optime sic omnia cohærent. Curterius aliter syntaxi consulebat : pro ἐπὶ τὸν, scribendo ἐπὶ τε : quo nihil opus fuerit, si nostra stant. Judicet lector. In superioribus certe nihil mutandum ; quæ per transpositionem (& ita sententia postulat) explicanda, quasi scriptum esset : Τὸ γὰρ ----- ἐγνωκέναι τὸ, καὶ τιμᾶν, καὶ μήτε ὑποφέρειν τὴν ἀξίαν. μήτε ἀπολ. τ. ἐν ταῖς π. α. ὑπονοίας ; τὸ θεῶν. καὶ λαλ. &c. Hæc nos omnia pluribus aliquando, si Deo visum, & faverit oportunitas.

Pag. 13. l. 16. καὶ μήτε πρὸς ἀντιδιαβολήν.] Τῷ μήτε nullus hic locus, neque si loci sententiam spectes, neq ; si verborum contextum. Perversissima sententia, quam affinxit *Latinus* Interpres. Plane enim contrarium dicit *Hierocles*, Deos, ἀδυνάτους, ad differentiam animarum

rum humanarum, ab autore *Carminis* esse nuncupatos. In quo autem consistat istud discrimen, planissime ostendit. Scribendum, μήποτε : in cuius voculæ usu, vis inest affirmationis ; ut ad *Antoninum*, in *Auctario Not.* ex *Aristotele*, aliisque docebamus. Videri autem possit bis idem dicere *Hierocles*, nisi magna subtilitas adhibeatur. Sed quicquid huius sit, τὸ μήτε ferri non potest : & tolerabilius est, ut idem bis dicat ; quam ut ipse sibi tam manifeste contradicat. *Hieroclis* certe orationem *σευτολογία* interdum laborare, non potest non observasse, qui quis illum legerit.

Hac eadem pagina, in præcedentibus verbis, pro *σωτῆρα γυμνέες* scribendum, *συντεταμένους*, (de quo iidem verbo ad *Anton.* lib. 2. p. 116.) quemadmodum etiam legisse videtur *Latinus Interpres*.

Pag. 14. l. 7. ἀθέα καὶ ἀνοία.] Imo ἀγνοία, non ἀνοία, ut ipse postea sæpius repetit, & exponit.

Pag. 18. l. 22. τῇ ἀταξία.] Vir doctus, quicum multus mihi usus, postea nominandus, emendabat, τῇ ἀξία : quæ certissima est vel ex p. 22. ubi iterum occurrit, emendatio : & nos in nostris oris pridē ita notatum reperimus.

Pag. 22. l. 18. ἥ τις ἐσίαι.] Corrige, ἡ τῆς ἐσίαι.

Pag. 26. l. ult. δι' ἀπορρ. ὅρκων ὄνομ.] *Joannes Pearson*, vir doctissimus, & in Græcis literis & libris omne genus, (quod ex luculentis *Hesychii*, & *Suidæ*, quas dudū molitur, editionibus, si vita suppetet, qua dignissimus est, literatis aliquando constabit ;) eximie versatus, certissima, ut ego iudico, conjectura emendabat, δι' ἀπορρ. ὅρκων : ut dicat *Hierocl.* τὸν φύλακα τῆς φρένας, &c.

δι' ἀπορρήτων, (i. e. mystice,) ὅρκον esse nominatum.

Pag. 34. l. 20. τὴν μὲν γὰρ ὁ πρῶτος.] Corrigat ocyus, qui non ineptire vult cum *Latino* Interprete, (cui misere & improbe vox nihili πρῶτος imposuit:) ὁ τρίτος. nam voci πρῶτος, nulla vel coloris umbra hoc loco retinenda. Τρίτος χρησὶς, hic: cui p. 53. μοχθηρία τέρας opponitur.

Pag. 37. l. 23. ἔν καλῶς εἰδείσκ.] Satis ingeniose *Curtius* adoram: Εὖ καὶ κ. εἰδείσκ.]: præcipue cum illud ἔν καλῶς alibi quoque occurrat. Magis obviamen, & eo probabilior alicui videbitur emendatio, si pro ἔν καλῶς, substituatur ἔυκολον: atque ita syntaxis sequentis infinitivi consuleretur.

Pag. 54. l. penult. πρέπει γὰρ μήτε δι' αὐτουργίας θεοῦ.] Scribe, μήτε τὴν δι' αὐτουργ. θεοῦ. quorum verborum sanctissima sententia est; ad perfectum scilicet parentum cultum, qualem Deus à nobis requirit, non sufficere ut honorem illis, in suppeditandis quæ necessaria sunt, exhibeamus; sed ne ipsi pro re nata, vilia officia, & ministeria (propriis manibus obeunda) detrectemus: quæ quanto per se viliora, & serviliora; tanto nobis εὐχρημονέστερα, id est, honestiora, & laudabiliora, ut filiis, putanda sint. Pessimè hæc accepta à *Latino* Interprete.

Pag. 74. l. antepenult. καὶ εὖ μὲν μοι δοκεῖς λέγειν.] Scribe: καὶ, Εὖ μὲν μοι δοκεῖς λέγειν. Πέπονθα ὅ, &c. Sunt enim ejusdem Poetæ, cujus & sequentia. Videre mihi recta quidem dicere; Sed quod & multis, id mihi nunc accidit: [Meliora ut videam,] minime autem per-

persuadeat. Hæc sententia est; non quam finxit Interpretres.

Pag. 85. l. 15. καὶ τὴν δίκην τῆς ἀλογίας ἀνέχεσθαι.] Scribo (nec aliter sensus :) καὶ τὴν δίκην τοῖς ἀλογίαις ἀνέχειν. Necessitas hujus correctionis facile se probabit attento lectori, cui perpensa perspectaque coherrentia : qui quoque eadem opera *antieriane* versionis τὸ ἀπερσδιόγυσον non potest non intelligere. Vocat autem Hierocles ἀλογίας, numero multitudinis; quas p. 77. ἀλόγους διδάμεις, & pag. 85. ἀλογα εἶδη. Poteramus in eandem sententiam aliter quoque : καὶ τῆς δικαιοσύνης τὴν ἀλογίαν ἀνέχειν. Sed hoc melius : & paulo ante, in eadem re, παρέρπεται.

Pag. 101. l. 10. καὶ τὴν δοκεῖν μόνον αὐτῷ εἶναι.] Planior & plenior, sed & aliorum dictis convenientior sententia : καὶ τὴν δοκεῖν μόνον, ὅτι εἶναι ἀγαθόν.

Ibid. l. 19. τὸς μὴ ὁμοίως περβεσσηκότας.] Misereat me Latini Interpretis, qui περβεσσηκότας, non περβεσσηκότας legendum esse, adeo clare clamitante sententia, cum etiam proxima pagina verbum περβεσσηότης occurrat, non viderit.

Pag. 105. l. penult. ὃ καὶ ἐπὶ τῇ δοκούντων πάθῃ.] Vox ἀγαθῶν excidit, typographorum fortasse *Parisiens.* incuria : agnoscit enim Interpretes. Scribe igitur : ὃ καὶ ἐπὶ τῇ δοκ. ἀγαθῶν πάθῃ.

Pag. 110. l. 5. εἴ ὃ μὴδὲν ἐπιστατῆται τῇ τοιούτων λέξεων.] Quid, malum, λέξεων hic faciat, in τῇ πυχῶν, seu sortium humanarum distributione ? Aut quis ferat Lat. Interpretis ineptias & oscitantiam ? Hierocli

igitur suum verbum restituamus; id est, λήξεω", (*fortitum*,) quo non semel utitur. Mox; καὶ τὰς μὲν εἶναι: corrige, καὶ τὰ μὲν εἶναι.

Ibid. l. 16. εἰ μὲν θεῖον-----εἰ δὲ οἰκεία] Scribe, ἢ μὲν θεῖον-----ἢ δὲ οἰκεία; & interpretem corrige: nihil enim certius.

Pag. 113. l. 4. καὶ τὸ αὐτιξέσιον τῆς ψ. καὶ ἀθάνατον.] Nihil hic quicquam est, quod ad immortalitatem anime pertineat. Scribe, αὐτόματον: ut & infra, p. 125. l. 9. καὶ τὸ ψ. ἢ μὲν αὐτόματον ἔσαν.

Ibid. l. 16. καὶ ὑπὸ πρηνόαι-----πρηνυμ. ἐνεργυμῖνοις.] Scribe, ἐνεργυμένων.

Pag. 114. l. 21. τὸν ἀγαθὸν μὲν εἶναι, καὶ δυνά.] Excidit vox πάντα, quam etiam *Lat.* interpretes agnoscit. καὶ ἀγαθὸν μὲν εἶναι πάντα, καὶ δυνά. De sententia verborum, nos alibi pluribus.

Pag. 117. l. 7. ἢ δίκη βλάπτει.] Non hoc dixerit *Hierocles*, aut qui alius *Stoicus*, seu *Platonice* philosophiae peritus, καὶ δίκην βλάπτειν, justitiam, vel iusta Dei iudicia nocere; quam prodesse potius, id sane spectare, ut profint, hic disputatur. Sed scribendum ἢ δίκη βλέπει: quemadmodum & alibi idem loquitur.

Pag. 125. l. 14. πόθεν περ Πρ.] Scribe, πόθεν τοῦ Πρ.

Pag. 133. l. 14. ἐδὲ γὰρ ἦλθεν ἀδυνατίσασα ἐπαπειλὴ θεῶν.] Imo ἀδυνατίσασα ἐπαπειλῆς: quae sunt ipsissima *Platonis* in *Phædro* verba, ubi de anima
rura

rum *παραρρηύσει* & prolapsu in terras, sublimissime disputat. Frustra autem se in his *Hieroclis* intelligendis fatigent, quibus illa *Platonis* non lecta prius & cognita probe sint. Habemus iterum pag. 254. sed ibi plura, ex *Platonis* *Timæo*, perobscura, quæ paucis absolvi non possunt.

Pag. 134. l. 13. τὸ μὴ *συγκεχῆναι* τῇ λ.] Scribe, τὸ μὴ *συγκεχ.* τῇ λύπῃ. quod & *Lat.* Interpres videtur agnovisse.

Pag. 157. l. 5. *ζημιῶν δόσις ἢ ἀφαίρεσις.*] Imo *δόσιν* & *ἀφαίρεσιν*, post verbum *πρὸς* : quod & *Latinus* expressit Interpres.

Pag. 166. l. 9. *κινδύνει γδ---διὰ τῆς εἰς τὸ μὴ*
φ. ἐκτροπῆς.] Scribe *κινδυνεύει* : & *εἰς τὸ μὴ κα-*
τὰ φ. ἐκτροπ. vel certe, quod eodem redit, deleto τῆ
μὴ *εἰς τὸ παρὰ φ. ἐκτροπ.* quod & *Latina* suadet interpretatio.

Pag. 178. l. 14. εἰ ὃ τὸ μὴ *ἀμάρταν.*] Mirum in loco tam plano cæspitasse Interpretem. Prius dixerat & docuerat aliud esse τὸ μὴ *ἀμάρταν.* & τὸ *κατορθοῦν* : utrumque igitur seorsim curandum. Quod si fiat : ὅν ὃ (non, εἰ ὃ,) τὸ μὴ *ἀμάρτ.* &c. quid ex utroque boni consequatur, porro docet. Nihil ineptius ne fingi quidem possit *Latinorum* verborum sententia ; præcipue si cum præcedentibus comparentur.

Pag. 198. l. 21. τὸ *μηδὲν ἄγαν κιν.*] Non dubium, quin Interpres in suo Codice repererit, τὸ *μηδὲν ἄγαν*
μὴ κιν. quod & recte expressit, & sententia palam requirit.

Pag. 205. I. I. Α Σ Ε Μ Η Μ Ε Τ Ε Π Ε Ι Τ' Α Ν.] Multa hic in paucis lineis errata, sed quæ attendentibus tam conspicua, ut prodigio simile sit ab aliis antea non animadvertsa. Nam primum, ista textus verba, Μ Ε Τ Ε Π Ε Ι Τ' Α Ν Ι Η Σ Ε Ι, ex pag. 181. nescio cujus oscitantia hic repetita, quæ hujus loci propria erant, Μ Η Β Λ Α Ψ Ε Ι, legitima sede deturbarunt. In sequente linea, ὄνως, non ὄν]Θ scribendum. & μοχ, τῶτον ὃ βλέπειν; scribend. τῶτον ὃ βλέπειν, vel βλάψεν. Quæ tam certa sunt, ut indicasse sufficiat.

Pag. 210. l. 6. τῷ μνήμῳ ἀναλαμβ. ἀρετῆς ἢ κα.] Quæ hæc syntaxis? vel quis sensus, qui ex his verbis erui potest? Et syntaxis constabit, & sensus, quem requirit coherentia, si legas, ἀρετῆς ἢ κακίας, quæ sæpius ita juncta in hoc libro reperire est. Ita p. 17. l. 5. μήτε ἀρετῇ καὶ κακίᾳ τὴν τ. & p. 101. l. 21. πρὸς ἀρετὴν ἢ κακίαν ὁρμώσης. p. 126. l. 7. ἢ εὐσεβ. μ. πρὸς ἀρετῆς --- καὶ π. κακίας ἢ γ. p. 129. l. 13. καὶ ἀρετῆς καὶ κακίας ἐκλογ. p. denique (ut omittam, quæ memoria mihi nunc non suggerit; quæ fortasse non pauca:) 250. l. 7. τῇ τῆς ἀρετῆς καὶ κακίας ἀνὰ μ. &c. Hæc ego pluribus hic, ut amici dubitationi satisfacerem, quæ tamen si abessent, non video quomodo sine hac emendatione sententia stare possit. Eo enim pertinet istud ἐν τάξει, quod ordine, ac seorsim quæ bene vel male facta, seu dicta, recensendo, scrutinium hoc conscientie institui velit. Ita p. 69. ἐν τάξει πρεπέσῃ: ubi de tum bonis, tum malis, non promiscue, sed diversa ratione diligendis. Et p. 73. ἐν τάξει χαλινώσας, est, separatim coercere vel frænare, (cui mox respondet vox ἐφεξῆς:) non quod somniavit Interpres, in ordinem cogere & frænare.

Pag. 234. l. 23. τὸ ὃ ἀρρὸν ἐκλύσει τῆς ΕΥΧΗΣ τὸ δρασήμεον.] Quis ita loquatur, τὸ ἀρρὸν τῆς εὐχῆς (nam ita postulat coherrentia; quod prius dixerat, τὸ ἀνεργήτων τῆς εὐχῆς;) ἐκλύσει τῆς εὐχῆς τὸ δρασήρ. quasi dicat, preces ignavæ, (seu, operis expertes: apage illud inefficaces Interpretis:) solvunt, vel tollunt precum vigorem? Atqui solemne est scriptoribus antiquis in hoc argumento, strenuam sedulitatem, quæ Deos implorat ut fautores, non ut mancipēs & ἐργολάβους; ignavæ eorum pietati opponere, qui modo sint in precibus & votis assidui, Deos sibi vel dormientibus confecturos quæ volunt, sibi promittunt. Notissima inter alios præcipui Historici verba: *Non votis neque supplicis muliebribus auxilia Deorum parantur. vigilando, ageado, &c. Ubi socordiæ tete, atque ignaviæ tradideris, nequicquam Deos implores: &c.* Quis igitur dubitet, quin scripserit Hierocles, non τῆς εὐχῆς, (orationis,) sed, τῆς ψυχῆς (animi,) τὸ δρασήμεον, seu vigorem? Confirmant quæ sequuntur: sed ista vel maxime; τοιαύτη ἢ τῆς αὐτοῦ δῆς, καὶ τῆς εὐχῆς ἔγωσις: ubi αὐτοῦ δῆς, seu industria propria, & εὐχῇ sive preces iterum opponuntur.

Pag. 250. l. 19. καὶ τῆς ἀνεξαπαλήτου ἀπάτης ἰσυχ.] Crucem dicas, non Grammaticis, (quod Virgilius olim de suis griphis,) sed lectoribus Hieroclis figere voluisse, qui hujus lectionis (si conscii tamen, & prudentes,) autores primi fuere. Quid enim monstrosius his verbis? Nam ὅξυμῶρος quæ vocantur, ut δῶρα ἄδωρα, perissem nisi per. &c. nullus hic locus. Si quis sententia contentus est, legat, me sponfore, ἀνεξαπατ. δῆσιμους: quæ quidem sententia ex aliis plurimis locis facillime confirmatur. Ita tamen hoc loco scripsisse Hieroclem, minime ego præstem. Remotior enim vide-

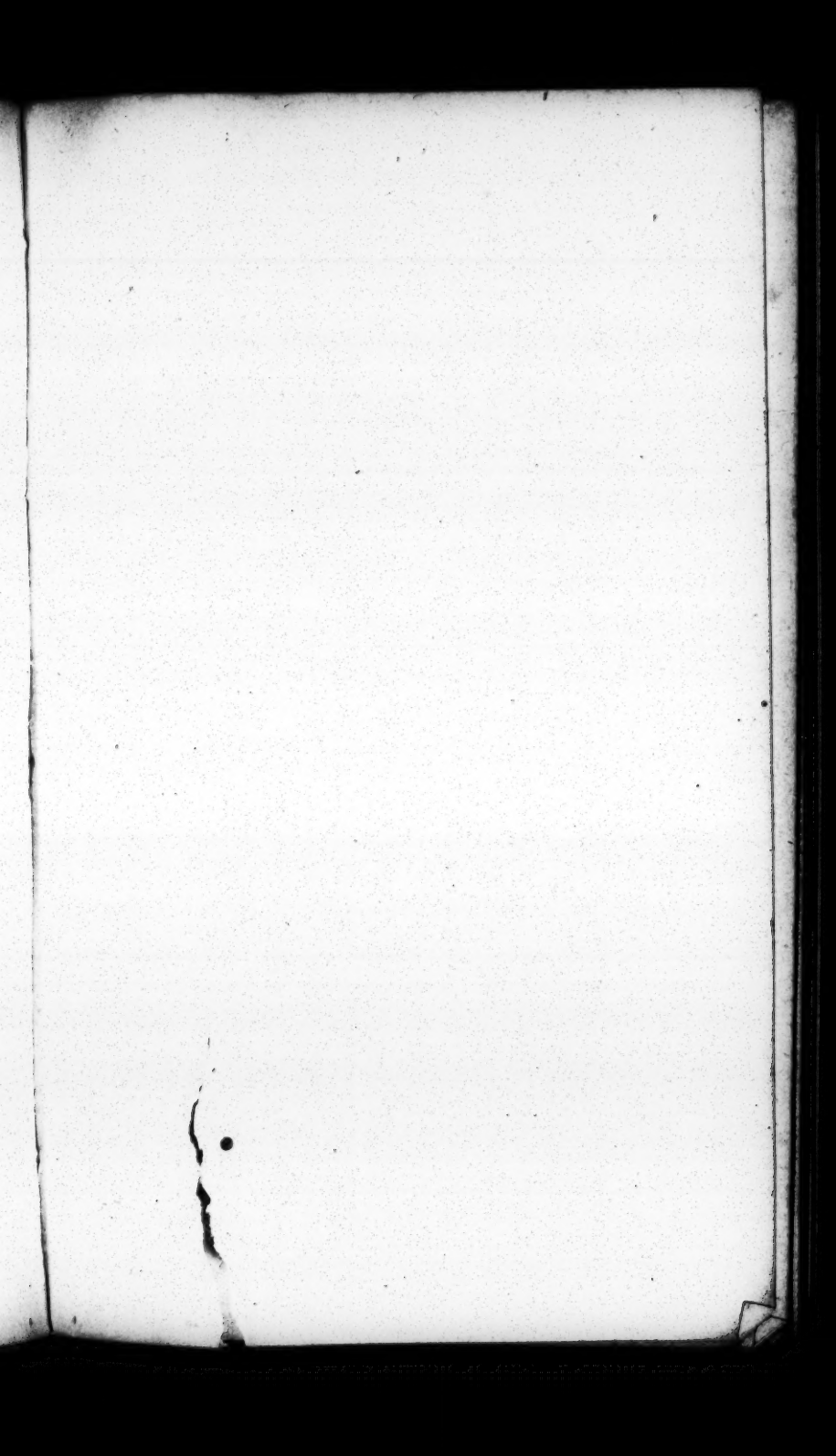
videtur vox *ὀπισήμην*. Fortasse scripserat Hierocles, καὶ τῆς ἀνεξαπατ. ἀπατῶν ὀπισήμης: (vel *ἐξέως*, ut p. 146. πρὸς τῆς ἀπατῶν ἀνεξαπατ. ἐξέως:) πύχ. Postea cum casu, qualia in omnibus libris non pauca, excidisset vox *ὀπισήμης*, & substantivo careret sententia; quod proximum erat ab oscitante lectore arreptum est, & de ἀπάντων, quod syntaxi repugnabat, vox ἀπάτης efficta est: nec parum fortasse sibi videbatur ingeniosus, qui una, quod aiunt, fidelia duos parietes ita dealbarat.

Pag. 258. l. 16. αὐτοὶ ἑαυτὸν τῆς ἀμεμνίας ἢ παδῶν καὶ παλ. | Nemo non videt, qui aliquid Græce intelligit, quam contra mentem Scriptoris, & rei ipsius quotidiana omnium experientia testatissimæ veritatem, vox ἀμεμνίας hunc locum occupet: quod & Latinus Interpres satis vidit, qui quod sententia requirebat, non quod edita verba præferebant, expressit. Et ad sententiam quidem quod attinet, facile esset ex pag. 266. l. 7. τῆς ἀπειρίας ἢ π. & p. 198. l. 6. εἰς τὸ ἀπειρον τῆς ἐπιθυμίας: hic quoque, τῆς ἀπειρίας ἢ παδῶν, optimo sensu, restituere. Quia tamen si scripturam spectemus, non facile quis assequatur, qua ratione ex ἀπειρίας, (ex usitatis enim scribarum compendiis, sæpe contingit ut longiores voces decurrentur; ut quæ breviores autem producantur, rarius est:) importunum illud ἀμεμνίας profluxerit; cum Hesychius ἀμέμνητα, πολλὰ interpretetur ex usu Laconico; conjicio Hieroclem ἀμεμνείας scripsisse: & hanc cum vocem ex tri-vio sumpsisse, quales apud alios, philosophos præcipue, qui de verbis non adeo solliciti, non paucae; quamvis ab elegantioribus vitatæ. Μεμνήσαν alioquin, vocem probam, non ignoro: sed & illam, ut à vulgata remotiorem, non hic probem. Amicus malebat, ἀμνησίας; quod

quod eo probabilius fuerit, si alibi sæpius in hac re ab *Hierocle* usurpatum fuerit. Quamquam ne sic quidem conjecturæ meæ me pœniteat, quæ ut *Hesychio* præcipue nititur, ita & ipsius verba non parum illustrat.

Pag. 298. l. 6. &c. διδαχθήσῃ καὶ ὡς ἐν βρώμασι.] Totus hic locus, qui sententias aliquot complectitur, ab interpunctione falsa mirifice laborat; sed nec alioquin ab omni scripturæ vitio plane liber. Attendat lector peritus; non dubitabit rescribere: διδαχθήσῃ καὶ ὡς ἐν βρώμα. τὸ τοῦ προσοισόμεθα· ἔτι καὶ ἐν τοῖς τῷ αὐγ. καθ. τὸ ὑπὸ τ. νοέμ. ἐπιηδύσασθαι. Ὁμοίως καὶ τὸ κ. μὴ ἐσθ. προσηγμ. μὲν εἰς τὴν τῷ θυμικῷ κατὰ δέσσειν μὴ εἶναι λέγει κατ' ἐπακολ. &c. Interpres autem Lat. non aliter quam una litura sanandus: sed in eo tamen maxime culpandus, quod τῆς γενέσεως ἀποχὴν, rei *venereæ abstinence*, reddiderit. Deus bone! quemquam qui vel à limine philosophos Græcos salutaverit, quid *γένεσις* in Ethicis ipsis sit, ignorare potuisse? Sed exclusi tempore, ista nunc non attingimus.

Pag. 305. l. 12. τῆς μαθήματ. πλείων ὅπως. περιεχ.] Decet vox σῶμα, vel ὄνομα, vel tale quid, quod vel invenit in suo codice, vel ex ingenio supplevit Interpres. Et hæc quidem pro modulo temporis, hætenus.

COMPENDIUM
HIEROCLIS
DE
PROVIDENTIA, FATO,

Et eo quod nostræ est potestatis:

Hugone Grotio Interprete.

PROPOSITUM est huic libro ea exponere quæ de Providentia nosci possunt, ex *Platonis* & *Aristotelis* sententia, his qui eos sequuntur. Horum enim opinionationes inter se conciliare laborat *Hierocles*, imo & affirmat eos qui hos Philosophos inter se dissentire arbitrantur, longe ab hujus & illius aberrasse sententia, longèque recessisse à recta ratione: alios dum nimio & insano contradicendi studio non nisi semet consulunt; alios adjuncta ad inscitiam temeritate; quæ pars majorem gregem constituit, priusquam *Ammonii* sententia adfulgeret. Hic enim *Ammonius* cum veterum sententias purgatas dedisset, *Platonis* & *Aristotelis* in maximi momenti placitis concordem atque consonantem ostendit esse sententiam. Ejus vero discipuli exstiter, *Plotinus*, *Origenes*, *Porphyrius* & *Iamblichus*. Et hoc ipsum in hoc sermone tractans *Hierocles*, quas isti secuti sunt sententias plurimum roborat; Ingens vero & acre suscepit

cepit certamen adversus tuentes contraria, *Epicureos* puta & *Stoicos*, atque alios qui *Platonis* quidem & *Aristotelis* prætendunt nomina, sed prave exponunt quæ ab illis bene sunt tradita: redarguit præterea *Genethliacos*, qui in natalis horæ observatione operam ponunt negotiorum, quorum *Hierocles* opinionem incertam esse dicit atque fallacem. Præcipue vero in illis refutandis versatur, qui rerum omnium Providentiam tentarunt destruere, nescio quibus commentis præstigiis & quæstionum torturis. Et ut breviter comprehendam omnia, oppugnat omnes illas opinationes, per quas inducti homines imperiti, aut nullam esse Providentiam, aut pravam esse existimant. Hæc igitur tractatio ex *Platonis* ponit sententia, Deum hujus quæ conspicitur materiæ opificem, quam ipse de nihilo fecit existere, non autem è re alia ante existente eduxit: quippe cum sufficeret ei ad efficiendum, ut natura existeret, suâ voluntas. Ita ex substantiâ corporea & efficientiâ incorporea inter se junctis, pulcherrimum hunc Mundum duplicem simul & unicum existisse, in quo sapientia Mundi sistrix summa à mediis, media ab imis secundum naturam cujusque separavit atque distinxit. In his prima sunt quæ ratione sunt prædita; coelestia, æria, terrestria. Tria hæc genera quasi unum essent animans, aut unus chori concentus, inter se ita connexit, ut tamen naturalis eorum distinctio in illa compage mutuoque connexu pura minimeque confusa servetur, præsentque præstantiora inferioribus: omnibus vero Deum præesse Mundi artificem. Hujus, inquit, regis paternam appellationem obtinet Providentia, estque, & creditur ea esse quæ unicuique generi convenientia tribuit; Justitiam vero hujus Providentiæ sociam ac comitem, Fatum appellat, quæ sit justitiæ divini efficientia in iis, quæ ex Providentiæ decreto eveniunt,

niunt, res quæ hic agunt ordine quodam ac serie dirigens, sicut voluntatum decreta dirigunt ea quæ ipsis videntur dirigenda. Sed melius hæc perspicere poterit, qui Philolophi ipsius commentarium evolvēt. Sic igitur orditur disputationem. Et cur hos, ait, enumerem, cum & *Platonici* quidam de summo rerum opifice Deo rectam sanamque sententiam non teneant. Neque enim in ipso Deo satis esse censent virium, ut plene atque perfecte per potentiam suam & sapientiam cuncta ab æterno efficientem, Mundum hunc in statu suo conservare possit. Sed ope materiæ genitæ, & sic natura extra se existente, sed ipsi subjecta utentem id præstare possit; ideo quod omnia potestate quadâ in materia prius sunt posita, quæ Deus, quasi penicillo digerat ordineque, & separaret ab ea figura quæ inerat materiæ; quod ipsum magis ostenderet laboris quandam in Deo redundantiam, quam ejus bonitatem. Cur enim quæ ipse non constituit, regere & ordinare aggreditur? Nam quod indigestum erat in illa natura, id ipsum ortus expers, ut volunt, erit. Quod vero nullam originem habuit, & per se subsistit, id quod aliunde sumit, sumit id præter naturam: atqui id quod præter naturam fit, malum est, & ad exitium tendit. Quare non erit ipsi materiæ bonum accipere ordinem & ornatum, cum ipsa nullum habuerit ortus principium, non tantum temporis ratione, sed & causæ. Quo sensu etiam Deum esse dicimus sine originis principio. Sed ne Deus quidem ipse sic absolvi poterit, ne malorum sit causa, cum opificii sui initium à malitia duxerit, quippe cogens præter naturam disponere substantiam sibi coæternam atque ingenitam, sororem suam quam casus aliquis ad ipsum adduxerat; neque eam sinens eo in statu in quo ab omni æternitate fuerat, ut alium teneret, quem servare non posset: imo sibi submitteret rem paræ, hono-

ris, & æqualis æternitatis, ut in eam ab æterno obtineret dominatum. Aut si non ab æterno, sed in tempore id aggressus est, non min⁹ hoc ipsum caret ratione, quod cum nihil necessarium deesset materiæ, ipse tamen ab aliquo tempore accurate eam pingere cœperit, ac sic non manserit ipse in quo erat affectu atque proposito. Nam si melius fuit non eam struere atque ordinare, cur ad struendum se contulit? Sin melius fuit eam exstruere, cur non ab omni æternitate id fecit? Nisi dicamus potuisse eum quidem per naturam partibus originem tribuere & adferre interitum, sed non id habuisse valentia ut æterna cuderet: quia scilicet materiæ, quam utendam habet, talis est vilitas, ut adversus ordinem illum extrinsecus adscitum recalcitret, ut eum excutiat, & si videat, ut forte aliquis dixerit, ad statum suum sine ordine eumque non genitum: inde fieri ut per partes & per tempora, modo id quod excultum est, modo id quod confusum turbidumque est præpolleat; vel ut exactius loquamur, vigeat semper indecora quædam ornatus egestas, cum & ornatus ipse, siquidem dispositio sit atque pictura præter naturam, æque æstimanti ea ipsa res turbulenta videbitur. Illa enim secundum naturam, simulque secundum substantiam dicuntur operari, quæ permanent constanter & sine mutatione in sui substantia, facultate & actione, neque ullam sui partem divellunt, aut propellunt ut subsistere faciant res procreatas, sed pro ratione tantum ejus quod sunt, producunt primas & posthymas de se soboles. His consequens est, Deum non ad usum suum adhibuisse materiam, neque efficere ab aliquo temporis initio aut in tempore, neque ad certum tempus desinere, neque id quod fit esse extra operationem opificis. Hæc enim omnia consequentia sunt ejus effectio-
nis quæ casu aut fortuito fit, ut observare est in archite-

cto ac multis similibus. At vero Providentia & ordo ab ipso Mundi parente ac opifice Deo in commune ad omnia immortalia genera pertingit, potissimum vero ad prima illa quæ continenter proximeque ab ipso originem ducunt, & deinceps ad ea quæ suo ordine sequuntur, fruunturque dulcissimo pastu rerum quæ non nisi intellectu percipiuntur. Cum enim tria sint eorum quæ sunt in Mundo, quæque intelligentiam movent, genera, summum horum generum, quodque primum ab opifice Deo productum est, hoc est, quod sine ulla sui commutatione atque conversione participat Dei similitudinem, & in recto ordine deiformi consistit: quale esse diximus cœlestium genus. Alterum ab hoc locum obtinet, id quod secundo & remissiori modo divinum statum admittit; non quidem sine immutatione sui & partitione, sed tamen sine peccati vitique labe paternis legibus obtemperans: quam sortem assignamus attribuimusque aeriis. Tertium vero & ultimum ex divinis genus, non aliquatenus tantum à cœlestium eminentia decidit, sed etiam ordinis illius aërii dignitate est inferius. Nam Deum semper intelligere & inseparabilem ejus tenere notitiam, cœlestibus congruit. At eum semper quidem intelligentia percipere, sed fusa quadam vaguesque notitia, hoc est quod aeriis suapte natura inest. Jam vero neque semper Deum intelligere, sed & intelligentia frui partim divisa atque interrupta, humanis mentibus proprio quodam jure concessum est. Jacent enim suapte natura, non tantum infra cœlestium intelligentiā, sed & infra eam quæ est in aëriis cognitionem, quæ sui ordinis vi completur atque perficitur. At humanæ mentes neque continenter neque perpetuo intelligunt, & cum ad intelligendi vim perveniunt, aëriam æmulantur cognitionem, & eam consecutæ, earum rerum quæ sub intelligentiam cadunt fruuntur

contemplatione. Hoc modo ejus divinæ Providentiæ, quæ circa nos versatur, discrimen sic explicat in legibus; Deus quidem omnia, sed & cum Deo Fortuna & occasio res omnes gubernant. Ex quibus perspicuum est *Platonem* circa eas naturas quæ imperturbatæ & usquequaque perfectæ, ac proinde peccati expertes sunt, puram, simplicem & uniformem constituere Dei Providentiam : circa alias vero ratione utentes, sed insitiæ & ignorantia nonnunquam obnoxias, ac propterea vitio oblitæ, permixtam occasionibus atque fortunis Providentiam tribuere. Nam antecedens bonorum largitio, ut eorum quæ natura insunt conservatio, opus proprium est Providentiæ puræ : at directio & emendatio eorum quæ præter naturam sunt constituta, & delictorū castigationes, ejus sunt Providentiæ quæ materiæ faci inhaeret, quæque Fortunæ & occasionibus famulatur. Neque enim divinum Judicium antecederet ac principaliter his adversa infligit & calamitates, aliis præbet voluptates & oblectamenta, sed pro modo ac meritis vitæ antea actæ. Habet enim eorum qui nobis præ sunt Judicium judicatio nonnihil simile cum arte medica. Nam ea ars postquam curandos suscepit eos qui sua culpa in morbum inciderunt, cuncta quæ oportet ipsis præcipit pro tempore & occasione, ita ut ægrotantis valetudo postulat. Ob eandem causam æstimatio eorum de quibus judicia exercentur, cum alio tempore alia sit, & liberis motibus fortunas faciat varias, commiscet illam quæ circa nos versatur Providentiam. Ordo vero singulis conveniens adfert supplicii & purificationis tempora. Connexis vero junctisque Fortuna & occasione simul cum divina Providentia, hic nexus fatum est, quod ex humano quidem delevi fortunam adsumpsit, ex divino vero judicio adfert occasionem. Artis quippe est definire curationis modos : hominis vero

vero eos aptare cuique & accommodare, prout opus habeat incisione aut adustione, aut alia quavis dura atque aspera sanatione. Non ergo frustra leges statuta sunt hominibus, neque sine causa ratiocinandi facultas concessa est, neque supervacua sunt deliberatio & consultatio, neque vota & preces sunt irrita, dum Providentia res humanas gubernat, per legem & Justitiam voluntati & delectui cujusque mercedem constituens & reddens. Neque vero si hæc quæ diximus necessaria, pulchra & salutaria creduntur, ideo Fati quod Providentiæ adjunctum est ordo tollitur, qui liberam nostram voluntatem & arbitratum instruit iis additamentis quæ in nostra non sunt potestate. Quin tantum abest ut horum alterum alteri pernitiem adferat, ut præstant inter se mutuas operas. Nam stante Providentia, necesse est ut nobis rationum examina & leges & preces multum opis adjumentique adferant: Sublata vero eadem, illa alia non tantum inutilia nobis erunt, sed nec ab initio existissent. Quare libertas voluntatis nostræ Providentiam infert, & Providentia voluntatis arbitriique libertatem. Nostra scilicet voluntas atque delectus justum ostendit esse fatum: Fatum vero corroborat liberam voluntatis nostræ motiones. Quam si puram exactamque Deo obtulerimus, tum legibus parentes, tum uscentes precibus, ac plurimi facientes in consultando prudentiam, summa adipiscemur bona. Sin hæc omiserimus, aut fecerimus contraria, dolores ferendi erunt medici ac salutes, poenarum scilicet istis culpis indictarum, & discendum posterius quod ante disci gerique debuit. Ut vero pulchre & egregie simus affecti postquam à malis institutis purgati sumus, ad ea multum adferunt adminiculi lex, consilium, & alia ejusmodi quæ intellectum nostrum ducunt in ordinem & concentum divini affectus. Non ergo his datis eripitur humanis ani-

mis volendi libertas. Nam si absque ea esset libertate, quinam rectum esset distribuere cuique ea quæ meritis ejus respondent, quibusque dignus esse creditur? Nam ad virtutem vitiumque Fatum Providentiæ adnexum libera nostra & sponte suscepta motione indiget. Neque enim justa esse posset distributio illa, inæqualis, nisi pro causa & ratione sibi sumeret volendi jus liberum. Ideo enim & à natura præscriptum cuique tempus est, quousque vires in se & valentiam habere ad durandum possit: qua fatali summa confecta providere ultra nequeat. Quod vero non omnes ad concessum illud tempus perveniunt, id fit per incursum externos & violentos, quales circa nos quidem Providentiam testantur, circa bruta vero animantia temere ac casu eveniunt. Neque enim necesse videtur ut in hominum genere, ita in expertibus rationis animantibus ordinem quendam circa mortem ex animæ dignitate servari: quia non illæ simili quo nostræ animæ modo in vitam veniunt. Nam judicio bonorum Geniorum pro meritis antea actæ vitæ unusquisque nostrum vitæ sortitur genus, in quo comprehenduntur hæc simul omnia, gens, civitas, parens uterque, conceptio in commodum tempus, corpus ejusmodi, fortunarum conversiones variæ atque multiplices vitæ congruentes, mortis modus, & ad id præscriptæ constitutæque occasiones. Horum omnium autor idemque custos est Genius qui cuique contigit: quorum omnium nulla pars est quæ cerni posset mutis animantibus communicata. Nam quæ naturæ ratione utenti conveniunt qua talis est, ea aliena sunt à natura rationis experte. Neque vero æquum esset pari Providentia honorari atque consulari ea quæ ratione utuntur, & ea quæ rationis usu carent. Nam quod ratione & intellectu destituitur, id Dei, quem sola mente comprehendere licet, imago non est. Omnis enim Dei
imago

imago ratione est prædita, & mentis particeps, ut cognoscere valeat & se, & opificem suum. Pecudes vero eam fortitæ sunt Providentiam, cujus beneficio species eorum & genera conservantur. Nos vero cura nostræ speciei conveniente non honorabimur, nisi etiam singulis sit prospectum; ita ut nihil sit incongruum atque inconcinnum in ea Providentia quæ ad nos spectat. Decet enim eos qui à parente & fictore Deo ad præscriptum præfinitumque tempus debent subsistere, separatim quemque divina Providentia curari. Non enim Deus unam tantum animam fabricavit, cujus partem quisque nostrum, ita ut fors tulit, obtineat, quæ in illud totum postea refundatur; sed singulos hominum animos suis comprehensos finibus constituit atque stabilivit. Et ideo singulis adest Providentia, Judicium, Justitia, purgatio, ortus adsignatio, fors conveniens vitæ, & interitus non casu neque fortuito procedens, & post obitum profectio ad Orci loca, duce bono illo Genio qui vitæ nostræ moderator est additus. Ac aliorum quidem animantium singulis voluntates nostræ, & inter ipsas mutæ interemptionis ac devorationis causæ necessariæ, tum vero omnis generis casus eventusque varii, perniciem mortemque adferunt, ante dissolutionem ex natura venientem, nulla aut ordinis aut temporis habita ratione; quippe cum nulla prosit ipsis Justitia, quæ antea vitæ rationem exigat; ne ipsa quidem natura attendente cur hoc aut illud nunc faciant aut patiantur. In hominibus vero Providentiæ vincula, & bonorum Geniorum judicium, vitæ genera & sortes, & veterum culparum expiationes, & alia hujusmodi definiunt cuique occasiones modosque interitus: ita ut tam ea quæ ex voluntate ac delectu aguntur, quam ea quæ temere & casu videntur evenire, colligata sint cum fato cujusque, & dignitati ejus ac merito id quod responderet provocent. Ita præterita

rita consequentibus nexus causam præbent, & libertas voluntatis ea allicit quæ in potestate nostra non sunt, humanaque studia & voluntates fari legibus diriguntur, quas ipsis animis sancivit summus opifex. Eorum vero quæ hic gerimus rationem reddere debemus iis qui mediam sortem nacti sunt, quique custodes ac moderatores ac præfecti nostri sunt. Horum omnium circa nos operatio atque efficientia Fatum appellatur, quod per Iustitiæ leges res nostras regit atque administrat. Qui cum custodes sint vitæ pro merito ac dignitate cuique assignatæ atque definitæ, etiam hoc habent munus, ut vitæ, quam quisque sortitus est, tempus & compleant & absolvant. Cum enim præscriptus sit ortus, etiam mortem præscriptam esse necesse est. At sicut Fatum ablegationis è locis superis, (divina scilicet voluntas & divinæ Iustitiæ leges) præscribit originis principium, ita Fatum migrationis de loco in locum mortis statuta servat: ita ut definitum sit per illa in hanc vitam venire, per hæc inde discedere. Nam si indefinita essent illa, vita quoque omnis indefinita esset, neque sublimiori præsidatui supposita. Ubi vero præterea erit divini iudicii & distributionis pro cuiusque dignitate cura, si quæ corpus & res externas spectant temere nobis ea evenient? Imo ne hæc quidem relinquemus inordinata. Sed Iustitiæ vero propositum & iudicationes atque appetitiones à valentiore necessitate nobis ingigni adseverabimus. Nam sic virtutis & vitii causas non nobis ipsis, sed illi tribueremus necessitati. Neque profecto rationi foret congruum omnia ad necessitatem referre, tum quæ ad animum, tum quæ ad corpus, & res externas pertinent: neque contra, omnia æquum fuerit permitti temerariis & fortuitis motionibus, cum mens omnium gubernatrix & Deus universorum autor & causa sit. Quare admittendum est id quod

quod relinquitur, studia & voluntates in nostra esse potestate, & iustas vices atque repensationes voluntatum pendere ab aëriis & à Deo constitutis iudiciis, qui supæ natura nostri curam atque provisum habent. Nam cum tria sint quæ circa nos fingi possunt, aut omnia necessitate constringi, aut nihil fieri necessario, aut modo nos ea constringi, modo non constringi absque ulla ratione, hæc tria æque absurda sunt, & Providentiam de medio tollunt. At vero positio ejus quod est secundum merita & Providentiam inducit & Fatum ab ea pendens, & adnexum Providentiæ iudicium, quod res humanas iustitia & lege moderatur, egetque libero nostro arbitratu, & volendi consultandique principio. Quare Fatum constituendum est pars totius Providentiæ, quæ humanis animis ad iudicii morem respondeat. Humanorum autem animorum propria operatio est voluntas semetipsam movens, & id quod in nostra potestate esse dicitur. Atque hæc ratio sola probabilior reddi potest, cur divini iudices non aqualia omnibus distribuunt. Quod vero fortuitum dicitur, id omne attribuendum est illis generibus quæ & mortalia sunt & simul rationis expertia. Non enim singulatim in re unaquaque pro meritis & rationis æstimatione ista fiunt, puta ut hoc igne exstructo oriatur aer, aere hoc densato aqua: neque ut ex his segetibus equi canisvè alatur si atque corpus, ex aliis aliud: verum hæc omnia ex ingruentibus mutationibus oriri satis est propter communem materiæ, & facilem ad omnia sibi concilianda naturam, quæ hætenus partem habet in ordine ac divina necessitate, ut rerum genera omnia conserventur, simulque ad æternitatem perpetua quadam successione conspirent, atque concurrant cum causis à quibus pendent, & unde originem suam trahunt. Non enim eorum quicquam discessu à supernis locis facto huc devenit ut ob
id

id divino Iudicio instruat ad reditum, prout in hominibus singulis accidit. Nam animos ratione præditos, ac proinde immortales, par est unde profecti sint, inde etiam ut à cognatis sibi naturis magnam obtinere salutis suæ curam per quam dirigantur, & à proclivitate ad vitium eluantur. Habent quidem affectus, sed in ipsis affectibus delectum adhibent, & pro dignitate eorum quæ elegerint bona aut mala recipiunt. At in mutis animantibus temerarii sunt impetus, & à divino Iudicio abdicati. In iis vero quæ ad nos pertinent, id quod iustum videtur ad Fati Providentiæ adnexi dispensationem refertur; & quamvis videamur casu ac temere pati similia iis quæ mutæ animantes patiuntur, tamen & in corpore & in rebus externis ea ferimus ac perpetimur, quæ Iudicium cuncta perspiciciens atque moderans statuerit. Eorum vero quæ circa nos sunt incrementis atque damnis, & omnigena mutatione voluntas libera ad bonam constitutionem instruitur: celerius quidem, si leniter ac placide habuerit affectus qui inde oriuntur; tardius vero & longis temporum curriculis, si stupide atque insipienter istis perturbationibus se permittat. Tunc enim aberrationis & contumaciæ suæ poenas luit: Et nihilominus per ea quæ patitur, ad id quod æquum est perducitur. Cum enim animus in ipsa electione liberos habeat motus, à præstantiori genere regitur jure, purgatione, poena, quæ pro meritis affectuum consequuntur. Optio itaque & delectus penes ipsum est: quæ vero delectui superveniunt, ex Providentiæ iudicio statuta sunt, animi affectus pro dignitate repensantis. Hinc fit ut eandem vitam & sortiri dicamur & eligere. Nam quæ nobis eorum quæ gerimus constituta est merces, ea & liberam voluntatis motionem & divinum præsidium patefacit. Constat ergo ab initio ad finem usque liberos nobis motus decurrere, sed aliis magis liberos, aliis

aliis minus: nec singulos semper eodem modo id quod in ipsorum est potestate servare; neque vero absque herili imperio nos repensationes adipisci, & Fatum nancisci quo ad ea quæ hic sunt adducimur, & rursus ab eis reducimur. Ac sic nexus quidam est atque concursus humanæ voluntatis & divini Iudicii, ut quæ lubet eligamus ob delectus libertatem nulli rei obnoxiam; sæpe tamen ea quæ nolumus, patimur, propter vim Providentiæ inevitabilem.

HIEROCLIS FRAGMENTA QUÆ.

dam, prout in *Stobæo* inveniuntur.

De usu Deorum.

Hoc quoq; inter cætera existiman- *Eclog.*
dum de diis est, immutabiles *phys. l. i.*
eos esse, ac judiciis insistentes, *c. 7.*
ita ut sententiam nunquam mu-
rent. Cum enim de virtutibus
una sit firmitas & constantia, eam inter deos
maxime cerni fit verisimile, quæ sententias i-
psorum immutabiles reddat. Ex quo patet, ne
pœnas quidem, quas alicui numen statuit in-
fligere, posse devitari. Etenim si mutarent sua
dii consilia, quemque punire statuerant, impu-
nitum dimitterent, nec recte atque iuste mun-
dum gubernarent, nec pœnitentiæ defensionem
possent probabilem nascisci. Hæc enim vide-
tur temere & inconsiderate dicere poetica.

Atque illos extis homines, votisque superbis, Homcr.

Liboque, & nidore simul placare precantes

Tentant, cum recto quis vitæ tramite cessit.

& illud : ----- Nam dii mutantur & ipsi.

Iliad. i.

ac si quid horum simile protulit.

Ne illud quidem omittendum est, quamvis
ma-

μη κακῶν αἵ ποί τοι γάρ κεν οἱ θεοί, ἤ γ' γε τοι-
 ἑτων ἕνια προσάπῃσι πσι, καὶ παρβάλλουσιν ἀξί-
 υς σωματικῶς ἢ* ἐλαττώσι, καὶ ἢ τ' ὁκτὸς, ἢ κα-
 κοῖσι θεία χρώματα, καὶ ἐπὶ πηδῆς δυσχερείαις ἀν-
 ἄθρωπον οἰόμενοι δεινὸν ὅτι ἐν τρέπῳ κολάσε-
 ως. καὶ δὲ περὶ γὰρ λοιμοὶ καὶ αὐχμοί, ἐπὶ ἣ ἐπομ-
 βείαι καὶ ῥιζμοὶ, καὶ πᾶν τὸ τοιόνδε, τὰ μὲν πολ-
 λαί γινεῖσι δι' αἰτίας ἐτέρας πᾶς φυσικῶς τέρας,
 ἔστι δ' ὅτι καὶ ὑπὸ θεῶν, ἐπειδὴ ἂν χαμερὲς ἢ δι-
 μοσίαι καὶ κοινῶς τὰ πολλῶν ἀμπακνήματα κο-
 λαθῶνται. ἢ αὐτὸν τρέπον καὶ πρὸς ἕνα χρώ-
 ποτε θεοὶ σωματικοῖς ἐλαττώμασι καὶ τοῖς ὁκ-
 τὸς, εἰς αὐτῶν μὲν τοὶ κόλασιν, ἐπιστροφὴν ἣ καὶ.

Πολὺ δέ μοι δοκεῖ συμβαλεῖν τῷ καθῶς χρεῖται
 θεοῖς, καὶ τὸ διηληφέναι, ὡς ἐξενός ποτ' ἑκατοῦ
 γίγνεσθαι θεὸς αἵ ποί. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὅτι κακίας
 * ἀπαν- * ἀπαντα μόνος, οἱ ἣ θεοὶ τὸ ἐφ' ἑαυτ' ἀγαθῶν
 τὰ pro ἢ εἰσὶν αἵ ποί, καὶ τ' εὐχεσίμων, ἡμεῖς ἣ ἐσμέν οἱ
 ἀπαντα τὰς εὐεργεσίας αὐτῶν ἐπεστέμενοι, περὶ δὲ ἡ-
 τε ἣ αὐτῶν κακοῖς αὐθαρέτοις. ἢ δὲ χαμερὲν ἔχον
 μὴ γὰρ ποιητὴν ἐκείνο δοκεῖ καὶ ἢ ἵσπον τ' ἵπον,
 ὥς ἣ οἱ βροτοὶ τοῦ θεοῦ αἰτιόωνται.
 ὡς εἴς αὐτῶν ὅτι πεμπόμενοι ἢ κακῶν.

---οἱ ἣ καὶ αὐτοὶ

Σφῆσιν ἀπαθάλιυσιν ὑπὸ μορῶν ἀλλὰ ἔχουσιν.
 ἐπείτοιγε ὡς ὁ θεὸς ἐδάμῃ ἐδάμῳ κακῶν αἰ-
 τίας ἔστιν, ὅτι πολλῶν νοήσῃ τις. πρὸς δὲ τὸ
 παρὸν, ἀποχρήτρεν αὐτὸν Πλάτωνος ὁκτὸς λό-
 γος ἢ γὰρ θεοῦ φησι τὸ ψύχειν, ἀλλὰ τ' ὅταν πῆ-
 ῃ δὲ ψυχῇ τὸ θερμαίνειν, ἀλλὰ τῷ ὅταν πῆ-
 τας ἐν ἐδὲ ἀγαθοποιῶν τὸ κακοποιεῖν, ἀλλὰ
 τὸ ὅταν πῆ- καὶ μὲν ἀγαθὸς ὁ θεὸς πεπληρωμέ-
 νος ἐν αὐτῷ ἀπ' ἀρχῆς ταῖς ἀπάταις, ὡς ἐκ αὐ-
 κακοποιητικὸς ὁ θεὸς εἴη, ἐδὲ πῆνι κακῶν αἵ ποί,
 πάντα

malorum non sint autores dii, tamen ea quibusdam conciliare, & fortunæ corporisque incommodis meritos afficere, non ulla malignitate ductos, aut quòd cum ærumnis homines conflictari æquum censeant, sed vindictæ causa. Nam quemadmodum pestilentix, siccitates, eluviones, terræ-motus, ac similia fere quidem de naturæ causis existunt, nōnunquam etiam à diis emittuntur, cum delicta multorum publice puniri tempus postulat: ita singulis etiam dii interdum fortunæ corporisve conciliant incommoda, quibus ipsi quidem puniantur, admoneantur autem reliqui.

Ac multum ad rectum deorum usum vide- *Eclog.*
tur mihi conducere, si quis intelligat nullius *Ethic.*
unquam mali Deum esse autorem: sed hæc qui- *ad si-*
dem de sola vitiositate proficisci, deos autem *nem.*
per se bonorum & utilium autores esse, nos
vero nec ipsorum admittere beneficia, & spon-
te nobis mala consciscere. Atque hoc loco po-
tè cum illud apte proferetur,

Qualia de divis mortales crimina jactant:
quasi ab iis mala demittantur.

----sed & ipsi

Sponse sua pariunt fato cessante dolores.
Etenim nullius unquam mali Deum esse auto-
rem, ut multis probari potest, ita nunc solius
Platonis contenti erimus argumento. Quemad-
modum, inquit, nec calidum frigefacit, sed con-
trarium; nec frigidum calefacit, sed contrarium:
sic nec beneficum malefacit, sed contrarium.
Deus autem cum bonus sit, omniq; virtute ple-
nus, non est maleficus, nec mali cuiusquæ autor.

πάντα ὃ τὸναντίον παρέχων ἀγαθὰ τοῖς λα-
βοῖν βελομήκοις, ἀπασι χαιζόμεν· δὲ ὧς
τοῖς ἀγαθοῖς καὶ ἑστὶ μέσων ὅσα καὶ φύσιν ἡμῶν
ἐστὶ, τὰ ποιητικὰ καὶ ἑστὶ καὶ φύσιν. ἐν ὃ καὶ μόνον
αἴτιον ἑστὶ κακῶν. ταῦτα χρὴ * *

Ἐκ τῆς περὶ γάμου.

Αναγκαστάτος ὅστις ὁ περὶ τῆς γάμου λό-
γος. ἀπαν μὲν γὰρ ἡμῶν τὸ γένος ἔφην πρὸς
κοινωνίαν. πρώτη δὲ καὶ σοιχειωδεστάτη ἑστὶ κοι-
νωνιῶν, ἡ καὶ τὸν γάμον. ἔτε γὰρ πόλλες αὐτῆς
μὴ ὄντων οἰκῶν. οἶκος ἔστι ἡμιτελής μὲν τῶν ὄν-
τι ὁ τῆς ἀγάμης τέλει· ὃ καὶ πλήρης, ὁ τῆς γεγα-
μηκότῃ.

Οὐκοῦν ἔχομεν ἐν τοῖς ἀπὸ οἰκῶν ἀποδε-
δηγμένοις, ὥστε σοφῶς προηγόμεν· μὲν ἐ-
στιν ὁ μὲν γάμος βίος· ὁ δὲ ἀνδρῶν γυναικός, καὶ
πείρασιν. ὥς ἐπειδὴ χρὴ μὴν ἐν οἷς καὶ διδά-
μεθα μιμησάμεθα τὸ ἔχοντα νοῦν· τέτρω ὃ προη-
γούμενον ὅστις τὸ γαμεῖν, δηλονότι· καὶ ἡμῶν
αὐτῶν καθήκον, εἴ γε μή τις εἴη πείρασιν ἐμ-
ποδῶν. καὶ δὴ τὸ μὲν πρῶτον. ἔοικε ὃ καὶ πρὸς
τῆς σοφῆς παρακαλῆν ἡμᾶς ἢ καὶ αὐτὸν τὸν σο-
φὸν ἐπὶ τὸν γάμον ἐξορίσθαι φύσιν· ἥ τις ἐ-
Λωαγελαστικὸς ἡμᾶς ἀπεργάσατο μόνον, ἀλ-
λά καὶ Λωδυσαστικὸς, μὲν τοῦ καὶ ἐν τε, καὶ
κοινὸν ἔργον ὑποθέσθαι πρὸς Λωδυσασμῶν· λέγω
δὲ πᾶσι παῖδων γένεσιν, καὶ βίου διαξαγω-
γῇ εὐσταθῆς. διχαία δὲ διδάσκει· ἡ φύσις,
ὅτι τῇ παρ' αὐτῆς κατασκευῇ· Σύμφωνον
πᾶσι ὁμολογῶν χρὴ γίνεσθαι ἑστὶ καθήκοντων.
ὧς γὰρ ἔκαστον ἑστὶ ζῶν, ἐπομένως τῇ
ἑαυτῷ

sed contra & bona omnibus idoneis suppeditat, & cum bonis media quoque naturæ cognata impertitur. Una porro tantum est malorum causa. Hæc oportet * *

De Nuptiis.

MAxime necessaria est oratio de nuptiis. *Serm.*
 Universum enim genus nostrum ad 65.
 societatem natum est. Prima autem & præcipua societas est, quæ per nuptias initur. Nam civitates sine familiis esse non possunt: & familia profecto innupti manca est: integra autem & perfecta illius, qui nuptus fuerit.

Conjugalem vitam deligendam esse viro sapienti in commentario de familiis ostendimus: sine uxore autem, non nisi aliqua circumstantia aut casus ita suaserit. Quandoquidem igitur ubicunq; licet prudentem virum imitari oportet; prudenti autem nuptiæ ceu bonum proponuntur: nimirum & nobis conveniens, nisi quid impedimenti prohibeat. Et hoc primum sit argumentum. Videtur autem & ipsa natura multo prius quam vir sapiens, utpote quæ & ipsum sapientem ad nuptias instigat, nos admonere. Non enim gregales nos solum, sed etiam *Κωιδυστηκός*, i. e. ut bini ageremus, fecit: & huic societati unum communeq; opus, liberorum progenerationem dico, & vitæ stabilis conversationem proposuit. Probe vero ipsa natura nos docet, quod ex ipsius constitutione ea quæ facere decet deligi oporteat. Quippe singula animalia vitam naturali suæ

ἑαυτῆ φυσικῇ κατασκευῇ, καὶ νῆ Δία τὸ φυτὸν
 ἅπαν ὡσαύτως, καὶ τὸ ὅτι αὐτῆς λεγόμενον ζῆν.
 πλὴν ἐκ ἐκλογισμῶ καὶ αἰεθμήσεσι τινὰ χρώ-
 ματα, καὶ ταῖς ὑπὸ τῆς βασιλευσσομένης ἐκλο-
 γαῖς. ἀλλὰ τὰ μὲν τῇ φύσει, φυτὰ φιλή, φυ-
 τῆς γὰρ ὅτιν ἀμέτοχα· τὰ δὲ ζῶα φαντασίαις
 τε αὐταῖς ἐπὶ τὰ οἰκίαι, καὶ ἔξελαυνούσαις
 περὶ θυμίας. ἡμῖν δὲ ἡ φύσις ἔδωκε τὸν λό-
 γον, τά τε ἅλλα πάντα, καὶ (ὡς πᾶσι, μᾶλλον
 ἢ πρὸ πάντων, αὐτῷ καταφόμενον τῷ φύσιν
 ὅπως ὡς πρὸς τινὰ (κοπὸν, * ἐυφδέγῃ) καὶ
 ἀρετὰ τεταγμένον πρὸς αὐτῷ, ἐκλεγμέ-
 νος τε τὸ (ὕμφωνον αὐτῇ παῖ, καθήκοντος
 βιοῦντος ἡμᾶς ἀπεργάζοιτο.

* lego
 ευφει-
 γητῆ a-
 lius co-
 dex ha-
 bet ευ-
 φειγνῆ.

"Ὅθεν καὶ ἐκ αὐτῶν αἰμαρτοὶ πῖς, ἀτελῇ φήσαις
 οἰκίαν ἢ ἀνδράγαμον. τὰ μῆτε τὸ ἀρχον αὐτῶ
 πῆ ἀρχομένης δυνάσσει νοηθῆναι, μῆτ' ἀνδρῶ
 ἢ ἀρχοντῶ τὸ ἀρχόμενον. ὅτι γὰρ ὁ λόγος ἐν
 μάλα μοι δοκῇ δυνατὸν τοῦ ἡμετέριον
 πρὸς γάμον.

Φημι τοίνυν καὶ (ὕμφωρον ἔτι) τὸν γάμον.
 πρῶτον μὲν ὅτι θεῶν ὡς ἀληθῶς φέρειν καρ-
 πὸν ἢ τῆς παίδων γένεσιν, οἱ παρασάται μὲν
 ἡμῖν οἶον (ὕμφωρον ἔτι καὶ αὐτοῖς ἐρρωμένοις, ὅν
 ἀπάταις γίγνον) περὶ ζῆσιν. * ἀγαθοῖς ἢ ὀπί-
 κουσι κέμενουσιν ὑφ' ἡλικίας, καὶ γῆρα πιζο-
 μένοις οἰκῆται μὲν ἐν εὐπραγίαις εὐφροσύνης
 κοινωνοί, (ὕμφωρον ἔτι ἐν τοῖς θανάτοις κα-
 ρεῖς διὰ τοῦτο τῆς ἀνιερῶν. ἔπειτα καὶ πρὸς γέ-
 νεσιν τέκνων λυσίτελης ἢ μετὰ γυναικὸς
 ὕμφωρον. πρῶτον μὲν γὰρ ἀποτέλει μῆνους
 τοῖς

* lego
 ἀγαθοῖ

constitutioni idoneam vivunt: & per *Jovem* stirpes quoque omnes similiter, eo quidem modo quo vita ipsis tribui potest: non enim ratione aut reputatione aliqua utuntur ad eligendum res djudicandas. Verum plantæ sola natura utuntur, animæ expertes; animalia vero phantasiis ad res sibi commodas trahuntur, & cupiditatibus impelluntur. At nobis natura rationem donavit, ut & alia omnia, & cum omnibus, imo ante omnia ipsam naturam consideret; ut ad ipsam ceu scopum recte splendideque propositum feratur, & quicquid ei consonum est eligens, ad vitam decentem nos promoveat.

Proinde non erraverit aliquis, domum sine nuptiis mancā esse dicens. Nam neque pars princeps sine subdita, neque subdita sine principe animo potest concipi. Hæc sane ratio non parum efficax mihi videtur ad commovendum illos, qui à nuptiis alieni sunt.

Quinetiam utiles esse nuptias adsero: primum quia divinum revera fructum producunt, liberorum generationem, qui nobis & valentibus adhuc, utpote consanguinei, in omnibus negotiis opem ferunt; & ætate confectis senioque pressis, boni sunt auxiliarii: familiares quidem in secunda fortuna lætitiæ socii, in adversa vero condolentes rerum tristium successores. Sed etiam præter liberorum procreationem, utilis est cum muliere convictus. Primum enim externis laboribus at-

τοῖς θυγατέροις καὶ μήτοις ὑποδίδεσθαι θρασυ-
 πῶς ἀναλαμβάνουσα, καὶ μετ' ὀσμικῆς
 ἀνακτωμένη πάσης. ἔπειτα ἤν' ὄντων θυγατρῶν
 ἐν τῇ διανοίᾳ λήθην ἐντίθησι. τὰ γὰρ σκυθρω-
 πὰ τοῦ βίου, ὅρ' ἂν πῶς ἀρετῆν, ἢ τὸ γυ-
 μνάσιον, ἢ τὸ χροῖον, ἢ καὶ τοῦ πάσης μεί-
 μνης καὶ ἀρχαίας, καὶ περὶ τοῦ φίλου τε καὶ συ-
 γειῆς διαλείβουσιν ἡμῖν, ἐκ ἑστ' ἀρετῆς τοῖς
 ἀνασχέτοις ἐπιπροσέμνηται φεισσομένοις· ἀν-
 εθέσει δ' ὅκ' ἐκ τούτων, εἰς τε πῶς οἰκίαν ἐπι-
 δῶσι, καὶ οἷον θυγατέροις πῶς ψυχὴν ἡγου-
 νοις, ἐμπελάζει καὶ γὰρ χροῖον τε ἀνι-
 ᾶν ἡμᾶς, ὅταν γὰρ ἔρημ' ἐνοίας καὶ μονήρης ὁ
 βίος. ἢ γυνὴ ὅτι παρῆσα, μεγάλη γίνεται καὶ
 πρὸς ταῦτα παρηγορία, πτωχολογία τὴν ὅρ' ἂν
 ἡν' ὁπλίδος, ἢ ὅρ' ἂν ἔνδον ἀναφέρουσα καὶ
 συγγραμμάτωμένη, καὶ τινὰ διάχουσιν ὅρ' ἂν
 ἀπλάστου προθυμίας, καὶ ἐν προσηύει παρῆχου-
 σα. καὶ μὴν οἷα μὲν ὅρ' ἂν ἐορταῖς συγγραμ-
 ματικῶν θυσιῶν καὶ ἱερουργιῶν, οἷα δ' ὅρ' ἂν ἀν-
 δρῶς ἀποδημίας, ἐν σαθῇ διατηρήται, καὶ μὴ
 παντάπασιν ἀπερσάτω τὸν οἶκον, οἷα δὲ
 καὶ δαίμων οἰκητῆς, οἷα ὅρ' ἂν νόσοις, οἷα δὲ
 παρῆστος, μακρὸς αὖ γένος ὁ λόγος πάντ'
 ἐπεξιών τὰ κατ' ἐμῶν. ἀρχὴ γὰρ κεφάλαιον ἐ-
 πείν, ὡς δὲ μὲν ἅπαντες ἀνθρώποις πρὸς με-
 τείαν τοῦ βίου διεξήλθον, δυοῖν, συγγρα-
 μμῆς ὀσμικῆς, καὶ συγγραμμῆς ἐνοίας. οὐτε
 ὅτι συμπαθέστερον πτωχολογία εὐροῖται ἀν', ἔτι
 τέκνων συγγραμμῆς. παρῆχει δ' ἐκαστερον
 ὁ γὰρ μῶν. πῶς οὖν οὐχὶ λυσιτελέσας ἡ-
 μῖν; ἀλλ' ἔγωγε καὶ καλὸν ἡγοῦμαι
 τὸν

tritos suscipit officiose tractans, & omni cum studio recreans. deinde animi tristitiæ obligationem inducit. Tristiores enim vitæ partes, & in universum omnis sollicitudo aut negoti-um agentes nos circa forum, gymnasium, rus, aut inter amicos & familiares non tam evidenter molestant, necessariis occupationibus admixta, & ceu caligine quadam eis obducta: expeditis autem inde, ac domum regressis, animoque in otium restituto, & ita molestiam sentiente suam, rædium per hanc occasionem augetur, si vita solitaria & benevolentia expers sit. Mulier vero præsens magnum hic etiam solatium addit, interrogans aliquid de rebus externis, aut de domesticis ad ipsum referens, & in commune deliberans, unde gaudii non nihil animi ejus minime simulata promptitudine, & honesta lætitia nascuntur. Ceterum qualis sit uxor in festis ad victimas & sacrificia communiter procuranda; qualem se gerat peregrinante viro, ad familiam stabiliter conservandam & non prorsus sine imperio; quale numen famulis videatur; qualem se præbeat in morbis, quam sedulo auxilietur; hæc, inquam, omnia singulatim recensere nimis longum foret. Sat autem fuerit summam dixisse, nempe omnes homines ad vitam mediocriter transigendam duo requirere, auxilium à cognatis, & similiter affectam benevolentiam. Nihil autem reperias quod æque cum alio afficiatur & condoleat ac mulier, neque magis cognatum quam liberos. Utrumque autem nuptiæ præbent: quomodo igitur non utilissimæ nobis fuerint? Insuper & pulchram existimo esse

τὸν μὲν γάμου βίον. τίς γὰρ ἔπερθε τοιοῦτον
 γένοιτ' ἂν οἰκίας κόσμου, οἷός ἐστιν ὁ κατὰ
 τὴν ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς κοινωνίαν; ἔμην δὴ
 * forte πολυτελεῖς οἶκοι, καὶ * ὀρθόσφρωτοι τοῖχοι, καὶ
 κλειώ- πρὶς τοῖς ὑπὸ τῆς ἀπειραγαθίας θαυμα-
 σφωτοι. ζομένοις λίθοις διακεκοσμημένα, ἐδὲ ζωγρα-
 φία, καὶ ψαλμοὶ μυρρίνωνες, ἐδὲ ἄλλο τι ἥν
 ὁ κληπτόντων τῆς ἡλιθίας, κάλλος ἐστὶν οἰκί-
 ας. ἀλλὰ ζευγθεὶς ἀνδρὸς καὶ γυναικὸς, συγκαθ-
 ειμυρμένων ἀμύλοις καὶ καθερωμένων δεύοις
 γαμηλίοις, γλυθλίοις, ἐφεσίοις, Συμφωνέν-
 των μὲν ἀμύλοις, καὶ πάντα κοινὰ πεποιημένων,
 μέχει καὶ ἥν σωματῶν, μᾶλλον ὅ καὶ αὐτῆς ἥν
 ψυχῶν καὶ πρῶτα μὲν ἐχόντων τὴν ἐπὶ κάλ-
 λουσαν τοῦ οἴκου, καὶ ἥν διεκπόντων ἀναλε-
 φλὴν ὅ καὶ κηδεμονίαν ἥν τέκνων ἐπιμέλειαν ὅ
 ἔτε ζώτονον, ἔτε * μὴ ῥάθυμον, ἀλλ' ἐμμε-
 λῆ καὶ καθερμοσμένῳ ἥν πρὸς τὸ ζῆν ἀνα-
 χρίων. τί γὰρ ἂν γήνοιτο κρεῖσσον καὶ ἀρεῖον κατὰ
 θαυμασιώτατον Ὀμηρον,

* Ex-
 pungen-
 dum
 videtur

Ἡ δὲ ὁμοφρονέοντε νοήμασιν οἰκίαν ἔχον
 Ἄνθρωπος ἡ δὲ γυνή; διὸ καὶ πολλάκις ἐθαύμασα, ὥς
 ὡς βαρὺν ἢ γυναικὸς καὶ μέγα γυναικὸς βίον. ἐγὼ
 ἢ γυνὴ μὰ Δία βάρη, ἢ φορτίον ἐστὶ κατὰ πρῶ-
 τος δοκῶσιν. ἀλλ' ἡ δὲ μὴ καὶ ἥν ἐναντίων κα-
 φόν τι καὶ ῥᾶτα φέρεται δυνάμενον, μᾶλλον ὅ
 καὶ ἥν ὄντως ἐπαχθῶν καὶ βαρέων κουφισκόν.
 ἐδὲν γὰρ ἔτω φορτικόν ἐστὶ ἥν ὄντων, ὥς μὴ ῥᾶ-
 στον ἔτι συμφρονέσι γε ἀνδρὶ καὶ γυναικί, καὶ κοινῇ
 φέρειν αὐτὸ βελομένοις. βαρὺ δὲ ὅτι ὡς ἀληθῶς
 ἀφροσύνη, καὶ δύπιστον πῶς αὐτὴν κεκτημένοις
 ὑφ' ἧς δὴ καὶ τὰ φύσει κῆφα γίγεται βαρέα, τάπε
 ἀλλὰ,

Quam cum chara domi conjunx fidusq; maritus
Unanimes degunt? Quocirca non raro mi-
ratus sum illos, qui molestam opinantur
cum uxore vitam. Nec enim per *Jovem*
uxor onus aut molestia est: sed contra fa-
cillime ac sine negotio ferri potest, imo res
molestas & pergraves ipsa levat. Nam nihil
tam onerosum est, quod vir & uxor non facilli-
me ferant concordēs, & communi opera
quicquid est ferre volentes. Caterum impru-
dētia omnino gravis est, & ægre ferri potest
à possidentibus ipsam, ut quæ res etiam
per se faciles, onerosas efficiat, & inter
alias

ἄλλα, καὶ γυνή. πρὸ ὄντι γὰρ, καὶ συχνοῖς δὴ τιςιν
 ἀφόρητος ἐξήνετο ὁ γάμος. ἡ γὰρ ἐκ παρ' ἐαυ-
 τῶν, ἐδὲ πρὸ εὐσεῖ τοιαύδε τ' μὴ γυναικὸς εἶναι
 κοινωνίαν. ἡ γὰρ ὅταν γαμῶνται αἱ μὴ διὰ, μετὰ
 τ' καὶ αὐτοὶ πάντες τὰς πασιν ἀπεργασίας διακρίνεται, καὶ
 ἀπεργασίας ἔχειν πρὸς τὸ ἀγαθόν, ὡς καὶ
 τ' ἐλδοθέσαν ἀγαθὰ, τὸ πνικαῦτα συμβαίνει
 χαλεπὴν καὶ ἀφόρητον ζίνεσθαι τὴν κοινωνίαν. ἀ-
 μέλει καὶ ταύτῃ χωρεῖ τοῖς πολλοῖς ὁ γάμος.
 ἐν γὰρ ἐπὶ παίδων γίνεσθαι, καὶ βίου κοινωνίαν ἀ-
 ροντα γυναικας· ἀλλ' οἱ μὲν διὰ περὶ κῆδος ὅσον,
 οἱ δ' δι' ἐξοχῶν μορῆς, οἱ δ' δι' ἄλλας πινὰς
 ποιετοσὶ ὅπως αἰτίας. αἱς χρώμενοι κακοῖς συμ-
 βύλοις, ἐδὲν ὅρι τῆς διαδέσεως, καὶ τῆς ἡδύς τ'
 νόμφης πολυπραγμονήσαντες, ὅλεθρον αὐτῶν
 δύουσι τ' γάμον, καὶ δύουσι κατεσεμμέναις, τύ-
 ραννον ἀντὶ γυναικὸς ἐπειπάγυσιν ἐαυτοῖς, καὶ
 ταῦτα μὴ εἶναι ὅπως οὐκ ἀνταρξέται δυνά-
 μενον, καὶ τὴν ὅρι τῆς πρωτείας ἀμιλλαν ἀγώ-
 νισαται. φανερόν ἐν, ὡς ἐν αὐτὸν, ἀλλὰ
 διὰ ταῦτα πολλοῖς βαρὺς καὶ ἀφόρητος ὁ γάμος
 γίνεται. καὶ δ' ἐν ἀνάπαυσιν αἰπάσθαι, ἐν
 ἐξκλημὰν πρὸς μὲν ποιεῖται τ' οὐκ ἐν ἀδένει-
 αν, καὶ πειρὰ τ' χρῆσθαι αὐτῶν. ἐπεὶ τοὶ καὶ ἀλόγιστον
 ἄλλως πανταχόθεν μὲν ἀφορμὰς ζητεῖν φιλιῶν,
 καὶ πινὰς περὶ ποιεῖται φίλους καὶ ἐταίρους, οἷον συμ-
 μάχους ἐπομάχους πρὸς τὰ τῶν βίῃς δυσχερῆ· τ' δὲ
 ἐν ὅρι τ' οὐσίῃς, καὶ παρὰ τῆς νόμων, καὶ πα-
 ρὰ τῆς διδασκαλίας ἀνεστίν, συμμαχίαν τε καὶ
 βοήθειαν, τετέστι τ' ἐν γυναικὸς καὶ τέκνων, μὴ
 ζητεῖν τε καὶ ποιεῖται.

Ἐν δὲ τῇ ὅρι τῶν γάμου καὶ τῆς παιδο-
 ποιίας τόπῳ, διέτεται καὶ ὁ τ' πολυτεχνίας
 λόγος.

alias uxorem quoque. Non paucis enim intolerabiles fuerunt nuptiæ : non quod sua culpa aut suapte natura talis sit cum uxore societas : Sed quando ducimus quas non oportebat, & ipsi quoque plane imperiti sumus in vita, neque instructi ad ducendum ingenuam uxorem, tum usuenit ut difficilis ac intolerabilis societas sit. Hoc sane modo nuptiæ vulgo eveniunt. Non enim procreationis liberorum, aut vitæ societatis gratia ducunt uxores: sed alii propter magnitudinem dotis, alii excellentia formæ, alii vero aliis istiusmodi causis ducti, ceu malis consiliariis usi, de ingenio & moribus sponsæ nulla cura habita, in perniciem suam nuptias celebrant, & coronatis foribus pro uxore tyrannum sibiipfis introducunt, cui ne brevi quidem tempore resistere, & de primatu cum eo certare possunt. Itaque constat non propter se, sed jam dictas ob causas, multis molestas ac intolerabiles fieri nuptias. Oportet autem, ut aiunt, neque inculpata culpæ, neque ex imbecillitate nostra & utendi ignorantia rebus crimen impingere. Quin & aliter absurdum fuerit, ubique venari occasiones amicitiarum, & amicos nobis sociosque comparare, ceu futuros auxiliares in vitæ difficultatibus : recreationem vero, auxilium & opem illam, quæ à natura, legibus, atque diis nobis exhibetur, nempe uxoris & liberorum, non inquirere & comparare.

In hoc sermone de nuptiis & liberorum pro- *Serm.*
creatione instituto, de multitudine prolis etiam 73.
dicetur

λόγῳ. καὶ φύσιν γὰρ πως καὶ ἀκόλουθον
 τοῦ γάμου τὸ πάντα, ἢ τὰ γε πλείστα τῆς γενε-
 μένων ἀναίρεσιν. ἀλλ' εἰκάσιν οἱ πλείους
 ἀπιθεῖν τῇ παραιέσει, δι' αἰτίαν ἢ μάλα
 πρεπιδῆ. διὰ γὰρ φιλοπλουτίαν, καὶ τὸ πάλ-
 μενα κακὸν ἡγεῖσθαι τινὲν πενίαν, τὸτο πάρου-
 σι. πρῶτον μὲν δὴ λογισέον, ὡς ἔχουσιν αὐτοῖς μί-
 νον παρασάτας, καὶ γυροβοσκὰς, καὶ πάσης
 τύχης τε καὶ πειρασάσεως κοινωνοὺς ἔχουσιν,
 οὐδ' ὑπὸ ἑαυτῶν μόνον; ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῆς
 γονέων ἡμεῶν κατὰ πολλὰ γε. καὶ γὰρ εὐχαι-
 ρίαν ἔχει πρὸς αὐτὰς ἡ παιδοποιία τοῦ, καὶ
 ὅτι πάλαι μὲν ἡμεῖς πρότερον, καὶ ἀλλήλων
 οἰκόνους, ἀνδ' ἡμεῶν αὐτὰς γυροβοσκὰς. καὶ γὰρ
 διὰ πάππῳ ὑπὸ βρετέρων οὐρόνων χείρα-
 γωγέμενός τε, καὶ τῇ ἀμῆς ἐπιμελείας ἀξί-
 μεν. ὥστε πρῶτον μὲν εὐχάριστα πράττοι-
 μεν ἂν εἰς γονέας τὰς ἑαυτῶν, παίδων ἐπιμε-
 λέμενοι ἡγεῖσθαι. εἴτα καὶ ταῖς εὐχαῖς τε καὶ
 σπουδαῖς τῆς ἡμεῶς γενναίωνων σωεργήσωμεν.
 εὐθύ γὰρ ὅτε πρῶτον ἐπὶ τῇ ἡμετέρῃ εἶχον γέ-
 νεσιν, διανοία χρώμενοι τοῦ χύσιν αὐτῶν εἰς
 πλείστον λαβεῖν τινὲν διαδοχὴν, καὶ παῖδας οὐ
 παίδων ὑπολήπειν, καὶ γάμου προσηύχων,
 καὶ τῇ ἡμετέρῃ σπουδῇ καὶ ἀνατροφῇ. ὅθεν
 γαμοῦντες μὲν καὶ παιδοποιούμενοι πράττοι-
 μεν ἂν, οἷον μέρος τῆς οἰκόνων εὐχῆς. τὰ δ'
 ὀνάντια φρονήσαντες, ἐγκόποιμεν ἂν αὐ-
 τῶν τῇ προαιρέσει. καὶ μὴ κινδυνεύειν πᾶς
 ἐθελοί-

dicendum est. Est enim secundum naturam & consentaneum nuptiis, ut foetus omnes, aut plurimi saltem educentur. Videntur autem complures consilium istud improbare, idque propter causam non admodum decoram. Præ nimio enim divitiarum studio, & quia paupertatem longe maximum malum interpretantur, ita sunt affecti. Primum igitur cogitandum est, quod non solum auxiliares nobis, senectæque nutritores, ac omnis fortunæ & casus participes gignamus, non inquam pro nobis ipsis solum, sed etiam pro parentibus nostris multas ob causas. Siquidem procreatio liberorum habet in se gratitudinem erga parentes nostros. Nam si quid forte nobis ante mortem ipsorum acciderit, filios eis nostri loco ad senectutem ipsorum nutriendam relinquimus. Est autem res egregia, avum deduci nepotum suorum manibus, & omni cura obsequioque ab ipsis affici. Primum itaque gratitudinis officium erga parentes nostros præstabimus, si proli generandæ operam demus: deinde, veta & desideria eorum qui nos genuerunt promovebimus. Statim enim à principio cum generatio nostri ipsis cordi esset, cogitantes apud se, cupientesque genus suum successionem quam longissima propagare, & filios filiorum relinquere, tum nuptiarum, tum procreationis educationisque nostræ curam habuerunt. Quamobrem si nuptias contraxerimus, & liberis operam dederimus, partem aliquam ipsorum desiderii conficiemus: secus autem animati, voluntatem eorum irritam reddemus. Atqui propemodum dixerim unumquemque qui

quisponte, ac sine causa peculiari, nuptias & prolis generationem declinat, parentes suos damnare vecordia, tanquam non justis rationibus moti nuptias contraxerint. Quinetiam quod qui ita sentit, secum ipse pugnet, facile animadverteris. Nam quomodo non dissentiret à seipso, qui vita quidem probat, & corpori suo acquiescit, tanquam decenter à parentibus ad vitam promotus sit: à se vero alios generari, improbat? Verum enimvero perpendendum est, primo quidem, quod liberos non solum nobis generemus, sed illis etiam, quorum opera nos nati sumus: deinde amicis quoque & cognatis. Quippe gratum & istis fuerit, procreatos à nobis liberos intueri, tum propter benevolentiam & familiaritatem, tum propter vitam tutiorem ita, & potentiolem. Firmatur enim hoc pacto vita inter gentiles ac necessarios, similiter ut naves quæ multis anchoris in mari stabiliuntur. Proinde cura de nuptiis & prole suscipienda ad hominem cognatis sociisque faventem omnino pertinet. Sed etiam patria ad hoc ipsum sedulo nos adhortatur. Nam liberos procreamus non tam nobis ipsis fere quam patriæ, successioni nostræ prospicientes, ac exhibentes reipub. illos qui in locum nostrum substituantur. Itaque sacerdos se civitati suæ sacerdotes debere sciat, princeps principes, concionator concionatores, deniq; civis cives. Quemadmodum igitur choro grata est illorum, à quibus constituitur, duratio, & exercituum militum: sic etiam civitati civium. Quippe si civitas temporaneus quidam cœtus esset, ejusq;

vita

βίῃ αὐτῆς καὶ εἶον ἀνδράπευε τὴν Συμμελει-
αν ἐλάμβανεν, ὅθεν ἐβη διὰ τοῦ ἡλίου. καὶ ἐκείναις
πολλὰς ἡμέρας ὕψικνεῖται, δαίμονι δὲ ἐνδου-
μονεσέρῳ χρησαμένη, καὶ εἰς μακρὰς αἰῶνας
πόλεις, φανερὰν, ὡς ὅτι παρόντι ἐσοχᾶσαι
δοῦμόνον, ἀλλὰ καὶ τοῦ μετέπειτα· τὴν
ταῖς ἰδίαις μὴ θεωροῦν χάραν ἔρημον, ἀλλ' ἐπ'
ἐλπίσιν ἰδρυμένῳ ταῖς ἀπὸ τοῦ ἡμετέρων τέ-
κνων·

Ἐκ τῶ πῶς χρῆσθον ζωνεῖσιν.

ΜΕΤΑ τὴν περὶ θεῶν καὶ παλαιοῦ λόγον, τὴν
 μᾶλλον αὖ περὶ παντὸς μνηστῆρος
 πρῶτον ἢ γενέων, ὅθεν λεκτέον ὅτι τέτων. τὰς
 δὲ λέξεις καὶ ἐπιγραφὰς τινὰς θεὸς εἰπὼν, ἔχ
 ἁμαρτοὶ τίς, ἐνεχά γε τὸ ἐγγύηθη, εἰ θέμις
 εἴπῃν, καὶ θεῶν ἢ τῶν τιμιωτέρων. περὶ αὐτῶν
 ἢ ἀναγκαῖον ὅτιν, ὡς μόνον μέτρον τὸ πρὸς αὐ-
 τὰς ἐυχαριστίας ἢ διηνεκής καὶ ἀνένδοξος περ.

θυμία πρὸς τὸ ἀμείβεσθαι τὰς εὐεργεσίας αὐ-
 * malim τοῦ. * ἐπείτε γὰρ πολὺ καταδείξεσθαι καὶ ἅπαν
 ἔσται γὰρ πολλὰ πράξωμεν ὑπὲρ αὐτοῦ. ἀλλ' ὁμῶς κιν-
 δυμεύει καὶ ταῦτ' ὁκείνων ἔργα τυγχάνειν, ὅτι
 καὶ ἡμᾶς τὴς ταῦτα πράττοντας ὁκείνοι πι-
 ποιήκασιν. ὥσπερ οὖν τὰ ὑπὸ Φειδίου καὶ τοῦ
 ἄλλων τεχνιτοῦ ἀπεργασθέντα, εἴπερ καὶ αὐτὰ
 ἑτεράτινα κατεσκευάζεν, ἐκ αὐτῶν ὠκνήπαμιν
 καὶ ταῦτα τοῦ τεχνιτοῦ ἔργα φέκκιν· ὅτως ἡ-
 κόπως καὶ τὰ ὑφ' ἡμῶν δρώμενα, θεζόμεν ἂν εἴη
 τοῦ γονεῶν ἡμῶν ἔργα; δι' ὅς καὶ ἡμεῖς γρά-
 ναμεν. πρὸς οὖν τὴν εὐμάρη τοῦ ἐπ' αὐτὸς
 καὶ τοῦ

vita hominis ætate comprehenderetur, successione non indigeret: at quoniam ad multas ætates extenditur, ac si dæmone propitio fruatur, longa aliquot secula perdurat, proculdubio non præsens solum, sed futurum etiam tempus spectandum est: & natale solum haudquaquam solitarium, sed spe posteritatis nostræ innixum relinquere convenit.

Quomodo erga parentes agendum sit.

POst sermonem de diis & patria, quam *Serm.*
 personam prius aliquis memoraverit, 77.
 & potius quam parentes? De ipsis igitur nobis differendum est. Si quis ergo parentes secundos ac terrestres quosdam deos dixerit, non errabit, cum nobis propter vicinitatem, si dicere fas est, vel ipsis diis honorabiliore sint. Necessarium autem est existimare unum erga ipsos gratitudinis modum esse, perpetuam & nunquam remittentem beneficia ipsorum rependendi animi promptitudinem. Quantumvis enim multa in eorum gratiam fecerimus, semper tamen inferiora erunt omnia, quam esse deberent. Quinetiam propemodum actiones nostræ omnes illorum videri possunt, ut qui nos etiam hæc agentes produxerint. Quemadmodum enim *Phidia* aut aliorum artificum opera, si & ipsa rursus alia quæpiam facerent, ea quoque non dubitaremus opera nominare artificum: eodem modo actiones etiam nostræ parentum nostrorum opera esse dicentur, per quos & nos nati sumus. Ut igitur in pròptu habeamus, quibus officiis erga
 Q pa-

καθηκόντων αἵρεσιν, κεφαλαιώδη τινα χρῆ
 περὶ βωμομένους λόγον, τῆτον ἐν περὶ χειρῶ δι-
 ηνεκὲς ἔχεν ὥς οἱ γονεῖς θεῶν ἡμῖν εἰκόνες,
 καὶ νῆ Δία θεοὶ ἐφέστοι, καὶ εὐεργέται, καὶ συ-
 γγενεῖς, δαυησαὶ τε, καὶ κύριοι, καὶ φίλοι βε-
 βαυότατοι. θεῶν τε γὰρ εἰκόνες βεβαυόταται,
 καὶ ὑπὸ τὰς τῆς τεχνῶν διωάμεις, * καὶ θεοῖ-
 * καθ-
 ηρμέ-
 ναι.
 * γὰρ
 a-
 lias ab-
 est.
 μένης τῆς ἐμφορίας. θεοὶ τε * γὰρ ἐστοχοί,
 καὶ σωφίαιοι ἡμῖν. ἐπ' δ' εὐεργέται μέγι-
 σοι, καὶ παρὶζημένοι τὰ μέγιστα, καὶ μὴ Δί' ἔ-
 χι μόνον ἄ ἔχουσι, ἀλλὰ καὶ ὁπόσα παρέχεν
 ἐβελήθηται, ἅ τε καὶ εὐζαίντο. πρὸς δὲ τέ-
 τοις, συγγενεῖς ἔγρισα, καὶ τῇ πρὸς ἐτέρου
 αἵτοι συγγενεῖς. δαυησαὶ δὲ τῆς πμωτά-
 των, μόνον ἀπαιτοῦντες, ὧν καὶ ἡ ἀπόδοσις
 πάλιν ἐστὶν ἡ αὐτῆς εὐεργεσία. τί γὰρ τηλικούτων
 παιδὶ κέρδιον, πηλίκον ἐστὶ τὸ πρὸς τὴν γη-
 ναμένους εὐπεδὸς καὶ εὐχαρίστον; κύριοί γε
 μὲν διχαύονται. τίνον γὰρ κτήμα μάλλον
 εἴη μὲν ἢ οὐκ εἰνών, δι' ἧς ἐσμέν; ἢ μὲν ἀλλὰ
 καὶ φίλοι καὶ παρὰ τὰ διωκεῖς. καὶ αὐτό-
 κλητοι, παντὸς κμεροῦ, καὶ πάσης περὶ τὰς
 * malim
 ἐπεί.
 οὐκ οὐροί. * ὅτι ἡ τῆς προσηγορευμένηων ἀ-
 πάντων τὸ ὕψος αὐτῶν ὄνομα γονεῖς, καὶ
 θεὸς αὐτὸς ἀπεκαλούμεν, τῇ τοιαύτῃ ὁπνοία
 περὶ δευτέρον καὶ νομιστὸν ἑαυτὸς καὶ ἀ-
 περὶ ὀνιερῶ τῇ εἰκία ζακόρους τινὰς καὶ ἱερέ-
 ας, ὑπὸ αὐτῆς κεχειροτονημένους καὶ κατεργα-
 μένους τὸ φύσει εὐκαχεῖσθαι τὸ τῆς γονεῶν
 θεοπραξίαν. ὅθεν καὶ διελόντας τὸ ὅτι μελέας, τὸ
 μὲν εἰς ὦμα, τὸ δ' εἰς ψυχῶν, καθ' ἐκάτε-
 ρον αὐτῆς μεθ' ἐκάστης περὶ θυμίας, περὶ δευτέρῃ τε
 πρὸ

parentes obstringamur, summariam hanc sententiam semper animo versare oportet: Quod parentes deorum nobis imagines sint, & per *Jovem* dii lares, seu domestici beneficiorum autores, cognati, creditores, domini, & amici constantissimi. Sunt enim deorum imagines certissimæ, & similitudinem eorum nobis referunt melius, quam ullius artis facultas exprimere possit: cum tanquam dii domus patroni & nobis familiares sint. Beneficiorum item maximorum nobis autores sunt, & maxima quæque præstant, non quidem ea solum quæ habemus, sed quicquid nobis exhibere & optare voluerint. Ad hæc proxime cognati, & autores cognationis ad alios. Præterea creditores rerum pretiosissimarum, ex quibus ea solum repetunt, quorum ipsa redditio iterum nobis beneficium est. Quod enim tantum esset filio lucrum, quantum pietas & gratitudo in parentes? Domini vero jure optimo sunt: nam cujus possessioni potius cedere-mus, quam illorum per quos sumus? Denique amici, & auxiliarii perpetui spontancique sunt, quovis tempore & casu ferentes opem. Sed quoniam inter omnia hætenus enumerata præstantissimum est parentis nomen, cujus gratia ipsos appellamus deos, adjiciemus quod ad hanc sententiã sequitur: nepe filios existimare debere, se in domo patria, veluti fano quodã ædituos & sacerdotes ab ipsa natura creatos & consecratos esse, ut parentum cultui operam darent. Quandoquidem vero duplex cultus est, alter corporis, alter animi; quicquid ad utrumq; pertinet alacriter exsequetur,

τῷ λόγῳ τὶ βεβλόμενοι, τὸ καθήκον ὀκνηρώ-
 σμεν. τὸ μὲν οὖν σώματι εἴνεκα, βραχὺς ὁ λό-
 γος, εἰ καὶ ἀναγκαῖον. περνοήσομεν γὰρ ἰερῆς αὐ-
 τῇ ἐλαθείας, καὶ πρὸς τὴν ἀδένειαν τῆς γήραος ἡρ-
 μοσμένης· ἐπὶ ἣ κοίτης καὶ ὕπνος, ἀλείμματός τε
 καὶ λυγρὸς, καὶ ἐδῆτο, καὶ ἀπαξάπῳς τῆς ἐνέκας
 τῆς σώματος ἀναγκαίων· ὥς καὶ μὴ δὲν τέτων
 ἐνδείας ποτὲ περθεθῆεν· μιμνέμενοι τὴν αὐτῇ
 ὀκνέων ὥρι τὴν ἡμετέραν ἀναίερθην, ὅτ' ἡμῖν
 νέεσθαι, κηδεμονίαν ὥστε περπαναγχεῖν ἐ-
 αὐτοῦ, καὶ μαρτυρῶν τι προσφέρειν δευραπείαν
 καὶ ἑλπίδα, εἰ ὅτε αὐτοὶ μὴ λέραιεν πρὸς τίνα
 μάστιγα ῥέπεσθαι αὐτοῖς αἱ περθυμίαι τῆς σῶ-
 ματι περπατημάτων. πολλὰ γὰρ αὐτὸ καὶ κείνοι ὥρι
 ἡμῶν ἐμαρτύρουντο· πολλάκις ἀνάρθεσις ἐπὶ καὶ
 κλαυθμώδεσ φωναῖς, ὅτι μὲν δέομεθα πινῶν σι-
 μνημάτων· τίνα δ' ἐστὶν ὧν δέομεθα διασφαῖναι
 μὴ δυνάμεντων. καὶ εἰ ἡμῖν καὶ αὐτῶν τέτων ἡμῶν
 καθήκοντων διδάσκαλοι γέροντες, ὧν ἀξιοί
 τυγχάνειν εἰσὶ παρ' ἡμῶν, ταῦθ' ἡμᾶς διὰ τοῦ
 περπατοῦ ἡμῖν διδάσκαλοι. τῆς ἡλικίας
 αὐτῶν παρὰ τὸν πρῶτον μὲν τὴν ἐνθυμίαν, ἡ μά-
 λιστα γήρῳτ' αὖ ἐκ τῆς ζωαναστρέφειν νόστον
 καὶ μεθ' ἡμέραν αὐτοῖς, εἰ μὴ πικρὸι, συμπε-
 ειπατύντας, ζωοποιήσαντες, ζωοδιασωμένους,
 καὶ ὅτε γὰρ τοῖς μακρὰν σελλομένοις ἀποδημί-
 αν πρὸς ἐνθυμίαν εἰσὶν, ἐν τῇ γινόμεναι
 περπομπῇ, τὴν οἰκιστάτων καὶ φιλοτάτων σω-
 αναστροφῇ· τὴν αὐτῇ τρέπον καὶ τοῖς γονεῦσι νε-
 ιδωκόσιν ἡδὴ πρὸς τὴν ἀφοδὸν, ἐν τῇ μάστιγα καχα-
 ειπόμεναι καὶ περσφιλεῖς εἰσὶν αἱ τῶν τέκνων περ-
 εδρία. καὶ μὴ τοὶ καὶ εἰ πικρὸς γήρῳ παρμαρτί-
 νογίας (ὅποια δὴ πολλὰ φιλεῖ γήρῳ ὥρι πᾶς
 πλείονας, καὶ ἐδωρικώτερον ἡσμένους) ἐπανορθω-
 τὸν μὲν,

si modo quod jus & ratio jubet facere voluerint. Est autem minor ratio corporis, necessaria tamen. Itaque liberali victu, & qui senectutis imbecillitati conveniat, prospiciemus eis: item lecto, somno, unctione, balneo, & veste. in summa, rebus omnibus corporis curæ necessariis, ut nulla earum inopia laborent, curam & diligentiam illam ipsorum imitati, qua nos infantes educaverunt: ita ut nonnunquam divinemus, & per conjecturam in eos quædam conferamus quæ ad corporis curam attinent, nisi sponte quid maxime desiderent indicaverint. Nam & ipsi multa circa nos divinarunt, cum ex inarticulato & flebili vagitu deesse quidem nobis aliquid intelligerent: quid vero illud esset, non facile conjicerent. Hoc sane modo ipsi per illa quæ olim in nos beneficia contulerunt, quid vicissim in eos præstare debeamus, exemplum ac documentum reliquerunt.

Cæterum animis ipsorum latitiam præcipue procurabimus, quæ inde maxime oborietur, si dies noctesque eis conversetur, & si nihil impediatur simul deambulemus, simul ungamur, simul denique edamus & vivamus. Quemadmodum enim illis qui longinquam peregrinationem instituunt, familiarium & amicorum conversationes, quibus aliquantis per deducuntur, jucundissimæ sunt: eodem modo parentibus brevi è vita discessuris, liberorum convictus maximopere gratus & suavis est. Quod si aliquando peccaverint (ut sæpe accidit multis, illis præsertim qui negligentius educati sunt) emendari quidem

μέν, ἀλλ' ἔμετ' ἐπιπλήξεις μὰ Δία, καὶ θά-
 περ ἔθ' πρὸς τὸς ἐλάττονας ἢ ἱσους ποιῇν·
 ἀλλ' ὡς μετὰ παρακλήσεως, καὶ ἔχ' ὡς δι' ἀμα-
 ρθίαν ἀμαρτάνοντας, ἀλλ' ὡς παρρηϊῶντας τῷ
 μὴ ἐφεισκέσθαι· πάντως δ' ἂν ἰδόντας εἴπω
 ἐφύσησαν. ἀνιερὰ γὰρ τοῖς τηλίκους, καὶ μάλιστα
 ὁκτενῶς νεοτετήσης. ἀναγκῆσθαι δ' ἐμετὰ παρα-
 κλήσεως καὶ τιν' φιλοφρονείας ἰασις τῇ παρ-
 ορωμένων. φέρει ὃ ὅτι τ' ἐπιθυμῶν αὐτοῖς
 καὶ τὸ τῇ * νοηπικωτέρων (ἔ) δολοῦντων ὑπὲρ αἰ-
 τιμάτων ἀπείδω ποτὲ τὸς παῖδας, ὥστε καὶ πρὸς
 δουλι-
 κωτέρων
 ὑπηρε-
 τημά-
 των.

παρὰ τῇ φιλτάτων χειρῶν ταῖς ἀναγκῆσθαι
 ὑπηρεσίας λαμβάνοντες, καὶ διακόνοις χρώμε-
 νοι τοῖς ρετέρεσις ἔργοις. μάλιστα δ' ἂν ἢ
 γενεῦσι καχευόμενον καὶ τὸ φαίνεσθαι πρῶτον
 τὸς παῖδας, ὅς αὖ ὁκείνοι σέρωνται, καὶ περὶ
 πολλοῦ ποιῶν. διὸ (συγγενεῖς αὐτῇ) σερκί-
 ον, καὶ ὅπμιελείας ἀξιοτέον, φίλους δ' ὡσαύτως,
 καὶ δῆτα καὶ ἐκείτους τὸς ὁκείνοις καχευόμενους.
 ἀφ' ἧς ἀφορμῆς εὐρεσις ἡμῖν ὑπογράφει, καὶ
 ἑτέρων παθόντων καθηκόντων ἐσμικρῶν, ὅτι
 τῇ τυχόντων. ἐπὶ γὰρ χάρις ἐστὶ γενεῦσιν ἢ εἰς
 τὸς σερρωμένους ὑπὸ αὐτῇ κηδεμονία, μάλιστα
 δ' ἔχουσι πρὸς ἡμᾶς ἔτως, δῆλον ὡς ἐ * τῇ
 τυχόντος ἂν αὐτοῖς χαρίζομεθα περνοοῦντες
 αὐτῇ.

* forte
 τὰ τυ-
 χόντα.

Ἐκ τῆς περὶ φιλαδελφίας.

Πρῶτη μὲν οὖν ὑποθήκη μάλιστα ραφῆς, ὅτι
 ἐκὼς τε ἔυπορος, πρὸς ὃ καὶ κοινή· καὶ
 παντὸς μὲν γὰρ εἴπῃν προσώπου ὑγιῆς ὁ λόγος,
 ὡς

debet, non tamen cum reprehensione, quali erga inferiores aut æquales uti solemus: sed cum adhortatione tantum, tanquam per inanimadversionem potius quam inscitiam erraverint; & si animum advertissent, minime erraturi fuissent. Secus enim acerbæ sunt grandævis præsertim seriæ admonitiones. Itaque necessarium est, negligentia ipsorum blanda adhortatione, & non sine amoris affectu mederi. Augerunt præterea lætitiâ parentum liberi, si servilia quandoque officia eis exhibeant, qualia sunt, pedes ablucere, lectum sternere, & ministrantes adstare. Non mediocriter enim gaudebunt, cum à charissimis manibus necessaria percipient ministeria, & suis ipsi operibus ministris utentur. Ad hæc gratissimum erit parentibus, si liberi quoque honorent illos, quos parentes diligunt & magnificiunt. Proinde cognatos eorum, & amicos, & quoscunque charos habent, amare & omnibus officiis colere decet. Quod si ita se habet, alias quoque non paucas neque leves officii nostri rationes inde colligimus. Nam cum alii ideo amandi sint, quoniam à parentibus diliguntur, nos autem maxime omnium ab eis amamur, si nos ipsos curemus, & ipsi consulamus nobis, plurimum eis gratificabimur.

De Amore Fraternali.

Primum sane consilium clarissimum, omnino in promptu situm, & omnibus comune est. *Serm.*
Nam cuivis homini hic sermo, utpote sanus ac 82.

Q⁴

cvi-

ὡς σαφές. παντὶ οὖν χρήσῃ, ἕκ τε τῆς ἑαυτοῦ
 μὲν ὁκείνου, ὁκείνου ὅτι ἑαυτοῦ ὑποτίθειται. καὶ γὰρ
 οἰκείῃ χρῶνται ἂν τις καλῶς, ἐνδυμνηθεὶς πῶς
 αὐτὸν ἡξίωσεν ὁκείνου ἑαυτῷ προσφέρειν, εἴ ποτε
 κείνῳ μὲν ἦν δεσπότης, αὐτὸς δὲ δουλεύσῃ. ὁ δὲ
 ὁμοίῳ λόγῳ καὶ γονεῦσι καὶ τέκνων, καὶ πατρὶ
 περὶ τῶν γυναικείων. καὶ ὡς ὅλως πᾶσι περὶ
 πατέρων. ὅθεν αἰρέτως δὲ εἰς ἐν ἑμπορῳ ἢ παρὰ
 νεοῖς καὶ τῶν ἀδελφῶν τρέπον. ἐπειδὴ καὶ ἐ-
 δὲν δὲ καὶ ὑποτίθειται τὸ σκεπτόμενον, πῶς ἀ-
 δελφῷ χρῆσθαι λαβεῖν δὲ ὅτι τοῖς καὶ τῆς
 φύσεως τῆς προσώπου ταυτότητα. καὶ δὴ καὶ
 πρῶτος οὗτος εἰρήνῃ λόγος. ὡς τῆς τῆς προσ-
 φέρειν καὶ τρέπον ἀδελφῷ, ὅν ποτε ἂν τις ὁκεί-
 νον ἀξιώσκειν ἂν ἑαυτῷ. νῦν Δὲ φησὶ τίς ἀλλ'
 ἔγωγε μὲν εἰμι μέγιστος καὶ ὁππότερος. ὁ δὲ ἀδελ-
 φός, σκαῖος καὶ δουρομίλητος. ἕκ ὅθεν τῶς ὅτι ἐρεῖ.
 πρῶτον μὲν ἴσως, ἕδ' ἀληθῶς εἰρησὶν γὰρ ἢ φι-
 λαυτία, τὰ μὲν ἰδία μεγαλοποιῆσαι καὶ ὑποκυ-
 δάναι τὰ δὲ τῶν ἄλλων κατασυμμερῶναι καὶ δια-
 * lego φαυλίσαι. * πολλὰ γὰρ διὰ ταύτην οἱ κακίους
 πολλοί. σφῆς αὐτῶν περικρίνεται τῶν καὶ πολὺ βυπτόνων.
 ἐπεὶ καὶ ὅντως τοιῦτος ἢ ἀδελφός, ἀλλ' οὐ
 γε φαίλω ἂν ἀμείνων εὐρέσθην, καὶ νίκησον αὐτῷ
 καὶ ἀσείότητα καὶ εὐποιΐας. ἐπεὶ τοίγχε ἕδ' ἐπολ-
 λή χάρις τοῖς ἐυγνώμοσι προσενεχθῆναι με-
 τείως ἀλλ' ἂν δὲ ἐξ ἑρῶν, καὶ πολλῆς ἀξίον ὑπο-
 δοχῆς, καὶ ἀδελφῶν καὶ σκαίων πρῶται, τοῖς ἐς
 αὐτὸν περὶ τοῖς καὶ γὰρ ἕδ' ἐν πάμπαν ἐπ' ἀ-
 δωμάτιον ἢ παρὰ κλησὶς. ἀλλ' ἔνεστι γὰρ καὶ τοῖς
 ἀτοπώτατα διακειμένοις ἀνέμενα μεταβολῆς
 τῆς καὶ τὸ χρῆσθαι, τιμῆς καὶ ἀγαπήσεως τῶν
 εὐεργετησάντων. ἕδ' ὅτι ζῶα μὲν ἀγρία καὶ

evidens, dici potest. Sic igitur cum unoquoque ages, tanquam tu illius indueris personam, ille tuam. Siquidem etiam servo aliquis recte uti poterit, reputans secum quomodo se ab illo accipi vellet, si ipse serviret, ille dominaretur. Idem hoc de parentibus, quales præstare se debeant erga liberos, & vicissim de liberis erga parentes; quibusvis denique erga quoslibet dicendum est. Promptissima vero & hæc admonitio, & fraternæ conditioni aptissima est. Nihil enim præsupponere opus est, illum qui considerat, quo pacto agendum sit cum fratre: sed statim in promptu quod eadem sit utriusque vestrum conditio, natura te docebit. Itaque primum hoc consilium jam dictum sit, scilicet, eo modo cum fratre vivendum esse, quo ipsum aliquis secum agere vellet. Per *Forum*, aliquis dixerit: At ego modestus & æquus homo sum, frater vero rudis & difficilis in conversatione. Sed non recte ita loquetur. Primum forte, non ait quod res est. Nimiis enim est amor sui in extollendis & laudandis rebus propriis, alienis contra imminuendis ac elevandis. Quamobrem multi deteriores, aliis longe præstantioribus semet anteponunt. Deinde, quamvis revera talis sit frater; tu tamen, dixerim, melior appareas, & beneficiis agrestes illius mores vincas. Haud enim magna gratia illis debetur, qui faciles ac moderati sunt erga prudentes ac benignos. Rudem vero molestumque, suis factis mitiorem reddere, viro dignum & laudabile opus est. Non enim omnino frustra adhortatio, & provocatio per beneficia fiet. Quandoquidem vel effratissima quæque ani-

καὶ φύσει πρὸς τὸ γένεσθαι ἡμῶν ὁμηγερέων
 να, πρὸς βίαν ἀχθέντα, καὶ τὴν πρώτην κατα-
 χεθέντα δεσμοῖς ἢ γαλεάρεαις, χεῖνοις ὑπε-
 ρον πιπρωτὰ γίνεσθαι καθήμενός τε ποταῖς τιμι-
 λήαις, καὶ τῇ καθ' ἡμέραν τροφῇ. ἔχ' ὅπως δὲ
 ἀνδρῶν αὐτῶν ἀδελφός, ἀλλὰ καὶ μὴ δὲν περ-
 ῆκων τύχοι, ἔτω παντὶ μάλλον ἐπιμελίας
 ἀξιόμενος, μεταβάλλει πρὸς τὸ ἡμερώτερον,
 καὶ ὑπερβολὴν μὴ ὑπολίπη σκαϊόπητος. μιμη-
 τέον ἐπὶ παντὸς μὲν ἀνθρώπου, πολὺ δὲ δια-
 φερόντως ἐπ' ἀδελφῶν, τὸ τῶ Σωκράτους. οὐκ ἔ-
 νειν δὲ πρὸς τὸν εἰπόντα, ἀποθανοῦμαι, εἰ μὴ
 σε πμωρησαίμην, ἔφη· ἀποθανοῦμαι, εἰ μὴ σε
 φίλον ποιήσω. ἀλλὰ καὶ ταῦτα μὴ ταῦτη. καὶ
 ταῦτα δ' ἐνδυμνήσειον ὅτι τρέπον οἱ ἀδελφοὶ
 τὰ αὐτῶν μέρη τυγχάνουσιν, ὥστε * οἱ ὁμοῖοι
 οἱ ὁφθαλμοὶ ἐμοῦ καὶ ὡσαύτως σκέλη τε καὶ χεῖ-
 ρες, καὶ τὰ λοιπά. καὶ καὶ ἔτοι τῶτον ἔχουσιν τὸν
 τρόπον, εἴτε πρὸς τὸ οἶκον * ὅξεταζοντες. ὅτ-
 περ οὖν οἱ ὁφθαλμοὶ, καὶ αἱ χεῖρες, εἴπερ ἕκα-
 στονιδίαν ψυχὴν καὶ νοῦν λάβοι, πρεῖποι ἐν τῇ
 λοιπῇ πάτῃ μηχανῇ, διὰ τὴν εἰρημένω κοινω-
 νίαν, τὰ μὴ δ' αὐτὰ τὸ ἴδιον ἔργον οἱ ἀτελεῖ
 παρέχεν καθὼς δίχα τῆς τῆς ἑτέρας παρ-
 σίας· ἔτω δὲ καὶ ἡμᾶς ἀνθρώπους γε ὄντας, καὶ τὴν
 ψυχὴν ὁμολογοῦντας ἔχειν, μὴ δὲν παρίναί
 αὐτοῦ, ὑπὲρ τῆς δέοντως περσφείεσθαι τοῖς
 ἀδελφοῖς. καὶ καὶ αὐτὸ καὶ πλεόν τι παρὰ τὰ μέρη
 συλλαμβάνειν ἀλλήλοις ἀδελφοὶ πεφύκασιν.
 οἱ τε ὁφθαλμοὶ μὲν ὁρῶσιν * ἀλλήλους, παρὼν
 * ἀλλή- * παρόντα καὶ χεῖρ συνεργάζεσθαι παρὼν καὶ χεῖρ
 λῶ & παρούση· ἢ δ' ἀδελφῶν σύμπερξιν ἀλλήλοις
 παρόντι. πολυχρυσέστα πῶς ὅτι. πρᾶττεσι καὶ τὰ κοινῇ
 δια-

animantes, & suapte natura humano generi omnino infensæ, quamvis adductæ fuerint magna cum violentia, & à principio vinculis aut instrumentis quibuscûq; constrictæ, postea mansuefiunt certis cultibus, victuque quotidiano cicuratur. Non solum autem homo frater, sed etiam alienus, si ita omni officiorum genere colatur, licet pessimus fuerit, mansuetior evadit. Proinde cum erga omnes homines, tum fratres multo maxime, * *Socratis* * *Plu-* animum imitari ac referre debemus. Hic e- *tarchus* nim ad illum qui se moriturum exclamave- *Euclid* rat, nisi ipsum ulcisceretur: At ego, dixit, nisi *Socrati-* te mihi effecerim amicum, moriar. Et hæc *co attri-* quidem hætenus. Deinde cogitandum est, *buit.* quod fratres quodammodo corporis tui partes sint, quemadmodum oculi tui, pedes, manus, & reliqua membra. Nam & fratres aliquo modo ita se habent, si communem generis originem spectes. Sicut igitur oculi manusque, si animæ & mentis per se compotes fierent, reliquas partes omni studio curarent propter intercedentem ipsis communionem; quoniam ne ipsæ quidem functionem suam recte administrare possunt citra præsentiam aliarum partium: ita nobis etiam, qui homines sumus, & animam habere nos fatemur, omnibus viribus adnitendum est, ut fratribus decenter utamur. Magis enim, quam partes corporis, ad auxilium mutuum fratres compositi esse videntur. Siquidem oculi simul aliquid intuentur, uterque alteri præsens; & manus præsentī manui subvenit: fratrum vero opera mutua multo latius patet. Negotia enim communia peragunt,

διαφέροντα, καὶ διεσκηότες πάντων μέγα δ' ὑπ-
 ἀρχουσιν ἀμύλων ὄφρ' ὅ, καὶ μύειον ἢ τὸ
 διάστημα ὅλως ὃ ὀρθομυήον, ὡς βίος ἡμῖν κιν-
 δυνάμει μακρὸς πρὸς ἑῷ καὶ πολυετὴς πόλεμος.
 τῷτο μὲν διὰ τὴν αὐτῆς τῆς πραγμάτων φύ-
 σιν, ἐχόντων τὶ ἀντίτακτον τῷτο ὃ διὰ τὰς
 ἑξαιριδίδεις καὶ ἀπερσοδοκήτες ἐπιδερμαὶς τῆς
 ψυχῆς· πολὺ ὃ μάλιστα δι' αὐτὴν τὴν κακίαν,
 ἔτε βίας τινὸς * ἀπεχόμενον, ἔτε δόλου καὶ κα-
 κῶν στρατηγημάτων. ὁθεν καλῶς ἡ φύσις, ὡς
 ἀν' ἐρατῆς ναμνηνοῦσα, παρήγαγεν ἡμῶν ἑκα-
 στοντῶρον πινάμ' ὑμῶν μαχίαι. ἔδει οὖν ἑστ-
 μόν' ὅ, ἐδ' ὑπὸ δρυὸς, ἐδ' ὑπὸ πέτρης, ἀλλ' ἐκ
 γονέων, καὶ μετ' ἀδελφῶν καὶ συγγενῶν, καὶ ἄλλων
 οἰκείων. μέγας ὃ βοηθὸς ὁ λόγος, καὶ τὰς
 ὀθνεῖους καὶ μηδὲν κατ' αἶμα προσήκοντα ἑξ-
 ιδιέμεν ὅ, ἀφρονίαν τε παρέχων συμμαχίαν.
 διὰ τῷτο καὶ φύτιν ἡμῖν σπουδὴν, καὶ ὀππινουῶν
 προσκαλῶν καὶ φιλοποιήσας. γίνεται γὰρ
 ἡδη τὸ πρᾶγμα, τῆς ἐπιτάτης μανιῶν, * ἥ μὲν
 ἔδεν ἐκ φύσεως ἔχουσι φίλτρον πρὸς ἡμᾶς ἐ-
 θέλιν συγκαταλέγειν, καὶ τῇ γνώμῃ οἷς ἐφόσον
 ἐνδέχεται πλεῖστον χάρι τὴν οἰκειότητα· ἥ
 ὃ ἑξ ἐτοίμου καὶ παρ' αὐτῆς χρηζομένων
 τῆς φύσεως, κατημεληκέναι βοηθῶν καὶ πι-
 κούρων, οἷους δὴ (ὕμῶν ἐκεῖν' ἔ) τὰς ἀδελ-
 φούς.

* ἀπε-
 χόμε-
 νης.

* lego τὸ
 ἦν.

Ἐκ τῶ πῶς συγγενέσι χρῆσθαι.

Τοῖς οἰρημένοις περὶ γονέων χρῆσιμους καὶ ἀ-
 δελφῶν Ἰωακίμος ἔ καὶ τέκνων, ἀκόλουθον ὅτι
 προδεῖναι καὶ τῶν συγγενῶν λόγον, συμπεπον-
 ὄτα

peragunt, quamvis magno loci intervallo dis-
 juncti : & commoda sua sedulo invicem pro-
 movent, licet longissimo interstitio separentur.
 In summa, æstimandum est, quam longæ tæ-
 diosæque vitæ, & perpetuæ inimiciæ pericu-
 lum immineat: partim, propter ipsarum rerum
 naturam, nescio quid adversæ contumaciæ ha-
 bentium ; partim, propter subitas & inopina-
 tas animæ perturbationes ; maxime vero pro-
 pter ipsam hominum malitiam, quæ nec ulla
 vi, nec dolo malorum stratagematum abstin-
 net. Itaque natura imbecillitatis nostræ gna-
 ra, unicuique nostrum auxilia quædam ad-
 junxit. Quocirca nemo solus est, nec ex quer-
 cu saxove natus, sed ex parentibus, & cum
 fratribus, & cognatis, aliisque familiaribus
 agit. Plurimum autem nos juvat ratio, alienos
 etiam, & sanguine nihil junctos concilians, ac
 sociorum copiam exhibens. Proinde naturali
 quodam studio quoslibet allicere, & amicos
 nobis parare cupimus. Verum enimvero ex-
 tremæ insanix argumentum est, cum illis con-
 jungi velle, quorum amorem nulla vis naturæ
 nobis commendat, & quam fieri potest latissime
 familiaritatem propagare : auxiliores vero
 & socios in promptu existentes, & ab ipsa na-
 tura suppeditatos, quales nimirum fratres
 sunt, negligere.

Quomodo utendum sit cognatis.

ILLIS quæ de parentibus, fratribus, uxore
 ac liberis utiliter dicta sunt, sermonem Serm.
82.
 de cognatis statim adungi convenit, ut qui e-
 jusdem

ὅτα μὲν πως ἐκείνοις, δι' αὐτὸ ὃ τῷτο Ἰωσή-
 μως ἀποδοθῆναι δωάμενον. ὅλως γὰρ ἕκαστος
 ἡμῶν, οἷον κύκλοις πολλοῖς περιέγεσθαι τοῖς
 μὲν μικροτέροις, τοῖς ὃ μέζουσι, καὶ τοῖς μὲν
 ὑπὲρ ἡμῶν, τοῖς ὃ ὑποκάτω, καὶ τὰς δια-
 φέροντες καὶ ἀνίσκας πρὸς ἀλλήλους χάσεις. πρῶ-
 τος μὲν γὰρ ὅστις κύκλος καὶ περιστρέφεται,
 ὃν αὐτὸς τις καθάπερ περὶ κέντρον τὴν ἐαυ-
 τοῦ γέγεσθαι διάνοιαν, ἐν ᾧ κύκλῳ τὸ, τε
 (ῶμα περιέχει), καὶ τὰ τοῦ (ῶματος) ἕνεκα
 παραλημμένα. χεῖρ δὲν γὰρ ὁ βραχύτατος καὶ
 μικρὸς εἶναι αὐτὴν προσηγορεύεται τοῦ κέντρος
 κύκλος εἶναι. δεύτερος ὃ ἀπὸ τέττα, καὶ πλέον
 μὲν ἀφ' ὧν ὁ κέντρος, περιέχων δὲ τὸ ὑπερ-
 ὅν τὴν τελευτῶν γωνίαν, ἀδελφοὶ, γυνή, παῖδες.
 ὁ δ' ἀπὸ τέττων τείτος, ἐν ᾧ θείοι, καὶ πηλίδες,
 πάπποι τε καὶ τίττω, καὶ ἀδελφῶν παῖδες, ἔ-
 πι δ' ἀνεψιοί. μετ' ὃν ὁ τῶν ἄλλων περιέχων
 Ἰωσήμους. τέττω δ' ἐφεξῆς, ὁ ἧς δημοτῶν, καὶ
 μετ' αὐτὸν ὁ τῶν οὐλετῶν, εἶθ' ὁ πηλίδων. καὶ λοι-
 πὸν ἔτι ὁ μὲν ἀσυγγειτόνων ὁ ὃ ὁμοειδῶν.
 ὁ δ' ὁξωτάτω καὶ μέγιστος, περιέχων τε πάν-
 τας τῶν κύκλους, ὁ τῶν πᾶσι τοῖς ἀνθρώπων γένεας.
 τέττων οὐκ ἐπεξεωρημένων καὶ τῶν ἐντεταμένων
 ἐπὶ τὴν δέουσαν ἐκείνων χεῖρσιν, τὸ ὅτι
 σωλῆγειν πᾶς τῶν κύκλος ὡς ἐπὶ τὸ μὲν κέν-
 τρον, καὶ τῇ αὐτοῦ μετὰφίρην αἰεὶ, τῶν ἐκ τῶν
 περιεχόντων εἰς τῶν περιεχομένων. καὶ τὸν
 φιλοίκειον γυνὴν ὅτι γονέας μὲν καὶ ἀδελφούς. * ὁ-
 κοῦν καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἀναλογία, καὶ τῶν Ἰω-
 γενῶν τῶν μὲν προσηγορεύεται καὶ προσηγορεύεται,
 ὡς πάππους, θείους, ἢ τιτθίδας. τῶν δ' ὁμήλι-
 κας, ὡς ἀνεψίους. τῶν ὃ νεωτέρους, ὡς παῖδας
 ἀνεψιῶν. * ὡς εἴρη διὰ Ἰωσήμους ἀποθήκη,

* Loca
 viden-
 tur mu-
 tula.

jusdem prope instituti sit, eamque ob causam breviter hic explicari queat. Nam unusquisque nostrum undique multis veluti circulis circumscriptus est: quorum alii minores, alii majores sunt, alii continent, alii continentur, juxta diversos & inæquales ad se invicem habitus. Primus etenim & proximus circulus est, quem unusquisque circa mentem suam, veluti centrum descriptum constituit, in quo & corpus nostrum, & ad usum ejus pertinentia inest. Et minimus, ipsumque prope centrum attingens hic circulus est. Ab hoc secundus, remotior à centro, & primum intra se concludens, parentes, uxorem, & liberos comprehendit. Tertius avunculos, materteras, aves, avias, nepotes ex fratribus, & consobrinos habet. Post illum est qui reliquos cognatos continet: deinde popularium, mox tribulium, postea militum circuli sequuntur. ab illis urbi vicinorum circulus, & alius gentilium, ambiunt. Extremus autem & maximus, omnes ambitu suo concludens, totius hominum generis est. His ita consideratis, officium illius fuerit qui singulis decenter uti studet, circulos ad centrum quodammodo contrahere, & conari semper, ut qui in circulis continentibus sunt, ad contentos redigantur. Est igitur hominis cognationem suam amantis, parentes quidem & fratres. Et simili ratione cognatorum in utroque sexu ætate provectiores tanquam avos, avunculos, aut avias colere: æquales vero, seu consobrinos: juniores denique, seu filios consobrinarum. Itaque breviter consilium proposuimus, quo

ἀρ' ἥς πῶς χεῖν περσφέρεας Συγγένειν. ἐ-
 παιδὴ περσφιδάχθημι, πῶς τε χεῖς ἐόντα
 τοῖς, καὶ πῶς γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς, ἔτι ὅ γυ-
 ναικὶ καὶ τέκνοις προσκείμεν δ' ὅτι, καὶ τέτοις
 μὲν ὁμοίως πηκτέον τὰς ἐκ τῆς τείτου κύκλου
 τέτοις δ' αὖ τὰς συγγενεῖς. ἀφαιρήσεται μὲν
 γὰρ τι τῆς ἐννοίας τὸ καθ' αἷμα διάστημα
 * forte
 ὄν.
 πλέον ἂν ἡμῖν δ' ὁμῶς σπουδασέα ὡς πῶ
 ἕξομοιώσιν ἐσιν. ἥκοι μὲν γὰρ ἂν εἰς τὸ μέτε-
 ρον, εἰ διὰ τῆς ἡμετέρας αὐτῆς ἐνστάσεως ὅπ-
 τε μνόμενα τὸ μῆκος τῆς πρὸς ἑκάστον τὸ
 πρὸς ὅσον ὅτεως. τὸ μὲν οὖν σωτέον καὶ περ-
 ματικώτερον εἴρηται. καὶ δ' ὅτι μετέειπεν καὶ
 κατὰ πῶς τῆς περσφιδέων χεῖς, τὰς μὲν αὖ-
 εψίδας καὶ θείους καὶ τιτθίδας ἀδελφὲς ἀποκα-
 λουῖντας, πατέρας τε καὶ μητέρας. καὶ ὅτι συ-
 γγόνων, τὰς μὲν θείους, τὰς δὲ ἀδελφίδας,
 τὰς δὲ ἀνεψίδας, ὡς ἂν καὶ τὰ τῆς ἡλικίας πα-
 ῖν ἕνεκα τῆς ἐν τοῖς ὀνόμασιν ἐκτενείας. καὶ
 γὰρ τῆς * περσφιδέως ὁ τρεῖς, αἷμα μὲν ἂν
 * lego
 περσ-
 φιδέως.
 σημεῖον ἐκ ἀμαυρῶν ἦν τῆς ἕσσης ἡμῖν σπουδῆς
 ὡς ἐκείνους. αἷμα δ' ἂν ἐποτρύνει καὶ περσφ-
 τήνοι, πρὸς πῶς ὑποδεξάμεναι ὅτι Συγγε-
 νείαν τῶν κύκλων. ἐνταῦθα μὲν τοὶ συγγενεῖς,
 ἐκ ἀκαρῶν τῶν ῥηθέντων ὅτι γονέων διορισμὸς
 φαντάζεται μνήμη. ἐλέγξω γὰρ αὖ μετ' ἐκεί-
 νον ἡνίκα τὸ τόπον ἡμεν, ἐνθα μητέρας πατε-
 ραὶ συνεκείναμεν, ὡς καὶ τῇ μὲν μητρὶ, τῇ πα-
 τέρει, τῆς ὅτι τιμῆς, πῶς πατεὶ πλέον ἀπόμεναι
 οἷς ἐπομένους, καὶ δεῦρο τιθεῖμεν ἂν, ὡς τὰς
 μὲν μητέρας προσηκόντας, εἰργεῖν πλέον
 πρέπει, τὰς δ' αὖ κατὰ πατέρας Συγγενεῖς, διὰ
 μέζοντος ἀγειν πμῆς.

quo pacto oporteat cum cognatis agere. Supra enim explicatum est, quomodo nobis ipsis parentibus, fratribus, uxoreque ac liberis utendum sit. Hic vero adjecimus, quod ex æquo honorem conferre oporteat & his, & qui tertii sunt ordinis : ac rursus tam reliquos cognatos, quam qui tertio loco sunt honorare. Quamvis enim imminuatur aliquid benevolentix erga illos, qui plurium graduum intervallo sanguine nobis juncti sunt, adnitendum est tamen, ut æqualitatem paremus : quæ quidem moderata futura est, si studio nostro longinquitatem cognationis erga singulos minuamus. Præcipua igitur causa jam exposita est: convenit autem quod ad moderatum in appellandis nominibus usum attinet, consobrinos, avunculos & avias, fratres appellare, & patres ac matres ; item ex cognatis quosdam avunculos, alios patruelos, aut consobrinos vocare, ita ut ætatis rationi benigna nominum liberalitas respondeat. Nam hic appellandi modus tum studii nostri erga singulos non leve argumentum fuerit, tum ad circulatorum prædictam contractionem multum adjuvabit. Sed quoniam huc oratio nostra pervenit, non intemptivum videbitur, meminisse parentum superius adlatæ distinctionis. Dicebamus enim in eo loco, ubi patri conferebamus matrem, quod matri amorem, patri vero honorem amplius tribuere oporteret. quod si concedatur esse faciendum, hic etiam adseremus illos qui materno genere nobis junguntur, plus amandos : qui autem paterno, plus honorandos esse.

Ἐκ τῆ πῶς παλείδι χησέον.

ΜΕτὰ τὸν ᾧ διῶν λόγον, εὐλογώτατον ὄσιν ὑποδέσθαι, πῶς παλείδι χησέον. ἔστι γὰρ ὡς αὐτὸ δίδτερός τις διὸς αὐτῆς, γῆ Δία, πρῶτον καὶ μήζων γονεύς. παρ' οὗ δὲ καὶ ὁ πύνομα τῷ πρῶτῳ πιδέμεται, ἔκ ἀνεπτυχέας ἔδειτο, παρασημασίτας μὲν τῷ πατεὶ, δηλῶκως δ' ὀξενεγκῶν, ἵν' οἷ μίγμα τυγχάνοι, τῆς τε τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρός. καὶ δὲ εἶτα μὲν ὁ λόγος ὑπαγορεύει πατείδα τιμᾶν, ἐπίσης τοῖς δυσὶ γονεῦσι πῶς μίαν. ὥστε διαπερου μὲν ἥν γινομένων ὁποτερουοῦ, καὶ δὲ περκείναι πῶς πατείδα, προτιμᾶν δ' αὐτῆς μὴδ' ἄμα πῶς δύο, δι' ἴσης ὅ μοίρας ἄγειν. ἀλλ' ἔτερος αὖ λόγος ἐστίν, ὃς παρακαλεῖ καὶ * *malim* *ἄμα.* προτιμᾶν αὐτῶν ἥν γονέων, * ἀλλὰ ἥν δυὴν καὶ τοι μόνων τέτων, ἀλλὰ καὶ γυναικὸς ὡς αὐτοῖς, καὶ τέκνων καὶ φίλων, καὶ ἀπαξ ἀπὸς μὲν διὸς ἥν ἄλλων ἀπαίων.

Ὡσπερ οὖν ἀνόητος μὲν ὁ ἥν πέντε διακρίλων ἢ ἕνα περκείνων, εὐλόγος ὅ ὁ τὸς πῶς τῷ ἑνός· ὁ μὲν γὰρ ἀτιμάζει καὶ τὸ περκείμενον, ὁ δ' ἐν τοῖς πέντε, καὶ ἢ ἕνα περὶσώζει τοῦτον δ' αὐτὸν τρέπον, καὶ ὁ μὲν ἑαυτὸν τῆς παλείδος πᾶσον ῥάξειν βουλόμενος, πρὸς τῷ δρᾶν ἀδέμια, καὶ ἄλλως ἀνόητος, ἱμεύρων ἀδωμάτων. ὁ ὅ ἑαυτὸς προτιμᾶ πῶς πατείδα, θεωρήλης τε, καὶ τοῖς λογισμοῖς ἀεχρώς. εἰρηται δ'.

Quales in Patriam esse debeamus.

Post sermonem de diis, maxime convenit docere, quales in patriam esse debeamus. Est enim patria, per *Jovem*, velut alter quidam deus, & primus maximusque parens. Quare qui nomen ei imposuit à re ipsa, non temere patriam nominavit, vocabulo quidem à patre deducto, pronunciato tamen scæminina terminatione, ut ex utroque parente mixtum esset. Atque hæc ratio insinuat patriam unam ex æquo duobus parentibus colendam esse. Præferenda igitur omnino est patria utrivis parentum seorsim : & ne simul quidem parentes ambos majores fieri, sed æquali honore dignari. Est autem & alia ratio, quæ non tantum æquali, sed majori etiam quam simul ambos parentes honore patriam afficere monet; neque solum ipsis eam præfert, sed etiam uxori, & liberis, & amicis, & absoluto sermone rebus aliis omnibus post deos.

Quemadmodum igitur stultus quidem fuerit, qui digitum unum pluris facit, quam simul quinque : prudens vero, qui majoris quinque, quam unum æstimat : ille enim cum toto partem quoque ejus negligit ; hic vero simul cum aliis quinque unum quoque conservat : Similiter qui seipsum præ patria servare vult, tū injuste facit, tū stolidus est, insuper impossibilia desiderans. At qui patriam sibi ipsi præponit, is & diis charus est, & mēte prudētor. Quinetiā

δ' ὁμως, ὡς καὶ εἰ μὴ σωαριθμοῖη τις τὸν Κυ-
 σήματι, κατ' ἰδίαν δ' ἔξετάζοιτο, καθήκειν
 τῆς ἐαυτοῦ σωθείας τινὲς τῶ Κυσήματι περ-
 κείνῃν· ὅτι τινὲς ὡς πολίτου σωθείαν ἀνύπαρ-
 κτον ἀπέφαιναν ἢ τῆς πόλεως ἀπόληα, καὶ δά-
 τος καὶ τινὲς τῶ ἐνὸς δακτύλου, ὡς μέρους χειρὸς,
 ἢ τῆς χειρὸς ἀναίρεσις. καὶ δὴ καὶ τέτων ἡμῖν
 Κυψικαλαῖδω, διότι καὶ τὸ κοινὸν Κυψί-
 ρον τῶ ἰδίᾳ μὴ χωρίζῃν, ἀλλ' ἐν ἡγεῖσθαι καὶ
 παυτόν. τό, τε γὰρ τῇ παλείδι Κυψίρην, κοινὴν
 ὅτι καὶ ἥ καὶ μέρτι ἐκείνῳ. τὸ γὰρ ὅλον δίχα τ'
 μερῶν ἐστὶν ἐδέν. τό, τε πρὸς πολίτη Κυψίρην,
 περσὶ καὶ τῇ πόλει, ἐὰν γὰρ ὡς Κυψίρην π-
 λίτη λαμβάνῃ. καὶ γὰρ τὸ χωρὶς τῇ ὡς χωρὶς τῇ
 λυσιτελές, καὶ τὸ ὅλον χωρὶς κερδαλέον ἀνὴρ.
 τῆτον οὖν τ' λόγον ἐνδέμενοι πάντα ταῖς δια-
 νοίαις, πολὺ φῶς ἐξομεν ἐν τοῖς καὶ μέρτι, ὡς
 ἐν μηδενὶ παραλιπὴν χωρὶς τὸ πρὸς τ' πα-
 τεῖδα καθῆκον.

* lego

ἀποκο-
 δομεῖται

Ἐν οὐκ ἐφ' ἡμῖν δεῖν ἀποικονομεῖσθαι πᾶν καὶ
 πᾶσι καὶ νόσημα τ' ἐαυτοῦ ψυχῆς τὸν παλείδι
 χρησόμενον καλῶς. δεῖ γὰρ καὶ τὰς νόμους τ' πα-
 τεῖσθαι καὶ δάττος τινὰς δεῖς δευτέρως σωτη-
 ρεῖν, αὐτὰ τῆσιν οὐκ ἐστὶν τ' τέτων ὑφίστησιν. καὶ
 εἰ παραβαίνειν τις αὐτὰς, ἢ νεωχμοῖν ἐπι-
 χειρῶν, αὐτοῦ δὲ πάση καλύοντα καὶ πάντα τῆ-
 πον ἐναυπέμενον. καὶ γὰρ ἀγαθὸν ἐπιπείδωμα
 πόλει, δι' ἀπμίας ἀρόμενοι νόμοι, καὶ τὰ νέα
 ἀποκεινόμενα καὶ παλαιῶν. ὅθεν καὶ καὶ καὶ ψ-
 φισμάτων, καὶ τ' παραδέσμου ταύτης κρινου-
 ρίας ἐρκτέον τὰς αὐτὰς δευτέρως ἐπὶ τῆς τ' ἰού-
 τας. ἀποδέχεται δ' οὐκ ἐξωγε καὶ τὸν τ' Λοκρῶν
 νομοθέτην Ζάλοκον, ὅς ἐνομοθέτησε τὸν
 κρινόν

dictum est, quod etsi quis non connumeretur multitudini, sed seorsim consideretur, decere tamē propriæ salutis multitudinis salutē præferre. Nam si tota civitas pessum ierit, unius utpote civis salus consistere non poterit: sicuti manu corrupta, non salvus permanere potest unus digitus, ut pars manus. Sic igitur paucis sermonem nostrū concludamus; quod cōmunis utilitas nō sejungenda sit à privata, sed una eademq; cēsenda. Quicquid n. patriæ prodest, id singulis quoq; particulatim est cōmune. Etenim totum nullū est sine partibus. Et vicissim quod civi fuerit utile, civitati quoq; convenit, si modo illi, quatenus civis est, expedit. Nam & quod chorearū duci, quatenus choreas agit, ex usu est, idē toti choro prodest. Proinde omnē hunc sermonem rationemq; mente complexi, multum lucis in particularibus habebimus, ita ut nunquam quod patriæ convenit, negligamus.

Quapropter aio destrui oportere omnem & perturbationem & morbum animæ suæ, ab illo, qui officio suo in patriam satisfactorius est. Oportet autem etiam leges patriæ tanquam alteros deos observare, ac seipsum perfectum reddere secundum ipsarū præscriptum. Si quis vero leges aut violare, aut innovare conabitur, hic omni studio prohibendus, & modis omnibus oppugnandus est. Contemptus enim legum, & innovatio ab antiquitate separata, non bonum est civitati studium. Quamobrem à ferendis suffragiis, & temeraria innovatione rerum, qui contumacius in id incumbunt, arcendi sunt. Cæterum ego *Zaleucum* probo *Locrensiū* legislatores, qui sancivit, quod quisquis legem

novam introducturus esset, circumposito cervici laqueo id facere deberet, ut autor ejus mox suffocaretur, nisi eximiam utilitatem novæ legis ad antiquum reipub. statum comparatæ declararet. Porro consuetudines quoque revera patriæ, & fortassis ipsis legibus vetustiores, nihil minus quam leges observandæ sunt. Quæ vero heri tantum, ut aiunt, & nudius tertius in totam civitatem receptæ sunt, neque patriæ censendæ sunt, & forte ne consuetudines quidem omnino: quoniam consuetudo lex est non scripta, optimi legislatoris inscriptum nomen habens, videlicet utentium omnium probationem; fortassis autem & naturali justitiæ proxima fuerit patriæ consuetudo.

Ex Oeconomico.

ANte omnia dicendum est mihi de operibus, quæ familiam sustentant. Hæc *Serm.* igitur dividantur, ut fieri solet, ita ut viro *83.* opera rustica, forensia, & civilia tribuantur: mulieri autem quæ lanificium & frumenti apparatus attinent, omnia denique domestica negotia. Non tamen alter ab operibus alterius omnino immunis esse debet. Nam & mulierem aliquando decebit, ut rus egressa, operariis præsit, & patrisfamilias vicem gerat: & contra, viro rerum domesticarum habere curam laudi dabitur, partim sciscitando, partim ea quæ sunt inspiciendo. Sic enim mutua communio magis stabilietur, si necessarias curas inter se communicent. Sed cum oratio mea huc pervenerit, non omitтам sponte

* *lego* γίαι ποιήσασθαι τινα γνώμην * ἐκ ἀπεικδὲς
 ἔδ' ἀ- τοῖς ὑπὸ τῆς ἔργων εἰρημύχοις καὶ τῷτο προσ-
 πεικός. τεθῶναι. ὡς μὴ τοίνυν τὰνδεὶ χαθήκει τῆς γε-
 ωρρικῶν ἀπεικδὲς πόνων, τί καὶ λέγην δεῖ; ἐ-
 πολὺς γὰρ ὁ καὶ τῷτο δυαπεικδὲς. ἀλλὰ καὶ τῶν
 ποσαύτης πρυφῆς καὶ ἀπονοίας τ' νυνὶ κατεχούσης
 βίον, ὅμως ἀπένιός ἐστι, μὴ καὶ δι' ἑαυτὴν προσ-
 θυμέμεναι τῶν ἔργων κοινωνῆσαι τῆς ὑπὸ ἀπέρου
 καὶ φυτείας, καὶ τῆς δμῶν τῆς καὶ γεωργίαν. δυσ-
 πεικδὲς τ' δ' ἴσως ὁ πρὸς δαίτερα τῆς ἔργων,
 ὅσα γυναιξὶν ἀπονέμνται, τῶν καὶ τὸν ἀν-
 δρα λόγῳ. καὶ πάρουσί γε καὶ κατ' εἰκδὲς οἱ κα-
 θαιώτεροι μὴ καὶ ἑαυτὸς εἶναι τοπαζόντες
 ἀφαικδὲς ταλασίαις. ἐπεὶ γὰρ ὡς ὅτι τοπακδὲς ἐν-
 τελῆς ἀνδρώποιοι, καὶ τὸ τῆς κατεαγρότων καὶ
 γυνίδων οὐλον, ὡς τὴν εἰκδὲς ἔργασίαν κα-
 ταφέρει ἡ ζήλω θηλύτητ' ἐν δοκῇ κατὰ τὸν
 ἀληθινώτερον ἀνδρα τυγχάνειν, τὸ εἰς ταῦτα
 συγκαθίσταται. ὡς ἔγωγε τάχ' ἂν ἔδ' ἂν αὐ-
 τὸς συμβουλεύσαιμι, τοῖς μὴ τελείαν παρ-
 χημένοις πῶς ὑπὸ τ' ἑαυτῶν ἀρρενότητ' καὶ
 ζωφροσύνης, ἀπεικδὲς τοιῦδε τιν' ἐστίν. εἰ μὲν τοι
 δια τοιῦδε βίῃς πεποιήκοι τις ἂν ἑαυτὸν πά-
 σης ὑπονοίας ἀτόπῃ * καὶ τῶν ὄντων, τί κα-
 λύσει καὶ κατὰ ταῦτα τῇ γυναικὶ κοινωνῆσαι
 τὸν ἀνδρα; τῆς μὲν γὰρ ἄλλων κατοικιδίων
 ἔργων, μὴ καὶ τὸ πλέον ἀνδρα πρὸς τὴν ἡ-
 γητέον, ἢ τῶν γυναιξίν. ἐστὶ γὰρ καματωδὲς τε-
 ρα καὶ ῥώμης δέομενα ζωμολικῆς, οἶον ἀλέ-
 σαι, καὶ σαῖς μάξαι, διασχέσαι τε ξύλα, καὶ
 ὕδωρ ἀνιμῆσαι, καὶ κεῖν μεταθεῖναι, καὶ
 διατινάξαι σρώματα, καὶ πᾶν τὸ τέτοις
 παρακλήσιον. καὶ τὰ μὲν ὑπὸ ἀνδρῶν ἀπο-
 χρώη ἂν ὅτι μετρηῆσαι δέ τι καὶ τὴν γυναικὰ
 ὑπὲρ πόνον,

* *lego*
 καὶ κα-
 τὰ τὸν.

tanei laboris mentionem : nec indecens fuerit hæc illis adungere quæ de operibus dicta sunt. Quod igitur viro decorum sit rei rusticæ labores exercere, quid est quod multis adseratur? Paucos enim esse opinor, qui nobis hac in re non credant. Verum etsi tanta mollities & dementia presentem vitam statum occupat, rarus est tamen qui suo corpore nolit ferendi plantandi; opus subire, itemque aliarum rerum quæ ad agriculturam pertinent. At ille sermo forte minus facile persuadebit, qui viros ad opera muliebria hortatur. Nam qui puriores lautioresque sunt, non recte existimant opus lanificii nihil ad se pertinere. Quandoquidem enim ut plurimum viles homunciones, ac mollium & mulierosorum genus lanis elaborandis incumbit, æmulatione quadam muliebri, non videtur verum virum decere, ut ad hujusmodi operas se demittat. Atqui nec ego forte consuluerim illis, qui non integram de virilitate ac temperantia existimationem habent, ut tale quicquam agant. At si quis vita honeste acta ab omni vitiosa suspicione immunis purusque sit, quid illum prohibet etiam istis in rebus uxoris operum participem fieri? præsertim cum inter cætera domestica negotia, quicquid laboriosius est, viris potius exsequendum relinquatur, quam mulieribus. Plus autem laboris, & virium corporis hæc requirunt; molere, farinam subigere, findere ligna, aquam extrahere, vasa transponere, excutere stragula, & quicquid ejusmodi est. Et hæc quidem de viris dicta satis sint; restat adhuc de mulieris officio dicen-

πρέπον. ὥστε μὴ τῆς θαλασσίας κοινωνεῖν μόνον ταῖς θεραπείαις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἔργων τῶν ἐπανδρωτέρων. καὶ γὰρ Σιτοπονίας ἄλλα καὶ τι τὴν ἐλπίδα ἔδωκεν εἶναι μοι δοκῶν, καὶ ὕδωρ ἀνιμῆσαι, πῦρ ἀνακαῦσαι, κλίνην καταστῶσαι, καὶ πᾶν τὸ τέτοις ἐοικός. πολλῶν δ' αὖν ἀνδρῶν φαίνοιο καμίων τῶν γε ἐαυτῆς, καὶ μάλιστ' ἀνδρῶν ἔσται, καὶ μή δ' ὅπως τελειωμένη κυοφορεῖται, εἰ καὶ πύγης ἀμπελώνων αὐτρυγούσας Συμμετάχει, καὶ Συλλογῆς ἐλαιῶν· εἰ δὲ παρήκοι, καὶ ἀπὸρκε, καὶ ἀερίσειας, καὶ περσέδοσεως ἐργαλείων τοῖς ἀπύκτοις ἢ φυτεύουσι. τῶτον γὰρ τρέπον ἐνεκα τῶν ἔργων, εἴη περσάτεμος ὑπὸ ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν, αἰετὰ μοι δοκῶν κατὰ γε ταῦτα διεξάγεσθαι.

Ἐκ τ' περὶ δικαιοσύνης.

Ἰ Δωμεν γὰρ, εἰ τις δειλὸς οἶον τὸ δίκαιον εἶναι. τὰς γὰρ ὀνητικῶς ἔχοντες τέτοις, τὰς δεσποῖς, ἀδίκους ὄντας εὐερίσκομεν, διὰ τὸ πρὸς βίαν τὰ πολλὰ ποιεῖν. δειλία τοίνυν ἐστὶ, διαφθορὰ δόξης ἐν νόμῳ δεινῶν τε πείρ καὶ μή· ἢ ἄγνοια δεινῶν τε καὶ ἐδεινῶν, καὶ ἐδετέρων. πῶς ἂν οὐ αἱ δόξαις διεφθαρμέναις καὶ παρενόμοις συζῶντες, εἴεν ἄνθρωποι δίκαιοι; οὐ γὰρ δὴ εἰς ζῆλον ἂν πρὸ οὐδὲ ποτε καλῶς, μὴ συγχωρεῖται αὐτοῖς τοῦ πρὸ τιμῆ ψυχῆ δέους, εἰς λῆστινα οὐ ζήτησιν περὶ πῆλιν.

Ἐκ

dicendum. Mulier igitur non solum cum ancillis lanificium tractet, sed etiam alias quasdam magis viriles operas. Nam & frumenti apparatus curare, ingenuæ mulieris officium reor, & aquam haurire, ignem suscitare, lectum sternere, & alia his similia. Multo autem marito suo formosior esse videbitur uxor, præsertim quæ juvenis est ac nondum effœta, si vindemiando etiam & olivas colligendo laborum socia fuerit: vel quod amplius est, ad serendum usque & arandum progrediatur, ac fodientibus aut plantantibus operariis instrumenta porriget. Quippe familia quæ hoc modo instituta fuerit, quantum opera attinet, patris matrisque familias exemplis, prosperrime actura hac quidem in parte mihi videtur.

De Justitia.

A Ge videamus, an ut homines timidi justis *Serm. 8.* sint, fieri possit. Nam qui animo ipsis contrario sunt, hoc est, audaces, injustos esseprehendimus, eo quod plurima per vim faciant. Est autem timiditas corruptio legitimi judicii de rebus metuendis, aut non metuendis: Aut ignorantia terribilium, non terribilium, & neutrorum. Quo modo igitur qui corruptis & illegitimis opinionibus in vita detinentur, justis esse possent? Non enim quasvis res recte æstimated, non permittente ipsos animi timore quamlibet quæstionem aggredi.

Ἐκ τῆς Ἱεράκθου περὶ Διχμοσύνης.

Ὅθεν ἡ λειπομένη ἀρετὴν ὁπσιῇσαι δὴ
τῇ ἡδονῶν φυλακῇ, μὴ συγχωρεῖν
ὑποδιδράσκειν τῇ φρονήσει τὸ ἐαυτῆς ἔργον.
ἕως μὲν γὰρ φρονεῖ τις, ἐδὲ ἀνακύπτειν συγχο-
ρήσει ταῖς ὁπτασίαις τοιαῦτα φερούσαις ὁπτιμύ-
ταις. ὅν τῃ καλὰ διαδιδάσκειν ὑποδράσκειν, ἐπ-
ανίσταται ἑωθεν ἀφροσύνη, συγχωρεῖν αὐτῇ
παρκαλεῖται ἡ ἀκολασία. ὅθεν ἡ ἀρετὴν ἡ
ἀμφοτέρωθεν φυλακίδουσαν ἀφροσύνην ἐκ-
λεσται οἱ σοφοὶ, σωφροσύνην οὖσαν φρονήτως. κα-
εἰώτερον δὲ κακλήκασιν ποιητῇ παῖδες ἀφ-
ροσύνην. ἀφροσύνη γὰρ τὸ ἀφροσύνην λέγουσι. τὴν
οὖν ἀφροσύνην τῇ φρονήσει οὖσαν φρονήτως ἡ
σωφροσύνη, ὅταν τις προσλάβῃ, τελείαν ἔσται
παρ' ἑαυτῇ τὴν ἡδονοσύνην κτήσιν. εἰ δὲ μὴ,
ἀφροσύνη πολλὰ, καὶ ἀδίκη πολυτέρας,
τὰ μὲν ὑπὸ χρημάτων, τὰ δὲ ὑπὸ δόξης, τὰ δὲ
ὑπὸ ἡδονῶν.

Φέρε γὰρ ἴδωμεν, τί τοῖς πολλοῖς δοκεῖ περὶ
δικαιοσύνης. οἱ μὲν ἔξιν ἔξιν φασὶ ψυχῆς ἀ-
φροσύνην, * καὶ τὴν καλὰ δύναμιν ἐκείνην συγ-
χομένην. οἱ δὲ ἔξιν ὅν ψυχῇ, μήτ' τῇ χεῖρτι
τύχῃ, μήτ' τῇ κρείττειν, πλεονῇ ἢ ἐλαττοῦ ἀπ-
νέμωσαν, τὸ δ' ἴσον πᾶσι φυλάττωσαν. δοκεῖσι
δὲ μοι οἱ μὲν πρότεροι, τὸν μὴ ἀλλοτρίων ὁπ-
θυμῶντα χρημάτων θαυμάζειν. τηρήσαντα δ'
αὖ καὶ τὸ καλὰ δύναμιν ἐκείνην, καλεῖται τισὶ
συγ-

* καὶ αἱ.
αὐτῇ.

Ex libro Hieracis de Justitia.

EAm igitur quæ superest virtutem volupta- Serm. 5.
tibus coercendis præficere oportet, quæ
quidem efficit, ne suum prudentia opus dese-
rat. Quamdiu enim sapit aliquis & prudens
est, cupiditates ad vitia ducentes emergere non
permittet. Ubi vero mens tanquam præstigiis
sopita jacet, statim exsurgere solet impruden-
tia, & comitem sibi vocare luxuriam. Quamob-
rem virtutem illam, quæ ambo illa vitia repel-
lit, *σωφροσύνη*, id est temperantiam, sapien-
tes Græci vocaverunt, ut quæ sit *σωμεία φρο-
νήσις*, hoc est, prudentiæ incolumitas. sed
magis proprie à poetis appellatur *σωφροσύνη*:
illi enim *σώσαι* pro communi verbo *σῶσαι*, hoc
est servare, usurpant. Hanc igitur virtutem, quæ
conservatio & incolumitas prudentiæ est, si quis
adsumpserit, perfectam sibi justitiæ possessio-
nem habuerit. Sin minus, multum errabit, &
multa injuste committer, partim pecuniæ, par-
tim gloriæ, partim voluptatum gratia.

Agedum videamus quid plerisque videatur Serm. 7.
de justitia. Sunt igitur qui ipsam habitum
esse dicant animæ muneribus incorruptum, &
quantum unusquisque possit conjectantem. A-
lii habitum animæ definiunt, qui neque supe-
riori neque inferiori fortunæ plus minusve tri-
buat, sed æqualitatem omnibus servet. Viden-
tur autem mihi priores quidem admirari illum,
qui alienas pecunias non concupiscat: &
quid unusquisque possit, observet, si quibus
præficia-

Συγχωρηθείη. οἱ δὲ ἄλλοι δὲ, ἢ μὴ τῇ τύχῃ τὸ
 πλεονεξίᾳ, πάντας ἢ ἡμῶν αὐτῶν ἀξιοῦ-
 τα. τί οὖν εἰ τῆς τοιαύτης τις ἐν τοῖς ἄλλοις
 ἀδικώτατος εἴη; καὶ εἰ χρημάτων μὲν ἄρπαξ,
 ἀλλοτείων ἢ ἐπιθυμίᾳ, ὑβείης ἢ ὑπερβολῆς, καὶ
 ἀκόλαστος ἐπὶ ἡδοναῖς, ἄρα ὁ τασέτων κακῶν
 ἀνάπλετος, δίκαιος ἂν εἴη; ὅταν δὲ καὶ ἡ
 αὐτῶν ἀξιώσις πάντας, πῶς μὲν ἐκ ἄφρων, πῶς
 ἢ ἐκ ἀδίκων; εἰ ὁμοίως τιμήσει τὸν τε ῥάφρον-
 να καὶ τὸν ἀκόλαστον, καὶ τὸν ἄφρονα καὶ τὸν φρό-
 νιμον;

Ἄλλ' ἐδὲ τὸ μὴ χρημάτων ἀμοτείων ὅπ-
 θυμῳ, δικαιοσύνης ὅς ἐστι, ἐντύχημα ἢ περὶ
 ἐν τι ἡμῶν παθῶν. ὑποκείμενον γὰρ ὑπερβολῇ πλε-
 σιον εἶναι τινὰ, διωρόμενον ἀμοις ἐπαρκῆ
 πολλοῖς ἐκ ἡμῶν ἰσίων, δόξης ἢ τῆς τοιαύτης ἡτλώ-
 νον καὶ φιλοτιμίας, καὶ μηδενὸς ἐλαφτεροῦ
 τῷ ἀνέχεσθαι, ἀλλὰ τὸ μὲν ὑβείζειν, τὸ δὲ
 τύπῃν, τοῖς ἢ κελεύειν, τερπόμενον τῷ πᾶν-
 τας ὑπακούειν αὐτῷ. τί οὖν ἐν τις τῆς τοιαύτης
 ὅταν μηδενὸς μὲν ἡμῶν ἀμοτείων ὅπθυμῳ, βί-
 αιος ἢ ἀμῶς ἢ καὶ τύραννος καὶ πρῶτον μὲν
 τοῖς οἰκέταις, καὶ ταῖς διεσπασμένοις χερσὶ κα-
 κῶς, τὸ μὲν ὑπερβολὴν τὸ μέτρον κολλάζοντα, ἢ ἢ
 Συγκινόμενον ἀνάσσειν ἔπειτα μηδὲν ἀδικῆναι
 ἢ γὰρ, ταῦτα ποιοῦντα;

Οἱ μὲν ἄπο τῆς φριπύτης, μεσότητος πλεονεξί-
 ας καὶ μετρεξίας τὴν δικαιοσύνην εἰρήκασιν. οἱ δὲ
 ἀπὸ τῆς σοφίας, ἐξ ἰσότητος ἀπονεμῆναι. καὶ ὡς
 μὲν ἐμόνον ἐδίκασον, ἀλλὰ καὶ ἀδικώτατον τὸ
 πάντα τῷ αὐτῷ ἀξίον, ἐν τοῖς ἐμπροσθεν εἴρηται. τὸ
 μετὰ πλεονεξίας καὶ μετρεξίας, ἐκ βασιλείας
 πρεξίας

præficiatur. Posteriores illum magnificare apparent, qui non majori fortunæ plus attribuat, sed omnes eisdem rebus dignetur. Sed quid si quispiam prædicta quidem teneat, in aliis autem injustissimus sit? Nam si pecunias rapiat, desideret aliena, injurius & luxuriosus sit circa voluptates: his inquam malis si plenus sit, poteritne justus esse? Quod si etiam omnes eisdem rebus dignos æstimet, ut si eodem honore & temperantem & luxuriosum prosequatur, & insipientem & prudentem, quo pacto non imprudens injustusque fuerit?

Porro neque pecunias alienas non concupiscere justitiæ definitio est, sed unius solum affectus felix constitutio. Fingamus enim aliquem prædivitem esse, qui suis opibus plurimis aliis prædesuppeditare possit, gloria autem & ambitione vinci, & neminem libere loquentem sustinere, sed alios afficere injuria, alios verberare, aliis pro libidine quidlibet imperare, placentem sibi, eo quod omnes ei obediant. Talem hominē quid esse dicemus, qui alieni quidem nihil cupiat, sed alioqui violentus & tyrannus fuerit, & famulis quidem primum & ancillis male utatur, illos quidem immodice castigans, cum his vero impudenter luxurians: deinde cum hæc faciat, nihil injuriari se censeat?

Peripatetici quidem inter pluris minorisque adsumptionem medium obtinere justitiā dixerunt. Stoici vero habitum æqualiter distribuentem. Quod autem non modo justum non sit, sed plane injustissimū, omnes eadem æstimatione dignari, superius expositū est. At mediū inter pluris minorisque adsumptionem, effectio cujusdam

πράξεως ἀκατονόμας Θ, ἀλλ' ἐκ ἀρετῇ ψυ-
 χῆς. πᾶσα δὲ πράξις ἐνέργεια ψυχῆς διὰ
 (ζώματ Θ. ἡ δ' ἐνέργεια, ἐκ ἀρετῇ, ἡ πᾶσα
 ἐνέργεια ἦν ἀρετῇ. τὴν δ' δικαιοσύνην πάν-
 τες ἀπαξ ἀπλῶς ἀρετὴν ψυχῆς ὁμολογοῦσιν,
 ἀλλ' ἐπὶ πρᾶξιν ἐδὲ πράξεως ἀποτέλεσμα. τεία
 γὰρ ὅστις ἐπὶ ἑκάστον ἡ ἐξίς, ἡ πρᾶξις, ἡ ἀποτέλε-
 σμα. ἐξίς μὲν, καὶ ἡν πλεονεκτικοί πινες, ἡ μει-
 ονεκτικοί ἐσμέν· πρᾶξις δ', τὸ μειονεκτεῖν καὶ
 πλεονεκτεῖν ἀποτέλεσμα δ', ἡ μειονεξία, καὶ
 ἡ πλεονεξία. ὥστε ἐξίς μὲν, ἡ ζωγραφικὴ
 πρᾶξις δ', ἡ ζωγραφία· ἀποτέλεσμα δ', ἡ γρα-
 φή. καὶ πάλιν· ἐξίς μὲν, ἡ ἀγαλματοποιικὴ
 πρᾶξις δ', τὸ ἀγαλματοποιεῖν· ἀποτέλεσμα
 δὲ, τὸ ἀγαλμα. εἰ δὲ τις τὴν ἐξίν οὐκ οἶστο
 γραφὴν καὶ ἀγαλμα, τὰ τῷ ἀποτελέσματι Θ·
 νόματι καλῶν (φάλλεσθαι αὖν ὁμολογοῦτο, καὶ
 ζυγυτίν ποιῶν· ὥπως ὁ πλεονεξίαν καὶ μειον-
 εξίαν τὴν ἐξίν ὀνομάζων, τὸ τῷ ἀποτελέσμα-
 τι Θ ὀνόματι χρῆται καὶ αὖ ἐν τῇ ψυχῇ ἐξε-
 ως. καὶ ἡ μεσότης τοίνυν τῇ ἀποτελεσμάτων,
 ἀποτέλεσμα αὖν εἴη. τεταγμένων γὰρ ὅν τοις
 ὅκ τῇ πρᾶγματων ἀποτελεσμένοις πλεονεξί-
 αι καὶ μειονεξίαι, καὶ ἡ τέτων μεσότης εἴη αὖν ἀπο-
 τέλεσμα, ἐκ ἐξίς. ἔγω δ' μὴ ἐκβασίς, ἀλλ' ἐ-
 ξίς ψυχῆς, * ἔτε πλεονεκτικὴ. ὁ τῷ τὸ ταί-
 νυν, ἡ τινί, μὴτ' πλεονεκτῇ, μὴτ' μειονεκτῇ,
 * ἐξί δίκαι Θ. τῷ μὲν δὴ τὰ σωματικὰ ἀγαθὰ
 ἐκ αὖν φαῖεν εἶναι ταῦτα, ἔτ' ὡς τέτων ἀκρότητα,
 ἔτ' ὡς μεσότητα. ἐ γὰρ δὴ κητὰ ταῦτα γίγνηται
 videbis. καὶ αὖ τὴν ἡμετέραν πρόθεσιν τὴν καὶ αὐτοδὴν, ἀλλὰ
 * ἔγω. τὰ πολλὰ τέτων ἐς φύσιν. καὶ αὖ μὲν γὰρ
 ὅστι

* Quo-
 modo
 bac le-
 geri-
 mus, in
 trahis-
 tione
 videbis.
 * ἔγω.

cujusdam actionis est innominata, non autem virtus animæ. Caterum omnis actio operatio est animæ, per corpus. Operatio autem non est virtus, aut omnis operatio virtus esset. At justitiam omnes simpliciter animæ virtutem esse consentiunt, non actionem, nec actionis effectum. Tria enim circa unumquodque considerantur, videlicet ut aut sit habitus, aut actio, aut effectus. Habitus quidem, secundum quem majus minusque adsumimus. Actio autem, ipsum majus minusve sibi sumere. Effectus vero, majoris minorisve adsumptio. Quemadmodum habitus quidem est, ars pictoria: actio, ipsa depictio: effectus autem, pictura. Rursus, habitus quidem est, ars statuaria: actio autem, statuarum formatio: at effectus, ipsamet statua. Si quis habitum definiat picturam aut statuam esse, utredo nomine quod proprium est effectui, is sane falli videretur, & rem confundere. Sic & qui majoris minorisque adsumptionem habitum nominat, vocabulum usurpat effectus de animæ habitu. Caterum & medietas effectuum effectus erit, non habitus. Nam cum majoris minorisque adsumptio inter operum effectus censeatur, eorundem quoque medietas effectus existeret, non autem habitus. Sed esto non effectus, sed habitus animi. Itaque videamus num justitia sit animi habitus, neque pluris, neque minoris adsumptivus: item an justus is, qui neque nimium neque parum sibi sumit. Primum quidem igitur in bonis corporeis dicere non poterunt, justitiam vel extremitatem eorum vel medietatem esse: non enim illa comparare licet nostra voluntate, studioque, sed ipsorum maxima pars per naturam accedit. Pulchritudo enim

* forte
πρὸς
μεν.

ὅτι φύσιν, καὶ ἰσχύς Ῥώμαισι, καὶ ὑγίεια. εἰ δὲ
* γηρώμεθα, πῶς μὲν ἰσχυρὸν ὀπτεῖν τρωαῖς
τε καὶ γυμνασίοις, πῶς ὅτι ὑγίαν διαίτη ποιῶ
τηρεῖν, καὶ ὁκνήσουσιν ἀνακαλέσασθαι· ἀλλ' ὁ-
μως ὥς ἐκ ἐφ' ἡμῖν ἔσθ' ἀρχῆς τῆς τέτων
κτήσεως, ἀπονεμητέον τῇ τοῦ Ῥώμαισι φύ-
σιν. καὶ τοὶ καὶ τέτοις πλεονεκτεῖν λέγονταί τι-
νες· ἰσχυρὸν μὲν, εἰ τῷ Μίλων ὁ Κερτωνιάτης·
κράλλει δὲ, Λαῖς ἢ Κορινθία, καὶ εἰ τινες τέτοις
παρεπλήσοι. τίς οὖν αὖ γένοιτο Μίλωνος ἀδι-
κία; ἢ τίς Λαῖδος πλεονεξία; ἄρα εἰ μὲν Μί-
λωνος φίλοι τοὺς ἀδινεσέτους τύπων τε καὶ
τὰ τέτων χεῖματα διαρπάζων, καὶ τὰς τέτων
γυναικας; καὶ Λαῖς ὁμοίως, μισθὸν μὲν πλεῖστον
εἰσπράττουσα τῷ τῷ ἐρεσῶν, ὀνείων ὅτι γυναι-
κῶν καὶ γάμους διαλύουσα, τῷτ' αὖ εἴη τὸ πλε-
ονεκτεῖν; ἐπὶ ποίαν οὖν ὕλην πῶς αἰρεσίν τι
ποιήσεται τῷ μήτε ὑπερβάλλοντος, μήδ' αὖ
ἐλλείποντος; ἢ τὸ ἀγελαῖον ὁκνεῖν, καὶ κοινόν,
ἀρετὴ τοῖς αὐτοῖς, καὶ μὴ διάρπαζε τὰ πλησίον,
μήδ' αὖ προῖεσθαι τῷ Ῥώμῃ, ὥς καὶ τῷτο μενο-
νεκτεῖν; τὸ μὲν δὴ μὴ βιάζεσθαι δυναίμην, εἰ-
ποι τις αὖ, ἐπεὶ ἐμοὶ γὰρ τῷτο τὸ ὅτι μὴ πλεονε-
κτεῖται, πῶς αὖ γένοιτο; πολλοὶ γὰρ οἱ κρείττους.
ὅμως εἰ τις βέλοιο θεομένοις ἐπαρκεῖν, καὶ ὁρ-
φανάς Ῥωεκοιδόνας, καὶ αἰχμαλώτους λῦσε-
σαι. ταῦτα μὲν ἴσως δυνατός ὅτι ποιεῖν, ἀλλ'
ὅτι γὰρ περὶ πῶς παρερημένῳ μεσότητι
πλεονεκτεῖται γὰρ ὅτι καὶ μενονεκτεῖν, τὸ ταῦ-
τα ποιεῖν ἀνεχόμενον. πῶς οὖν αὖ πῶς οὐκ εἴς;

natura fit, & robur corporis, & sanitas. Nam
 etsi conemur vires quidem augere alimentis
 ac exercitiis; item certo victus genere sanita-
 tem conservare, & labascentem revocare; nihi-
 lominus tamen naturæ corporis ea tribuimus,
 quoniam non statim ab initio cum libet ipsa
 comparare, in nobis situm est. Atqui dicuntur
 per hæc etiam aliqui majores sibi partes su-
 mere. ut robore quidem, exempli gratia, plus
 cæteris habet *Milon Crotoniates*; specie vero,
Lais Corinthia, & his similes alii. Quæ igitur
 fuerit *Milonis* injustitia? Aut quæ *Laidis* ar-
 rogantia? An si *Milon* circumierit, imbecil-
 liores percutiens, eorumque pecunias & ux-
 res diripiens? Et *Lais* similiter, si maximam
 mercedem ab amatoribus exegerit, & uxorum
 aliquot nuptias dissolverit, in eo videbitur
 arrogantiam exercere? In quo genere tan-
 dem igitur locaverit aliquis hanc virtutem,
 quæ sibi nec majus nec minus eligit? An vul-
 gari hoc & communi dicto contineri videbi-
 tur: Contentus esto rebus tuis, & proximî
 res ne diripito, neq; tuas deserito, utpote hoc
 pacto tibi derogans? Verum dixerit aliquis,
 vim quidem aliis non inferre præstare possim,
 est enim in me situm. At quo minus alii plus
 me sibi sumant, quomodo fieri posset? multi n.
 me præstantiores sunt. Quod si voluerit aliquis
 egentibus subvenire, & orphanas ad nuptias pro-
 movere, & liberare captivos, id forte præstare
 poterit aliquis, at nō ille qui prædictæ medietati
 studeat. Hoc n. modo fieret, ut ab aliis supera-
 reretur, ac ipse sibi minoré cōditionē sumeret, dū
 hæc facere sustinet. Quo pacto igitur nostra sē-

ὁ καὶ ἡμᾶς λόγῳ; ἔξιν εὐλογον ψυχῆς ὁρ-
 δότητ' ὀπμιελουμένω ἢ πμωείας ἀπαίτησιν,
 παρὰ τῷ περηδικηκότων. ἔχῳς τῷ ἢ ζωδύ-
 σμα τὴν ἐτέραν τῷ περτάσιων.*

Inclusa
 paren-
 these ob-
 scura
 sunt.

Ἐπειδὴ ὁ κατάρχων αὐτὸς περὶ τῶν ἀδι-
 κειῶν μελλόντων ἐαυτὸν ἀδικῶν ἀγνοεῖ, ἴσω
 ὡς διπλῆς ἔσης τ' ἀδικίας, αὐτὸς ὑπολαβὴ
 πρέτερ' ἔπειτα καὶ τὸ ἀδικούμενον ὑπὸ αὐ-
 τοῦ μέρ' ἔστω ἀναιδιτεῖν, ἐν ᾧ
 μηδὲν τῷ ἀνεκτῷ· εἰ δυνατὸν ὅ, μηδὲ τῷ
 πονηρῶν.) ὑπὸ γὰρ ὑγείας ψυχῆς ἢ ἐνυχῇ, ὡς
 δι' ἀναιδισίας νομίζειν τὸν ἀδικουμένους
 μᾶλλον τῷ ἀδικούντων βλάπτειν. ἐν μὲν
 γὰρ μόνον ἐστὶ τὸ ἀδικούμενον ἐκ παντὸς, ἢ
 ψυχῇ. τὸ δὲ ἀδικοῦν καὶ ἐπιβουλεύον ἢ κα-
 κία, καὶ ἐν τῷ ἀδικουῦντι, καὶ κατὰ τοῦ ἀδικου-
 μένου. ἀλλὰ τὸν μὲν ἔλαττον, τὸν ὅ πληῆσον.
 ἔλαττον μὲν, τὸν ἀδικεῖν μέλλοντα· πλη-
 σον ὅ, τὸν ἀδικεῖν διαγοῦμενον. ἐπεὶ καὶ ἀπὸ
 αὐτῆς τὴν κίνησιν λαμβάνειν καὶ τὴν ἔπαρ-
 σιν. ἐγχειρόμενη τοίνυν, τὸν τεκόντα πρῶ-
 τον ἀνάπλει, καὶ πλεονεκτεῖν ἐν ταῖς ὠδίσι φλέ-
 γαι, καὶ διόδοσα λυμάνεταί, καὶ τὰ ἐπ' αὐτῇ ἰσ-
 χυώζει δαυσοποιῶ τῇ βαφῇ. ἔτε γὰρ τῷ πνεύ-
 τῃ τεκοῦσαν ὕλῃ διελθεῖν δυνατὸν τ' ἢ ἄλ-
 λων λυμάν, πλεονεκτεῖν αὐτὴν ἀναλῶσαι.
 ἔτε τῇ μυραίνῃ τὸν ἐνύδρους ὄφεις εἰς ἄλλων
 ὄλε-

tentia iustitiam definit? Nempe, iustitia est animæ habitus rationabilis, rectitudinem curans, aut exactionem vindictæ ab illis, qui priores injuriam fecerunt. Non est autem hic accipienda disjunctiva conjunctio, tanquam alteram propositionem efficiens.

Quandoquidem autor injuriæ ignorat se- *Sec. 16.*
ipsum lædi pro aliis quibus nocere studet, intelligat quod duplex est injustitia, à qua primum ipsemet læditur, deinde illa pars quæ injuria afficitur. Quod si non tot passionibus, & si fieri posset, nullis malis obrueretur anima, haud tantum in judicando hallucinaretur. Quare oprandum est, ne propter stupiditatem eos qui injuriam patiuntur magis, quam ipsos autores lædi existimet. Una sane pars est nostri, quæ semper ab omnibus sic affectis injuriam accipit, nempe ipsa anima. Id autem quod injuriam facit, insidiasque molitur, est malitia, quæ ab autore incipiens, in illum qui afficitur redundat. Sed ipsum autorem injuriæ illatæ, aut inferre cogitantem, plurimum lædit: minus eum, qui injuriam accipit. Ab autore enim principium fit motus, & excitatio. Intus vero concitata semel injuria, parturientem primum incendit, ac antequam pepererit, inflammat parturigine, transiensque lædit, & veneno suo pertinaci tinctura imbuat. Quemadmodum enim ignis non potest præterita sine damno materia, in qua primum conceptus est, priusquam prorsus ipsam consumat, ad aliorum noxam converti: neque muræna prius aquaticos angues in alienam

perniciem parere potest, quam proprium ejus ventrem, in quo concepti fuerant, eroserint: ut *Nicander Colophonius & Archelaus* physicus testantur. Itā quivis injustus malitiam suam primus experitur, antequam in alios emittat. Unde multi connatam sibi bilim excitantes, ex iracundia mutua prius obiere, quam hostes suos ulti sint. Hæc ignorantes plurimi imbecillioribus injurias impudenter intulerunt, nihil opinantes incommodi in seipsos redundare. Proinde si hoc conceditur, non minus injuriam inferre, quam pati, cavendum est.

Quid dicat aliquis de homine moribus contentioso, etsi nihil alienum concupiscat? Quo pacto hujusmodi quicquam justus faceret, si cogitet secum nihil fide publica dignum approbare, paratus cum omnibus contendere, sine ullo modi & opportunitatis litigandi respectu? Hic sane non ea modo quæ recte dicuntur, evertere conatur: sed multa quoque faciendo contentiose, ut se non consentire aliorum opinionibus ostendat, actiones suas quasi perversas & violentas semitas à regia via discedentes exhibebit. Hinc aliis molestus erit: illos autem qui ipsum & controversationes ejus fugiunt, prosequetur odio. At qui libere morum ejus pravitate accusaverint, illos ne intueri quidem rectis oculis sustinebit. Quod si in sui similes incidat (non n. rari sunt hujusmodi homines) illico seditiones, convitia, & bellū irreconcilabile nascetur: inde calumniæ mēdaces, ac omne genus insidiarū, & cōsultatiōes quo pacto se mutuo perdāt. Ingētia quippe mala nō aliter quam ex aliqua contentione suboriuntur.

Ἡ πῶς ἂν ἡ τῆς πλέτους κτήσις ὅλη δίκαιο-
 σωίῳ, καὶ τὰς ἄλλας ἀρετὰς τινὸς ἡγήσαιο;
 τὰ γὰρ ὑπερηρετοῦντα πρὸς τὰ χεῖρα, ἐναν-
 τία πρὸς τὴν ἡμῶν βελτίστων κτήσιν. τὰ χεῖ-
 ματα δὲ παρακαλοῦμεν ἐπὶ ῥαθυμίᾳ. ζωπυ-
 ρεῖ δὲ τὰς ἡδονάς· ἐπιβλαὰς δὲ διχῇ συντί-
 θησι· καὶ μὲν ἡμῶν εὐπόρων, διὰ ἡμῶν φθοροῦ-
 των· καὶ ἡμῶν πενήτων, διὰ ἡμῶν δυνατωτέ-
 ρων. ἂ τοίνυν ἄλλους μὲν τοῖς κεκτημένοις
 ἐπιβλαδέναι ποιεῖ, τὸς δὲ ἔχοντα ἰσχυροὺς πρὸς
 ἀδικίαν παρακινεῖ, πῶς ἂν εἰς δίκαιο-
 σωίῳ συντελέσειν;

ἘΚ ΤΟΥΤΟΥ ἹΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΤΟΥΤΟΥ
 ΦΙΛΑΛΗΘΕΥΣ.

ἌΚουε δ' ἐν ᾧ φησιν αὐταῖς συλλαβαῖς. ἂ-
 νῶ δὲ καὶ κατὰ θρυλλῶσι, σιμνωῶντες τὸ
 Ἰησὺν, ὡς τυφλοῖς ἀναβλέψαι τε παραχρῆμα,
 καὶ πᾶσι τοιαῦτα δρᾶσαι θαυμάσια. εἰ τὰ τι-
 να μέλας οὐκ εἰπὼν, ὅτι λέγει· σκεψάμεθα γε μὴ
 ὅσω βέλτερον καὶ συνετώτερον ἡμεῖς ἐκδεχόμεθα
 τὰ τοιαῦτα, καὶ ἢν ὅτι τὸ ἀρετῶν ἐχομεν γνῶ-
 μῳ ἀνδρῶν. ἐπὶ καὶ τέτοις τὸ Περικονήσιον Ἀ-
 ρεῖα, καὶ Πυθαγόραν, καὶ αὐτὸν ἀρχαιότερος παρῆ-
 δων, ἐπιφέρει λέγων. ἀλλ' ἐπὶ τὸ πρεσβύτων ἡμῶν
 καὶ τὸ Νέρωνος βασιλείαν, Ἀπολλώνιος ἡμα-
 σεν ὁ Τυανεύς, ὃς οὐκ παιδὸς κομιδῇ νέος, καὶ ἀφ'
 ἑστῶτος ἐν Αἰγαῖς τὴν Κιλικίαν ἱεράσας, τὸ φιλαν-
 θρώπῳ Ἀσκληπῶ, πολλὰ καὶ θαυμάσια διεώρα·
 ἔλατο δὲ τὰ πλείω παρῆς, ἡμῖν ποιήσεται μνή-
 μῳ.

Qua quæso ratione possessio divitiarum quæquam ad justitiam aut alias virtutes perduxerit? Nam quæ deterioribus studiis inserviunt, optimis acquirendis contraria sunt. Pecuniæ vero ignaviam fovēt, voluptates ciēt, ac insidias bifariam struunt: primum adversus divites, invidorum opera; deinde contra pauperes, vi potentiorum. Quæ igitur alios ad moliendum insidias ipsis possidentibus instigant, & habentes ad injustitiam roborant, quomodo ista quicquam ad justitiam conferrent?

EX HIEROCLIS PHILALETHE
apud Eusebium.

Audi vero quibus instrepat verbis. Susque deque nugantur, inquit, *Jesum* tollentes, ut qui cæcis videndi reddiderit facultatem, & alia id genus admiranda præstiterit. Tum & paulo mox ita rationibus colligit. Videndum vero quanto melius nos hæc, nostramque quam de præclaris virtute viris habemus, sententiam admittimus. Deinde *Aristea Proconensem* & *Pythagoram* prætermittens, subjungit his verbis. At majorum nostrorum tempore sub *Nerone* imperatore *Apollonius Tyaneus* floruit, qui jam inde à prima adolescentia & fere puer, postquam *Agis*, quod *Ciliciæ* oppidum est, *Æsculapio* Deorum humanissimo sacrificasset, multa & admiranda patravit: quorum nonnulla, plurimis omissis, commemorabo.

μίω. ἦτα καὶ διέγειρ' ὑπὸ τῷ ὄντι ἀρξάμενος τὰ
 παράδοξα· μὴ δ' αὖ καὶ ἐπὶ λέγειν ταῦτα κατὰ λέξιν.
 πίνθη ἔνεκα τέτων ἐμνήθην· ἵνα ἔξῃ συγ-
 κείμενη τὴν ἡμετέραν ἀκείβη καὶ βεβαίαν ἐφ'
 ἐκείνῳ κρίσιν, καὶ ἢ ἡ Χριστιανῶν κορυφαία.
 ἦτορ ἡμῶς μὲν τὸν τοιαῦτα παποιηκότα, ἔ-
 θεόν, ἀλλὰ θεοῖς κεχαρισμένον ἀνδρα ἡγέ-
 μεθα· οἱ δ' ὀλίγας τερατείας τινὰς τὸν Ἰ-
 ησοῦν Θεὸν ἀναγρεύουσι. τέτῳ ἐπιφέρει μετ'
 ἑτεροφάκων· καὶ κῆνο λογίσασθαι ἄξιον, ὅτι
 τὰ μὲν τοῦ Ἰησοῦ, Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ
 τινες τέτων παραπλήσιοι κεκόμπασιν, ἀν-
 θρωποι ψεύσται, καὶ ἀπαίδευτοι, καὶ ῥήγες· τὰ
 δ' Ἀπολλωνίου Μάξιμου ὁ Αἰγυῖος, καὶ Δά-
 μισ ὁ φιλόσοφος ὁ συνδιατείνας αὐτῶν, καὶ
 φιλόσοφος ὁ Ἀθιναῖος, παιδείας μὲν
 ὅτι πλεῖστον ἥκοντες, τὸ δ' ἀληθεῖς πμῆστες,
 διὰ φιλανθρωπίαν ἀνδρὸς γυναιίου, καὶ θεοῖς
 φίλου πράξεος βουλόμενοι λαθεῖν. ταῦτα ῥή-
 μασιν αὐτοῖς Ἱεροκλῆς, τῶ τὸν καθ' ἡμέραν ἐπι-
 γεγεφότι Φιλαλήθῃ λόγον, ἔρηται.

rábo. Postea à principio, miracula ejus recen-
set : quibus hæc tandem addit : In quem er-
go finem hæc commemoravi ? ut nostrum il-
lud accuratum solidumque de omnibus judici-
um, & Christianorum levitatem inter se con-
tendere liceret. cum nos illum qui tanta pa-
travit non pro Deo, sed homine diis charo gra-
toque habeamus : illi contra, ob paucula quæ-
dam prodigia *Jesum* Deum prædicent. Dein-
de post alia subjungit: Id quoque dignum est
consideratū, quod *Jesu* res gestas *Petrus* &
Paulus, alique similis notæ mirifice extule-
rint, homines mendaces, indocti & impostores:
Apollonii vero *Maximus Aegiensis*, & *Damis*
Philosophus, qui in ejus consortio vixit, &
Philostratus Atheniensis prodiderunt, homines
ingenti eruditione præditi, & veritatis aman-
tes: qui ob commune humani generis com-
modum, viri egregii & Diis gratissimi facta
incognita latere noluerunt. Hæc ipsius *Hie-
roclis* verba sunt in oratione contra nos scripta,
cui titulus *Philalethes*.

ΤΗΣ ΕΙΜΑΡΜΕΝΗΣ ΚΑΙ
Τῆς αὐτεξούτου πέρι.

Περί τῆς εἰμαρμένης τοιαῦτά τινα τῶ ἀνδρὶ ἀρέσκει· πάντα μὲν φησιν ἐν εἰμαρμένῃ (εἶ), ἐ μὲν πάντα καθειμάσθαι. ἡ γὰρ εἰμαρμένη νόμου πάξιν ἐπέχουσα, οὐχ οἷον λέγουσιν, ὅτι ὁ μὲν τάδε ποιήσει, ὁ δὲ τάδε πείσεται (εἰς ἀπειρον γὰρ τῆτο, ἀπείρων μὲν ὄντων τῶν γινωμένων, ἀπείρων δὲ τῶν περὶ αὐτὰ συμβαινόντων· ἔπειτα καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν οἰχίσεται, καὶ ἔπειτα καὶ φόροι, καὶ πᾶν τὸ τέτοις παραπλήσιον.) ἀλλὰ, ὅπῃ εἴς ἀνέληται ψυχὴ τοιοῦτον βίον, καὶ τάδε πινὰ πράξει, τὰ δὲ τινα αὐτῇ ἔφεται. ἀδέσποτον οὖν ἡ ψυχὴ, καὶ ἐπ' αὐτῇ μὲν τὸ πράξαι ἢ μὴ, καὶ ἐκείνῳ ἀγκαστὶ τῷτο. τὸ δὲ ἐπόμενον τῇ πράξει, καθ' εἰμαρμένῳ σωτηρομένηται· οἷον τῶ, Πάρις ἀρπάσσει τὴν Ἑλένην, ἐπ' αὐτῇ ὄντι, ἀκολουθήσει τὸ, Πολυμήνευσσι Τρώεσσι περὶ τῆς Ἑλένης οἱ Ἕλληνες. ἔτω γὰρ καὶ ὁ Ἀπόλλων τῶ Λαίῳ περὶ πέν·

Εἰ γὰρ τεκνώσεις παῖδ', ἀποκτενεῖς ὁ φύς·
ὅν τῶ δεσπῶν δὴ περιέχεται μὲν καὶ ὁ Λαῖος,
καὶ τὸ φύσει αὐτὸν παῖδα· καθειμάσθαι δὲ τὸ
ἐπόμενον. ἡ δὲ δυνάμει φύσις πέποιθε μὲν
πως μεταξὺ τούτου ἀληθοῦς καὶ τῆς ψεύδους·
ἀορίστω γ' ὄντι αὐτῷ τῇ φύσει, ὥστε ἐποχῇ-
ται τὸ ἐφ' ἡμῖν. ὅδ' ἂν ἐλομένων ἡμῶν γίνε-
ται, τοῦτο ἔσται ἢ ἀληθές· ἢ ψεῦδος. ὁ δὲ
δυναμῇ,

DE FATO ET LIBERO AR-
bitrio.

269

Ex Alcinoō de Platoniciis dogmatibus.

DE fato hæc sunt *Platonis* placita : Omnia in fato esse dicit, non tamen omnia fato decreta. Fatum enim legis vim haber, non ut dicat, exempli causa, ille ista faciet, ista patietur (id enim in infinitum iter, cum infinitæ sint res quæ fiunt, & infinita ipsis accidunt : Præterea hoc modo tolleretur id quod in nostra potestate est, & laudes, & vituperationes, & quicquid his est affine :) sed hoc modo : Si quis animus talem vitam eligat & talia faciat, talia eum consequentur. Est ergo animus non sub domino, & penes ipsum est agere vel non agere : neque ullam in illis patitur necessitatem. At quod his est consequens, id ex fati ordinatione implebitur. Exempli gratia, cum illud, *Paris* rapiet *Helenam*, esset in *Paridis* potestate; eo dato sequetur illud, Bellum in *Trojanos Græci* gerent propter *Helenam*. Nam sic & *Apollo Laio* prædixerat :

Tenamque perimet, si qua erit proles tibi.

Intra legis autem ambitum comprehenditur & *Laius* & fatio prolis : Fato autem decretum tantum est illud consequens. Natura ejus quod fieri potest jacet quodammodo inter verum & falsum : fieri autem, cum per naturam sit indefinitum, invehitur ut ita dicam id quod nostræ est potestatis. Quod autē nobis deligentibus fiet, hoc erit verum falsumve. Quod vero potesta-

δυνάμει, τοῦτ' ἔστι, τὸ κατ' ἕξιν καὶ κατ' ἐν-
 ἔργειαν λεγόμενον, διήνεγκε. τὸ μὲν γὰρ δυνά-
 μει, ὅπῃ τηδεότητά τινά ἀποσημαίνει πρὸς πῖνα
 ἔπω ἢ ἕξιν ἔχοντα· ὡς ὁ παῖς δυνάμει ῥηθί-
 σει, καὶ γεωμετρικὸς, καὶ αὐλητὴς, καὶ τέκτων.
 ἔσται δὲ τὸ πῦρι καὶ ἐν ἕξιν ἑνὸς τινος, ἢ δυ-
 οῦν τέτοιον, ὅποτε μάλιστα καὶ κτήσεται τινὰ ἢ
 ἕξιων. κατ' ἐνέργειαν δὲ, ὅποτε ἐνεργῇ ἀπὸ
 τῆς ἕξεως ὁκείνης ἢ κέκμηται. τὸ δὲ δυνά-
 τδ οὐδ' ἐν τέτων ἀόριστον ἢ ὅν τὸ ἐφ' ἡμῖν,
 καὶ ἢ ἐφ' ὅποτερον ῥοπήν, λαμβάνει τὸ ἀλη-
 θεύειν ἢ μή.

Τ Ε Λ Ο Σ.

potestate est, differt ab eo quod habitudine
aut actu esse dicitur. Nam quod potestate esse
dicitur, aptitudinem quandam significat in eo
qui habitudinem nondum est adeptus. Sic
puer potestate loquetur, literator fiet, aut ti-
bicen, aut faber. Erit autem in habitudine
unius horum, aut plurium, ubi didicerit, &
habitudinem erit consecutus. In actu vero,
ubi ex habitudine sive facilitate illa quam in
se habet operabitur. At id quod fieri potest,
nihil est horum. Sed cum per se sit indefini-
tum ex eo quod nostræ est potestatis, prout
illud se huc aut illuc verterit, accipit ut aut ve-
rum sit aut non sit.

F I N I S.

